

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ”
ВО СКОПЈЕ**

Б И Л Т Е Н

**НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ”
ВО СКОПЈЕ**

**Број 1033
Скопје, 15 јуни 2012 година**

Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

**Главен и одговорен уредник: м-р Илија ПИПЕРКОСКИ,
генерален секретар**

Уредник: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска-Цветановска

**Умножено на Универзитетот во Скопје
Тираж: 70 примероци**

Содржина на Билтен број 1033 од 15 јуни 2012 година

ЗЕМЈОДЕЛСКИ ИНСТИТУТ

1. Рецензија на ракописот за учебник **Производство на сертифициран семенски материјал од житни растенија** од авторите проф. д-р Трајче Младеновски, проф. д-р Добре Андов, доц. д-р Вишко Станосев, пријавен на Земјоделскиот институт во Скопје.....1-4

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на учебникот **Вовед во правото на Европската унија-втор дел**, од авторот Татјана Петрушевска, пријавен на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје...5-11

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Филозофскиот факултет во Скопје (м-р Илбер Хиса, м-р Маја Стевановиќ, м-р Татјана Лазарова Осоговска, м-р Сашо Ингилизовски, м-р Марјан Стојанчевски, м-р Елвира Калач, м-р Даниела Велкова, м-р Артон Лека, м-р Борко Симоски, м-р Гордана Андонова, м-р Јусуф Велиу, м-р Виолета Џидрова, м-р Павел Капрически, м-р Рефика Селмановиќ, м-р Димче Букрески).....12-13
2. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски труд на Филозофскиот факултет во Скопје (Делал Керра Тут, Ирена Лазовска, Тања Василевска, Хари Стојановски, Мартин Бундалевски, Милица Стојановиќ, Сања Сирачевска, Маја Ѓуровска, Стојан Тодоров, Љупче Дичоски, Драган Поповски).....14

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на докторската дисертација **Развојот на безбедносните служби во Република Македонија (1945-2010 година)**, од м-р Зоран Јовановски, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....15-20

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски труд на Стоматолошкиот факултет во Скопје (д-р Бобан Ѓеровски, д-р Емилија Рамбова, д-р Милисав Сотировиќ, д-р Африм Шехапи, д-р Мирлинд Селим, д-р Крсте Танушевски, д-р Газменд Семани, д-р Стефан Тодоровиќ).....21-22

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (Игор Ристовски, Ема Брајковска, Ветон Шаипи, Димитар Гаврилов, Светлана Петреска).....23

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

1. Рецензија на ракописот **Практикум по македонски јазик 1** од авторите проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Палповска, пријавен на Педагошкиот факултет "Св. Климент Охридски" во Скопје.....24-31
1. Рецензија на ракописот **Практикум по македонски јазик 2** од авторите проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Палповска, пријавен на Педагошкиот факултет "Св. Климент Охридски" во Скопје.....32-42

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Рецензија на докторската дисертација **Улогата на лидерството на политиката на медиумите на Косово**, изработена од **м-р Белули Бечај**, пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.....43-45
2. Рецензија на докторската дисертација **Интрперсонални и стручни компетенции на наставниците**, изработена од **м-р Антоние З. Оносимоски**, пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.....46-49

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на соработник-асистент по група предмети од областа е-бизнис на Економскиот факултет во Скопје (**м-р Марина Мијоска, м-р Димче Атанасовски**).....50-57

ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник по групата предмети: фармацевтска технологија, технологија на козметички производи, мелничарство и технологија на житарки, технологија на млеко и млечни производи на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје (**д-р Весна Рафајловска**).....58-71

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Прегледот на одобрени теми за изработка на магистерски труд на Економскиот факултет во Скопје (**Оливера Илиевска, Мирјана Настовска, Маја Бошевска, Драган Гашевски, Перо Цуцулов, Милена Перчинкова, Александар Тишовски, Сашка Петрова, Ана Билинска, Маја Михајлова, Фарук Османи, Ирена Србиновска, Маја Аргировска, Марија Апџелковиќ, Дијана Наумоска, Јасмина Апостолова, Ивана Јанева, Горан Тодосиоски, Аделина Селими, Сања Кузманова, Љупчо Алексовски, Тања Максимовска, Александра Керметчиева Петрушевска, Јасминка Брзилова-Макревска, Виолета Цицароска, Нина Лесковска, Ирена Чаловска, Николина Радеска, Бранко Стојкоски, Рамадан Селмани, Јулијана Маркоска, Бранко Саздовски, Розета Симоновска, Тања Велковска**).....72-74

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Машинскиот факултет во Скопје (**Влатко Гоцевски, Аница Трајкоска, Ѓоко Стојчевски**).....75

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски труд на Институтот за македонска литература во Скопје (**Илија Прокописв**)..... 76

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања на научната област казненопроцесно право на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје (**д-р Гордана Бужаровска**).....77-92
2. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања на научната област казнено право на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје (**д-р Никола Тупанчески**).....93-107

ИНСТИТУТ ЗА ФОЛКЛОР "МАРКО ЦЕПЕНКОВ"

1. Реферат за избор во звање научен соработник од областа на фолклорот и етнологијата на турскиот народ во Република Македонија, на Институтот за фолклор "Марко Цепенков" во Скопје (**д-р Актап Аго**).....108-119

ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

1. Реферат за избор на наставник во сите звања по група наставни предмети од областа на народните инструменти на Факултетот за музичка уметност во Скопје (**м-р Драган Даутовски**).....120-130
2. Реферат за избор на наставник по наставните предмети гитара и камерна музика за гудачки инструменти на Факултетот за музичка уметност во Скопје (**м-р Дарко Багески**).....131-136
1. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по група наставни предмети од областите: теорија на музиката, музички форми со анализа, хармонија и полифонија со анализа и композиција на Факултетот за музичка уметност во Скопје (**м-р Јана Андреевска-Димитровска**).....137-146

ИНСТИТУТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА

1. Реферат за избор во звање научен соработник-доцент на Институтот за национална историја во Скопје (**д-р Владимир Јанев**).....147-150

ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања по група предмети: имунологија, фармацевтска хемија и социјална фармација, на Фармацевтскиот факултет во Скопје (**д-р Александра Грозданова**).....151-160
2. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања по група предмети: фармацевтска хемија, фармакоинформатика и клиничка фармација, на Фармацевтскиот факултет во Скопје (**д-р Зоран Стерјов**).....161-175

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на докторската дисертација **Практикување на концептот на владеење на правото од страна на ЕУ и меѓународните финансиски организации во однос на земјите од Западен Балкан**, од **м-р Жарко Алексов**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....176-186
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје (**м-р Добрила Срцева, м-р Мирослава Мурат, м-р Алексеј Сопронов, м-р Јована Булатовиќ, м-р Александар Камбовски, м-р Анита Глигорова**)...187
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје (**Ратко Димовски, Илина Симјаноска, Ана Стефановска, Дарко Јакимовски, Јасмина Стојковска, Андреа Петрески, Маја Петреска, Викторија Смилковска, Драган Нисев, Матеа Ѓорговски, Борче Иванов, Катерина Бучковска, Бојан Тасевски, Дарко Георгиев, Валентина Здравевска, Ивана Јовановска, Светлана Косева, Катерина Топалова, Љубинка Андоновска, Перо Момировски, Каролина Давчевска, Маја Стојанова, Евгенија Митровски, Џенис Сулимани, Иван Јованов, Астрит Реџеми, Маре Ушковска, Сашо Илиевски, Благој Гелевски, Мухамед Јашари, Ѓорѓи Милошевски, Борјана Миладиновска, Ангелина Ангелевска, Владимир Савиќ, Ратко Митов, Цветанка Коцевска, Софче Китанова, Памела Вељаноска, Димитри Чапканов, Љупка Новоска, Катерина Митреска, Елена Јанкоска, Елена Зарковска, Ивана Стојановска, Милан Запоровски, Никола Димовски, Калина Денинова, Христијан Пејовски, Даниела Симоновска, Билјана Пирковска, Татјана Илиевска, Мирослав Петров, Јане Илијески, Бојана Кузмановска, Бојан Николиќ, Дарко Герамитчиоски, Симона Бубевска, Дарко Аџиевски, Љубен Далчев, Бојан Петрески, Зујца Стапкова, Христина Алексоска, Сандра Анастасовска, Илинка Трпеска, Марија Стојановска, Љубинка Стојковиќ, Лилјана Кипровска**).....189-195
4. Рецензија на докторската дисертација **Граѓанско политичките права, културната различност и консociјалната демократија**, изработена од **м-р Флора Кадриу**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....196-201

5. Рецензија на докторската дисертација **Спроведување на арбитражните одлуки во меѓународното јавно право**, изработена од м-р Дрита Мамути-Фазлиа, пријавена на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје.....202-206
6. Рецензија на докторската дисертација **Односите помеѓу Република Македонија и Косово: улогата на евроатлантските интеграции**, изработена од м-р Агон Демјага, пријавена на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје.....207-213
4. Рецензија на докторската дисертација **Аспекти на комуницирањето на предлозите на медијаторот во спорот за разликите околу името меѓу Република Македонија и Република Грција**, од м-р Јасмина Миронски, пријавена на Правниот факултет “Јустинијан Први” во Скопје.....214-219

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ “БЛАЖЕ КОНЕСКИ”

1. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје (м-р Исмаил камбери, м-р Мирјета Љуши, м-р Неда Радосављевиќ, м-р Јане Божиновски, м-р Кристина Нушевска).....220
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје (Бојан Петревски, Бобан Карапејовски, Александра Гецовска, Дафинка Јефремова, Аслиан Снопе, Лидија Митоска, Искра Димитријевска).....221
3. Рецензија на докторската дисертација **Влијанието на мајчиниот јазик во усовршувањето на вокабуларот на англискиот како странски јазик кај учениците албанци во Р. Македонија**, од м-р Јусуф Мустафаи, пријавена на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје.....222-230
4. Рецензија на докторската дисертација под наслов **Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжности**, изработена од м-р Шпреса Мемеди, пријавена на Филолошкиот факултет “Блаже Конески” во Скопје.....231-236

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Рана детекција на церебралното оштетување С100Б протени во биолошките течности нов модел во перонаталната медицина**, изработена од м-р д-р Аспазиа Софијанова, пријавен на Медицинскиот факултет во Скопје.....237-243

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Дизајн на нови решенија на крути и полукрути врски кај посечките метални конструкции** изработена од м-р Габриела Арсова Милошевска, пријавена на Машинскиот факултет во Скопје.....244-250

ИНСТИТУТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА

1. Рецензија на докторската дисертација **Народната албанска традиција во Македонија и Косово (1945-2011)**, изработена од м-р Адхурим Расими, пријавена на Институтот за национална историја во Скопје.....251-253

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на редовен професор по група предмети од областа на физичката хемија, на Институтот за хемија при Природно-математичкиот факултет во Скопје (д-р Љупчо Пејов).....254-265
2. Рецензија на докторската дисертација **Синтези и проучувања на структурата и својствата на некои комплексни перовскити**, од м-р Сандра Димитровска-Лазова, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....266-274

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Рецензија на докторската дисертација **Верското образование во основните училишта во Република Македонија**, изработена од м-р **Гордана Стојаноска**, пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.....275-279

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА

1. Рецензија на ракописот за учебно помагало **Практикум по преработка на овошје и зеленчук** од авторите проф. д-р **Љубица Каракашова** и ас. м-р **Фросина Бабановска-Миленковска**, пријавен на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....280-282

ИНСТИТУТ ЗА СТОЧАРСТВО

1. Исправка на Рефератот за избор во научно звање-научен соработник во областа технологија на млеко и млечни производи при Институтот за сточарство во Скопје (д-р **Наташа Матева**).....283

ЗЕМЈОДЕЛСКИ ИНСТИТУТ

1. Реферат за избор на редовен професор од научната област винарство во Одделението за винарство при Земјоделскиот институт во Скопје (д-р **Ана Серафимовска**).....284-293

ИНСТИТУТ ЗА ЗЕМЈОТРЕСНО ИНЖЕНЕРСТВО И ИНЖЕНЕРСКА СЕИЗМОЛОГИЈА

1. Реферат за оценка на подобноста на темата за изработка на докторска дисертација со наслов **Развивање на методологија за мониторинг на напонско-деформационата состојба и однесување на конструкциите од високоградба** и научна оспособеност на кандидатот м-р **Горан Јекиќ** пријавена на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија во Скопје.....294-298
2. Реферат на Комисијата за подобност на темата за докторска дисертација со работен наслов **Опции за управување со цврст отпад во Косово и нивно влијание врз климатските промени** и оспособеност на кандидатот м-р **Африм Бериша** за научна работа, пријавена на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија во Скопје.....299-309

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Финансиска сметка во системот на интегрирани национални сметки на Република Македонија и европскиот систем на сметки** од м-р **Нада Циривири**, поднесена на Економскиот институт во Скопје..... 310-317

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

1. Реферат за избор на научен соработник во Истражувачкиот центар за енергетика, информатика и материјали на Македонската академија на науките и уметностите во Скопје (м-р **Силвана Марковска-Симоска**).....318-331

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на **Читапката по предметот организација на власта** од проф. д-р **Гордана Силјановска-Давкова** и проф. д-р **Рената Дескоска**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....332-333
2. Рецензија на **Читапката (Зборник на текстови) по предметот суверенитет-теорија и практика** од проф. д-р **Гордана Силјановска-Давкова** и проф. д-р **Рената Дескоска**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....334-335
3. Рецензија на **Читапката (Зборник на текстови) по предметот конституционализмот и глобализацијата** од проф. д-р **Гордана Силјановска-Давкова** и проф. д-р **Рената Дескоска**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....336-339

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

1. Рецензија на монографијата **Информатиска технологија и бизнис-стратегија** од авторот **д-р Смилка Јанеска-Саркањац**, пријавена на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје.....340-348

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за оцена на подноста на темата за докторска дисертација **Влијание на различни материјали за пулпино прекривање врз хистопатолошкиот одговор на пулпата**, и научна оспособеност на кандидатот **м-р д-р Марина Ефтимоска**, пријавена на Стоматолошкиот факултет во Скопје.....349-353

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "ЈУСТИНИЈАН ПРВИ"

1. Рецензија на **Практикум по предметот организација на власта** од проф. д-р **Гордана Силјановска-Давкова** и проф. д-р **Рената Дескоска**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....354-357
2. Рецензија на **Практикум по предметот суверенитет-теорија и практика** од проф. д-р **Гордана Силјановска-Давкова** и проф. д-р **Рената Дескоска**, пријавена на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје.....358-359

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНИК „ПРОИЗВОДСТВО НА СЕРТИФИЦИРАН СЕМЕНСКИ МАТЕРИЈАЛ ОД ЖИТНИ РАСТЕНИЈА“ ОД АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р ТРАЈЧЕ МЛАДЕНОВСКИ, ПРОФ. Д-Р ДОБРЕ АНДОВ И ДОЦ. Д-Р ВИНКО СТАНОЕВ

Врз основа на **одлука** на Научниот совет на Земјоделскиот институт во Скопје бр. 02-403/1 од 11.5.2012 година, ние проф. д-р Михајло Николовски, редовен професор во УКИМ Земјоделски институт Скопје и проф. д-р Сузана Кратовалиева, вонреден професор во УКИМ-Земјоделски институт, одредени сме за рецензенти на книгата под наслов: **ПРОИЗВОДСТВО НА СЕРТИФИЦИРАН СЕМЕНСКИ МАТЕРИЈАЛ ОД ЖИТНИ РАСТЕНИЈА**, напишана од д-р Трајче Младеновски, редовен професор на УКИМ Земјоделскиот институт - Скопје, д-р Добре Андов, вонреден професор на УКИМ Земјоделскиот институт Скопје и д-р Винко Станоев, доцент на УКИМ Земјоделскиот институт Скопје.

Во текот на 2010/11 година напишан е учебникот ракопис под наслов: **Производство на сертифициран семенски материјал од житни растенија**. Учебникот е наменет за втор циклус на студии од областа на семенарството кој се изведува на Земјоделскиот институт во Скопје.

Учебникот е напишан од проф. д-р Трајче Младеновски, редовен професор на Земјоделскиот институт во Скопје, проф. д-р Добре Андов, вонреден професор на Земјоделскиот институт во Скопје и д-р Винко Станоев, доцент на Земјоделскиот институт во Скопје. Учебникот содржи 136 страници компјутерска обработка, формат Б5, во девет поглавја, три табели, осум обрасци, на кирилично писмо, со цитирана литература.

Во книгата се опфатени поглавјата: Вовед, Организирање на семепроизводството во Република Македонија, Општи принципи при семепроизводството на семенски материјал од житни растенија, Стручна контрола на семепроизводството на семенски материјал од житни растенија, Општи принципи на чистење на семето од туѓи примеси, Методи на испитување на квалитетните својства на семето и Норми за квалитет на семето, како и Цитирана литература.

Во поглавјето „Вовед“, авторите го наведуваат значењето на семето за репродукција на сортите од одделните растителни видови и сорти. Во воведот е истакнато значењето на сортното семепроизводство заради пренесување на суштествените генетски и стопански својства од генерација на генерација, со што доаѓа не само до проста репродукција, туку и до подобрување на сортните квалитети, а со тоа се подобрува квалитетот на производите, се зголемува приносот, а со тоа и доходот од единица

површина. Познато е дека семето оставено без систематско одржување се изродува, па квалитетот и приносот на производите се намалува.

Во поглавјето **„Организирање на семепроизводството во Република Македонија“** е опфатен системот на семепроизводство и сите релевантни фактори кои учествуваат во неговото спроведување. Во организирањето на семепроизводството во нашата земја, битна улога имаат соодветни државни институции кои по пат на законски прописи и мерки за поддршка на производителите на семе даваат насоки за правилно изведување на процесот на производството на висококвалитетно семе од одделни групи култури. Наведено е дека во процесот на семепроизводството важна улога имаат и високообразовните и научните институции, кои едуцираат висококвалитетни кадри, односно специјалисти и магистри од оваа област кои потоа се вклучуваат во процесот на креација на нови сорти, како и во производство на почетен семенски материјал за репродукција на новосоздадените сорти и нивно вклучување во широкото земјоделско производство. Во синџирот на производство на семенски материјал за реонираните сорти од житни растенија важна улога играат и приватните производители од областа на семенарството, кои вршат репродукција на семето, го доработуваат и тргуваат со висококвалитетно семе за потребите на земјоделските производители во земјата и во странство.

Во поглавјето **„Општи принципи при семепроизводство на семенски материјал од житни растенија“**, авторите ја опфатиле тематиката која е од битно значење за производство на квалитетен семенски материјал. Назначено е дека плодоредот игра битна улога при производство на семе, особено за одржување на чистотата на видот и сортата, потоа при производство на квалитетен семенски материјал битна улога игра и соодветен избор на сорта и категорија на семе за производство за одредени реони, навремено спроведување на сите агротехнички мерки и нега на посевот предвидени за успешно и квалитетно семепроизводство, запазување на просторната изоалација која е задолжителна мерка на семепроизводните површини, сортно чистење на посевот ако за тоа се укаже потреба и на крајот од оваа поглавје е наведено кои услови треба да се запазат за време на прибирање на семето за да не дојде до намалување на квалитетот на семето пред неговото финално прибирање и сместување во соодветни магацински простории за негова понатамошна доработка и пласман на пазарот.

Во поглавјето **„Стручна контрола над производството на семенски посеви кај житните растенија“**, авторите укажуваат на фактот дека оваа материја е регулирана со подзаконски прописи со цел да се избегне производството на неквалитетно семе во несоодветни производствени услови кои можат да доведат до намалување на семенските квалитети и биолошко изродување на семето, односно негова дегенерација. Во ова

поглавје е опфатен начинот на вршење на стручна контрола на семенските посеви, неопходната просторна изолација, разработени се нормите за признавање на семенските посеви, начинот на водење записници за извршените стручни контроли и издавање на сертификати за извршената контрола, со назнака дека семенските посеви ги исполнуваат потребните услови и стандарди за произведениот семенски материјал, за тој да биде сертифициран како семенски материјал од соодветна категорија.

Во поглавјето **„Општи принципи на чистење на семето од туѓи примеси“**, кај нас попознато како **доработка на семенски материјал**, авторите ги објасниле општите постапки за време на чистење на семето од туѓи примеси, и тоа: времето на прибирање на зрелото семе, неговиот транспорт до доработувачките центри и начинот на неговото досушување, доколку семето е прибирано со влажност поголема од пропишаната, односно дозволената количина. Во ова поглавје подетално е разработен начинот на чистење на семето од туѓи примеси, сортирање и дезинфицирање со различни хемиски препарати за да се спречи пренесување на болести и штетници со семето на идното производство, начинот на пакување на семето и др. Потоа, ако дел од семето не биде вклучено во трговската мрежа истата година, дадени се условите за чување на семето (температура и релативна влага во магацинскиот простор), за да не дојде до намалување на семенските квалитети до наредната година.

Во поглавјето **„Методи за испитување на квалитетните својства на семето и норми за квалитет“**, авторите детално ги разработиле методите за испитување на квалитетните својства на семето кај житните растенија. Разработени се поимите за партија на семе, начинот на земање на мостра од доработувачките центри за семе, начинот на испитување и утврдување на аналитичката чистота на семенскиот материјал, како и присуството на семе од други видови во семенската маса, начинот, условите, апаратурата и времето за испитување на 'ртливоста на семето, начинот на испитување на чистотата на видот и сортата, начинот на испитување на влагата и апсолутната маса на семето (масата на 1000 семиња) и др.

Во поглавјето **„Литература“** се цитирани повеќе извори на податоци-книги (од домашни и странски автори), закони и правилници на Република Македонија кои се користени при обработката на одделни поглавја во оваа книга.

Заклучок и прелог

Земено во целина, ракописот на учебникот опфаќа материјал од областа на сертификарање на семенски материјал кај житните растенија, напишан на јасен и разбирлив стил, збогатен со повеќе конкретни прилози и методи кои се применуваат во процесот на семепроизводството. Оваа проблематика кај нас е малку разработувана и литературата од оваа област е доста оскудна.

Забелешките и сугестиите посочени од страна на рецензентите, а со цел подобрување на квалитетот на книгата, од авторите со задоволство се прифатени и се вградени во овој учебник.

Врз основа на напред наведеното, учебникот во ракопис под наслов ***Производство на сертифициран семенски материјал од житни растенија***, го препорачуваме како редовен учебник наменет за студентите од II циклус студии на Земјоделскиот институт во Скопје, но тој може да биде и од општа корист за земјоделската струка и практика, особено за производителите кои се занимаваат со производство, доработка и трговија со семенски материјал од житни растенија.

Скопје,
јуни 2012 год.

Рецензенти

Проф. д-р Михајло Николовски с.р.

Проф. д-р Сузана Кратовалиева с.р.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ "СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ"
Правен факултет "Јустинијан Први"

Бр. 03.728/
31 201 2
СКОПЈЕ

РЕЦЕНЗИЈА

на учебникот

"ВОВЕД ВО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА – ВТОР ДЕЛ"

од авторот Татјана Петрушевска

Рецензијата ја приложувам во својство на рецензент на учебникот "Вовед во правото на Европската унија – втор дел", определен со одлуката на Наставно-научниот совет на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје, донесена на седницата одржана на 25.10.2011 година.

Учебникот е продолжение на веќе објавениот „ Вовед во правото на Европската унија – прв дел “, од 2010 година, и е наменет за студентите од втората година на правните студии на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје, и тој претставува дел од неопходната литература за сите оние што сакаат да навлезат во областа на правото на Европската унија, како дел од нивните студии или пак професионални обврски.

Авторката посветува внимание на најзначајните елементи од правниот систем на Европската унија, односно на институционалните, правни и политички аспекти на заедничката надворешна и безбедносна политика, како и на областа на правда и внатрешни работи. Исто така, посебно се третира и политиката на проширување на Унијата, како и политичките и институционални аспекти на овој процес, со посебен осврт на зачленувањето на Република Македонија во ЕУ, со што се надополнува и општествената оправданост за издавањето на овој учебник.

Читателот има можност да се запознае со развојот на правниот систем на Европската унија, неговата динамика, како и неговите основни категории, како систем кој се издвојува со своите карактеристики. Прикажувајќи бројни извадоци од правната практика на судовите во Луксембург, авторката овозможува непосредно запознавање со начинот на функционирање на правниот систем на ЕУ, што нуди дополнителен квалитет на целиот учебник.

Учебникот содржи 343 страници, и е поделен на девет глави, од кои почетните се посветени на историскиот и институционалниот контекст на европското обединување, што всушност е и основата за создавањето на правото на ЕУ. Законодавниот процес во самата Унија, изворите на правото на ЕУ, надлежностите на нејзините институции, како и основачките договори се третирали во натамошните делови на учебникот, кој добива во својата актуелност имајќи предвид дека со последните промени во договорите овие области претрпеа извесни надополнувања и измени. Читателот има прилика да се запознае со специфичностите на предлагањето и усвојувањето на правните акти на ЕУ, како и нивната примена и соодветната судска заштита. Јасно и концизно, на прецизен и читлив јазик се претставени сите особености на правните категории и процесите во правниот систем на Унијата.

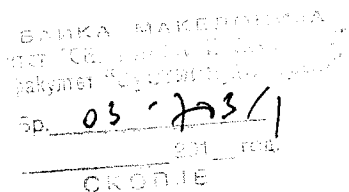
Од особено значење е што овој учебник посебно се фокусира и на проширувањето на Европската унија – процес што е од суштинско значење за Република Македонија. Влезот на нашата држава во Унијата ќе ја наметне и потребата за приспособување на нашиот правен систем кон европскиот. Овој процес во одредена мера веќе е започнат, но тој мора да се одвива во согласност со принципите на правото на ЕУ, и, секако, следејќи ги актуелните промени во нејзиниот правен систем – области кои се детално опишани во учебникот.

Потребата за издавање на ваков учебник е зголемена имајќи ги предвид актуелните состојби поврзани со македонската евроинтеграција, како и неопходноста за континуирана обука на сите оние што се занимаваат со проблематиката на ЕУ во своето секојдневие. Вработените во државната администрација и правосудството, дипломатите, адвокатурата, активистите од невладиниот сектор, медиумите – се само дел од оние на кои овој учебник ќе им биде корисен за надградба на нивните знаења и искуства од оваа област. Исто така, релативниот недостаток од литература од оваа област од македонски автори ја наметнува потребата и за натамошно истражување на правото на Унијата, како и објавување на нови изданија од учебниците од овој тип, со што ќе се придонесе и за поттикнување на студентите за аналитички пристап и соодветно стручно усовршување на сите оние кои се професионално ангажирани во соодветните институции.

Имајќи го предвид погоре изнесеното, несомнено е задоволството да се поддржи издавањето на учебникот “Вовед во правото на Европската унија – втор дел “ од авторот Татјана Петрушевска, и препорачувам тој да се употребува како учебник на студиите од научната дисциплина вовед во правото на Европската унија. Овој учебник е корисен и за првиот и за вториот циклус правни студии, но и на други студии каде што тој ќе претставува корисна литература за секој студент.

Рецензент,

Доц. д-р Васко Наумовски, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

на учебникот

ВОВЕД ВО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА - ВТОР ДЕЛ

од авторот ТАТЈАНА ПЕТРУШЕВСКА

Рецензијата ја приложуваме во својство на рецензенти на учебникот **ВОВЕД ВО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА - ВТОР ДЕЛ** од авторот Татјана Петрушевска, определени со одлуката на Наставно-научниот совет на Правниот факултет *Јусџинијан Први* во Скопје, донесена на седницата одржана на 25.10.2011 година.

Учебникот **ВОВЕД ВО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА - ВТОР ДЕЛ** првенствено им е наменет на студентите од втора година на правните студии на Правниот факултет *Јусџинијан Први* во Скопје, како starter за истоимениот предмет. Концепциски и содржински е усогласен со вториот дел од Студиската програма на правните студии што беше усвоена и акредитирана во 2005, а почна да се остварува во академската 2005/2006 година. Во оваа смисла, учебникот е продолжение на веќе објавениот **ВОВЕД ВО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА - ПРВ ДЕЛ** во 2010 година.

Со оглед на фактот дека првиот дел ги *покрива* воведните институционални и правни аспекти на она што пред Договорот од Лисабон функционираше како Европска заедница, односно како прв столб на Европската унија, вториот дел се занимава исто така со воведните:

- институционални, правни и политички аспекти на некогашниот втор и трет столб (заедничката надворешна и безбедносна

политика и правдата и внатрешните работи), а денес посебните области на заедничката надворешна и безбедносна политика, на заедничката безбедносна и одбранбена политика и на слободата, безбедноста/сигурноста и правдата;

- политички, правни, институционални и процедурални аспекти на политиката на проширување на заедниците/Унијата и во тој контекст особено со процесот на зачленување на РМ во ЕУ.

Следствено, склопувањето на целосната претстава за основните/воведните прашања поврзани со правото на ЕУ бара консултирање на двата дела како поврзана и заемно надополнувачка целина.

Текстот поместен во учебникот ја следи вообичаената структура на учебниците посветени на воведното запознавање со правото на Унијата. Но, при тоа, особено е значајно постојаното инсистирање присутно во текстот, основните правни категории да се објаснат низ процесите што се одвиваат во Унијата, вклучително во контекст на економските или политичките интегративни процеси, или низ динамички приказ на законодавниот и имплементирачки процес. Правото на Унијата не е презентирано како статичко, туку, низ динамиката на неговото создавање и развој во рамките на животот во Унијата, што, меѓу другото, е илустрирано и со многубројни извадоци од релевантната практика на судовите во Луксембург, што, пак, на читателот му овозможува директен увид во инволвираните интереси зад одделните правила и во судскиот резон. Истовремено, основните категории на правото на Унијата се прикажани на концизен, лесно читлив, научно и стручно фундиран начин, поткрепен со доволна релевантна странска и домашна литература.

Учебникот е напишан на 243 страници, заедно со предговорот и содржината, издвоени во девет одделни глави и поткрепени со 781 фуснота. Динамичниот пристап во третирањето на правото на Унијата е видлив, веќе, во првите две глави во кои на едноставен, но доволно опфатен начин е претставен институционалниот, историскиот и социо-економскиот контекст врз кој се гради правото на ЕУ генерално и, особено, оној негов дел што се

однесува на поранешниот втор и трет столб, а денес посебните подрачја на заедничката надворешна и безбедносна политика и слободата, безбедноста, сигурноста и правдата. На тоа, природно се надоврзува приказот на законодавниот процес во Унијата, проследен со објаснување на изворите на правото на ЕУ, законодавните овластувања на Унијата и основните барања поврзани со донесувањето на законодавството на ЕУ повторно поврзано со двете големи области на некогашниот втор и трет столб.

Погорните категории се претставени во рамките на најновиот режим на основачките договори, воспоставен заклучно со измените воведени со Лисабонскиот (реформски) договор што стапи во сила на 1 декември 2009, што само ја зголемува актуелноста на овој труд.

Учебникот овозможува увид во клучните елементи потребни за разбирање на дел од правото на Европската унија, на начин што кај читателот поттикнува желба за аналитичко размислување и за натамошно изучување на специфичните сегменти на тоа право. Последното е, особено, значајно, бидејќи тој е наменет да послужи како учебник, кој на студентите (но и на практичарите) би им овозможил почетни сознанија во оваа значајна област, поттикнувајќи го нивниот понатамошен интерес во таа смисла. Тоа, се разбира, се совпаѓа и со потребата за континуирано образование на доволен број локални квалитетни кадри, обучени за разбирање и практикување на правото на Европската унија, во контекст на процесот на интегрирање на Македонија во ЕУ. Учебникот, во таа смисла, несомнено би можел да му користи и на секој оној што во својата работа има допирни точки со правото на Унијата, особено на вработените во правосудството или во државната администрација на РМ.

Врз основа на погорните наоди, со задоволство го поддржуваме издавањето на учебникот *ВОВЕД ВО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА - ВТОР ДЕЛ* од авторот Татјана Петрушевска и препорачуваме тој да се употребува како учебник на студиите по соодветната наставна дисциплина. Во прв ред, овој труд би требало да се користи како учебник на првиот и вториот циклус правни студии, при изучувањето на предметите

поврзани со правото на Унијата, но и на другите видови студии, во мера во која воведно се изучува правото на Европската унија.

Рецензент

Проф. д-р Сашо Георгиевски с.р

ПРЕГЛЕД
на одобрени теми за изработка на докторски дисертации
на Филозофскиот факултет во Скопје

1. М-р Илбер Хиса	Црната Мадона на Скопска Црна Гора	1. Проф. д-р Александар Атанасовски 2. Проф. д-р Бобан Петровски 3. Доц. д-р Тони Филипоски
2. М-р Маја Стевановиќ	Родовите аспекти на концептите за трагедијата и трагичкиот херој	1. Проф. д-р Иван Џепароски 2. Проф. д-р Денко Скаловски 3. Проф. д-р Слободанка Марковска
3. М-р Татјана Лазарова Осоговска	Вредносниот систем и ориентации на наставникот и неговиот професионален развој	1. Проф. д-р Трајан Гоцевски 2. Проф. д-р Зоран Велковски 3. Проф. д-р Анета Баракоска
4. М-р Сашо Ингилизовски	Политичко безбедносни импликации од процесите на глобализацијата	1. Проф. д-р Зоран Нацев 2. Проф. д-р Билјана Ванковска 3. Проф. д-р Ванчо Кенков
5. М-р Марјан Стојанчевски	Концепт и перспективи на армиската поддршка на цивилните власти во Република Македонија	1. Проф. д-р Зоран Нацев 2. Проф. д-р Трајан Гоцевски 3. Проф. д-р Ванчо Кенков
6. М-р Елвира Калач	Образованието на жената од руралните средини во Република Македонија	1. Проф. д-р Зоран Велковски 2. Проф. д-р Јасмина Делчева Диздаревиќ 3. Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска
7. М-р Даниела Велкова	Организациското учење и организацискиот развој	1. Проф. д-р Зоран Велковски 2. Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска 3. Проф. д-р Вера Стојановска
8. М-р Артон Лена	Активни социјални политики – австриски и македонски искуства и предизвици	1. Проф. д-р Јован Пејковски 2. Проф. д-р Маја Геровска Митев 3. Проф. д-р Трајан Гоцевски
9. М-р Борко Симоски	Планирање, програмирање, буџетирање и извршување како предуслов за градење на ефикасен систем на одбрана во Република Македонија	1. Проф. д-р Оливер Бакрески 2. Проф. д-р Марина Митревска 3. Проф. д-р Синиша Даскаловски
10. М-р Гордана Андонова	Планирање и имплементација на електронското учење во основните и средните училишта	1. Проф. д-р Снежана Адамческа 2. Проф. д-р Зоран Велковски 3. Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска
11. М-р Јусуф Велиу	Управување со примената на иновациите во наставата во основните училишта	1. Проф. д-р Снежана Адамческа 2. Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска 3. Проф. д-р Зоран Велковски

12. М-р Виолета Цидрова	Стресот – причина за појава на психички и соматски заболувања	1. Доц. д-р Иван Трајков 2. Проф. д-р Сунчица Димитријоска 3. Доц. д-р Светлана Трбојевиќ
13. М-р Павел Капрически	Планирање мерки, активности и процедури за ефикасен систем за заштита и спасување од природни непогоди и други несреќи во Република Македонија	1. Проф. д-р Марина Митревска 2. Проф. д-р Зоран Нацев 3. Проф. д-р Тони Милески
14. М-р Рефика Селмановиќ	ИКТ-стратешки фактор за развој на образованието	1. Проф. д-р Снежана Адамческа 2. Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска 3. Проф. д-р Вера Стојановска
15. М-р Димче Букрески	Развивање на воените способности на ЕУ: помеѓу дуплирање и комплементарност со воените способности на НАТО	1. Проф. д-р Лидија Георгиева 2. Проф. д-р Зоран Нацев 3. Проф. д-р Синиша Даскаловски

**на пријавени магистерски теми за изработка на магистерски труд на
Филозофски факултет**

	Име и презиме	Тема	Ментор
1	Делал Керра Тут	Уметноста на инсталацијата во Р.Турција од 1970 до 2000 година	проф. д-р Владимир Величковски
2	Ирена Лазовска	Болката во перформанс уметноста и боди артот	проф. д-р Владимир Величковски
3	Тања Василевска	Планирање и организирање на компензирачки воннаставни активности со деца од маргинални групи	проф. д-р Марија Тофовиќ Ќамилова
4	Хари Стојановски	Управување и раководење со основното образование низ историјата на школството и просветата во Македонија	проф. д-р Сузана Миовска Спасева
5	Мартин Бундалевски	Зајакнување на вработливоста кај студентите по пат на истражување	проф. д-р Зоран Велковски
6	Милица Стојановиќ	Еко аспекти на основното образование	проф. д-р Анета Баракоска
7	Сања Сиравска	Предизвици во средното ниво на менаџментот на човечките ресурси во современите организации	проф. д-р Јован Пејковски
8	Маја Ѓуровска	Активните политики и невработеноста во Република Македонија	проф. д-р Трајан Гоцевски
9	Стојан Тодоров	Проширувањето на Европската унија кон Западен Балкан низ јавното мислење во државите членки на Европската унија и Република Македонија (2005-2011)	проф. д-р Лидија Георгиева
10	Љупче Дичоски	Улогата на Јадранската повелба врз регионалната безбедносна соработка на државите од Западен Балкан	проф. д-р Лидија Георгиева
11	Драган Поповски	Влијанието на Судот на правдата на Европската унија врз европската интеграција	проф. д-р Билјана Ванковска

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„РАЗВОЈОТ НА БЕЗБЕДНОСНИТЕ СЛУЖБИ ВО РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА (1945-2010 ГОДИНА)“ ОД М-Р ЗОРАН ЈОВАНОВСКИ,
ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, на седницата одржана на 14. 5.2012 година, донесе одлука за формирање Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Зоран Ж.Јовановски под наслов **„Развој на безбедносните служби во Република Македонија (1945 – 2010 година)“**, проф.д-р (ментор) Биљана Поповска, проф.д-р Владимир Пивоваров, проф.д-р Татјана Петрушевскаи, проф.д-р Гордан Калајчиев и проф.д-р Марика Ристова. Комисијата ја прочита и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

I

Приказ на докторската дисертација

Докторската дисертација на кандидатот м-р Зоран Ж.Јовановски е труд сочинет од шест дела или глави, во кои се применети правните методи: историски, компаративен метод, како и одредено споредување и анализи на работата на безбедносните служби, како во регионот, така и во Република Македонија.

Првиот дел, **Поим за безбедносните служби**, навлегува кон самиот поим на безбедносните служби, односно врши кратко опишување на разузнавачко-безбедносните служби, каде што е даден и краток историјат на нивното формирање. Поради ова, навратено е кон самото појавување на безбедносните

служби и нивно следење низ историјата. Посебно се спомнати службите кои го опфаќаат периодот на ова истражување, а кои дејствуваат на територијата на поранешна Југославија. Исто така, во овој дел се раздвоени различните служби кои влегуваат под самиот поим на безбедносни служби, односно даден е краток опис на разузнавачката и контраразузнавачката служба.

Вториот дел, **Формирање на безбедносните служби на просторот на Југославија за време на Втората светска војна**, кандидатот го опфатил периодот на почетоците на појавување на безбедносните служби на територијата на Југославија. Овој период претставува основа за формирањето на службите кои продолжиле да функционираат како моќни институции по ослободувањето од окупаторот, па сè до распаѓањето на Југославија. Во овој дел, во посебни потточки е навлезено кон почетоците за подготовка за вооружена борба и формирање на безбедносните служби на територијата на републиките од поранешна Југославија, каде што на крајот е опишан и начинот на нивното формирање и на територијата на Македонија. Формирањето на овие служби во Македонија било диригирано од страна на Сојузната служба и под големи опструкции од внатрешниот и надворешниот непријател.

Веќе од третата глава или дел, **„Формирањето на Одделението за заштита на народот (ОЗН-а или ОЗНА)“**, се навлегува кон формирањето на првата разузнавачко-безбедносна служба која била формирана на територијата на Југославија. Во овој дел се опишува периодот на создавањето на организацијата ОЗНА, нејзиниот состав и начин на делување, каде преку различни отсеци, активностите биле проширени и надвор од границите на Југославија. Понатаму, наведено е дејствувањето на ОЗНА на територијата на Македонија, како и одредени акции на организацијата во борбата против одредени групи, меѓу кои и поголем број Македонци кои ја негувале идејата за независна Македонија.

По расформирањето на ОЗНА, се создале услови за **„Формирање на КОС и УДБА“**, односно во овој, четврти дел, кандидатот го следи историјатот на службите, каде што се објаснува формирањето на Контраразузнавачката служба и Управата за државна безбедност, како и нивното дејствување, одредени акции, методи на работа и слично. Понатаму, кандидатот навлегува во службата која беше формирана со основна цел, контрола на претходните две. Станува збор за Службата за истражување и документирање. По

федерализацијата на републиките, дошло и до промена на името на УДБА, односно таа станала Служба за државна безбедност. Кандидатот, во текот на објаснувањето на методите на службите, навлегол кон дел од аферите кои постојат за нив, но и акциите изведени од службите.

Следејќи го историјатот на службите, кандидатот навлегува во петтиот дел, **„Создавање на безбедносните служби во републиките по распаѓањето на Југославија“**, каде што по распаѓањето на поранешна Југославија, службите продолжиле да се развиваат во рамките на новите држави. Во истиот дел, наведени се безбедносните служби кои се активни денес, а кои претставуваат еден вид на „непријател“ на македонските безбедносни служби.

По распаѓањето на Југославија, со развојот на безбедносните служби во регионот, се создале потребите од нивно создавање и на територијата на самостојна Република Македонија. Во шестиот и последен дел, **„Разузнавачко-безбедносните служби во Република Македонија“**, на самиот почеток се дава краток осврт кон безбедносните служби на Р.Македонија во рамките на Југославија, како и потребите од формирањето на службите по осамостојувањето, каде што повторно се наведени одредени причини кои беа пречка за навремено создавање на разузнавачко-безбедносните служби. Имено, кандидатот наведува дека тие се создадени по неколку години од осамостојувањето, а поради човечки, технички и политички причини. Во овој дел е објаснето уставното уредување, законските одредби со кои се регулираат задачите на службите, но исто така и останатите институции кои се дел од безбедносниот систем на Република Македонија.

Во последниот дел, кандидатот преку своите **заклучоци и препораки** дава одредени насоки кои би требало да се следат за подобрување на работата на разузнавачко-безбедносните служби на Република Македонија и отстранување на големиот број недостатоци во нивното дејствување, а кои ги добил преку неговото истражување за овој труд, следејќи ги активностите на службите низ историјата.

II

Оцена на трудот

1. Докторската дисертација на кандидатот **м-р Зоран Ж. Јовановски** претставува пошироко истражување со цел да се дојде до заклучокот на неговиот труд, во кој обработува мошне интересна и карактеристична тема за безбедносните системи на земјите од регионот, посебно за нивните разузнавачко-безбедносни служби, кое истражување и заклучок би можело да има значаен придонес за подобрувањето на нивната работа. Самиот предмет на оваа докторска дисертација претставува еден вид на историско следење на формирањето и организирањето на безбедносните служби во поранешна Југославија, со единствена цел - да се проучи појавувањето на безбедносните служби, нивниот поим и задачи, појавувањето во поранешна Југославија, нивните функции во периодот на владеењето на системот, проблемите со кои тие се соочуваа, а сè со цел да се дојде до некои информации за формирањето и развојот на безбедносните служби во Република Македонија. Целта е специфична поради навлегувањето во информации за поранешните безбедносни служби на поранешна Југославија, од кои се стравуваше сè до распаѓањето на земјата. Сложеноста на проблемот и самиот предмет на ова истражување наложило користење на различни методи, како за собирање на искусствената евиденција, така и за нејзината директна обработка и интерпретација.

Прегледот на досегашните истражувања и постојната литература е од исклучително значење за ова истражување, при што има голема важност и за истражувањето на досегашната организација на државата, безбедносните служби од нивниот развој до денес. На оваа проблематика се работени повеќе истражувања, но поради проблемот со навлегување во работењето на самите служби, истражувањата се работени фрагментарно.

Проучувањето на врските на нашите безбедносни служби, односно нивниот развој, низ историјата, претставува проблем, поради информациите кои се доаѓа во истражувањето, затоа што се изнесуваат информации поврзани со безбедносните служби, како на поранешна Југославија, така и на Република Македонија.

Во самото истражување, кандидатот собира податоци од архивите на земјите во регионот, посебно од Историскиот архив, користејќи одредени податоци за сојузните служби кои дејствувале на територијата на Македонија, како и со претходно барање до архивите и на земјите од поранешна Југославија, каде што користи делови од архивата на службите од Србија и Словенија. Авторот во текот на своето истражување дошол до поголем фонд на литература, претежно странска, која успешно ја искористил за обработката на неговиот предмет во овој труд.

Докторската дисертација на м-р Зоран Ж.Јовановски претставува збогатување и еден вид збир на повеќе информации до кои успеал да дојде, карактеристични за разузнавачко-безбедносните служби на поранешниот систем, имајќи предвид дека самото изнесување на информации за службите претставува допирање во безбедносниот систем на земјите, кои не ретко биле поврзани и со незаконско работење.

2. Во текот на обработката на трудот на м-р Зоран Ж.Јовановски, Комисијата за оцена заклучи дека докторската дисертација одговара на основните методолошки барања кои се потребни за подготовка на еден ваков труд, кој надополнувајќи ги со еден вид анализа во завршниот дел и давајќи свои заклучоци и препораки за подобрување на функциите на институциите од безбедносниот сектор, се доведува до издржан и научен труд со поголема сериозност, кој навлезе во сферата на безбедноста на државите во регионот.

Врз основа на изложената оцена, Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација на м-р Зоран Ж.Јовановски, му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“, да го прифати овој извештај и да закаже јавна одбрана на оваа докторска дисертација на кандидатот м-р Зоран Ж.Јовановски под наслов **„Развојот на безбедносните служби во Република Македонија (1945 – 2010 година)“**.

**Комисија за оцена и одбрана на
докторската дисертација**

1. Проф.д-р Биљана Поповска (ментор),с.р.

2. Проф.д-р Владимир Пивоваров, с.р.

3. Проф.д-р Татјана Петрушевска, с.р.

4. Проф. д-р Гордан Калајциев, с.р.

5. Проф.д-р Марика Ристова, с.р.

СПИСОК НА ПРИФАТЕНИ ТЕМИ ЗА ИЗРАБОТКА НА МАГИСТЕРСКИ ТРУД

ТЕМИТЕ СЕ ПРИФАТЕНИ ОД НАСТАВНО-НАУЧНИОТ СОВЕТ НА
СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ НА 24 -ТА РЕДОВНА СЕДНИЦА
ОДРЖАНА НА 22.05.2012 ГОДИНА

Кандидат: д-р Бобан Геровски
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Застапеност на денталните аномалии и кариес кај предучилишни и училишни деца Битола
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Prevalence of dental anomalies and caries in preschool and school age children in Bitola

Кандидат: д-р Емилија Рамбова
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Застапеност на забниот кариес кај првиот траен молар на 8 годишна возраст кај деца кои се применети примарни превентивни мерки
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Prevalence of dental caries in the first permanent molar at eight years old children with administered primary preventative measures

Кандидат: д-р Милисав Сотировиќ
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Компаративна дентометриска и ртг анализа на дебелината на тврдата забна субстанција пред и после препарација
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Comparative dent metric rtg analysis of the dentine before and after preparation

Кандидат: д-р Африм Шехапи
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Евалуација на состојбата на пародонциумот кај пациенти со метал-керамички коронки во период од една до пет години.
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Periodontal evaluation of patients with metal-ceramic and zirconium crowns over a period of 1 to 5 years

Кандидат: д-р Мирлинд Селим
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Резултати од примената на Адин Импланти кај парцијални и тотални беззаби вилици.
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Results of the use Adin Implants in partial and total edentulous jaws

Кандидат: д-р Крсте Танушевски
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Мултицентрична ретроспективна студија на етиологија и инциденце на фрактури на мандибула.
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Etiology and incidence of mandibular fractures –multicenter retrospective study

Кандидат: д-р Газменд Семани
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Можности за примена на Фор Бонд и Бонд Боне вештачки коски во корекција на дефекти на цистични промени во долната и горната вилица.
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Opportunities for applying forbond and bond bone artificial bones in the corection of defects of cystic changes in the lower and upper jaw

Кандидат: д-р Стефан Тодоровиќ
Наслов на прифатениот магистерски труд на македонски јазик: Денталното орално здравје кај селектирана група на испитаници од Битола и околината.
Наслов на прифатениот магистерски труд на англиски јазик: Comparative research in dental and oral health in selected group of patients(respondents) from Bitola and its surroundings

Преглед

на прифатени теми за изработка на магистерски труд од ИИС на 30.5.2012 г.

1. Електроенергетика

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Игор Ристовски	Мониторинг и одржување на опрема во современи разводни постројки	Monitoring and maintenance of the equipment in modern electric power stations	Проф. д-р Мито Златаноски
2	Ема Брајковска	Анализа на моделите за либерализација на електроенергетскиот пазар	Analysis of models for liberalization of electricity market.	Проф. д-р Атанас Илиев
3	Ветон Шаини	Економски и еколошки аспекти на изолирани електроенергетски системи	Economical and ecological aspects of isolated power systems	Проф. д-р Антон Чаушевски

2. Софтверско инженерство

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Димитар Гаврилов	Менаџмент на проектните ресурси во валидациониот процес со искористување на процесните алатки и вештини	Management of project resources in validation process by utilizing the process tools and skills	Проф. д-р Вангел Фултиќ

3. Метрологија и менаџмент на квалитет

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Светлана Петреска	Развој на протокол за работа со постројка за третирање на храната со електронски сензи	Developing of the protocol for electron beam facility for food treatment	Вон. проф. д-р Христина Спасевска

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК 1“ ОД
АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р БИЛЈАНА МАЛЕНКО И ДОЦ. Д-Р ЕЛИЗАБЕТА
БАНДИЛОВСКА-РАЛПОВСКА

Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје при УКИМ на својата седница од 14. 3. 2012 год. (одлука бр. 02-155/10) ми ја даде можноста да се произнесам преку рецензија за ракописот „Практикум по македонски јазик 1“ од проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска.

По целосно извршената анализа на ракописот „Практикум по македонски јазик 1“, како рецензент го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Основни податоци

1. Наслов: „Практикум по македонски јазик 1“.
2. Практикумот се однесува на програмите каде што се изучува македонскиот стандарден јазик (преку предметот Македонски јазик 1), како прв дел што ги опфаќа описите во соодветните програми.
3. Практикумот е предвиден како учебно помагало со вежби за студентите од педагошките факултети и онаму каде што е предвидено во програмата практично усвојување и потврдување на граматиката на македонскиот стандарден јазик преку краток дефинициски опис проследен со соодветни вежби.
4. Автори на Практикумот се проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска, редовно вработени на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје.
5. „Практикум по македонски јазик 1“ е прво издание и произлегува од повеќегодишното искуство на авторите на предметите што се предвидени на Педагошкиот факултет што го опфаќаат учењето на македонскиот стандарден јазик (граматиката и стандарднојазичната норма).

II. Општи податоци за учебникот

Ракописот опфаќа компјутерски текст од 120 страници на формат А4. Текстот е поделен на 6 одделни целини:

1. Фонетика и фонологија. Во овој дел се обработени и дефинирани основните термини од областа, и тоа опишите на поимите, почнувајќи од основните: фонетика, фонологија, правоговор, правопис, глас, фонема, буква, гласовен систем на македонскиот стандарден јазик, самогласки (вокали), поделба на самогласките, согласки (консонанти), поделба на согласките и гласовни промени.

2. Вториот дел насловен како *Гласовни промени кај самогласките* ги опфаќа наредниве содржини: редување на самогласките, испуштање на самогласките, самогласките во непосреден допир, истородни самогласки во непосреден допир и разнородни самогласки во непосреден допир.

3. Третиот дел ги опфаќа темите вградени како *Гласовни промени кај согласките*, со наредните содржини: едначење по звучност (асимилација), обезвучување на согласките, редување на согласките, испуштање согласки, удвојување на согласките и за некои согласнички групи.

4. Четвртиот дел насловен како *Акцент* ги опфаќа содржините што се однесуваат на дефинираноста и поставеноста на: македонскиот акцент, акцентот на сложените зборови, акцентот на туѓите зборови. Посебно е изделена тематиката *Акцентски целисти* преку содржините: акцентски целисти со два полнозначни збора, акцентски целисти со проклитики, акцентски целисти со глагол и проклитика, акцентски целисти со именка и проклитика и акцентски целисти со енклитики.

5. Петтиот дел, *Правопис*, обработува шест содржини: пишување на гласовите (ј, к, г, л, љ, в, ф, ц, s, х), употреба на големата буква, слеано и разделено пишување на зборовите, делење на зборовите на крајот од редот, интерпункција и правописни знаци.

6. Шестиот дел, *Лексикологија*, ги опфаќа основните поими и области на лексикологијата: поделбата, поим за збор и видови зборови според определени критериуми.

Секоја содржина од деловите завршува со соодветни вежби што овозможува брза проверка на усвоеното знаење на делот што се обработува. Дадени се и одговорите на вежбите што овозможува проверка на точноста при решавањето.

Сосема на крајот е списокот на користена и консултирана литература.

III. Краток опис на Практикумот

Практикумот по македонски јазик 1 предвидува претходна основа во граматиката на македонскиот јазик што постапно е усвојувана во пониските степени на образование. Авторките се определиле кон системно претставување на основата на македонската граматика, правопис и правоговор и дел од лексикологијата преку дефиниции и концизни описи. Содржините претставуваат добра основа и концепт кој овозможува натамошно разградување и надградување. Кон основната дефиниција се отвора простор да се надоврзат примери кои се проверуваат преку зададените вежби. Теоријата која е почетен дел кон секоја област служи како потсетник за да се движат корисниците при успешното решавање на вежбите. Вежбите се од комбиниран тип каде што е предвидено допишување, заокружување, издвојување точно од неточно и сл. Изборот на примерите што служат за илустрација на содржинските делови се од македонската литература и од секојдневната употреба, а се земени и примери од печатот и сл. Примерите се адаптирани според потребите што произлегуваат од темата. Целта да се поттикне креативноста при реализацијата на вежбите е поставена преку солидниот избор од примери кој овозможува брзо и лесно толкување и поврзување на практичниот дел со дефинираните поими поткрепени со примери.

IV. Оцена на Практикумот

Практикумот со обемот и со содржината ги задоволува потребите за целосна реализација на најважните прашања опфатени со програмите каде што е предвидено брзо и практично совладување на македонскиот стандарден јазик во неговите основни полиња. При пишувањето на овој текст се водело сметка за степенот на претходните знаења на корисниците и за можноста да се развие когнитивен пристап како основа за солидна примена на правилата од страна на корисниците. Употребени се карактеристиките за ваков тип текстови со доследна примена на практичност во совладувањето на определени области преку прецизното и логично дефинирање на поимите. Притоа има една логичка уедначеност и граматичка правилност на јазичниот израз и на едноставен, разбирлив стил се претставуваат прецизно дефинираните поими. Текстот е стегнат, без непотребна употреба на туѓи термини.

Основната идеја на авторките е на едноставен и прецизен начин да претстават дел од македонската граматика. Сосема прецизно тие го издвојуваат најпотребното и основното, па оттаму текстот не е оптоварен со непотребни

описи, туку се држи до основата на која може да се дополнат други примери. Сето тоа овозможува да се спроведе успешно совладување на вежбите и преку нив да се прошири и да се потврди совладаното. Применети се неколку методи, како што се научност, постапност, системност, прегледност итн. Секако тука се зема предвид и искуството на авторките преку изведувањето настава по предметот македонски јазик и проблемите со кои се среќаваат студентите при совладувањето на граматиката на македонскиот стандарден јазик. Добро совладаната граматика може да биде само збогатување на јазичната култура и како трајно богатство на личноста и како можност за пренесување на јазичната култура во процесот на образованието во сите фази.

Категорија: Практикум со дефинирани поими и соодветни вежби.

Заклучок:

По направената анализа и согледувањата на понудениот текст, оценувам дека ракописот ги задоволува потребите што ги наметнуваат ваквите текстови. **Практикумот по македонски јазик 1**, преку систематизираниот пристап на авторите, на едноставен начин нè воведува во материјата, преку дефиниции, без непотребни описи, а преку вежбите нуди брза потврда на совладаниот материјал.

Имајќи го предвид сето она што го согледаваме од предложениот текст, слободна сум да предложам негово печатење.

Скопје, 14 мај 2012 год.

Рецензент

проф. д-р Снежана Веновска-Антевска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК 1“ ОД
АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р БИЛЈАНА МАЛЕНКО И ДОЦ. Д-Р ЕЛИЗАБЕТА
БАНДИЛОВСКА-РАЛПОВСКА

Со одлуката на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје на својата седница од 14. 3.2012 (одлука бр. 02-155/10), бев избрана за член на Рецензентската комисија за рецензија на ракописот „Практикум по македонски јазик 1“ од проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска.

По разгледувањето и анализата на ракописот „Практикум по македонски јазик 1“, имам задоволство до Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје да му го поднесам следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Основни податоци

1. Наслов: „Практикум по македонски јазик 1“.
2. Автори на ракописот се проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска, редовно вработени на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје.
3. Практикумот е изработен според насоките на програмите по предметот Македонски јазик 1, како прв дел што соодветствува на основните насоки за изучување на македонскиот стандарден јазик.
4. Практикумот е предвиден како учебно помагало и како дополнување на основните принципи за вежби за студентите од педагошките факултети преку краток дефинициски опис проследен со соодветни вежби, онаму каде што е предвидено во програмата практично усвојување и потврдување на граматиката на македонскиот стандарден јазик.
5. „Практикум по македонски јазик 1“ е прво издание и произлегува од повеќегодишното искуство на авторите на предметите што се предвидени на Педагошкиот факултет што го опфаќаат учењето на македонскиот стандарден јазик (граматиката и стандарднојазичната норма).
6. Станува збор за прво издание на практикум, работен со краток опис пред вежбите, што ги дава дефинирано основните поими и што служи за потсетување на основната проблематика од дадениот дел.

II. Општи податоци за учебникот

Ракописот опфаќа компјутерски текст од 120 страници пренесен на формат A4.

Изделени се 6 дела:

1. Првиот дел ја опфаќа фонетиката и фонологијата. Во него се дефинирани и обработени термините од зададената областа, преку описите на поимите: фонетика, фонологија, правоговор, правопис, глас, фонема, буква, гласовен систем на македонскиот стандарден јазик, самогласки, поделба на самогласките, согласки, поделба на согласките и гласовни промени.

2. Вториот дел, *Гласовни промени кај самогласките*, ги содржи следниве содржини: редување на самогласките, испуштање на самогласките, самогласките во непосреден допир, истородни самогласки во непосреден допир и разнородни самогласки во непосреден допир.

3. Во третиот дел се опфатени теми посветени на *гласовните промени кај согласките*: едначење по звучност (асимилација), обезвучување на согласките, редување на согласките, испуштање согласки, удвојување на согласките и за некои согласнички групи.

4. Четвртиот дел, *Акцент*, ги опфаќа наредните содржини: македонскиот акцент, акцентот на сложените зборови, акцентот на туѓите зборови. Особено внимание се посветува на акцентските целости преку содржините: акцентски целости со два полнозначни збора, акцентски целости со проклитики, акцентски целости со глагол и проклитика, акцентски целости со именка и проклитика и акцентски целости со енклитики.

5. Во петтиот дел, *Правопис*, се обработени шест содржини: пишување на гласовите (ј, ќ, ђ, л, љ, в, ф, ц, s, х), употреба на големата буква, слеано и разделено пишување на зборовите, делење на зборовите на крајот од редот, скратеници, интерпункција и правописни знаци.

6. Шестиот дел е посветен на прашања од лексиката и тука се дефинирани и објаснети основните поими и области на лексикологијата: поделба, поим за збор, видови зборови според определени критериуми.

Описот и дефинирањето на поимите се придружени со вежби и со тоа се овозможува проверка на дадените дефиниции и опис на проблематиката. При дефинирањето и при описот се дадени примери и овде го истакнуваме чувството на авторите за добар избор на примери од македонскиот јазик од различни функционални стилови.

На крајот е дадена користената и консултирана литература.

III. Краток опис на Практикумот по македонски јазик 1

Практикумот по македонски јазик 1 предвидува упатеност кон подрачјата од наставата по предметот македонски јазик, што е предвидено во претходното ниво во образовниот процес, така што се јавува како можност за потврдување и обновување на веќе здобиени знаења тематски поткрепени со она што е основата за соодветниот дел. Авторите системно и постапно ја претставуваат основата на македонската граматика, правопис и правоговор и дел од лексикологијата, а потоа преку вежбите го потврдуваат она што го содржи делот работен во вид на краток преглед на поимите дефинирани според утврдените принципи. Прифаќањето на едноставниот начин на дефинирање овозможува применливост врз други примери на дадени текстови од различни функционални стилови и различни сфери на употреба на македонскиот стандарден јазик. Вежбите се од различен карактер - со допишување, заокружување, издвојување точно од неточно и сл., а дадени се и одговори. Изборот на примерите се од дела на македонски автори, а има и примери од секојдневната употреба. Примерите се селектирани и подведени според потребите и според тематската област. Со вежбите се зацврстува наученото и се поттикнува креативноста за брзо и лесно толкување и поврзување на дефинираните поими поткрепени со примери во практичниот дел, со делот на вежбите.

IV. Оцена на Практикумот

Ракописот претставува комплексен и јасно изложен материјал кој во себе ги содржи клучните сознанија од областа на фонетиката, правописот, правоговорот и лексикологијата на македонскиот стандарден јазик. Тој според обемот и содржината ги задоволува потребите на програмите каде што е предвидено брзо и практично совладување на македонскиот стандарден јазик. Авторите воделе сметка за степенот на претходните знаења на корисниците. Материјалот е пишуван со јасна цел и намена, па оттаму неговата лесна читливост е во согласност со доследноста за примена, а тоа е да се совладаат областите од фонетиката, акцентот, правописот и сл. преку прецизното и логично дефинирање на поимите и преку вежби. Употребена е македонска лексика онаму каде што е можно, а дадени се поимите од лингвистичката

терминологија како дообјаснување, при што се водело грижа за логичката и граматичка правилност на јазичниот израз.

Прецизно е издвоено најпотребното и основното, па оттаму текстот нема непотребни описи што е во согласност со основната идеја на авторите да се даде еден јасен и разбирлив текст достапен за студентите и за оние што сакаат да навлезат во изучување на основните правила на македонскиот јазик. Преку вежбите се проширува и се потврдува дефинираниот материјал. Применети се основните и посебните дидактички методи (научност, постапност, системност итн.). Ова произлегува и од секојдневната практика на авторите во изведувањето на настава по предметот македонски јазик што им овозможило да ги лоцираат проблематичните делови и да ги постават како клучни за разјаснување на некои делови од македонската граматика и нејзината примена во конкретни ситуации.

Категорија: Практикум со дефинирани поими.

Заклучок:

Имам чест да бидам рецензент на Практикумот по македонски јазик 1, и по опсежната анализа и согледувањата на понудениот ракопис оценувам дека ракописот ги задоволува основните критериуми за текстови од ваков тип и дека неговото печатење ќе претставува несомнен влог во совладувањето на стандардниот македонски јазик, како и во соодветната употреба на литературнојазичната норма.

Имајќи го предвид сето она што е изложено погоре, со особено задоволство предлагам ракописот „Практикум по македонски јазик 1“ да се прифати и да се проследи за печатење.

Скопје, 14 мај 2012 год.

Рецензент
проф. д-р Благица Петковска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК 2“ ОД
АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р БИЛЈАНА МАЛЕНКО И ДОЦ. Д-Р ЕЛИЗАБЕТА
БАНДИЛОВСКА-РАЛПОВСКА

Со одлуката на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје на својата седница од 14.3.2012 (одлука бр. 02-155/10), бев избрана за член на Рецензентската комисија за рецензија на ракописот „Практикум по македонски јазик 2“ од проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска.

По разгледувањето и анализата на ракописот „Практикум по македонски јазик 2“, имам задоволство до Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје да му го поднесам следниов

ИЗВЕШТАЈ**I. Основни податоци**

1. Наслов: „Практикум по македонски јазик 2“.
2. Автори на Практикумот се проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска, редовно вработени на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје.
3. Практикумот е предвиден како учебно помагало со вежби за студентите од педагошките факултети и онаму каде што е предвидено во програмата практично усвојување и потврдување на морфологијата како дел од граматиката на македонскиот литературен (стандарден) јазик и структурата на македонската реченица (проста и сложена). Користен е опис преку дефиниции и вежби што следуваат по секој дел.
4. Практикумот е правен според програмите каде што се изучува македонскиот стандарден јазик (преку предметот Македонски јазик 2), како втор дел што е посветен на морфологијата и синтаксата и претставува еден вид продолжение на пошироко јазично рамниште што е опфатено во Практикумот по македонски јазик 1.
5. „Практикум по македонски јазик 2“ произлегува од повеќегодишното искуство на авторите на предметите што се предвидени на Педагошкиот факултет што го опфаќаат учењето на македонскиот стандарден јазик

(граматиката и стандарднојазичната норма) и е прво издание на авторите. Иако е проширена материјата од Практикумот по македонски јазик 1 од областа граматика со претставување на морфологијата и на синтаксата, добро е што двата текста можеме да ги проследуваме одделно.

II. Општи податоци за учебникот

Ракописот опфаќа компјутерски обработен текст од 130 страници.

Текстот содржи две целини. Првата целина е посветена на морфологијата и содржи 12 одделни дела:

1. Првиот дел е *Морфологија* и во него се дефинирани поимите од морфологијата: основна единица (морфема), видови морфеми, збороформи, зборовни групи, класификација на зборовите, граматички категории. На крајот се вежбите. При дефинирањето на поимите, исто така, се дадени соодветни примери.

2. Вториот дел, *Именки*, ги обработува следниве содржини: граматички категории кај именките, видови именки, образување на именките, форми за обраќање (вокативни форми) на именките, именки со суфикси за изразување чувствен однос и служба на именките. Потоа следуваат вежби што ги опфаќаат претставените содржини.

3. Третиот дел, *Придавки*, е посветен на зборовната група придавки: граматичките категории кај придавките, видови придавки, образување на придавките, служба на придавките и вежби за придавки.

4. Четвртиот дел, *Броеви*, е посветен на дефинирањето на оваа зборовна група преку: граматичките категории на броевите, видови броеви, служба на броевите и вежби за броеви.

5. Петтиот дел, *Заменки*, ги обработува граматичките категории кај заменките, видовите заменки, службата на заменките и вежби за заменки.

6. Шестиот дел, *Глаголи*, ги разработува наредниве содржини: граматички категории на глаголите, образување на глаголите, форми на глаголите (прости и сложени), а по нив следуваат вежби со прости глаголски форми и вежби со сложени глаголски форми.

7. Во седмиот дел, *Прилози*, се претставени наредниве содржини: граматички категории на прилозите, видови прилози, значењето на прилозите, потеклото и службата на прилозите. Потоа се дадени вежбите со прилози.

Во едно подрачје, *Службени зборови*, се разгледани петте зборовни групи: Предлози (8), Сврзници (9), Честички (10), Извици (11) и Модални зборови (12). Потоа следуваат вежбите за службените зборови. На крајот на оваа целина е претставена општата морфолошка анализа со примери од сите зборовни групи.

Вежбите се сместени зад секоја содржина од деловите, а тоа овозможува проверка на делот што се обработувал, а на крајот од текстот се дадени одговори на зададените вежби.

Втората целина ја опфаќа проблематиката од македонската синтакса, исто така составена од 12 тематски дела.

1. Првиот дел, *Основни единици*, започнува со дефинирање на основните поими: именска група, проста реченица, сложена реченица и комбинирана сложена реченица.
2. Вториот дел ги опфаќа *карактеристиките на реченицата* со наредните теми: предикација, структура на реченицата, интонација и модална карактеристика на реченицата.
3. Третиот дел ја обработува негацијата и ги објаснува: видовите негација (еднократна, повеќекратна), потоа реченичната негација, членската негација, целосната негација, делумната негација, експлицитната негација и имплицитната негација.
4. Во четвртиот дел се навлегува во структурата на македонската реченица: главни реченични членови, прирок (видови прирок), безлични реченици; подмет и активни и пасивни реченици.
5. Во петтиот дел, *Согласување меѓу подметот и прирокот*, е нагласена врската меѓу главните реченични членови.
6. Тема на шестиот дел се неопходните реченични членови: предмет (директен, индиректен, предлошки) и прилошки определби.
7. Седмиот дел, *Второстепени членови*, ги опфаќа: атрибут (видови атрибут) и апозиција.
8. *Реченичните соодветници* се опфатени во посебен дел.
9. Во деветтиот дел е разработена сложената реченица во македонскиот јазик, почнувајќи од дефиницијата преку наредните теми: видови реченици: бесврзнички (асиндетонски реченици), сврзнички (синдетонски реченици); независносложени реченици, зависносложени реченици; комбинирани реченици.

10. Десеттиот дел ги обработува видовите независнословени реченици: составни (копулативни) реченици, спротивни (адверсативни) реченици, разделни (дисјунктивни) реченици, исклучни (екслузивни) реченици, заклучни (конклузивни) реченици.

11. Единаесеттиот дел е посветен на зависнословените реченици: односни (релативни) реченици; исказни (декларативни) реченици; прилошкоопределбени реченици (време, причина, последица, цел, услов, допуштање, начин).

12. Последниот, дванаесетти дел, е посветен на комбинирани словени реченици.

Кон сето ова како прилог се јавуваат соодветни вежби со дадени одговори. Дефинираните поими се проследени со избрани примери. Методологијата на претставувањето на материјата е компактна во целиот Практикум. Авторките избрале модел преку кој прегледно и постапно не упатуваат во структурата и карактеристиките на македонската реченица.

На крајот е користената и консултирана литература.

III. Краток опис на Практикумот по македонски јазик 2

Практикумот по македонски јазик 2 претставува помагало што овозможува системно и постапно усвојување на материјата од областа на морфологијата и на синтаксата на стандардниот македонски јазик. Тој е составен така што се надополнува на претходна основа од знаења стекнати за граматиката на македонскиот јазик. Теоријата е претставена преку лексиконско дефинирање на основните поими од дадените области (морфологија и синтакса) што им овозможува на корисниците јасно и недвосмислено потсетување за успешното решавање на вежбите. Вежбите се составени од изборот на примерите што служат за илустрација на содржинските делови и тие се од македонската литература и од секојдневната употреба на македонскиот стандарден јазик во различни функционални стилови. Дефинираните поими се поткрепени со соодветни примери и изборот е така направен за да се види богатството на македонскиот јазик, преку народната основа до денешната современа состојба. Примерите се адаптирани според соодветната тема и дадени се преку едноставна и еднозначна форма. *Практикумот по македонски јазик 2* се надоврзува на *Практикумот по македонски јазик 1*. Пристапот, методологијата, изворите и концепцијата се исти.

IV. Оцена на Практикумот по македонски јазик 2

Ракописот претставува комплексен и јасно изложен материјал кој во себе ги содржи клучните сознанија од областа на морфологијата и на синтаксата на македонскиот јазик. Тој е направен како учебно, практично помагало за студентите што го изучуваат македонскиот јазик во рамките на програмите на Педагошкиот факултет, но и како потсетник и како информатор кој ја шири својата применливост за совладување на морфологијата и на синтаксата на македонскиот стандарден јазик како средишна и клучна точка за соодветна употреба на јазикот. Концепциски, *Практикумот по македонски јазик 2* е добро реализиран дел од областа на македонската граматика и синтакса каде што се употребени речиси сите методи, постапки и инструменти кои се употребуваат во текстови со ваква намена. Материјалот е пишуван со јасна цел и намена и со едноставен, разбирлив стил што овозможува лесно усвојување на поставените теми, а преку вежбите и до проверка на усвоеното знаење и до постигнување на определено ниво на јазична култура.

Категорија: Практикум со дефинирани поими и соодветни вежби.

Заклучок

Имам чест да бидам рецензент на *Практикумот по македонски јазик 2*, и по опсежната анализа и согледувањата на понудениот ракопис оценувам дека ракописот ги задоволува основните критериуми за текстови од ваков тип и дека неговото печатење ќе претставува несомнен влог во совладувањето на стандардниот македонски јазик, како и во соодветната употреба на литературнојазичната норма.

Имајќи го предвид сето она што е изложено погоре, со особено задоволство предлагам ракописот *Практикум по македонски јазик 2* да се прифати и да се проследи за печатење.

Скопје, 14 мај 2012 год.

Рецензент

проф. д-р Благица Петковска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК 2“ ОД
АВТОРИТЕ ПРОФ. Д-Р БИЛЈАНА МАЛЕНКО И ДОЦ. Д-Р ЕЛИЗАБЕТА
БАНДИЛОВСКА-РАЛПОВСКА

Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје при УКИМ, на својата седница од 14.3.2012 год. (одлука бр 02-155/10) ми ја даде можноста да се произнесам преку рецензија за ракописот „Практикум по македонски јазик 2“ од проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска.

По целосно извршената анализа на ракописот „Практикум по македонски јазик 2“, како рецензент го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Основни податоци

1. Наслов: „Практикум по македонски јазик 2“.
2. Практикумот се однесува на програмите каде што се изучува македонскиот стандарден јазик (преку предметот Македонски јазик 2), како втор дел што ги опфаќа описите во соодветните програми.
3. Практикумот е предвиден како учебно помагало со вежби за студентите од педагошките факултети и онаму каде што е предвидено во програмата практично усвојување и потврдување на граматиката на македонскиот стандарден јазик преку краток прецизен дефинициски опис проследен со соодветни вежби.
4. Автори на Практикумот се проф. д-р Билјана Маленко и доц. д-р Елизабета Бандиловска-Ралповска, редовно вработени на Педагошкиот факултет „Климент Охридски“ во Скопје.
5. „Практикум по македонски јазик 2“ е прво издание и произлегува од повеќегодишното искуство на авторите на предметите што се предвидени на Педагошкиот факултет што го опфаќаат учењето на македонскиот стандарден јазик (граматиката и стандарднојазичната норма). Наедно, тој претставува продолжување во усвојувањето на материјата од Практикумот по македонски јазик 1 од овие авторки. Она што се јавува како олеснување во двата текста е тоа што можеме да ги проследуваме и одделно. Тоа е овозможено преку пристапот на авторките со дефинирањето на основните поими да се совладува дел по дел

од граматиката на македонскиот јазик и да се збогатуваат знаењата од стандарднојазичната норма на македонскиот јазик.

II. Општи податоци за учебникот

Ракописот опфаќа текст од 130 страници, компјутерски материјал, на формат A4.

Текстот е поделен во две одделни целини. Првата целина е од областа на морфологијата и е составена од 12 дела:

1. *Морфологија*. Во првиот дел се дефинирани основните поими од морфологијата, почнувајќи од поимот за неа, потоа кон поимите: основна единица (морфема), видови морфеми, збороформи, зборовни групи, класификација на зборовите, граматички категории. Овој дел завршува со соодветни вежби, при што само споменуваме дека секој дефиниран поим е поткрепен со соодветни примери.

2. Вториот дел насловен како *Именки* ги опфаќа наредниве содржини: граматички категории кај именките, видови именки, образување на именките, форми за обраќање (вокативни форми) на именките, именки со суфикси за изразување чувствен однос и служба на именките. На крајот се дадени вежби што ги опфаќаат сите содржини и овозможуваат проверка на она што се дава како дефиниција дополнета со примери.

3. Третиот дел насловен како *Придавки* ги опфаќа содржините што се однесуваат на дефинираноста и поставеноста на зборовната група придавки: граматичките категории кај придавките, видови придавки, образување на придавките, служба на придавките и вежби за придавки.

4. Четвртиот дел, *Броеви*, ја разгледува оваа зборовна група преку: граматичките категории на броевите, видови броеви, служба на броевите и вежби за броеви.

5. Петтиот дел, *Заменки*, ги опфаќа граматичките категории кај заменките, видовите заменки, службата на заменките и вежби за заменки.

6. Во шестиот дел, *Глаголи*, се опфатени наредниве содржини: граматички категории на глаголите, образување на глаголите, форми на глаголите (прости и сложени форми), вежби со глаголи (со прости и со сложени глаголски форми).

7. Седмиот дел, *Прилози*, ги разработува наредниве содржини: граматички категории на прилозите, видови прилози, значење на прилозите, потекло и служба на прилозите. Потоа се дадени вежбите со прилози.

Во подрачјето *Службени зборови* се сместени деловите 8 (*Предлози*), 9 (*Сврзници*), 10 (*Честички*), 11 (*Извици*) и 12 (*Модални зборови*). На крајот од првата тематска целина се дадени вежбите за службените зборови. Сосема одделно се обработува морфолошката анализа каде што се земени предвид сите единаесет зборовни групи.

Секоја содржина од деловите завршува со соодветни вежби што овозможува брза проверка на поставените поими што се обработени претходно. Кон вежбите се дадени одговори за да се овозможи проверка на степенот на исправност на решениот тест.

Втората тематска целина ја разработува македонската синтакса. Овој дел, исто така, е составен од 12 дела, според наведените содржини опишани во продолжение:

1. *Основни единици* - започнува со дефинирање на основните поими: именска група, проста реченица, сложена реченица и комбинирана сложена реченица.
2. *Карактеристиките на реченицата*, каде што се опфатени наредните теми: предикација, структура на реченицата, интонација и модална карактеристика на реченицата.
3. *Негацијата* во македонскиот јазик преку синтаксички опис, каде што се претставени: видовите негација (еднократна, повеќекратна), потоа, реченичната негација, членската негација, целосната негација, делумната негација, експлицитната негација и имплицитната негација.
4. Во четвртиот дел се навлегува во структурата на македонската реченица: главни реченични членови, прирок (видови прирок) и подмет. Кон овој дел се обработени и активните и пасивните реченици, а исто така и безлични реченици.
5. Петтиот дел, *Согласување меѓу подметот и прирокот*, ја разработува врската меѓу главните реченични членови.
6. Шестиот дел ги претставува неопходните реченични членови: предмет (директен, индиректен, предлошки) и прилошки определби.
7. Во седмиот дел, *Второстепенни членови*, се опфатени: атрибутот (видови атрибут) и апозицијата.
8. Посебен дел им е посветен на *реченичните соодветници*.
9. Деветтиот дел ја разработува сложената реченица во македонскиот јазик, почнувајќи од дефиницијата преку наредните теми: видови реченици-бесврзнички (асиндетонски реченици), сврзнички (синдетонски реченици);

независнослужени реченици, зависнослужени реченици; комбинирани реченици.

10. Десеттиот дел ги опфаќа видовите независнослужени реченици: составни (копулативни), спротивни (адверсативни), разделни (дисјунктивни), исклучни (екслузивни), заклучни (конклузивни).

11. Во единаесеттиот дел се претставени зависнослужените реченици: односни (релативни), исказни (декларативни) и прилошкоопределбени реченици (време, причина, последица, цел, услов, допуштање, начин).

12. Дванаесеттиот дел е посветен на комбиниранослужените реченици.

Кон сето ова како прилог се јавуваат соодветни вежби со дадени одговори. Дефинираните поими се проследени со избрани примери. Методологијата на претставувањето на материјата е компактна во целиот Практикум. Примерите се внимателно одбрани и соодветствуваат со поставената проблематика и со потребите за расветлување на некои прашања од карактеристиките на македонската реченица.

На крајот е дадена литературата што е користена и консултирана при изработката на Практикумот.

III. Краток опис на Практикумот

Практикумот по македонски јазик 2 предвидува претходно основно познавање на граматиката на македонскиот јазик. Авторките се определиле кон системно претставување на морфологијата и на синтаксата како основа на македонската граматика. Теоријата која е почетен дел кон секоја област служи како потсетник за да се движат корисниците при успешното решавање на вежбите. Вежбите се од комбиниран тип каде што е предвидено допишување, заокружување, издвојување точно од неточно и сл. Изборот на примерите што служат за илустрација на содржинските делови се од македонската литература и од секојдневната употреба, а се земени и примери од печатот и сл. Примерите се адаптирани според потребите што произлегуваат од темата. Целта да се поттикне креативноста при реализацијата на вежбите е поставена преку солидниот избор од примери кој овозможува брзо и лесно толкување и поврзување на практичниот дел со дефинираните поими поткрепени со примери. Практикумот по македонски јазик 2 се надоврзува на Практикумот по македонски јазик 1. Пристапот, методологијата, изворите и концепцијата се исти, со тоа што овој Практикум во целост ја опфаќа проблематиката од

македонската морфологија и синтакса. Изборот на примерите ја покажува внимателноста на авторките да се даде пример кој ќе биде добра основа за поврзување на она што ќе се развива и ќе се надоврзува понатаму во практиката.

IV. Оцена на Практикумот

Практикумот со обемот и содржината ги задоволува потребите за целосна реализација на најважните прашања опфатени со програмите каде што е предвидено брзо и практично совладување на македонскиот стандарден јазик во неговите основни полиња, во овој случај во областа на морфологијата и во областа на синтаксата. При пишувањата на овој текст се водело сметка за степенот на претходните знаења на корисниците и за можноста да се развие когнитивен пристап како основа за солидна примена на правилата од страна на корисниците. Употребени се карактеристиките за ваков тип текстови со доследна примена на практичност во совладувањето на определени области преку прецизното и логично дефинирање на поимите. Притоа има една логичка нивелираност и граматичка правилност на јазичниот израз и на едноставен, разбирлив стил се претставуваат прецизно дефинираните поими. Текстот е стегнат, без непотребна употреба на туѓи термини. Преку единаесетте зборовни групи е прикажана основата за градба на посложени структури, а преку различните структури на реченици се опишува основната структура на различните типови македонски реченици. Доброто познавање на принципите во морфологијата и начинот на градбата на реченицата во синтаксата овозможува солидна употреба на стандарднојазичната норма и влијае врз подобрувањето на јазичната култура не само кај студентите туку и можност понатаму тие да го пренесат своето знаење.

Основната идеја на авторките е да се развие континуитетот од Практикумот по македонски јазик I и во Практикумот во македонски јазик 2, а тоа е на едноставен и прецизен начин да претстават дел од македонската граматика. Сосема прецизно тие го издвојуваат најпотребното и основното, па оттаму нема непотребни описи, туку е претставена основата на која може да се дополнат други примери. Сето тоа овозможува да се спроведе успешно совладување на вежбите и преку нив да се прошири и да се потврди совладаното. Применети се неколку методи, како што се научност, постапност, системност, прегледност итн. Секако тука се зема предвид и искуството на авторките преку изведувањето на наставата по предметот Македонски јазик и

проблемите со кои се среќаваат студентите при совладувањето на граматиката на македонскиот стандарден јазик.

Категорија: Практикум со дефинирани поими и соодветни вежби.

Заклучок:

По направената анализа и согледувањата на понудениот текст, оценувам дека ракописот ги задоволува потребите што ги наметнуваат ваквите текстови.

Практикумот по македонски јазик 2, преку систематизираниот пристап на авторите, на едноставен начин н# воведува во материјата, преку дефиниции, без непотребни описи, а преку вежбите нуди брза потврда на совладаниот материјал.

Имајќи го предвид сето она што го согледавме од предложениот текст, слободна сум да го предложам неговото печатење.

Скопје, 14 мај 2012 год.

Рецензент

проф. д-р Снежана Веновска-Антевска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА “УЛОГАТА НА ЛИДЕРСТВОТО НА ПОЛИТИКАТА НА МЕДИУМИТЕ НА КОСОВО” , ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р БЕЛУЛИ БЕЧАЈ , ПРИЈАВЕНА НА ИСПИ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко - правни истражувања во Скопје, бевме определени за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторскиот труд со наслов **“УЛОГАТА НА ЛИДЕРСТВОТО НА ПОЛИТИКАТА НА МЕДИУМИТЕ НА КОСОВО”** од кандидатот м-р Белули Бечај.

По прочитувањето на приложениот ракопис на трудот и усогласувањето на поединечните мислења, на Научниот совет му го доставуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Структура на текстот

Докторската дисертација е работена на персонален сметач со основен текст од 218 страници со 1,5 проред, и 176 фусноти.

2. Приказ на трудот

Досега не е истражувана и не е проценета улогата на лидерството и каузалниот однос со медиумите во Косово. Во времето на транзицијата, косовското општество се гради врз едно ново лидерство, за кое досега се дадени само дескриптивни оценки без коментирање на мотивите, природата, карактерот, содржината, формата и структурата на лидерството. Земајќи ја предвид улогата на косовското лидерство во минатото и денес и променливата улога на медиумите, во зависност од политичкиот контекст и апсолутната празнина во анализирањето на овој каузален однос од другата страна, е наведена потрбата овој феномен да се разјасни и научно да се оцени. Оценувајќи ја улогата на лидерството преку докторската дисертација, се доаѓа до одредено сознание до кој степен на професионалната и политичката свест се наоѓаат медиумите и граѓаните. Со ова се придонесува и се зголемува објективното интересирање за оваа проблематика, од суштинска потреба за соодветни дијагонзи и објективна потреба од анализа на овој каузален однос. Дисертацијата содржи

основни теориски и емпириски интегрални особини на лидерство, квалитет, ефикасност, одговорност, политички, правен, морален и материјален карактер на лидерството, без кои не може да се даде објективна процена на квалитетот на општеството, особено на политичката ситуација на косовското општество. Косовското комунистичко и воено наследство создало профил на авторитативни лидери од ординерна ориентација. Во првата фаза на транзиција, кога косовската власт претежно беше под контрола на меѓународната заедница, медиумите биле скоро во целосна функција на политичката меѓународна заедница, додека легитимната власт на граѓаните била со ограничени овластувања. Во последните години, со пренесувањето на овластувањата, посебно по независноста на Косово (2008), на некој начин, косовското лидерство ги инструментализирало медиумите, односно власта ги користила медиумите повеќе за себе отколку тие да бидат во функција на граѓаните. Директната или индиректната медиумска финансиска и политичка зависност од властите, ги доведува медиумите, главно под директна или индиректна контрола, односно до самоцензура и цензура. Политиката, според авторот, сè уште настојува да ги задржи своите позиции во медиумите, преку една форма на посредничка власт, преку која е се повеќе влијателен економскиот интерес.

Во воведот, се посочуваат мотивите за започнување со изработка на докторската дисертација и се разработува хипотетската рамка и методологијата на истражувањето. Главната хипотеза на оваа докторска дисертација е каузалната врска меѓу политичкото лидерство од една страна и политиката на медиумите од друга страна.

Во првиот дел, "Лидерство и политика на медиумите", се дава теоретска дефиниција на поимите што е лидерство и што се подразбира под медиумска политика. Авторот се задржува на клучните теоретски аспекти на лидерството и неговите варијанти, зависно од видот на политичкиот систем. Во второто поглавје се обработува врската меѓу косовското лидерство и јавноста, и се дава објаснување за специфичностите на косовското лидерство во споредба со стандардните карактеристики на лидерството. Во овој дел се дава објаснување на видовите на перцепција меѓу јавноста во однос на профилот на косовското лидерство. Во овој контекст, авторот се задржува на структурата на косовското лидерство и историскиот контекст на развојот на косовското лидерство.

Во посебен дел, се дава приказ на состојбата во Косово после 1999 година, како од аспект на карактеристиките на политичкото лидерство така и за спецификите на медиумскиот сектор. Во четвртото поглавје се објаснува влијанието на политичкото лидерство во Косово врз процесот на креирање на медиумската политика, односот моделот на регулација и контрола во медиумскиот сектор. При ова, се даваат препораки на кој начин може да се зајакне институционалниот капацитет во медиумската сфера за да се подобри независноста од политичките влијаниа. Во посебен дел се дава приказ на регулативата која се однесува на медиумскиот сектор, анализирајќи ги моделите на контрола на менаџерите на медиумите и, притоа, се води расправа за деполитизација на медиумскиот сектор.

Во петтиот дел, се прави анализа на регулативата во медиумскиот сектор во Југоисточна Европа и глобалните трендови, карактеристични за 21 век, истовремено, расправајќи за причините за слабиот тираж и доминантноста на новите медиуми.

3. Заклучок и препораки

Комисијата констатира дека докторската дисертација дава придонес во развојот на политичката наука како во Македонија така и во Косово, посебно во областа на теоријата на комуникациите и придонес во анализа на врските меѓу политичкиот сектор и медиумите. Дисертацијата дава подлабока анализа на модалитетите на политичкото лидерство и со тоа, дава придонес и во доменот на политичкиот менаџмент и откривањето на нови аспекти на лидерство, специфични за транзиционите демократии. Комисијата смета дека докторската дисертација ги задоволува основните критериуми на квалитет на докторска дисертација и му препорачува на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко - правни истражувања да го прифати овој Извештај и да закаже датум за одбрана. Комисијата истовремено смета дека докторската дисертација ги има следниве недостатоци:

- недоволно јасно дефиниран предмет и хипотези, што се рефлектира врз јасноста на нивното докажување и недоволна редоследност во текстот;
- неконзистентност во користењето на методите при докажувањето, односно на моменти се користи индукција, на моменти дедукција, на моменти анализа, на моменти синтеза и тоа за исто прашање;
- сиромашна теоретска рамка, односно недостасува поподробно објаснување на политичките концепти;
- оскудна литература;
- недоволно прецизна структура на текстот, проследена со соодветни поднаслови и недоволно прецизно прикажани табели.

Комисија

Проф. д-р Јован Ананиев с.р,

Проф. д-р Лидија Христова с.р,

Проф. д-р Емилија Симоска с.р,

Проф. д-р Весна Шопар с.р,

Доц. д-р Горан Јанев с.р,

РЕЦЕНЗИЈА

**НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ИНТЕРПЕРСОНАЛНИ И
СТРУЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ НА НАСТАВНИЦИТЕ ИЗРАБОТЕНА ОД
КАНДИДАТОТ М-Р АНТОНИЕ З. ОНОСИМОСКИ ПРИЈАВЕНА НА
ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ
ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на решението на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, за формирање на Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација, донесено на седницата одржана на 9. 3. 2012 година, избрани сме: проф. д-р Мирјана Сланинка- Динева, вонр. проф. д-р Ѓорѓи Манев, вонр. проф. д-р Кирил Постолов, проф. д-р Јорде Јакимомовски и доц. д-р Марија Топузовска, за членови на Рецензентската комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација „Интерперсонални и стручни компетенции на наставниците“, изработена од кандидатот м-р Антоние З. Оносимоски. Во тоа својство го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

СОДРЖИНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација „Интерперсонални и стручни компетенции на наставниците“, изработена од м-р Антоние З. Оносимоски, претставува исклучително актуелен труд, кој опфаќа неколку аспекти кои имаат посебно значење за унапредување на професионализмот на наставниците во рамките на задолжителното основно образование (во предметната настава на седмото и осмото одделение).

Трудот е напишан на 236 страници, а со прилози и литература има вкупно 247 страници. Апстрактот (на македонскиот и на англискиот јазик) е презентиран на почетокот на трудот. Текстот е лекториран електронски.

Трудот започнува со Вовед, во кој кандидатот ги прецизира мотивите што влијале врз изборот на поставената тема за докторска дисертација. Имено, тие се наметнати условно кажано, од Европскиот парламент и Европскиот совет кои кон крајот на 2006 година им имаат дадено препораки на државите за клучните компетенции кои треба да се стекнуваат при доживотното учење, како во однос на учениците до крајот на задолжителното образование, така и во поглед на професионалниот развој на возрасните. Всушност, тоа претставува еден од инструментите за мобилност на работната сила. Несомнено, наставниците треба да имаат нови компетенции (стручни) и континуирано да учат, а тој процес бара поинакви интерперсонални односи (како во однос на давателите, така и во однос на корисниците на образовните услуги кои имаат општествен интерес и значење).

Трудот е поделен во 5 тематски целини, после коишто следуваат соодветни заклучоци и препораки, а на крајот од трудот се наоѓаат прилози и обемна литература користена при изработката на докторската дисертација.

Првиот дел на трудот е насловен како „Теориска елаборација на истражувањето“, во чии рамки се презентираат два наслова, а тоа се: „Досегашно третирање на истражуваната појава (со компаративен пристап), вклучувајќи го и третманот на клучните компетенции во Република Македонија, и вториот наслов „Теориски приод и поимно – категоријален апарат“. Во тој дел поимно се определуваат следните компетенции на наставниците, како што се: педагошките и психолошките компетенции; компетенциите за предметот и методологијата; организациските компетенции; компетенциите за оценување и учење и интерперсоналните компетенции.

Во следниот дел од трудот се определува хипотетската рамка со два поднаслова. Во првиот поднаслов се дефинира истражувањето, проблемската рамка, како и предметот и целите на истражувањето. Во вториот поднаслов е конструиран соодветен хипотетски систем (генералната хипотеза со две посебни хипотези, зад кои стојат одделно 5 поединечни хипотези).

Во наредниот дел се претставени методи и техники на истражувањето, заедно со примерокот.

Понатаму, следат резултатите на емпириското истражување (изведено лично од страна на кандидатот со примена на два прашалника: првиот за наставниците, а вториот за учениците).

Сите хипотези беа статистички проверувани, со употреба на х-квадратот (како веќе подзаборавена операција-проверка, која беше во употреба во сите поранешни истражувања на ИСППИ, од неговото основање (1965 година па некаде до 1980 година на минатиот век).

Во делот „Сумарните согледувања“ се потенцираат наодите од емпириското истражување во компарација со другите земји. Наодите се однесуваат главно на односите меѓу наставниците и учениците, во контекст на евентуалните разлики во однос на наставниците кои предаваат општествени наспроти природните групи на предмети.

Зачудувачки е што генералната хипотеза не е потврдена во 90% од случаите, бидејќи не постои статистички значајна разлика во процената на интерперсоналните и стручните компетенции помеѓу групи на сродни предмети и помеѓу различни категории проценители.

Во делот „Генерални препораки“, кандидатот го истакнува следново: „За реализација на подобрувањата во оваа сфера може да се искористи постојната институционална рамка“. Имено, училиштата на секои три години подготвуваат развојни планови. Притоа, се прибираат различни мислења и ставови на учениците, наставниците и родителите по разни основи и за разни области, кои претставуваат рамка за самоевалуација на училишната работа. Кандидатот смета дека наодите од овие анкети и

мини истражувања служат за да се дефинираат училишните политики за „професионален развој на наставници“.

Исто така, кандидатот смета дека оваа проблематика треба да се подигне повисоко како еден од приоритетите на националното ниво, а со тоа ќе се актуализираат специфичните проблеми и последователно, нивно подобрување.

Веројатно, дека за понатамошните истражувања и во другите степени на задолжителното образование (во рамките на средното образование), треба да се конструира соодветна хипотетска рамка, но со примена и на другите истражувачки методи („студија на случај“, „посматрање со учество“, но и обично посматрање, директори и претставници на ресорните министерства, експерти-домашни и странски, и други субјекти компетентни за материјата).

ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација под наслов „Интерперсонални и стручни компетенции на наставниците“ од кандидатот м-р Антоние З. Оносимоски, претставува самостојно изработен труд кој има мошне актуелна содржина со интердисциплинарно значење. Пред се, се истражуваат релациите меѓу наставниците и корисниците (учениците) во остварувањето на предметната настава во основното редовно образование. Се работи за доживотното учење на професионалниот кадар, на наставниците од предметната настава која секогаш треба да е во чекор со развојот на т.н. информатичко општество. Перманентното усовршување подразбира, покрај професионализмот, и поинакво комуницирање (корисничкото) со учениците и нивните родители или старатели. Корисничката ориентација на установите (на основните училишта) се преобразува согласно со европските стандарди.

Од теоретска и методолошка гледна точка дисертацијата претставува компактна целина од која се гледа дека таа е во согласност со научните стандарди и критериуми определени за докторска теза. Методите и техниките на научната работа се применети со опстојна користена и цитирана библиографија.

Теоретските сознанија, како и емпириските резултати се многубројни и имаат, покрај научноистражувачка и соодветна апликативна вредност, особено доколку се има тенденција кон поинакво законско, програмско и проектно конципирање на наведените појави, процеси и релации.

Може да се истакне дека оваа дисертација претставува особен научен придонес за научното третирање на една исклучиво дефицитарно третирана материја (односно проблематика).

Не навлегувајќи во излагањето на одредени забелешки и сугестии на ова место, тие можат да му се упатаат на кандидатот, при самата јавна одбрана на докторската дисертација.

Ценејќи го научниот придонес на докторската дисертација, како и владеењето на кандидатот со материјата, го даваме следниов

ПРЕДЛОГ - ЗАКЛУЧОК

Со оглед на важноста на испитуваната тематика, нејзината актуелност, но и дефицитарност (посебно кај нас), како и начинот на обработка и применетите методолошки стандарди, Комисијата му препорачува на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко - правни истражувања, да ја прифати оваа позитивна оценка и да ја закаже јавната одбрана на докторската дисертација.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1.Проф. д-р Мирјана Сланинка Динева, с.р.
- 2.Вонр. проф. д-р Ѓорѓи Манев,с.р.
- 3.Вонр. проф. д-р Кирил Постолов, с.р.
- 4.Проф.д-р Јорде Јакимовски, с.р.
- 5.Доц. д-р Марија Топузовска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК - АСИСТЕНТ ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД ОБЛАСТА Е-БИЗНИС НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 27 април 2012 година, а во врска со објавениот конкурс во „Нова Македонија“ од 12 април 2012 година, нè назначи за членови на Рецензентската комисија за избор на соработник - асистент по група предмети од областа на е-бизнисот.

На распишаниот конкурс за избор на асистент по група предмети од областа е-бизнис на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, се пријавија двајца кандидати, и тоа:

1. м-р Марина Мијоска и
2. м-р Димче Атанасовски.

По опстојното проучување на доставената документација за кандидатите, Рецензентската комисија, пред членовите на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

По разгледувањето на приложената документација од кандидатот м-р Димче Атанасовски, Комисијата констатираше дека кандидатот нема доставено комплетни и уредни документи со кои може да се утврди дека го исполнува членот 24 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр.173/11) (нема доказ за еден изминат мандат како помлад асистент или работно искуство од три години, нема нострификација на дипломата за завршено високо образование по компјутерски системи на Универзитетот во Окланд, Нов Зеланд, а не е доставена ни дипломата во оригинал или копија заверена на нотар, останатите документи се фотокопии, а не оригинали или копии заверени на нотар, нема докази за објавени научни и стручни трудови).

I. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И НАСТАВНО-НАУЧНИ И СТРУЧНИ КВАЛИФИКАЦИИ НА КАНДИДАТКАТА

1. М-р Марина Мијоска

Кандидатката м-р Марина Нове Мијоска е родена на 6 декември 1978 година во Скопје, кадешто во 1997 година го завршила средното гимназиско образование, како најдобар ученик на својата генерација. Истата година се запишала на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на Отсекот за деловна (бизнис) економија, насока: менаџмент. Во октомври 2001 година дипломирала како еден од најдобрите студенти во генерацијата со просечна оценка на положени испити 9,70. Во учебната 2004/05 година

кандидатката м-р Марина Мијоска се запишала на постдипломски студии од областа на е-бизнисот на Факултетот за организациони науки, Универзитет во Белград, Србија, на насоката за е-бизнис. Во текот на студиите ги положила предвидените испити со просечна оценка 10,00. Кандидатката успешно го има одбрането магистерскиот труд со наслов: „Влијанието на реинженерингот на бизнис процесите и електронскиот бизнис на конкурентноста на компаниите“ (наслов во оригинал - **„Утицај реинжењеринга пословних процеса и електронског пословања на конкурентност компанија“**). Во 2009 година кандидатката пријавила докторска дисертација на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Избраната тема за истражување е од областа на е-бизнис менаџментот. Дисертацијата е пријавена и одобрена за изработка со одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот и е со наслов **„Е-бизнис системи за процесна организациска трансформација и конкурентност на претпријатијата“**.

Од ноември 2004 година кандидатката е вработена на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како помлад асистент по група предмети од областа на е-бизнисот. Во 2009 година кандидатката е избрана во звањето асистент на група предмети од областа на е-бизнисот, на кое работно место се наоѓа и сега.

Во однос на наставно-образовната дејност, по изборот за помлад асистент во 2004 година и изборот за асистент во 2009 година, кандидатката до денес активно учествува во наставните тимови по предметите: основи на е-бизнис, основи на дигиталната економија, информациски технологии, а во зависност од потребите и по останатите предмети од областа на е-бизнисот кои припаѓаат на Катедрата за е-бизнис. Кандидатката совесно и квалитетно ги извршува доделените работни задачи, кои се однесуваат на подготовка и одржување на проектно-ориентирана настава, лабораториски вежби, консултации со студентите за проектите на кои работат, консултации со студентите за изработка на семинарски трудови и помош при подготовка и изведување на колоквиуми и испити по наведените предмети на Економскиот факултет во Скопје.

Паралелно со извршувањето на секојдневните работни активности на Факултетот, кандидатката целосно се посветува и на научните и истражувачките активности. Таа учествува на бројни конгреси, конференции и симпозиуми со свои трудови и во коавторство од областа на нејзин интерес (е-бизнис). Од изборот во звањето асистент, кандидатката има објавено повеќе трудови од областа на е-бизнисот, од кои позначајни се следниве:

- ***Increasing competitiveness of the companies in the Republic of Macedonia by implementation of ERP systems***, Proceedings of the 5th International Conference “An Enterprise Odyssey - From Crisis to Prosperity – Challenges for Government and Business”, Економски факултет, Загреб, Хрватска, 2010 (коавторство со проф.д-р С.Јосимовски, проф.д-р К.Треневска Благоева, ас.м-р М.Санта)
- ***Business process orientation and business process change - imperative for successful e-business implementation in***

companies, Годишник на Економскиот факултет во Скопје, No. 44, Скопје, стр. 399-409, 2009

- ***Managing e-business strategic initiatives in companies in the Republic of Macedonia***, меѓународна конференција "Management Conference Managerial Challenges of the Contemporary Society", Faculty of Economics and Business Administration, Cluj Napoca, Романија, 2009 (коавторство со помл. ас. Д.Јовевски)
- ***Mobile under Social in small business***, Зборник на трудови на интернационална конференција – „Предизвици на економијата, бизнисот и социјалниот прогрес“. Сегед, Унгарија, 2009 (коавторство со помл. ас. Д. Јовевски)

Во продолжение даваме сосема краток осврт на позначајните трудови.

- Во трудот „Increasing competitiveness of the companies in the Republic of Macedonia by implementation of ERP systems“, авторите зборуваат за важноста на имплементацијата на системите за планирање на ресурсите во претпријатијата (eng. Enterprise Resource Planning systems) за зголемување на конкурентноста на претпријатијата. Главната цел на авторите на овој труд е да се идентификува нивото на користење на ERP - системите во компаниите во Република Македонија, потоа да се утврдат причините за нивното користење, како и да се утврди каква е перцепцијата на компаниите, односно менаџерите за улогата и значењето на ERP - системите во справување со негативните ефекти од економската криза. Со цел да се прикаже нивото на имплементација на ERP - системите во компаниите во Република Македонија, авторите спроведуваат сопствено истражување на 86 избрани компании во Републиката. Резултатите од истражувањето покажуваат дека иако нивото на имплементација на ERP - системите е сè уште ниско, сепак евидентно е зголемувањето на свеста кај менаџерите за бенефитите од имплементацијата на ERP - системите во компаниите.
- Во трудот „Business process orientation and business process change - imperative for successful e-business implementation in companies“, авторот има за цел да покаже како процесната ориентација на компаниите во услови на глобализација и дигитализација на општеството може да придонесе за зголемување на ефективностa и ефикасноста на имплементацијата на е-бизнис стратегиите во компаниите. Трудот е структуриран во два дела. Во првиот дел, врз основа на консултирана литература е дефинирано значењето на процесната ориентација и бизнис - процесите, како и сите релевантни термини кои се користени понатаму во истражувањето. Врз основа на податоци од спроведено сопствено истражување на компании во Р.Македонија, во вториот дел на трудот, авторот ја анализира состојбата во компаниите во Р.Македонија во однос на истражуваната проблематика и дефинирани се проблемите и достигнувањата на македонските компании во имплементирањето на е-бизнис апликациите во работењето со помош на промена на бизнис - процесите. На крајот на трудот, изнесени се заклучоци и идни препораки на авторот.
- Во трудот „Managing e-business strategic initiatives in companies in the Republic of Macedonia, авторите укажуваат на огромното влијание на

ИКТ и интернетот за целокупната организациска трансформација на компаниите. Во такви услови, менаџерите се обврзани да го приспособуваат начинот на кој тие управуваат со нивните бизнис иницијативи преку поинтензивна примена на е-бизнис апликации во нивното работење. Во современото општество и турбулентното глобално окружување, менаџерите се обидуваат да се потпрат на потенцијалот на е-бизнис решенијата, свесени за потребата од имплементирање на ИКТ, интернет и придружните е-бизнис модели и е-бизнис апликации во работењето со цел да се зголеми нивната конкурентност во глобални рамки. Но, ова не е воопшто едноставен потфат (проект). Во тој контекст, главната цел на авторите на овој труд е најнапред да се анализира степенот на користење на е-бизнис апликациите во компании во Република Македонија, потоа да се алоцираат причините за констатираното ниво на користење, како и да се покаже, односно да им се помогне на менаџерите како успешно да ги имплементираат е-бизнис стратегиите во компаниите. Во овој труд авторите прикажуваат и модел на миграција на компаниите кон е-бизнис, притоа укажувајќи на клучните носители и ресурси во секоја фаза од имплементацијата на различните е-бизнис решенија. Во заклучокот се дава осврт на главните пречки и бариери со кои менаџерите на македонските компании се соочуваат при мигрирањето кон е-бизнис, а изнесени се и идни препораки на авторите.

- Во трудот „Mobile under Social in small business“, главната цел на авторите на овој труд е да се покажат можностите за иновирање во малите бизниси со користење на одредено ниво на е-бизнис апликации. Идејата на авторите е да се посочат различните е-бизнис апликации кои малите бизниси можат да ги користат, а притоа истовремено да се комбинираат новите мобилни технологии и виртуелните заедници. Во трудот авторите исто така укажуваат и на различните проблеми и ограничувања кои ги имаат овие апликации при нивната примена во малите бизниси, но секако и истакнување на придобивките за малите бизниси од користењето на различните е-бизнис апликации.

Во контекст на своето стручно усовршување, кандидатката м-р Марина Мијоска остварила студиски престои на странски реномирани универзитети и положила неколку специјалистички курсеви од областа на е-бизнисот при што стекнала 17 ЕКТС (ECTS – European credit transfer system):

- **6 ЕКТС:** On-line курс *“Information and Communication Technologies and EU project management”*, CIRPS - Centro Interuniversitario Per Lo Sviluppo Sostenibile, Универзитет “La Sapienza”, Рим, Италија, мај-ноември 2006;
- **6 ЕКТС:** On-line курс *“e-government: Administrative decentralisation”*, CIRPS - Centro Interuniversitario Per Lo Sviluppo Sostenibile, Универзитет “La Sapienza”, Рим, Италија, мај-септември 2005;
- **5 ЕКТС:** Специјалистички курс *“e-government: Central and local government”*, CIRPS - Centro Interuniversitario Per Lo Sviluppo Sostenibile, Универзитет “La Sapienza”, Рим, Италија, септември – декември 2003.

Во текот на изминатиот период, кандидатката м-р Марина Мијоска активно учествува во реализацијата на повеќе меѓународни проекти од областа на е-бизнисот, ИКТ (информациските и комуникациски технологии) и информациско општество:

- **SCORE** - "Strengthening the Strategic Cooperation Between the EU and Western Balkan Region in the field of ICT Research", FP6 IST-6 (2007-2009);
- **MEMFES** – "Master of E-business Management at the Faculty of Economics in Skopje" – TEMPUS CD JEP 40093-2005 (2006-2009);
- **IS2WeB** - "Extending Information Society Networks to the Western Balkan Countries" - FP6 IST-3 (2005-2007);
- **EBUSMAN** - "E-Business Management for the Faculty of Economics, Skopje" - TEMPUS CD_JEP 17030-2002 (2003-2006);
- **NeBaMe** – "Network per Funzionari delle Amministrazioni Centrali e Locali nell'area dei Balcani e del Mediterraneo", CIRPS - Università degli Studi di Roma "La Sapienza", финансиран од Министерството за надворешни работи на Италија (2003-2005).

Во 2011 година кандидатката учествувала во подготовка на апликација за меѓународен проект од областа на е-бизнисот со наслов ***Истражување на можностите за електронска малопродажба на облека и потенцијалните интернет потрошувачи на облека во Македонија.***

Во март 2012 кандидатката учествувала како евалуатор – експерт од областа на е-бизнисот за евалуација на бизнис - планови за проектот на Владата на Република Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, за избор на 50 најдобри е-бизнис планови за отворање на електронска продавница.

Своето стручно усовршување кандидатката го надградила и со присуство на следните семинари, работилници и обуки:

- учесник на работилницата „WINS-ICT Priority Setting” - Western Balkan Countries Inco-Net Support in the field of ICT, MACIT, Стопанска комора на Македонија, Скопје, април 2010;
- учесник на семинар на тема „Претпристапни фондови на ЕУ - програми на заедницата и основи за пишување на предлог проекти", во организација на Стопанска комора на Македонија, Скопје, јануари 2010;
- учесник на работилницата „How to Integrate Internships in the University Curriculum?", во организација на World University Service - WUS Austria и Institute for strategic research and education – ISIE, Прилеп, октомври 2009;
- Universite Paris 1, Pantheon-Sorbone, Institute D'Administration Des Entreprises De Paris - IAE, Paris, France, работен состанок на Project Management Board – PMB и Curriculum Developement Group - CDG за проектот: постдипломски студии по E-Business management by distance learning- MEMFES – TEMPUS CD_JEP-40093-2005, септември 2009 итн.

Кандидатката м-р Марина Мијоска во своето досегашно работење на Економскиот факултет во Скопје учествувала во бројни комисии и работни тимови, со што придонесува за непречено одвивање на работата и континуирано унапредување на Факултетот, и тоа:

- член на Иницијативен одбор за издавање на меѓународно списание од областа на економијата и бизнисот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Економски факултет во Скопје;
- учество во реализација на Отворен ден на Факултетот, април 2012;
- член на Комисија за запишување на студенти на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во учебната 2011/2012;
- учество во реализација на Конкурсот за запишување на студенти на прв циклус студии во рамките на „Проект 45“ во учебната 2011/12;
- член на Комисија за изработка на предметни програми и водич за студентите низ прв и втор циклус на студии на Економскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во академската 2011/2012;
- член на Организационен одбор за организирање на летна школа „Направи разлика – стани иновативен Европски лидер“, одржана во периодот 25-31.7.2011, Охрид;
- учество во реализација на Отворен ден на Факултетот, април 2011;
- учество во реализација на промотивните активности на Факултетот во средните училишта низ Републиката, април 2011;
- член на Комисија за изработка на Водич за студенти на Економскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје за учебната 2010/2011;
- избрана за ЕКТС - координатор на студиската програма по е-бизнис на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- член на Комисија за запишување на студенти на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во учебната 2010/2011;
- учество во организација на трибина со наслов: „Чекор по чекор до ЕУ“ - Економски факултет во Скопје, 18 декември 2009;
- член на Комисија за изработка на Водич за студенти на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје за учебната 2009/2010;
- член на Комисија за запишување на студенти на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во учебната 2009/2010;
- член на Комисија за одржување на веб-страницата на Факултетот – 1.11.2008 – 1.10.2009 година.

Во периодот од јуни 2009 година до јуни 2011 година, кандидатката била и секретар на Катедрата за е-бизнис, по вторпат.

Во изминатиот период кандидатката исто така активно учествуваше во оформувањето и унапредувањето на наставните програми по предметите од областа на е-бизнисот.

Кандидатката м-р Марина Мијоска одлично ги владее англискиот, италијанскиот, српскиот и хрватскиот јазик. Исто така, кандидатката ги има и потребните компјутерски познавања и вештини за реализација на активностите поврзани со изведување на наставата и вежбите.

II. МИСЛЕЊЕ И ПРЕДЛОГ

Кандидатката **м-р Марина Мијоска**, асистент на група предмети од областа е-бизнис на Катедрата за е-бизнис на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје од 2004 година, кога е примена на Факултетот, до денес постигна одлични резултати, подеднакво и во наставно-образовната дејност и во научното и стручно усовршување. Повеќе од осум години, таа со голема посветеност и сериозност се ангажирала во извршувањето на сите асистентски должности: изведување на вежби, ангажмани во наставата по предметите од областа на е-бизнисот, консултации со студентите, оценка на самостојните и тимските проекти, задачи и стручни трудови на студентите, подготовка и реализација на испитите итн., а несебично се ангажира и во останатите активности на Факултетот со што придонесува за континуирано унапредување на Факултетот во целина. Нејзината стручност и посветеност во истражувањата во областа на е-бизнисот, како и нејзините лични особини, се покажаа како драгоцености за брзото и успешно вклопување во наставно-образовниот процес на Економскиот факултет во Скопје.

По нејзиниот избор во звањето асистент, м-р Марина Мијоска продолжи активно да работи на своето стручно и научно усовршување и е ангажирана во пишување на стручни и научни трудови, а активно партиципира и во работата на работилници, семинари, советувања и сл. Во меѓувреме, кандидатката објави повеќе трудови (во коавторство со свои колеги или како самостоен автор), од кои три се објавени на англиски јазик. Во моментот таа е вклучена во самостојно истражување поврзано со електронскиот бизнис при подготовка на пријавената и одобрена за изработка докторска дисертација со наслов ***Е-бизнис системи за процесна организациска трансформација и конкурентност на претпријатијата*** на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Се работи за извонредно значајна и за Република Македонија релевантна тема, на којашто кандидатката работи со особена посветеност, во постојана комуникација и консултации со менторот и другите наставници и соработници кои работат на проблематиката, од Факултетот и од поширокото домашно и меѓународно окружување.

Во насока на унапредување на своите специјалистички знаења и искуство во областа на е-бизнисот, кандидатката активно соработува и со бизнис - заедницата во Републиката, на разни семинари, заеднички истражувања и проекти. Како последен позначаен ангажман, е и нејзината вклученост како експерт од областа на е-бизнисот во евалуација на бизнис - планови за проектот на Владата на Република Македонија, Министерство за информатичко општество и администрација, за избор на 50 најдобри е-бизнис планови за отворање на електронска продавница.

м-р Марина Мијоска ја красат работни и човечки карактеристики (вредна, систематична, одговорна, комуникативна, отворена за соработка и крајно коректна со студентите, колегите и наставниците на Факултетот), кои не можеа, а да не бидат забележани и потенцирани и од студентите и од соработниците и наставниците на Факултетот. М-р Марина Мијоска одлично ги владее англискиот, српскиот и хрватскиот јазик, а добро го владее и италијанскиот јазик. Таа има одлично познавање на работата со компјутери, а ги користи и соодветните софтверски пакети и алатки за изведување на вежбите.

Врз основа на сè што е претходно кажано за кандидатката, Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, **да ја избере кандидатката м-р Марина Мијоска за соработник - асистент по група предмети од областа на е-бизнисот на Економскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.**

Скопје, мај 2012 година

Рецензентска комисија

Проф. д-р Сашо Јосимовски, с.р.

Проф. д-р Калина Тренивска Благоева, с.р.

Проф. д-р Нада Секуловска, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ПО ГРУПАТА ПРЕДМЕТИ: ФАРМАЦЕВТСКА
ТЕХНОЛОГИЈА, ТЕХНОЛОГИЈА НА КОЗМЕТИЧКИ ПРОИЗВОДИ,
МЕЛНИЧАРСТВО И ТЕХНОЛОГИЈА НА ЖИТАРКИ И ТЕХНОЛОГИЈА НА
МЛЕКО И МЛЕЧНИ ПРОИЗВОДИ НА ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесена на XI редовна седница одржана на 4.05.2012 година, именувани сме за членови на Рецензентската комисија за избор на **наставник во сите наставно-научни звања по групата предмети: фармацевтска технологија, технологија на козметички производи, мелничарство и технологија на житарки и технологија на млеко и млечни производи**, во состав:

- д-р Ацо Димитровски, редовен професор во пензија, Технолошко-металуршки факултет - Скопје, претседател;
- д-р Слободанка Кузамнова, редовен професор во пензија, Технолошко-металуршки факултет - Скопје, член;
- д-р Славчо Алексовски, редовен професор, Технолошко-металуршки факултет - Скопје, член.

Врз основа на пријавата и по разгледувањето на поднесената документација, Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот за избор на наставник во сите наставно-научни звања објавен во весниците „Дневник“ и „КОХА“, од 20.04.2012 година се пријави д-р Весна Рафајловска, вонреден професор на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје. Со пријавата се доставени сите потребни документи според објавениот конкурс.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Весна Рафајловска е родена на 28. V 1966 година во Гостивар, Република Македонија.

2. ОБРАЗОВАНИЕ

1984 год.	Гимназија "Цветан Димов" во Скопје, Република Македонија.
1989 год.	Дипломска работа: Влијание на некои фактори при екстракција на вкупните бои од црвената зачинска пиперка, раздвојувани со помош на тенкослојна хроматографија. Технолошко-металуршки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Република Македонија

ангажирана е и во изведувањето на наставата на доделениот предмет - процеси на конзервирање на храна.

Кандидатката д-р Весна Рафајловска во 2009 година беше вклучена и во изведувањето на наставата од втор циклус студии на Технолошко-металуршкиот факултет и тоа на **специјалистичките студии** според Темпус програмата “Иновации во прехранбената индустрија”, по новововедените предмети: амбалажни материјали и системи за пакување (2+2) 50% и адитиви во прехранбената индустрија (2+2) 50%.

На постдипломските студии на Технолошко-металуршкиот факултет (студиска програма: прехранбена технологија-ПТ, биотехнологија-БТ, управување со квалитет и безбедност на храна-УКБХ и инженерство на животна средина-ИЖС) е ангажирана во изведувањето на наставата по следниве предмети: амбалажни материјали и системи за пакување (50%), адитиви во храната (50%), стартер - култури (60%), фитофармацевтски производи (100%), биокосметички производи (100%), развој на нови производи, процеси и методи (20%) и влијание на прехранбената индустрија врз животната средина (50%).

Во периодот од јуни 2007 до април 2012 година, д-р Весна Рафајловска била ментор на 52 дипломски работи и член на комисија на 68 дипломски работи. Исто така, била ментор на 1 специјалистички труд, член во комисија за одбрана на 1 специјалистички труд и член во комисија за одбрана на 11 магистерски труда.

Кандидатката д-р Весна Рафајловска била член на рецензентска комисија на 3 универзитетски учебници.

Д-р Весна Рафајловска, покрај редовните обврски во одржувањето на наставата, вежбите, домашните и семинарските работи, консултациите, колоквиумите и испитите на предметите на кои е ангажирана, има подготвено и соодветни пишани материјали за студентите, за полесно совладување на предавањата, лабораториските и пресметковните вежби.

5. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Како вонреден професор, кандидатката д-р Весна Рафајловска била ментор на 1 магистерски труд. Исто така, е ментор на 1 докторски труд пријавен и прифатен за изработка.

Д-р Весна Рафајловска била раководител на 1 национален научен проект и 1 меѓународен научен проект-билатерален проект со Република Словенија. Исто така, во 2007, 2008, 2009 и 2011 година била национален координатор на меѓународниот научен проект „Летно училиште“ - Пакт за стабилност на земјите од Југоисточна Европа, финансиран од DAAD, Република Германија. Како учесник е вклучена во релализацијата на еден меѓународен истражувачки проект.

Во монографијата “100 години прехранбена, текстилна, хемиска и металуршка индустрија во Македонија”, д-р Весна Рафајловска е автор на поглавјето “Мелничко-пекарска индустрија”.

Кандидатката, д-р Весна Рафајловска е автор на дел од монографија објавена во странство.

По изборот во звањето вонреден професор, како автор и коавтор д-р Весна Рафајловска има објавено: 6 труда со оригинални научни резултати, објавени во референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор, 4 труда со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на

трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор и учество на 14 научно/стручни собири со реферат.

Кандидатката д-р Весна Рафајловска одржала 8 предавања по покана и 4 предавања во изведувањето на летни училишта.

6. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Д-р Весна Рафајловска била рецензент на 5 учебници за средно образование и е коавтор на еден средношколски учебник.

На барање на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија, во 2008 година д-р Весна Рафајловска го изготвила елаборатот за заштита на македонскиот производ ајвар под името „македонски ајвар“.

Исто така, вклучена е во извршување на анализа и подготвување на извештај по изведената анализа на 6 барања доставени до Технолошко-металуршкиот факултет. Била рецензент и на еден предлог – научно истражувачки проект барање од Министерството за образование и наука на Република Македонија.

Приложените материјали од страна на кандидатката д-р Весна Рафајловска покажуваат дека таа активно е вклучена во дејностите од поширок интерес, и тоа како претседател на научен одбор на 8 - Конгрес за чиста и применета хемија за студентите од Македонија со интернационално учество и преку изготвување и пријавување на 2 меѓународни научни проекта. Како раководител на Институтот за органска технологија учествува и во работата на Деканатската управа на Факултетот. Член е во Комисијата за информатичка дејност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Нејзината активност на факултетот е преставена и со учеството во повеќе факултетски комисии и во промотивните активности на Факултетот. Членува и во комисии и тела на државни и други органи.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од прегледот на изнесените активности на д-р Весна Рафајловска по изборот во звањето вонреден професор, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката континуирано се издигнува како во наставно-образовната дејност, така и во научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Во својата досегашна наставно-образовна ангажираност, д-р Весна Рафајловска покажала видни резултати. Перманентно работи на развојот и надградувањето на дисциплините што ги предава на додипломските студии и на постдипломските студии. Како ментор и член учествувала во реализацијата на голем број дипломски работи и магистерски трудови, со што дава значаен придонес во оформувањето на идните кадри.

Од приложениот список на трудови, како и од нејзината активност како раководител на научноистражувачки проекти се гледа дека д-р Весна Рафајловска продолжува интензивно со својата научноистражувачка работа во подрачјето на кое се избира со што континуирано работи на нејзиното усовршување како научен работник. Научноистражувачката активност на кандидатката е во областа на екстракција на комерцијално значајни растителни

култури, на изолација и карактеризација на активните компоненти од растителните сировини, со примена на современи технолошки и аналитички методи. Со тоа, значително придонесува во својата средина за развојот и примената на современи технолошки процеси во прехранбената индустрија и во индустријата на природни материјали.

Врз основа на горенаведеното и во согласност со новите критериуми за избор на наставник според Правилникот за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, за избор во повисоко звање со вкупно 300,08 бодови (Анекс 2) и нашата позитивна оцена во однос на нејзината наставно-образовна и научноистражувачка активност, членовите на Рецензентската комисија со задоволство му предлагаат на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет, кандидатката д-р Весна Рафајловска, досегашен вонреден професор, да биде предложена за избор во звањето редовен професор по групата предмети: фармацевтска технологија, технологија на козметички производи, мелничарство и технологија на житарки и технологија на млеко и млечни производи.

Рецензентска комисија

1. Д-р Ацо Димитровски, редовен професор, во пензија
Технолошко-металуршки факултет с.р.

2. Д-р Слободанка Кузманова, редовен професор, во пензија
Технолошко-металуршки факултет с.р.

3. Д-р Славчо Алексовски, редовен професор
Технолошко-металуршки факултет с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Весна Ѓоре Рафајловска

(име, татково име и презиме)

Институција: Технолошко-металуршки факултет

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: технологија на фармацевтските производи (22203), технологија на добивање на галенски препарати (22204), технологија на млеко и млечни производи (22104), технологија и техника на пакување (22107), прехранбена технологија (41400)

НАСТАВНА ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава - прв циклус студии = ч · нед. · 0,04	
	Фармацевтска технологија (БТ), 7. семестар, (3+3), 2007-2012	9
	Фармацевтска технологија (БТ), 6. семестар (3+3), 2011-2012	1,8
	Технологија на козметички производи (БТ), 8. семестар, (3+3), 2007-2012	9
	Мелничарство и технологија на житарки (ПТ+БТ), 6. семестар, (2+2), 2007-2012	6
	Технологија на млеко и млечни производи (ПТ+БТ), 8. семестар, (2+2), 2007-2012	6
	Процеси на конзервирање на храната (ПТ), 7. семестар, (3+3), 2010-2012	3,6
2	Одржување на настава-втор циклус студии, специјалистички студии = ч · нед. · 0,05	
	Амбалажни материјали и системи за пакување - 50% (2+2)	1,5
	Адитиви во прехранбената индустрија - 50% (2+2)	1,5
3	Одржување на настава - втор циклус студии, постдипломски студии = ч · нед. · 0,05	
	Амбалажни материјали и системи за пакување - 50% (ПТ+УКБХ), 9. семестар (2+2), 5 ЕКТС	6,0
	Адитиви во храната - 50% (ПТ), 10. семестар (3+2), 6 ЕКТС	7,5
	Стартер култури - 60% (БТ), 9. семестар (2+2), 5 ЕКТС	7,2
	Фитофармацевтски производи -100% (БТ), 9. семестар (2+2), 5 ЕКТС	12,0

	Биокосметички препарати - 100% (БТ), 10. семестар (3+2), 6 ЕКТС	15,0
	Развој на нови производи, процеси и методи - 20%, (ПТ+БТ+УКБК), 9. семестар, (2+4), 6 ЕКТС	3,6
	Влијание на прехранбената индустрија врз животната средина - 50%, (ИЖС), 10. семестар, (2+2), 6 ЕКТС	6,0
4	Одржување на вежби - прв циклус студии = ч · нед. · 0,03	
	Фармацевтска технологија (БТ), 7. семестар, (3+3), 2007-2012	6,75
	Технологија на козметички производи (БТ), 8. семестар, (3+3), 2007-2011	5,4
	Мелничарство и технологија на житарки (ПТ+БТ), 6. семестар, (2+2), 2007-2011	3,6
	Технологија на млеко и млечни производи (ПТ+БТ), 8. семестар, (2+2), 2007-2011	3,6
5	Подготовка на нов предмет	
	Процеси на конзервирање на храната	1
	Амбалажни материјали и системи за пакување	1
	Развој на нови производи, процеси и методи	1
6	Консултации со студенти = број · 0,002	
	од 2007-2012 вкупно 642 студенти	1,2
7	Ментор на дипломска работа = број · 0,2	
	од јуни 2007 до април 2012 ментор на 52 дипломски работи	10,4
8	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа = број · 0,1	
	од јуни 2007 до април 2012 член на 68 дипломски работи	6,8
9	Ментор на специјалистичка работа = број · 1,0	
	1. Дабеvsка-Трајковска Светлана, Подобрување на реолошките особини на наменското брашно. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, септември 2011	1
10	Член на комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа = број · 0,2	
	1. Христов Христов. Продукција на функционален пијалак добиен од црвено вино и екстракт од глог. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, септември 2011	0,2
11	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура = број · 0,3	

	1. Блажековиќ Дијана. Антимикробна активност на етерични масла од растенијата <i>Ocimum</i> sp., <i>Satureja</i> sp. и <i>Thymus</i> sp., претставници на фамилијата <i>Lamiaceae</i>, карактеристични за пелистерско-пелагонискиот регион. Факултет за земјоделски науки и храна, октомври 2009. 2. Кормушовска Тања. Проектирање на статистичка процесна контрола во производство на брзо смрзнати лиснати теста. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, март 2010. 3. Богоевски Тони. Влијание на типот на starter - културата врз процесите на зреење, физичко-хемиските и сензорските карактеристики на белото меко сирење. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, март 2010. 4. Станојеска Марија. Креирање на модел на статистичка процесна контрола во процесите на мелничко-пекарската дејност. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, мај 2010. 5. Депиновска Александра. Примена на 6 сигма концептот при производство на сокови. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, декември 2010. 6. Димитрова Марија. Основи на интегралниот систем за квалитет од аспект на ISO 22000 во месната индустрија. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, март 2011. 7. Санева Душица. Интегрален модел за обезбедување квалитет на ролован вафел и чоколадо за готвење. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, април 2011. 8. Секуловска-Поповска Добрила. Статистички дизајн на процесите во козметичката индустрија. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, април 2011. 9. Митева Кармина. Кинетика на реакцијата на добивање биодизел од репкино масло со базен катализатор и оптимизација на процесните параметри. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, септември 2011. 10. Лазова Даниела. Карактеризација на PET амбалажа за храна со импендансна спектроскопија и диелектрична термичка анализа. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, октомври 2011. 11. Петревска Лилјана. Модел за оптимизација на трошоци во производство на леб и двопек. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, декември 2011.	3,3
12	Рецензент на универзитетски учебник = број · 1	
	1. Василевски Гоце, Преработка на жито и брашно, Скопје 2011 (Факултет за земјоделски науки и храна, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“) 2. Русеска Гордана, Збирка задачи по аналитичка хемија, 2012 (Технолошко-металуршки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“) 3. Русеска Гордана, Практикум за лабораториски вежби по аналитичка хемија, 2012 (Технолошко-металуршки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“)	3
13	Пакет материјали за одреден предмет	
	Фармацевтска технологија	1
	Технологија на козметички производи	1
	Мелничарство и технологија на житарки	1
	Технологија на млеко и млечни производи	1
	Амбалажни материјали и системи за пакување	1
	Развој на нови производи, процеси и методи	1
	Вкупно	149,95

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Ментор на магистерска работа = број · 1	
	1. Клопческа Јана. Добивање на олеорезини од црвена лута пиперка. Технолошко-металуршки факултет, Скопје, септември 2011.	1
2	Раководител на национален научен проект = број · 6	
	1. Можности за екстракција и примена на капсицин од пиперка, 2006-2009 (финансиран од Министерството за наука на Република Македонија, раководител и истражувач).	6
3	Раководител на меѓународен научен проект = број · 9	
	1. Екстракција на капсаицин и обоени материи од македонски лути пиперки, 2010-2011 (билатерален проект со Република Словенија, финансиран од Министерството за наука на Република Македонија).	9
4	Национален координатор на меѓународен научен проект = број · 6	
	1. Летно училиште - Пакт за стабилност на земјите од Југоисточна Европа, 2007 год. (финансиран од DAAD) 2. Летно училиште - Пакт за стабилност на земјите од Југоисточна Европа, 2008 год. (финансиран од DAAD) 3. Летно училиште - Пакт за стабилност на земјите од Југоисточна Европа, 2009 год. (финансиран од DAAD) 5. Летно училиште - Пакт за стабилност на земјите од Југоисточна Европа, 2011 год. (финансиран од DAAD)	24
4	Учесник на меѓународен национален научен проект = број · 5	
	1. Improving Academia-Industry Links in Food Safety and Quality (158714-TEMPUS-ES-TEMPUS-JPHES, 2010-2013)	5
5	Дел од монографија = број · 4	
	1. В. Рафајловска. Поглавје 7.5. Мелничко-пекарска индустрија во 100 години прехранбена, текстилна, хемиска и металуршка индустрија во Македонија, главен уредник: Светомир Хаџи Јорданов, Сојуз на хемичарите и технолозите на Македонија, стр. 261-265 (ISBN 978-9989-76/-/8-2)	4
6	Дел од монографија објавен во странство = број · 9	
	1. V. Rafajlovska, R. Slaveska-Raicki, J. Klopcevska and M. Srbinoska. Chapter 6: Extraction of Oleoresin from Pungent Red Paprika Under Different Conditions in Mass Transfer in Chemical Engineering Processes, edited Jozef Markoš, InTech, 2011, pp.111-132 (ISBN 978-953-307-619-5).	9
7	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор = 6 + и.ф.	
	1. V. Rafajlovska, R. Slaveska-Raicki, L. Koleva-Gudeva and J. Klopceska. Spice paprika oleoresin extraction under different conditions involving acetone and ethanol. <i>J. Food, Agric.culture & Environ. (JFAE)</i> vol. 5(2), 65-69, 2007. (и.ф.=0.23)	3,83
	2. Lj. Karakasova, A. Stefanoski, V. Rafajlovska and J. Klopveska. Technological characteristics of some apple cultivars. <i>Acta Hort.</i> vol. 825, 559-564, 2009.	3,6
	3. M. Srbinoska and V. Rafajlovska. Determination of tocopherols and tocotrienols in tobacco seed oil by A normal-phase liquid chromatography, <i>Anal. Chem. Indian J.</i> 8(4), 1-5, 2009.	3,6
	4. V. Rafajlovska, S. Sinadinović-Fišer, O. Borota and M. Srbinoska. Characterization and extraction of marigold (<i>Calendula officinalis</i> L.) cultivated in the Republic of Macedonia, ICOSTAF 2010, 3-4 November 2010, Szeged, Hungary, <i>Analecta Technica Szegedinensia</i> , vol.1-2, 45-49, 2012.	3,6

	5. M. Srbinoska, N. Hrabovski, V. Rafajlovska and S. Sinadinović-Fišer, Characterization of the seed and seed extracts of the pumpkins <i>Cucurbita maxima</i> D. and <i>Cucurbita Pepo</i> L. from Macedonia. <i>Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering</i> , vol. 31(1), 5-78, 2012.	3,6
	6. V. Rafajlovska, V. Dimova, R. Slaveska-Raicki, J. Klopceska and D. Dimitrovski. Solvatochromic study on UV-VIS spectra of hot red pepper extracts. <i>Natural Products: An Indian Journal</i> , vol. 8 (3), 121-127, 2012.	3,6
8	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор = 3	
	1. S. Sinadinović-Fišer, M. Janković, O., I. Ristić, J. Budinski-Simendić, M. Jovičić and V. Rafajlovska. Epoxidation of castor oil with peroxyacetic acid. 5th PSU-UNS International Conference on Engineering and Technology (ICET-2011), Phuket, May 2-3, 2011, pp. 252-256.	1,8
	2. M. Srbinoska, V. Rafajlovska, L. Cvetanovska, S. Kratovalieva and I. Klincarska-Jovanovska. Change of tobacco leaf pigment in process of yellowing, Research People and Actual Task on Multidisciplinary Sciences, June 8-10, 2011, Lozanec, Bulgaria, pp.125-129.	1,8
	3. V. Rafajlovska, S. Sinadinović-Fišer, M. Srbinoska and J. Klopceska, O. Borota, Extraction of lycopene tomato oleoresin. 7th International Congress of Food Technologists Biotechnologists and Nutritionists, 20-23 September 2011, Opatija, Croatia, pp. 228-234.	1,8
	4. D. Blažekovic-Dimovska, M. Srbinoska and V. Rafajlovska. Sadržaj eteričnog ulja u biljci <i>Satureja hortensis</i> iz Pelistersko-pelagonske regije (The content of essential oil in <i>Satureja hortensis</i> plants originating from Pelisterian-pelagonian region). 47th Croatian and 7th International Symposium on Agriculture, 13-17 February 2012, Opatija, Croatia, pp. 388-391.	2,4
9	Апстракт објавени во зборник на конференција = број · 1,0	
	1. M. Srbinoska, N. Hrabovski, V. Rafajlovska and S. Sinadinović-Fišer. Characterization of the pumpkin seed extracts. 46th Meeting of the Serbian Chemical Society, Beograd, Serbia, February 21, 2008, 111. 2. N. Hrabovski, D. Panteleeva, S. Sinadinović-Fišer, M. Srbinoska and V. Rafajlovska. Tocopherol content and fatty acids composition of the pumpkin seed extracts. Sixth International Conference of the Chemical Societies of the South-Eastern European Countries, Sofia, Bulgaria: Union of Chemists in Bulgaria, September 10-14, 2008, 212. 3. N. Hrabovski, S. Sinadinović-Fišer, V. Rafajlovska and M. Srbinoska. Determination of sterols in pumpkin seed oil by GC-MS. Sixth International Conference of the Chemical Societies of the South-Eastern European Countries, Sofia, Bulgaria: Union of Chemists in Bulgaria, September 10-14, 2008, 213. 4. V. Rafajlovska, S. Sinadinović-Fišer, M. Srbinoska, N. Hrabovski and B. Tchorbanov, Oleoresins extraction from hot paprika under different conditions. Sixth International Conference of the Chemical Societies of the South-Eastern European Countries, Sofia, Bulgaria: Union of Chemists in Bulgaria, September 10-14, 2008, 385. 5. V. Rafajlovska, J. Klopceska, R. Slaveska-Raicki, M. Srbinoska, Extraction of capsaicinoids and carotenoids from hot paprika using maceration technique, 6th Aegean Analytical Chemistry Days, Denizli, Turkey, October 9-12, PPII-102, 2008, 349. 6. V. Rafajlovska, S. Sinadinović-Fišer, M. Srbinoska, N. Hrabovski, Fatty acid composition of marigold (<i>Calendula officinalis</i> L.) 5th Black Sea Basin Conference of Analytical Chemistry, Fatsa-Ordu, Turkey, September 23-26, 2009, PPIII-1,184. 7. V. Rafajlovska, J. Klopceska, M. Srbinoska and R. Slaveska-Raicki. Ultrasound-assisted extraction of capsaicinoids and carotenoids from hot red pepper, 5th Black Sea Basin Conference of Analytical Chemistry, Fatsa-Ordu, Turkey, September 23-26, 2009, PPIII-23, 206. 8. J. Klopceska, V. Rafajlovska, R. Slaveska-Raicki and M. Srbinoska. Extraction of carotenoids and capsaicinoids from hot spicy paprika under different	14

	conditions, 5th Black Sea Basin Conference of Analytical Chemistry, Fatsa-Ordu, Turkey, September 23-26, 2009, PPIII-26, 209. 9. J. Klopcevska and V. Rafajlovska, Определување содржина на кафеин и катехин во претставници од фамилијата <i>Camellia Sinensis</i>. Determination of caffeine and catechin from <i>Camellia Sinensis</i>. VIIIth Congress of Pure and Applied Chemistry for the Students of Macedonia (with international participation), Skopje, Macedonia, October 8-10, 2009, 42-43. (oral presentation) 10. B. Pislevic and V. Rafajlovska, Добивање етерично масло од претставници на фамилијата <i>Lamiceae</i>. Obtaining essential oil from members of <i>Lamiceae</i> the VIIIth Congress of Pure and Applied Chemistry for the Students of Macedonia (with international participation), Skopje, Macedonia, October 8-10, 2009, 68-69. (oral presentation) 11. V. Rafajlovska, J. Klopceska, V. Dimova and D. Dimitrovski. Influence of organic solvents on the quantity of capsaicin and carotenoids extracted from hot red paprika. 8th Symposium "Novel Technologies and economic development", Leskovac, October 23-24, 2009, HI-10/CHE-10, 137. 12. V. Dimova, V. Rafajlovska, J. Klopceska and D. Dimitrovski. Solvent effects on the ultraviolet absorption spectra of the extracted capsanthin from hot red paprika. 8th Symposium "Novel Technologies and economic development", Leskovac, October 23-24, 2009, HI-11/CHE-11, 138. 11. Svetlana Trajkovska Dabevska and V. Rafajlovska. Influence of the additives on the reological characteristics of wheat flour for baking products "Burek". XXI Congress of Chemist and Technologists of Macedonia, Ohrid, September 23-26, 2010, BFT-24, 142. 12. V. Rafajlovska, S. Sinadinović-Fišer, O. Borotta, M. Srbinoska. Characterization and extraction of marigold (<i>Calendula officinalis</i> L.) cultivated in the Republic of Macedonia. ICoSTAF, Seged, Hungary, November 3-4 2010, 56. 13. J. Klopceska, V. Rafajlovska and R. Slaveska-Raicki, Optimization of hot red pepper extraction using response surface methodology. 5th Alumni Meeting of International Summer Schools Novi Sad, Novi Sad, September 15-18, 2011, 32. (oral presentation) 14. K. Jugreva, V. Rafajlovska and Z. Kavrovski. Determination of propionates in bread by head space gas chromatography. IXth Congress of Pure and Applied Chemistry for the Students of Macedonia (with international participation, Skopje, Macedonia, October 6-8, 2011, O-29, 43. (oral presentation)	
10	Одржани предавања по покана = број • 1 1. V. Rafajlovska. <i>Strengthening of Municipal Capacities for Waste Management</i>. Recycling of Paper and Cardboard. Faculty of Technology and Metallurgy, November 22, 2008 Skopje, Republic of Macedonia 2. V. Rafajlovska. <i>Strengthening of Municipal Capacities for Waste Management</i>. Recycling of Paper and Cardboard. Faculty of Technology and Metallurgy, January 30, 2010 Skopje, Republic of Macedonia 3. V. Rafajlovska. <i>Reports on the International Summer Schools 2008 activities</i>, 4th Scientific Colloquium, Faculty of Technology, University in Novi Sad, October 2-4, 2008, Novi Sad, Republic of Macedonia 4. V. Rafajlovska. "Ajvar"-Traditional Macedonian Food. BEST-Traditional Food from the Land of the Sun, July 3, 2010, Skopje, Republic of Macedonia 5. V. Rafajlovska. <i>Bread Production</i>. BEST-Traditional Food from the Land of the Sun, July 3, 2010, Skopje, Republic of Macedonia 6. V. Rafajlovska. <i>Relations of Center of Applied Spectroscopy Within the Program Stability Pact for South Eastern Europe: From Beginning till Now</i>. 5th AM ISS NS 2011, September 15-18, 2011, Novi Sad, Republic of Serbia 7. V. Rafajlovska. <i>DAAD Experience of Faculty of Technology and Metallurgy</i>-Ss. Cyril and Methodius University in Skopje in International Summer School in Applied Spectroscopy, Energy Efficient Materials and Technologies, July 19-21, 2011, Skopje, Republic of Macedonia. 8. B. Рафајловска Методи за конзервирање на храната. Improving Academia-Industry Links, (158714-TEMPUS-ES-TEMPUS-JPHES), 30 март, 2012, Скопје, Република Македонија	8
11	Одржани предавања на летни училишта = број • 1	

Rafajlovska V. Principles of Supercritical Fluid Extraction (SCFE), Possibilities of SCF's for Sample Preparation Prior Chromatographic Analysis	
1. 12 јули 2007, Скопје (ISS Skopje, 8-15 July, 2007, Skopje, Republic of Macedonia)	
2. 17 јули 2008, Скопје (ISS Skopje, 13-20 July, Skopje, Republic of Macedonia)	
3. 10 јули 2009, Скопје (ISS Skopje, 5-12 July, Skopje, Republic of Macedonia)	
4. 15 јули 2011, Скопје (ISS Skopje, 10-17 July, Skopje, Republic of Macedonia)	
Вкупно	113,63

СТРУЧНА АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Рецензент на учебник за средно или основно образование = број · 0,5	
	1. Митевска Татјана и Јанкуловска Билјана. Прехранбена технологија за II година, хемиско-технолошка струка, профил: прехранбен техничар, 2010 (бр. 22-1905/1, 8.4.2010) 2. Јаневска Слаѓана - Анализа на храна за IV година, хемиско-технолошка струка, профил: прехранбен техничар, 2010 (бр. 22-2105, 14.4.2010) 3. Коевска-Максимовска Снежана, Суровини за II година, хемиско-технолошка струка, профил: производно-процесен техничар, 2010 (бр. 14.4.2010, 14.4.2010) 4. Горѓиоска-Стојческа Мирјана, Прехранбена технологија за IV година, хемиско-технолошка струка, профил: прехранбен техничар, 2010 (бр. 22-2788/1, 31.8.2010) 5. Автор/и (шифра 818, Производна техника за III година, хемиско-технолошка струка, профил: производно-процесен техничар, 2010 (бр. 22-2774/1, 30.8.2010, не е препорачан за печатење)	2,5
2	Основен школски или средношколски учебник: автор = број · 7 ; коавтор = број · 6	
	1. Аналитичка хемија за III година, хемиско-технолошка струка, хемиско-технолошки техничар и прехранбен техничар, Скопје, Министерство за образование на РМ, 2010 (ISBN 978-608-226-909-7), (коавтор)	6
3	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, проценка на капитал, систематизација, методологија	
	Елаборат за заштита на македонскиот производ ајвар под името „македонски ајвар“, на барање на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, март 2008	1
	Евалуација на предлог – научно истражувачки проект од 2010, на барање од Министерството за образование и наука на Република Македонија	1
	Извршена анализа на: 1. Извештај за извршена анализа на мостри хартија, Царинска управа, 28.2.2008 (Рафајловска Весна) 2. Извештај за извршена анализа на мостри хартија, Царинска управа, 7.3.2008 (Рафајловска Весна) 3. Извештај за извршена анализа на мостри сушено овошје, Царинска управа, 2.4.2008 (Рафајловска Весна) 4. Извештај и издадено уверение по барање на контрола на посебните својства на производот „македонски ајвар“, 18.5.2009 (Рафајловска Весна) 5. Извештај за извршена анализа за класификација на дејност „производство на сокови од овошје и зеленчук“, ДПТУ СУПЕРКИЗ ДООЕЛ, с. Љубодраг, 17.3.2011 (Винклекхаузен Елеонора и Рафајловска Весна) 6. Извештај за извршена анализа на концентрат за гаснење пожар, ТЕЦ - Неготино, с.Дуброво, Неготино, 3.2.2011 (Рафајловска Весна)	6
	Вкупно	16,5

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активнoста:	Поени
1	Претседател на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир = број · 2	
	1. Претседател на научен одбор на VIIIth Congress of Pure and Applied Chemistry for the Students of Macedonia (with international participation), Skopje, Macedonia, October 8-10, 2009	2
2	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект B102	
	1. Екстракција на капсаицин и обоени материи од македонски лути пиперки (носител)	2
	2. SEE-ERA.NET.PLUS. Pumpkin. 2009 (соработник)	1
3	Раководител на внатрешна организациона единица	
	Раководител на Институтот за органска технологија, Технолошко-металуршки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ (2011-денес)	3
4	Член на универзитетска комисија	
	Член во комисија за информатичка дејност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (2008-денес)	1
5	Член на факултетска комисија = број · 0,5	
	1. Член во Комисија за наука (период 2007-2011, бр. 07-1585, 22.10.2007) 2. Член во Комисија за самoeвалуација (период 2007-2011, 07-2140, 26.12.2007) 3. Член во подготовката на елаборат за кадровски, просторни и технички можности за потребите на Царинска управа од Скопје (бр.09-63,18.1.2008) 4. Член на работна група за доизработка на правилникот на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје (бр.02-1938, 4.11.2008) 5. Член во Изборна комисија за спроведување целосна постапка за избор на декан (бр.02-294, 03.03.2011) 6. Член на наставно-научен колегиум за втор циклус студии за студиските програми прехранбена технологија и биотехнологија и управување со квалитет и безбедност на храна (бр. 02-689,26.4.2011) 7. Член на наставно-научен колегиум за втор циклус студии, за студиска програма инженерство на животна средина (бр. 02-692,26.4.2011) 8. Член во пописна комисија - Институт за органска технологија (бр. 02-1759, 10.11.2011)	4
6	Учество во комисии и тела на државни и други органи = број · 1	
	1. Член-претседател на Комисијата за контрола на посебните својства на производот „Македонски ајвар“ (2008-денес) 2. Член на Технички комитет за квалитет на храна при Институтот за стандардизација на Република Македонија (ИСПМ ТК 13-Квалитет на храна, 2011-денес) 3. Член на комисија за полагање на стручен испит за вештак од областа на технолошкото инженерство при Министерството за правда на РМ (2011-денес)	3
7	Учество во промотивни активности на Факултетот = број · 0,5	

1. Презентација на студиските програми на Технолошко-металуршкиот факултет во Штип, Струмица, 2007 2. Презентација на студиските програми на Технолошко-металуршкиот факултет во Штип, Струмица, 2008 3. Презентација на студиските програми на Технолошко-металуршкиот факултет во Штип, Струмица, 2009 4. Презентација на студиските програми на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, 2009 5. Презентација на студиските програми на Технолошко-металуршкиот факултет во Штип, Струмица, Гевгелија, 2010 6. Презентација на активностите на летното училиште (ISS Skopje, July 8-15, 2007, Skopje, Republic of Macedonia) на A1 телевизија, 13 јули 2007, утринска програма 7. Презентација на активностите на летното училиште (ISS Skopje, 5-12 July, 2009, Skopje, Republic of Macedonia) на MTV1 телевизија, 10 јули 2009, утринска програма 8. Презентација на активностите на летното училиште (ISS Skopje, 5-12 July, 2009) во весникот Шпиц, 11-12 јули 2009, Хроника: Македонското вино положи кај студентите	4
Вкупно	20

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ:	149,95
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ:	113,63
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	-
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	16,50
ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	20,00
Вкупно	300,08

Рецензентска комисија

1. Д-р Ацо Димитровски, редовен професор, во пензија
Технолошко-металуршки факултет с.р.
2. Д-р Слободанка Кузманова, редовен професор, во пензија
Технолошко-металуршки факултет с.р.
3. Д-р Славчо Алексовски, редовен професор
Технолошко-металуршки факултет с.р.

ПРЕГЛЕД

на одобрени теми за изработка на магистерски труд на **Економскиот факултет-Скопје** во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Оливера Илиевска	„Функционирање на пазарот на работна сила во Република Македонија“	проф.д-р Славе Ристески
Мирјана Настовска	„Маркетинг канали на стоки за широка потрошувачка со посебен осврт на друштвото за трговија на големо и мало АЛМА-М ДООЕЛ експорт-импорт Скопје“	проф.д-р Митре Стојановски
Бошевска Маја	„Истражување на влијанието на инструментите на маркетинг микс концептот врз развојот на автомобилската индустрија“	проф.д-р Снежана Р.Јовановска
Драган Гашевски	„Компаративна анализа за перспективите на развојот на инвестиционите фондови во Југоисточна Европа со посебен осврт на Република Македонија“	Проф.д-р Михаил Петковски
Перо Цуцулов	„Хипотезата за ефикасни пазари и нејзината валидност кај пазарите во развој“	проф.д-р Михаил Петковски
Милена Перчинкова	„Ефекти од влезот на странскиот капитал врз корпоративното управување на банките во Република Македонија“	проф.д-р Љубе Трпески
Александар Тишовски	„Глобалната распространетост на интернет банкарството и можностите за негов иден развој, со осврт врз РМ“	проф.д-р Михаил Петковски
Сашка Петрова	„Кредитирање на правни лица, со осврт на банкарскиот систем на Република Македонија“	проф.д-р Михаил Петковски
Ана Билинска	„Примена на системи на кредитно бодување (credit score) системите во банкарството на мало“	проф. д-р Љубе Трпески

Маја Михајлова	„Таргетирањето на инфлацијата како стратегија за остварување на крајните цели на монетарната политика”	проф. д-р Глигор Бишев
Фарук Османи	„Развојот на електронското и мобилното банкарство со посебен осврт на Република Македонија”	проф. д-р Љубе Трпески
Ирена Србиновска	„„Хипотекарно станбено кредитирање” – еволуција и перспективи”	проф. д-р Михаил Петковски
Маја Аргировска	„Буџетските дефицити во земјите од транзиција со посебен осврт кон Република Македонија”	проф. д-р Михаил Петковски
Марија Ангелковиќ	„Улогата на светската банка во креирањето на економската политика на Република Македонија”	проф. д-р Михаил Петковски
Дијана Наумоска	„Развојот на Прокредит Банка во глобални размери, со посебен осврт на работењето во Србија, Бугарија, Албанија и Република Македонија”	проф. д-р Љубе Трпески
Јасмина Апостолова	„Улогата на менаџерот во управување со конфликтите”	проф. д-р Бобек Шуклев
Иванка Јанева	„Организациската култура и влијанието врз менаџментот на знаење”	проф. д-р Љубомир Дракулевски
Горан Тодосиоски	„Современи пристапи и предизвици на стратегискиот менаџмент во процесот на донесување одлуки во организациите”	проф. д-р Љубомир Дракулевски
Аделина Селими	„Стратегиските приоди на водечките мултинационални нафтени компании”	проф. д-р Љубомир Дракулевски
Сања Кузманова	„Заканите на корпоративната репутација и влијанието врз доброто корпоративно управување”	проф. д-р Бобек Шуклев
Љупчо Алексовски	„Актуарска анализа на техничките средства на осигурувањето во Р. Македонија”	проф. д-р Драге Јанев
Тања Максимовска	„Состојби и перспективи на кредитното осигурување во Република Македонија”	проф. д-р Драге Јанев

Александра Керметчиева (Петрушевска)	„Управување со трошоците врз основа на активности во банкарскиот сектор”	проф. д-р Блажо Недев
Јасминка Брзилова-Макревска	„Типови организациска култура во различни модели на организациски дизајн на македонските претпријатија”	проф. д-р Димитар Бојациоски
Виолета Цицароска	„Управување со трошоците во системот на производство – точно на време”	проф. д-р Блажо Недев
Нина Лековска	„Користењето на социјалните мрежи во работата на претпријатијата од областа на услугите”	проф. д-р Нада Секуловска
Ирена Чаловска	„Влијанието на мобилните технологии на моделите на електронската трговија со анализа на можностите за нивна примена во Република Македонија”	проф. д-р Сашо Јосимовски
Николина Радеска	„Стратегии за сегментирање на корисниците на пазарот на банкарски услуги во Република Македонија”	проф. д-р Снежана Р.Јовановска
Бранко Стојкоски	„Примена на герила маркетинг во претпријатијата од областа на финансискиот сектор”	проф. д-р Нада Секуловска
Рамадан Селмани	„Директен маркетинг и економска пропаганда во планинскиот туризам во Република Македонија”	проф. д-р Снежана Р.Јовановска
Јулијана Маркоска	„Стратегиско планирање на маркетинг активностите во фармацевтската компанија АКТАВИС”	проф. д-р Снежана Р.Јовановска
Бранко Саздовски	„Улогата на техничката и фундаменталната анализа при донесувањето на инвестиционите одлуки”	проф. д-р Михаил Петковски
Розета Симоновска	„Поврзаност на потрошувачката на електрична енергија со економскиот раст: случајот на Македонија”	проф. д-р Весна Буцевска
Тања Велковска	„Бариири при имплементирање на е-бизнисот во малите претпријатија”	проф. д-р Бобек Шуклев

ПРЕГЛЕД

на теми за изработка на магистерски труд прифатени од
Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје
на седницата одржана на 31.5.2012 година

Кандидат	Тема	Ментор
Влатко Гоцевски,	Теоретски основи и практична примена на 5-оскина обработка	Проф. д-р Зоран Пандилов
Аница Трајкоска,	Анализа на системите за поддршка при одлучувањето	Проф. д-р Радмил Поленаковиќ
Ѓоко Стојчевски	Оптимизација на процесите и подобрување на перформансите на опремата за третирање на вода	Вонр. проф. д-р Глигорче Вртаноски

ПРЕГЛЕД

на пријавени и прифатени теми за изработка на **магистерски труд** на
ЈНУ Институт за македонска литература - Скопје

Студиска програма
Културолошки студии во книжевноста

Ред. Бр.	Кандидат	Тема	Ментор
1.	Илија Прокопиев	„ Културолошки аспекти на обликот и обликите на трансформации на сликарскиот простор во македонското современо сликарство “ "Cultural Aspect of Picturing and Transforming the Space in the Macedonian Contemporary Painting"	Проф. д-р Наташа Аврамовска

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
НА НАУЧНАТА ОБЛАСТ КАЗНЕНОПРОЦЕСНО ПРАВО
НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 31.V 2012 година, формира Комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања на научната област казненопроцесно право. Комисијата е составена од: академик проф. д-р Владо Камбовски, проф. д-р Никола Матовски и проф. д-р Ѓорѓи Марјановиќ.

По разгледувањето на приложените документи, Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот за избор на наставник во сите наставно-научни звања на научната област казненопроцесно право, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Коха“ од 11.V.2012 година, се пријави д-р Гордана Бужаровска, вонреден професор на казненопроцесно право. Кон пријавата, таа ги поднесе потребните документи согласно со Законот за високото образование и подзаконските акти на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

I. Степени на образование

1. дипломиран правник, 30.IX 1993 на Правниот факултет во Скопје;
2. магистер на правни науки, 20.I 1998 на Правниот факултет во Скопје;
3. доктор на правни науки, 13.VII 2001 на Правниот факултет во Скопје.

II. Практично и работно искуство

1. судски приправник во Окружниот суд во Скопје, 1994-1996 година;
2. демонстратор на Институтот за казнено право и криминологија на Правниот факултет во Скопје, 1995-2003;
3. доцент на казнено процесно право на Правниот факултет во Скопје, 2003-2007;
4. вонреден професор на казнено процесно право на Правниот факултет во Скопје, од ноември 2007 до денес.

III. Објавени трудови до избор во наставно-научно звањето вонреден професор

Трудовите што д-р Бужаровска ги објавила до изборот во наставно-научното звање доцент се рецензирани во извештајот за избор во наставник, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр. 817 од 13.XII 2002 година.

Трудовите што д-р Бужаровска ги објавила до изборот во наставно-научното звање вонреден професор се рецензирани во извештајот за избор во наставник, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 928 од 15.IX 2007 година.

IV. Објавени трудови по изборот во наставно-научното звање вонреден професор

По изборот во наставно-научното звање вонреден професор, д-р Бужаровска:

1. објавила два позитивно рецензирани универзитетски учебника, интерна скрипта за предавања и 7 научно-популарни книги кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај;
2. објавила основен средношколски учебник кој е таксативно наведен во анексот (образецот) кон овој извештај;
3. учествувала во 7 национални и 5 меѓународни научни проекти кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај;
4. објавила 8 труда со оригинални научни резултати во научно/стручно списание, 4 трудови со оригинални научни резултати во стручно/научно популарно списание, 3 труда со оригинални научни резултати во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор, 5 труда со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир, 14 труда објавени во зборник на трудови на високообразовна институција кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај;
5. одржала 18 пленарни предавања на научен/стручен собир, 3 пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество, 4 секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество, има учество на еден научен/стручен собир со постер, едно предавање на семинар за потребите на домашни спортски здруженија и федерации и едно предавање на семинар за потребите на меѓународни спортски здруженија и федерации кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај.

V. Наставни активности на Факултетот

По изборот во наставно-научното звање вонреден професор, д-р Бужаровска ги вршела следниве наставни активности на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје:

1. наставник по казнено-процесно право, задолжителен предмет во III година (VI семестар) на додипломските студии по право;
2. наставник по основни институти на јавно и приватно право, задолжителен предмет во II година (III семестар) на додипломските студии по новинарство;
3. наставник по малолетничко казнено право, задолжителен предмет на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
4. наставник по криминологија, задолжителен предмет на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
5. наставник по пенологија, предмет од модул А на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
6. наставник по казнено процесно право - применета програма, предмет од модул Б на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
7. наставник по посебни казнени постапки, предмет од модул Б на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
8. наставник по криминалистика, предмет од модул Б на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
9. наставник по компаративно казнено право, предмет од модул Б на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
10. наставник по социјална патологија, опционен предмет;
11. наставник по правата на децата и медиумите, опционен предмет.

Во периодот по избор во звањето вонреден професор, д-р Бужаровска била:

1. ментор на 6 докторати;
2. ментор на 33 магистерски работи;
3. член на 17 комисији за оцена и одбрана на докторат;
4. член на 167 комисији за оцена и одбрана на магистратура;
5. член на 7 комисији за избор во звања.

VI. Резултати од евалуацијата спроведена на Факултетот

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Професорот беше солидно подготвен за настава	4.53	4.67	4.85	4,81
Предавањата на професорот беа јасни	4.43	4.51	4.82	4,79
Професорот стимулираше интерес и размислување	4.15	4.11	4.42	4,60
Професорот соработуваше со студентите и ги почитуваше нивните идеи и размислувања	3.89	4	4.55	4,60
Професорот беше достапен за разговор и вон часовите во приемно време	3.61	3.75	4.44	4,31
Материјалот за подготовка на испити (учебници, коментари за закони презентации, скрипта, ридери, статии, текстови од интернет) е лесно достапен и релевантен за предметот	3.88	4.57	4.82	4,76

VII. Други активности

По изборот во звањето вонреден професор, д-р Бужаровска ги вршела следниве работи:

1. од септември 2008 година е продекан за финансии на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје;
2. учествувала во 12 факултетски комисији;
3. член е на уредувачки одбор на четири научно/стручни списанија;
4. била претседател на една и член на 3 работни групи за изработка на закон;
5. учествувала во изработка на 3 национални документи;
6. членува во 6 комисији и тела на државни и други органи.

VIII. Заклучок и предлог

Откако со внимание ја разгледавме пријавата, со сите прилози, објавени трудови и другите многубројни активности, Комисијата со посебно задоволство констатира:

1. Д-р Гордана Бужаровска ги исполнува пропишаните услови од Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, за избор во звањето редовен професор на научната област казненопроцесно право.

2. По изборот во звањето вонреден професор, д-р Гордана Бужаровска одговорно и мошне успешно ги реализираше предвидените обврски во рамките на наставно-образовниот процес на Правниот факултет „Јустинијан Први“, изведувајќи настава на првиот и на вториот циклус студии на Факултетот, како и во својство на ментор на повеќе магистранти и докторанди.

3. За успехот во реализирањето на наставно-образовниот процес особено се значајни и оцените што таа ги има добиено од евалуацијата што студентите на првиот циклус редовно го вршат, од каде што произлегува несомнен заклучок за нејзината посветеност на наставно-образовниот процес, но и соработката со студентите и почитувањето на нивните размислувања и идеи.

4. Од анексот (образецот) кон овој извештај може да се забележи дека д-р Гордана Бужаровска за близу шест пати го надминува потребниот минимален број бодови потребни за избор во звањето редовен професор.

4. Од опусот што д-р Гордана Бужаровска го има, а којшто е детално презентираан во анексот (образецот) кон овој извештај произлегува нејзината посветеност на материјата на казнено процесно право во Република Македонија, но и на неговите компаративни аспекти, што е особено важно со оглед на реформата што казненопроцесно право ја доживува во последниве пет години. Следејќи ги новите тенденции во казнената област, д-р Гордана Бужаровска со подеднаква задлабоченост се занимава и со најактуелните проблеми на малолетничкото казнено право, криминологијата, ресторативната правда, пенологијата сфатена како казнено извршно право, како и посебните облици на казнени постапки.

5. Стручноста и компетентноста на д-р Гордана Бужаровска се потврдува и преку учеството во домашни и меѓународни научни проекти, работилници и семинари на актуелни теми кои овозможуваат надоградба преку активен однос со претставниците на правосудството и колегите од земјата и од странство.

6. Д-р Гордана Бужаровска покажува исклучителна способност за тимска работа што е очигледно од активностите поврзани со креирање нови наставни содржини на постдипломските (мастер) студии која се манифестира преку соработката со колегите од Институтот по казнено право и криминологија. Оваа нејзина способност доаѓа до израз и при изработката на наставни помагала, скрипти за предавања и универзитетски учебници за првиот и вториот циклус студии на Правниот факултет.

7. Во својот стручен и општествен ангажман, д-р Гордана Бужаровска не се ограничува само на активности во работните тела и комисии на Правниот факултет, туку и надвор од него, во повеќе стручни здруженија и невладини организации.

Имајќи го предвид сето погоре речено, на Рецензентската комисија и причинува особено задоволство на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да му го даде следниов

ПРЕДЛОГ

д-р Гордана Бужаровска да биде избрана за редовен професор на научната област казненопроцесно право.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Академик д-р Владо Камбовски, редовен професор с.р.

Д-р Никола Матовски, редовен професор с.р.

Д-р Ѓорѓи Марјановиќ, редовен професор с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Гордана Предраг Бужаровска

Институција: Правен факултет „Јустинијан Први” - Скопје

Научна област: казниен процесно право

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

РЕД. БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Одржување на настава ¹	
	- од прв циклус студии	51,7
учебна 2007/08 година		
Опис	начин на пресметка	вкупно
Правни студии ЕКТС	(5*15*0,04)* 3	9
стара програма IV година правни студии	(2*15*0,04)* 1	1,2
стара програма предмети од казнена група	(1*15*0,04)*1	0,6
	(0,5*15*0,04)*3	0,9
стара програма – опционен предмет новинарство	(1*15*0,04)* 1	0,6
	(0,6*15*0,04)*1	0,36
	вкупно	12,66
учебна 2008/09		
Опис	начин на пресметка	вкупно
Правни студии	(5*15*0,04)* 3,5	10,5
новинарство	(0,75*15*0,04)* 1	0,45
	вкупно	10,95
учебна 2009/10		
Опис	начин на пресметка	вкупно
Правни студии	(5*15*0,04)* 3	9
новинарство	(0,75*15*0,04)* 1	0,45
	вкупно	9,45
учебна 2010/11		
Опис	начин на пресметка	вкупно

¹ Вкупниот број поени во семестар се добива на следниов начин: неделен број на часови * бр. на работни недели во семестар (15) * по бодување (0,04/0,05/0,06). Пример: 3 (часа неделно)* 15 (недели)* 0,04 (поени за одржување настава од прв циклус студии) = поени.

	Правни студии	(5*15*0,04)* 3	9				
	новинарство	(0,6*15*0,04)*1	0,36				
	вкупно	9,36					
	учебна 2011/12						
	Опис	начин на пресметка	вкупно				
	Правни студии	(5*15*0,04)* 3	9				
	новинарство	(0,6*15*0,04)*1	0,36				
	вкупно	9,36					
	- од втор циклус студии						
	28,5						
		начин на пресметка	вкупно				
	учебна 2008/09	(5*15*0,05)* 1.5	5.62				
	учебна 2009/10	(134,2 часа *0,05)	6,71				
	учебна 2010/11	(220,7 часа *0,05)	11				
	учебна 2011/12	(105,5 часа * 0,05)	5,2				
	вкупно	28,53					
	Настава во школи и работилници (4*1)				4		
	1. Едукатор во почетна теоретска обука во Академијата за обука на судии и јавни обвинители, учебна 2007/08						
	2. Едукатор во почетна теоретска обука во Академијата за обука на судии и јавни обвинители, учебна 2008/09						
	3. Обука за правосуден испит, Јуридика, Скопје, декември 2008						
	4. Обука за правосуден испит, Јуридика, Скопје, април 2009						
	Подготовка на нов предмет (3*1)				3		
	1. Компаративно казнено процесно право (тимска работа со проф. д-р Гордан Калаџијев, ас. м-р Дивна Илиќ и ас. м-р Бобан Мисоски), предмет од модул Б, постдипломски (мастер) студии по казнено право						
	2. Посебни казнени постапки (тимска работа со проф. д-р Гордан Калаџијев, ас. м-р Дивна Илиќ и ас. м-р Бобан Мисоски), предмет од модул Б, постдипломски (мастер) студии по казнено право						
	3. Правата на децата и медиумите (во соработка со ас. м-р Д. Блажевска), опционен предмет на студиите по новинарство						
	Консултации со студенти ² (2007/08 - 0,78; 2008/09 - 0,88; 2009/10 – 0,78; 2010/11 – 0,78; 2011/12 – 0,78)				4		
	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат (17*0,5)				8,5		
	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура (167*0,3)				50,1		
	Позитивно рецензиран универзитетски учебник (2*6)				12		

² Вкупниот број поени во семестар се добива на следниов начин: број на студенти * бодување. Пример: 100 (студенти во семестар) * 0,002 (бодување) = 0,2 поени.

	1. <i>Казненопроцесно право</i>, универзитетски учебник, (коавторски труд со проф. д-р Никола Матовски и доц. д-р Гордан Калајџиев), Скопје, 2009 2. <i>Компаративно казнено процесно право</i>, учебник за мастер студиите (коавторски труд со проф. Калајџиев, ас. м-р Мисоски и ас. м-р Илиќ), Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, февруари 2011.	
	Изменето и дополнето издание на учебник (1*3) <i>Казнено процесно право, второ изменето и дополнето издание</i>, учебник за редовните правни студии, (коавторски труд со проф. Н.Матовски и проф. Г.Калајџиев), март 2011.	3
	Интерна скрипта од предавања⁷ (1*4) <i>Правен систем и аспекти на казненото право во Република Македонија</i>, (коавторски труд со проф. д-р Никола Тупанчески и доц. д-р Гордан Калајџиев, Education system in forensic sciences for the Republic of Macedonia, TEMPUS CD JEP-41105-2006(МК), 2009.	4
	Научно-популарна книга (7*4) 1. <i>Прирачник за примена на мерката притвор</i>, коавторски труд со Агим Мифтари, Маргарита Цаца – Николовска и Јани Нича, Здружение на судии на Република Македонија, јануари 2009 година. 2. <i>Добро управување во судството</i>, Анализа на потенцијалот за добро управување во Република Македонија, ФИОМ, 2009. 3. <i>Компаративна анализа на законодавството на Република Македонија со Конвенцијата за правата на детето</i>, (коавторски труд со проф. Б.Давитковски, проф. Г. Калајџиев, проф. Д.Мицковиќ, ас. м-р А.Груевска – Дракулевски), УНИЦЕФ и Министерството за правда на РМ, ноември 2010. 4. <i>Спогудување за вина – прирачник за практичари</i>, (коавторски труд со проф. Г.Калајџиев), ОБСЕ, Скопје, декември 2010. 5. <i>Вкрстено испитување – прирачник за практичари</i>, (коавторски труд со проф. Г.Калајџиев), ОБСЕ, Скопје, декември 2010. 6. <i>Истражни дејствија – прирачник за практичари</i>, (коавторски труд со проф. Г.Калајџиев), ОБСЕ, Скопје, декември, 2010. 7. <i>Закон за кривичната постапка</i>, (коавторски труд со проф. Г.Калајџиев), Академик, Скопје, април 2011.	28
	Пакет материјали за одреден предмет (3*1) 1. Посебни казни постапки (тимска работа со проф. д-р Гордан Калајџиев, ас. м-р Дивна Илиќ и ас. м-р Бобан Мисоски), предмет од модул Б, постдипломски (мастер) студии по казнено право 2. Социјална патологија, опционен предмет на постдипломските (мастер) студии по казнено право 3. Правата на децата и медиумите (во соработка со ас. м-р Даниела Блажевска), опционен предмет на студиите по новинарство	3
	ВКУПНО:	199,8

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

РЕД. БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Ментор на докторска дисертација (6 * 3 = 18)	18
	Ментор на магистерска работа (33 * 1 = 33)	33
	Учесник во национален научен проект (7*3) 1. Капацитетите за добро владеење во судството, ФИОМ, 2007. 2. Местото и улогата на ЦСР, ОЈО, судот и адвокатите од аспект на ефикасноста на малолетничката постапка и улогата на воспитно поправните институции во ресоцијализација на децата, СППМД и УНИЦЕФ, 30.11. - 2.12. 2007. 3. Медијација во системот на малолетничката правда, УНИЦЕФ и Центар за човекови права и разрешување на конфликтите во партнерство со Комората за медијатори на РМ, јуни – ноември 2010. 4. „Компаративна анализа на законодавството на Република Македонија со Конвенцијата за правата на детето“, УНИЦЕФ и Министерството за правда на РМ, мај – декември 2010. 5. Technical Assistance to the Centre for Social Work in Skopje to Design and Implement Mentoring of Children in Conflict with the Law and Children at Risk, No. PCA/10-013, Faculty of Philosophy, Institute of Social Work and Social Policy, 2011. 6. Формирање на општински совети за превенција од малолетничко престапништво, УНИЦЕФ и Советот за превенција на малолетничка делинквенција, декември 2010-декември 2011. 7. Обука за новиот ЗКП, Академија за обука на судии и јавни обвинители, ОПДАТ, ОБСЕ, 2011-2012.	21
	Учесник во меѓународен научен проект (5*5) 1. Education system in forensic science for the Republic of Macedonia, Tempus project, CD_JEP – 41105-2006 МК 2. National institutional consultancy for a comparative review of the Macedonian legislation and the Convention on the Rights of the Child, UNICEF, 2009 3. National experts to localize child rights and the media syllabus, UNICEF, 2009 4. „Children Rights and Journalism,, UNICEF and Dublin Institute of Technology (DIT), 2010 5. Restorative Justice in Penal Matters in Europe, funded by the European Commission's Specific Programme "Criminal Justice 2007-2013", July 2011-July 2013	25
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание ³ (3,2+2,4+3,2+2,4+3,6+4+3,6+3,6) 1. Компаративно истражување на решенијата за забрзување и поедноставување на казнената постапка (коавторски труд со д-р Лазар Нанев и Бобан Мисоски), МРКК, бр. 1/2008, стр. 201-241. 2. Компаративно истражување на редовните и вонредните правни лекови (коавторски труд со м-р Бобан Мисоски/Јордан Митриновски/асс. м-р Александра Груевска), МРКК бр. 2/2008.	26

³ Во случај кога еден научен/стручен, односно апликативен труд има повеќе автори, кога се два автора-секој добива по 90% од бодовите, кога се три автори - секој добива по 80% од бодовите, кога се четири и повеќе - секој добива по 60% од бодовите.

	3. Компаративно истражување на контрола на обвинението во споредбеното право, коавторски труд со М-р Бобан Мисоски/Весна Анастасова, МРКК, бр. 2-2008. 4. Анализа на изречените санкции кај одделни видови кривични дела во периодот 2002-2005, коавторски труд со проф. д-р Ванчо Узунов/м-р Бобан Мисоски, МРКК, бр. 2-2008. 5. Траењето на казнената постапка кај казнените дела од областа на стопанскиот криминалитет, коавторски труд со ас. м-р Бобан Мисоски, МРКК, бр. 2-2008. 6. Odredbe o zabrzanju kaznenog postupka u nacrtu ZKP Republike Makedonije, Kaznena revija Crne Gore, br. 2, 2008. 7. Спогудување и медијација (коавторски труд со м-р Бобан Мисоски), МРКПК, бр. 2/2009 година, стр. 215-260. 8. Анализа на прекршочните одредби во Република Македонија во однос на височината на глобата, Македонска ревија за казнено право и криминологија (коавторски труд со доц. д-р Александра Груевска - Дракулевски), УДК 343, ISSN 1409-5327, Год.17, бр.1-2, 2010, Скопје, стр.57-98.	
	Труд со оригинални научни резултати во стручно/научно популарно списание¹⁰ (4*2) 1. Напредокот во спроведувањето на судските реформи, Е-Билтен за добро управување, ФИОМ, јуни 2008. 2. (Не)ефикасноста на Европскиот суд за човековите права во Стразбур, Правник, февруари 2009. 3. Спогудувањето и признавањето вина во работната верзија на ЗКП, Електронско списание "Iustitia", Академија за обука на судии и јавни обвинители, февруари 2010, стр. 23-32. 4. Правна рамка против насилството во спортот, Магазин на ФФМ, март 2010.	8
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор^{10, 11} (3*2,7) 1. Reform of The Criminal Procedure in The Republic of Macedonia (коавторски труд со проф. д-р Г. Калајџиев), "Iustunianus Primus" Law Review, јануари 2010. 2. Plea Bargaining in the Draft Law on Criminal Procedure in Republic of Macedonia (коавторски труд со ас. м-р Бобан Мисоски), "Iustunianus Primus" Law Review, vol. 2, декември 2010. 3. Restorative aspects of Juvenile Justice in Macedonia (коавторски труд со ас. м-р Бобан Мисоски), Časopis za društvene nauke „ТЕМЕ“ Ниш, февруари 2011.	8,1
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир¹⁰ (2+1,8+1,8+2+1,6) 1. Концептите за спогудување и признавањето вина во реформата на казненото процесно законодавство, Втор скопско-загребски правен колоквиум, Скопје-Загреб, ноември 2008. 2. Primena mere pritvora u Republici Makedoniji: pravne osnove, prakticna primena, cena koštanja (koautorski rad sa prof. d-r Vančo Uzunov), Kopaonička škola prirodnoga prava, Pravni život – časopis za pravnu teoriju i praksu, br. 9, tom I, Beograd, 2008, стр. 751-762.	9,2

	3. Reform of the Code of criminal procedure, (коавторски труд со проф. д-р Г. Калајџијев), Collection of summaries, Twinning project "Fight against organized crime and corruption unit – public prosecution office, Ohrid, may 2009, pp. 81-95. 4. Skraćeni postupak i drugi posebni postupci, Treće Savjetovanje Udruženja za krivično pravo i kriminalnu politiku Crne Gore, Tema: "Perspektive daljeg razvoja krivičnog zakonodavstva", 10-12.09.2009, Budva. 5. Поступак о споразумевању у Нацрту Закона о кривичном поступку у Републици Македонији, (коавторски труд со асс. м-р Б. Мисоски и асс. м-р А. Груевска – Дракулевски), Правни живот, број 10, Београд, 2009, Том II, стр. 381-400.	
	Трудови објавени во зборник на трудови на в.о. институција¹⁰ (11*2)+1,8+1,8+1,8 1. Редифинирана улога на јавниот обвинител во казнената постапка, Зборник во чест на проф. д-р Фрањо Бачиќ, Скопје-Загреб, 2007. 2. Улогата на Центрите за социјална работа и овластувањата на јавниот обвинител според Законот за малолетничка правда, Зборник во чест на проф. д-р Борислав Благов. 3. Компаративен преглед на решенијата за забрзување и поедноставување на казнената постапка, Зборник во чест на проф. д-р Панта Марина, Скопје, декември 2007. 4. Трансфер на казнената постапка како аспект на меѓународната правна помош во казнената материја, Зборник во чест на проф. д-р Томислав Чокревски Притвор - основи, практична примена и чинење (коавторски труд со проф. д-р Ванчо Узунов), Зборник во чест на проф. д-р Владимир Митков. 5. Системот на санкции според Законот за малолетничката правда, Малолетничка правда – од идеја до практика, Полициска академија, Скопје, 2008. 6. Вонредните правни лекови во кривичната постапка, Зборник во чест на проф. д-р Тодор Џунов. 7. Кривичната постапка во римското право, коавторски труд со доц. д-р Гоце Наумовски, Зборник во чест на проф. д-р Стефан Георгиевски. 8. Ključne novine u Zakonu o krivičnom postupku Republike Makedonije, (коавторски труд со проф. д-р Г.Калајџијев), urednik prof. Gjorgje Ignjatović, Pravni fakultet, Beograd, 2009. 9. Мерките на помош и заштита според Законот за малолетничката правда (коавторски труд со Снежана Пајовиќ – Мишевска), Зборник за малолетничка правда, Факултет за безбедност Скопје, 2010. 10. Кривичната постапка во САД, Зборник во чест на проф. д-р Стрезо Стрезовски, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, ноември 2011. 11. Правните лекови во Предлог Законот за кривичната постапка на Република Македонија, Зборник во чест на проф. д-р Никола Матовски, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, декември 2011. 12. Алтернативите за затворот преку научниот опус на проф. д-р Ѓорѓи Марјановиќ до современото кривично законодавство во Македонија, Зборник во чест на проф. д-р Ѓорѓи Марјановиќ, Правен факултет „Јустинијан Први“, во Скопје, декември 2011.	27.4

	13. Правни лекови у новом Закону о кривичном поступку Републике Македоније, Зборник Правног факултета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, 2011. 14. Овластувањата на центрите за социјална работа и на јавниот обвинител во малолетничката правда, Трет Загребско - Скопски правен колоквиум, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol.61, No.2, Ožujak 2011, стр. 441-468.	
	Пленарни предавања на научен/стручен собир (18*2) 1. Малолетничка правда - од книга кон пракса, СППМД, ОБСЕ и УНИЦЕФ, декември 2007. 2. Местото и улогата на ЦСР, ОЈО, судот и адвокатите од аспект на ефикасноста на малолетничката постапка и улогата на воспитно - поправните институции во ресоцијализација на децата, СППМД и УНИЦЕФ, Охрид, декември 2007. 3. Улогата на заедницата во замената на казната затвор, Коалиција сите за фер судење и Советот за превенција на малолетничка делинквенција, Кавадарци, 2007. 4. Алтернативните мерки и медијацијата во казненото законодавство, Здружение за кривично право и криминологија, Министерство за правда на РМ и ОБСЕ, хотел Стоун Бриџ, Скопје, 20.11.2007 5. Малолетничка правда согласно со новиот Закон за малолетничка правда, Едукација на млади правници, Мисија на ОБСЕ во Скопје, 2007. 6. Напредокот во спроведувањето на судските реформи, Дебата: Различна Е Приказната Европска за Република Македонија, ФИОМ, мај 2008. 7. Работилница за поедноставени и забрзани постапки, Проект за реформа на казненото право, ЗКПКРМ, ОПДАТ, СОРОС и ОБСЕ, 19 март 2008. 8. Расправа за новиот Закон за кривична постапка, Министерство за правда на РМ, Охрид, 2009. 9. Новиот закон за кривичната постапка на РМ, CARDS 2005 Twinning Project "Fight Against Organised Crime and Corruption Unit Public Prosecutor's Office", Скопје, 2009. 10. Малолетничка правда за адвокати, ОБСЕ, Охрид, 24-25 април 2009. 11. Реформа на казненото право и почитување на човековите права – подготовки за доследна примена на новиот ЗКП, ФИОМ и ЗКПКРМ, 2009. 12. Вкрстено испрашување, ЗКПКРМ, ФИОМ и Академијата за обука на судии и јавни обвинители, Скопје, 2009 13. Расправа за новиот закон за кривична постапка, Министерство за правда на РМ, Охрид, 2009. 14. Спогудување и медијација, стручна расправа во рамките на проектот Реформа на казненото право и почитување на човековите права – подготовки за доследна примена на новиот ЗКП, ФИОМ и ЗКПКРМ, 2009. 15. Медијацијата во системот на малолетничката правда, УНИЦЕФ и Центар за човекови права и разрешување на конфликтите во партнерство со Комората за медијатори на РМ, јуни 2010. 16. Улогата и значењето на општински совети за превенција од	36

	малолетничко престапништво, УНИЦЕФ и Советот за превенција на малолетничка делинквенција, 2010. 17. Спогудување за вина во кривичната постапка“, Академија за обука на судии и јавни обвинители и Коалицијата „Сите за правично судење“, Скопје, ноември 2011. 18. Вовед и запознавање со системот на малолетничка правда, Менторска програма за малолетници во конфликт со законот, Филозофскиот факултет при УКИМ, UNICEF, ЈУ Меѓуопштински центар за социјална работа Скопје и Министерство за труд и социјална политика, март 2012.	
	Пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество (3*3) 1. The current situation and future challenges in the field of juvenile justice, Regional conference, Academy for training of judges and prosecutors in the Republic of Macedonia and UNICEF, November, 2008. 2. Prevention of Juvenile Delinquency on Local Level, EU and UNICEF supported conference on the role of municipalities in preventing juvenile delinquency, March, 2012. 3. Restorative Justice in Penal Matters in the Republic of Macedonia, The University of Greifswald, Germany, 3-6 May, 2012.	9
	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество (4*2) 1. Унапредување на правната рамка, Експертска меѓународна конференција во рамките на реформата на затворскиот систем во Република Македонија, ЕАР и Советот на Европа, 19-22 февруари 2008, Полициска академија, Скопје. 2. Master studies in Europe, Rotterdam Law Network, Lisbon, 15-17.04.2010. 3. Children Rights and Journalism, UNICEF & Dublin Institute of Technology (DIT), 05.02.2010, Bucharest, Romania. 4. Better efficiency in LLP Erasmus Exchange, Rotterdam Law Network, Istanbul, Turkey, 19-22 May 2011.	.8
	Учество на научен/стручен собир со постер (1*0,5) "New perspectives of Legal Education in Europe", Меѓународна конференција за високото образование, Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD) - German Rectors' Conference (HRK), 18-19 March 2010, Berlin, Germany.	0,5
	Одржано предавање на семинар за потребите на домашни спортски здруженија и федерации (1*0,5) Општествено-правни аспекти на спортот во Република Македонија, Геостратешки институт Глобал и Факултет за физичка култура - Скопје, ERA – Скопски саем, декември 2011.	0.5
	Одржано предавање на семинар за потребите на меѓународни спортски здруженија и федерации (1*1)** „Да се почитуваме – Стоп за насилството – Безбедност на стадионите“ Меѓународна конференција, Фудбалска федерација на Македонија, Скопје, 15.12.2009.	1

	ВКУПНО:	230,7

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

РЕД.БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Основен школски или средношколски учебник (1*6) Јавно право, за III година правна, економска и трговска струка во Средното економско училиште "Васил Антевски - Дрен" - Скопје (коавторски труд со проф. Тупанчески, проф. Калајџиев, Бриндевска, Марковска), март 2010.	6
	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, проценка на капитал, систематизација, методологија ⁴ (1*1) The reform of the Judiciary in the FYROM, (Briefing note), коавторски труд со проф. Г.Калајџиев, European Parliament, Brussels, January, 2010.	1
	Претседател на комисија за изработка на закон (1*6) Претседател на Комисијата за изработка на ЗКП - во делот на обвинувањето, забрзаните постапки и правните лекови	6
	Член во комисија за изработка на закон (3*4) 1. Член на Работна група за уредување на главниот претрес во кривичната постапка 2. Член на Работна група за изготвување на Законот за меѓународна соработка во казнената материја 3. Член на Работна група за изготвување на Законот за академијата за обука на судии и јавни обвинители	12
	ВКУПНО:	25

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

РЕД.БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание (4*0.5) 1. Македонска ревија за казнено право и криминологија 2. Law Review Iustinianus Primus 3. Зборник во чест на проф. д-р Никола Матовски 4. Правник	2
	Продекан 2008-2012 (1*4)	4
	Член на универзитетска комисија ¹⁴	1

⁴ Наставно-научните, односно научните совети на единиците со свои одлуки можат да ги утврдат активностите кои влегуваат во оваа категорија

	(1*1) Член на универзитетската комисија за спроведување конкурс за упис на студенти во прв циклус на студии во 2009 и 2010 година	
	Член на факултетска комисија ¹⁴ (12*0.5) 1. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2008/09 2. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2009/10 3. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2010/11 4. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2011/12 5. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2008/09 6. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2009/10 7. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2010/11 8. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2011/12 9. Комисија за самоевалуација на факултетот 10. Комисија за движни ствари на факултетот 11. Комисија за спроведување на Правилата за студирање според ЕКТС за прв и втор циклус 12. Комисијата за измена на правилата за студирање според ЕКТС	6
	Член на комисија за избор во звање ¹⁴ (7*0.2)	1,4
	Подготовка на национални документи (стратегии, закони и сл.) (3*2) 1. Стратегија за реформа на казненото право, Влада на РМ, 2007 2. Акционен план за спроведување на новиот ЗКП 3. Истраги, гонење, процедурално право, Предратификациона анализа на Конвенцијата на Советот на Европа за борба против трговијата со луѓе, Министерство за правда на РМ, Скопје, 2008	6
	Учество во комисији и тела на државни и други органи (6*1) 1. Член на Советодавен одбор на Ромаверзитас, од јануари 2008 2. Член на Државниот совет за превенција на малолетничко престапништво, Службен весник на РМ, бр. 138/09 3. Член на Советодавен одбор на ФИОМ, од јануари 2009 4. Претседател на Управен одбор на SEELS 5. Член на Собранието на Хелсиншкиот комитет во Скопје 6. Член на Меѓуресорската група за професионални квалификации при МОН	6
	ВКУПНО:	26,4

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	199,8
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	230,7
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	51,4
Вкупно	481,9

Членови на Комисијата

1. Академик проф. д-р Владо Камбовски, претседател с.р.

2. Проф. д-р Никола Матовски, член с.р.

3. Проф. д-р Ѓорѓи Марјановиќ, член с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
НА НАУЧНАТА ОБЛАСТ КАЗНЕНО ПРАВО
НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 31.V 2012 година, формира Комисија за избор на наставник во сите наставно-научни звања на научната област казнено право. Комисијата е составена од: академик проф. д-р Владо Камбовски, проф. д-р Љупчо Арнаудовски и проф. д-р Методија Каневчев.

По разгледувањето на приложените документи, Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот за избор на наставник во сите наставно-научни звања на научната област казнено право, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Коха“ од 11.V 2012 година, се пријави д-р Никола Тупанчески, вонреден професор на казнено право. Кон пријавата, тој ги поднесе потребните документи согласно со Законот за високото образование и подзаконските акти на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

I. Степени на образование:

1. дипломиран правник, 1986, на Правниот факултет во Скопје;
2. магистер на правни науки, 1995, на Правниот факултет во Скопје;
3. доктор на правни науки, 2002, на Државниот универзитет „Ломоносов“, Москва, Русија.

II. Практично и работно искуство:

1. судски приправник во Основниот суд во Охрид, 1987-1988;
2. волонтер во Основното јавно обвинителство во Скопје, 1988;
3. помлад асистент на научната област казнено право и криминологија на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, 1988-2003;
4. доцент на научната област казнено право на Правниот факултет во Скопје, 2003-2007;
5. вонреден професор на научната област казнено право на Правниот факултет во Скопје, од ноември 2007 до денес.

III. Објавени трудови до изборот во наставно-научното звање вонреден професор

Трудовите што д-р Тупанчески ги објавил до изборот во наставно-научното звање доцент се рецензирани во извештајот за избор за наставник, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 817 од 13.XII 2002 година.

IV. Објавени трудови по изборот во наставно-научното звање вонреден професор

По изборот во наставно-научното звање вонреден професор, д-р Тупанчески:

1. објавил еден позитивно рецензиран универзитетски учебник, изменето и дополнето издание на учебник, 2 интерни скрипти од предавања и 5 научно-популарни книги кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај;
2. објавил основен средношколски учебник кој е таксативно наведен во анексот (образецот) кон овој извештај;
3. учествувал во 3 национални и 6 меѓународни научни проекти кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај;
4. објавил 2 труда со оригинални научни резултати во научно/стручно списание, 6 труда со оригинални научни резултати во стручно/научно популарно списание; 1 труд со оригинални научни резултати во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор, 6 трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир, 6 труда објавени во зборник на трудови на високообразовна институција кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај;
5. одржал 6 пленарни предавања на научен/стручен собир; 6 пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество, 2 секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество, и предавање на семинар за потребите на меѓународни спортски здруженија и федерации кои се таксативно наведени во анексот (образецот) кон овој извештај.

V. Наставни активности на Факултетот

По изборот во наставно-научното звање вонреден професор, д-р Тупанчески ги вршел следниве наставни активности на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје:

1. наставник по казнено право, задолжителен предмет во II година (IV семестар) на додипломските студии по право;
2. наставник по филозофија на правото, задолжителен предмет во III година (V семестар) на додипломските студии по право, 2008-2009;
3. наставник по основни институти на јавно и приватно право, задолжителен предмет во II година (III семестар) на додипломските студии по новинарство;
4. наставник по казнено право – посебен дел, задолжителен предмет на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
5. наставник по меѓународно казнено право, задолжителен предмет на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
6. наставник по малолетничко казнено право, задолжителен предмет на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
7. наставник по казнено право - применета програма, предмет од модул А на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
8. наставник по компаративно материјално казнено право, предмет од модул А на постдипломските (мастер) студии по казнено право;
9. наставник по медицинско казнено право, предмет од модул А на постдипломските (мастер) студии по казнено право;

10. наставник по економско казнено право, предмет од модул А на постдипломските (мастер) студии по казнено право, опционен предмет;
11. наставник по правда и внатрешни работа, предмет од модул Б на постдипломските (мастер) студии по казнено право, опционен предмет;
12. наставник по криминална политика, опционен предмет;
13. наставник по европско казнено право, опционен предмет;
14. наставник по право и јавно здравство, опционен предмет;
15. наставник на мастер студиите по интелектуална сопственост (IPRs Enforcement)“, University of Strasbourg (Centre for International Intellectual Property Studies) and the SS. Cyril and Methodius University (Iustinianus Primus Law Faculty);
16. наставник на постдипломските студии на Филозофскиот факултет во Скопје - Европски студии за интеграција;
17. наставник на Полициската академија на постдипломските студии;
18. наставник на магистерските студии по форензика на Природно – математичкиот факултет во Скопје.

Во периодот по изборот во звањето вонреден професор, д-р Тупанчески бил:

1. ментор на 11 докторати;
2. ментор на 89 магистерски работи;
3. член на 14 комисији за оцена и одбрана на докторат;
4. член на 160 комисији за оцена и одбрана на магистратура;
5. член на 1 комисија за избор во звања.

VI. Резултати од евалуацијата спроведена на Факултетот

1. Казнено право

	2008-2009	2009 - 2010	2010-2011	2011-2012
Професорот беше солидно подготвен за настава	4,69	4,95	4,80	4,85
Предавањата на професорот беа јасни	4,65	4,86	4,73	4,88
Професорот стимулираше интерес и размислување	4,81	4,86	4,79	4,85
Професорот соработуваше со студентите и ги почитуваше нивните идеи и размислувања	4,81	4,91	4,65	4,78
Професорот беше достапен за разговор и вон часовите во приемно време	3,95	4,41	4,19	4,42
Материјалот за подготовка на испити (учебници, коментари за закони презентации, скрипта, ридери, статии, текстови од интернет) е лесно достапен и релевантен за предметот	3,86	4,36	4,38	4,35

2. Филозофија на правото

	2008-2009
Професорот беше солидно подготвен за настава	4,27
Предавањата на професорот беа јасни	4,24
Професорот стимулираше интерес и размислување	4,34
Професорот соработуваше со студентите и ги почитуваше нивните идеи и размислувања	4,28
Професорот беше достапен за разговор и вон часовите во приемно време	3,80
Материјалот за подготовка на испити (учебници, коментари за закони презентации, скрипта, ридери, статии, текстови од интернет) е лесно достапен и релевантен за предметот	3,06

VII. Други активности

По изборот во звањето вонреден професор, д-р Тупанчески ги вршел следниве работи:

1. од септември 2008 година е продекан за меѓународна соработка на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје;
2. учествувал во 10 факултетски комисии;
3. член е на уредувачки одбор на 2 научно/стручни списанија;
4. бил член на 1 работна група за изработка на закон;
5. членува во 2 комисии и тела на државни и други органи.

VIII. Заклучок и предлог

Откако со внимание ја разгледавме пријавата, со сите прилози, објавени трудови и другите многубројни активности, Комисијата со посебно задоволство констатира:

1. Д-р Никола Тупанчески ги исполнува пропишаните услови од Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, за избор во звањето редовен професор на научната област казнено право.

2. По изборот во звањето вонреден професор, д-р Никола Тупанчески одговорно и мошне успешно ги реализираше предвидените обврски во рамките на наставно-образовниот процес на Правниот факултет „Јустинијан Први“, изведувајќи настава на првиот и на вториот циклус студии на Факултетот, како и во својство на ментор на повеќе магистранди и докторанди.

3. За успехот во реализирањето на наставно-образовниот процес особено се значајни и оцените што тој ги има добиено од евалуацијата што студентите на првиот циклус редовно го вршат, од каде што произлегува несомнен заклучок за неговата посветеност на наставно-образовниот процес, но и соработката со студентите и почитување на нивните размислувања и идеи.

4. Од анексот (образецот) кон овој извештај може да се забележи дека д-р Никола Тупанчески за близу шест пати го надминува потребниот минимален број бодови потребни за избор во редовен професор.

4. Од опусот што д-р Никола Тупанчески го има, а којшто е детално презентираан во анексот (образецот) кон овој извештај произлегува неговата посветеност на материјата на казненото право на Република Македонија, но и на неговите компаративни аспекти, што е особено важно со оглед на реформата што казненото право ја доживува во последниве неколку години. Следејќи ги новите тенденции во казнената област, д-р Никола Тупанчески со подеднаква задлабоченост се занимава и со најактуелните проблеми на економското казнено право и организираниот криминал, современите криминално – политички трендови и облици на општествена реакција, медицинското казнено право како една од најактуелните науки од интердисциплинарен карактер која станува интерес на сè поголем број научници од правната и медицинската област, како и малолетничкото казнено право.

6. Д-р Никола Тупанчески покажува исклучителна способност за тимска работа, што е очигледно од активностите поврзани со креирање нови наставни содржини на постдипломските (мастер) студии која се манифестира преку соработката со колегите од Институтот за казнено право и криминологија. Оваа негова способност доаѓа до израз и при изработката на наставни помагала,

скрипти за предавања и универзитетски учебници за првиот и вториот циклус студии на Правниот факултет.

7. Во својот стручен и општествен ангажман, д-р Никола Тупанчески не се ограничува само на активности во работните тела и комисии на Правниот факултет, туку и надвор од него, во повеќе стручни здруженија и невладини организации.

Имајќи го предвид сето погоре речено, на Рецензентската комисија ѝ причинува особено задоволство на Наставно-научниот совет на Правниот факултет "Јусџинијан Први" во Скопје да му го даде следниов

ПРЕДЛОГ

д-р Никола Тупанчески да биде избран за редовен професор на научната област казнено право.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Академик д-р Владо Камбовски, редовен професор с.р.

Д-р Љупчо Арнаудовски, редовен професор с.р.

Д-р Методија Каневчев, редовен професор с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Никола Раде Тупанчески

Институција: Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје

Научна област: казнено право

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

РЕД. БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Одржување на настава ¹	
	- од прв циклус студии 601*0,04	24,4
	- од втор циклус студии 624*0,05	31,2
	Настава во школи и работилници (2*1) 1. Едукатор во почетна теоретска обука во Академијата за обука на судии и јавни обвинители, учебна 2007/08 2. Едукатор во континуирана обука на Академијата за обука на судии и јавни обвинители, учебна 2011	2
	Подготовка на нов предмет (8*1) 1. Медицинско казнено право (тимска работа со доц. д-р Александра Деаноска-Трендафилова и м-р Драгана Кипријановска), предмет од модул А, постдипломски (мастер) студии по казнено право 2. Компаративно материјално казнено право (во соработка со акад. Владо Камбовски, доц. д-р Александра Деаноска-Трендафилова и м-р Драгана Кипријановска), предмет од модул А, постдипломски (мастер) студии по казнено право 3. Економско казнено право (во соработка со дем. соработник м-р Драгана Кипријановска), предмет од модул А, постдипломски (мастер) студии по казнено право; опционен предмет на постдипломски (мастер) студии 4. Криминална политика (во соработка со дем. соработник м-р Драгана Кипријановска), опционен предмет на	8

¹ Вкупниот број поени во семестар се добива на следниов начин: неделен број на часови * бр. на работни недели во семестар (15) * по бодување (0,04/0,05/0,06). Пример: 3 (часа неделно) * 15 (недели) * 0,04 (поени за одржување настава од прв циклус студии) = поени.

	постдипломски (мастер) студии 5. Европско казнено право, опционен предмет на постдипломски (мастер) студии 6. „Право и јавно здравство“ (во соработка со проф. д-р Борче Давитковски, проф. д-р Ана Павловска-Данева, доц. д-р Александра Деаноска-Трендафилова и група професори од Медицинскиот факултет), опционен предмет на постдипломски (мастер) студии по право 7. Информатичко казнено право (позитивно оценет предлог за инкорпорирање на предметот во рамки на наставната програма на постдипломските (мастер) студии по казнено право 8. Организиран криминал (позитивно оценет предлог за инкорпорирање на предметот во рамки на наставната програма на постдипломските (мастер) студии по казнено право	
	Консултации со студенти ² (2007/08 - 0,78; 2008/09 - 0,88; 2009/10 - 0,78; 2010/11 - 0,78; 2011/12 - 0,78)	4
	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат (14*0,5)	7
	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура (160*0,3)	48
	Позитивно рецензиран универзитетски учебник (1*6) <i>Медицинско казнено право</i> , учебник за мастер студиите, (коавторски труд со доц. д-р Александра Деаноска – Трендафилова и м-р Драгана Кипријановска), Скопје, 2012.	6
	Изменето и дополнето издание на учебник (1*3) <i>Казнено право - посебен дел, илустрирано, изменето и дополнето издание</i> , учебник за редовните и постдипломските (мастер) студии, (коавторски труд со акад. Владо Камбовски), Скопје, 2011.	3
	Интерна скрипта од предавања ⁷ (2*4) 1. <i>Правен систем и аспекти на казнено право во Република Македонија</i> (коавторски труд со проф. д-р Гордана Бужаровска и доц. д-р Гордан Калајчиев, Education system in forensic sciences for the Republic of Macedonia, TEMPUS CD_JEP-41105-2006(MK), 2009. 2. <i>Економско казнено право</i> (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска) Скопје, 2009.	8
	Научно-популарна книга (5*4) 1. <i>Право и јавно здравство</i> (коавторски труд со проф. д-р Борче Давитковски, проф. д-р Ана Павловска-Данева, проф. д-р Здравко Чакар, проф. д-р Јованка Караџинска - Бислимовска, проф. д-р Моме Спасовски, доц. д-р Елена Косевска и доц. д-р Александра Деаноска-Трендафилова), ФИОМ, Скопје, 2009. 2. <i>Клеветата и навреда - од инкриминација до декриминализација</i>	20

² Вкупниот број поени во семестар се добива на следниов начин: број на студенти * бодување. Пример: 100 (студенти во семестар) * 0,002 (бодување) = 0,2 поени.

	(коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска и Филип Медарски), Здружение на новинарите на Република Македонија, Скопје, 2009. 3. Мониторинг на процесот на јавните набавки во РМ, Деветтиот квартален извештај (коавторски труд со Сабина Факиќ, Герман Филков, Вања Михајлова, Драгана Кипријановска, Дамјан Шишковски и Елена Ристевска), ФИОМ, Центар за граѓански комуникации, Скопје, 2011. 4. Мониторинг на процесот на јавните набавки во РМ, Шесттиот квартален извештај (коавторски труд со Сабина Факиќ, Герман Филков, Вања Михајлова, Дамјан Шишковски и Елена Ристевска), ФИОМ, Центар за граѓански комуникации, Скопје, 2010. 5. Мониторинг на процесот на јавните набавки во РМ, Петтиот квартален извештај (коавторски труд со Сабина Факиќ, Герман Филков, Вања Михајлова, Дамјан Шишковски и Елена Ристевска), ФИОМ, Центар за граѓански комуникации, Скопје, 2010.	
	Пакет материјали за одреден предмет (2*1) 1. Криминална политика (тимска работа со дем. соработник м-р Драгана Кипријановска), опционен предмет на постдипломските (мастер) студии по казнено право; 2. Европско казнено право (тимска работа со дем. соработник м-р Драгана Кипријановска), опционен предмет на постдипломските (мастер) студии.	2
	ВКУПНО:	163,6

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

РЕД. БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Ментор на докторска дисертација (11* 3)	33
	Ментор на магистерска работа (89* 1)	89
	Учесник во национален научен проект (3*3) 1. „Транспарентност во финансирањето на политичките партии“, Транспарентност Македонија (презентирање на првиот периодичен извештај од истражувањето во рамките на проектот и утврдување насоки за натамошни активности за зголемување на транспарентноста во финансирањето на политичките партии во РМ), ФОМ, Скопје, ноември 2011. 2. „Транспарентност во финансирањето на политичките партии“, Транспарентност Македонија (презентирање на годишниот извештај од истражувањето во рамките на проектот и утврдување насоки за натамошни активности за зголемување	9

	на транспарентноста во финансирањето на политичките партии во РМ), ФООМ Скопје, февруари 2012. 3. Креирање на предлози за измени и дополнувања на Законот за јавните набавки, Центар за граѓански комуникации, Скопје, 2011.	
	Учесник во меѓународен научен проект (6*5) 1. Учество како предавач на работните сесии на тема „Компјутерски криминалитет“, Академија за судии и јавни обвинители, Проект за поддршка на Академијата за судии и јавни обвинители, Human Dynamic, финансирано од страна на ЕУ, април 2012. 2. Учество како предавач на работните сесии во рамките на проектот „Кривичноправна одговорност на правните лица“, Академија за судии и јавни обвинители, Проект за поддршка на Академијата за судии и јавни обвинители, Human Dynamic, финансирано од страна на ЕУ, ноември-декември 2011. 3. Зајакнување на судската практика во борбата против организираниот криминал и корупцијата, Македонско здружение за млади правници, Скопје, 2010-2011. 4. „Teaching Law and Health: Courses on Law, Human Rights and Patient Care, Open Society Institute public Health Program/SS. Cyril and Methodius University (Iustinianus Primus Law Faculty), Скопје, 2010. 5. Учество како предавач во рамките на меѓународниот проект “Regional Joint Degree Master of Intellectual Property Law”, во периодот од 1 јули 2009 година до денес (Конзорциумот на проектот го сочинуваат универзитети и организации и институции од Македонија, Франција, Грција, Бугарија, Србија и Светската академија на Светската организација за интелектуална сопственост). 6. Drug Law Reform in SEE, Diogenis Association.	30
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание³ (3,6+2,4) 1. Основите на македонското информатичко казнено право (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), МРКК, бр. 2-3, Скопје, 2008; 2. Одмерување на казната во законските рамки (коавторски труд со акад. Владо Камбовски, ас. м-р Александра Деаноска и м-р Бобан Мисоски), МРКК, 2008	6
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно популарно списание¹⁰ (1.8+1.8+1.8+1,8+2+2)	11,2

³ Во случај кога еден научен/стручен, односно апликативен труд има повеќе автори, кога се два автора-секој добива по 90% од бодовите, кога се три автори - секој добива по 80% од бодовите, кога се четири и повеќе - секој добива по 60% од бодовите.

	1. Некои дилеми во врска со кривичното дело „злоупотреба на службената положба и овластување“ и одговорноста на нотарите“ (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Нотариус, бр. 19, Нотарска комора на Република Македонија, Скопје, 2012, стр. 11-22. 2. Одговорноста на нотарите во контекст на новите измени и дополнувања на Законот за нотаријатот (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Нотариус, бр. 19, Нотарска комора на Република Македонија, Скопје, 2012, стр. 56-69. 3. Зајакнување на казненоправната заштита на јавните набавки во Република Македонија (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Центар за граѓански комуникации, Месечник за антикорупција, год. 1, бр. 5, Скопје, 2010. 4. К вопросу о системе уголовного права Македонии (коавторски труд со доц. д-р Александра Деаноска - Трендафилова), Вестник Московского университета. Серия 11: Право, 2008. 5. Најновите измени на кривичното дело даночно затајување - козметичка корекција или ...? Правник, јули 2010. 6. Comparative review of the European criminal legislation concerning the tax evasion, Евродијалог, бр. 2, Списание за европски прашања, Студиорум, Скопје, Р. Македонија.	
	Труд со оригинални научни резултати, објавен во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор^{10, 11} (1*2,7) 1. <i>Medical Criminal Law - a challenge of the new era</i> (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Proceedings from First International interdisciplinary conference „Bioethics – the sign of a new era: Bioethics, Media, Law and Medicine,” Ohrid, Macedonia, October, 21-23, 2011, pp. 41-59.	2,7
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир¹⁰ (2+1,8+1,8+1,8+1,8+1,8) 1. <i>Attempt to define the conflict of 2011 in Macedonia</i>, Proceedings from International Forum on crime and criminal justice in the Global Era “Basic Trend of Worldwide Terrorism and Countermeasures in the Post-Bin Laden Era”, Beijing, China October, 2011. 2. “The penal and the legal aspects of sexual abuse of children” (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Sixth Russian Congress on Criminal Law “Criminal Law: Roots, Realities, Transition to Sustainable Development”, Lomonosov Moscow State University, Faculty of Law, Moscow, May 2011. 3. <i>Прејсшјојнаџа новела на Кривичниот законик на Република Македонија - посебен дел</i> (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Втор скопско-загребски правен колоквиум, Скопје-Загреб, ноември 2009, стр. 113-137. 4. <i>Правнаџа зашџиџа на јавниџе набавки</i> (коавторски труд со	11

	м-р Драгана Кипријановска), Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 61 No. 2, 2011, стр. 417-440. 5. <i>Trgovina uticajem - kaznenopravni aspekti</i> (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Pravni fakultet za privredu i pravosudje, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad, Srbija, 2011. 6. <i>Article 2 of the Palermo convention and its interpretation in some national criminal legislation</i> (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска).	
	Трудови објавени во зборник на трудови на в.о. институција¹⁰ (3*2)+1,8+1,8+1.8 1. Некои контрадикции поврзани со поимот „злосторничко здружение“ (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во чест на проф. д-р Горѓи Маријановиќ, Скопје, 2011. 2. Уставните основи на казненото право со посебен осврт на правото на слобода (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Зборник на трудови во чест на проф. д-р Владимир Митков, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, 2010. 3. Извештајот на Комитетот за превенција од тортура - сериозен сигнал за радикални реформи во македонските пенитенцијарни установи (коавторски труд со м-р Драгана Кипријановска), Зборник на трудови во чест на проф. д-р Тодор Цунов, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, 2009. 4. За некои позначајни измени и дополнувања на Кривичниот законик на Република Македонија, Зборник на трудови на Правниот факултет „Јустинијан Први“ - Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ и Правниот факултет при Московскиот државен универзитет „М. В. Ломоносов“, Актуелните прашања за државата и правото на Република Македонија и Руската Федерација, Том 2, Скопје, 2007. 5. Европските регулативи и казненоправната заштита на авторските права во Република Македонија, Зборник во чест на проф. д-р Томислав Чокревски, Скопје, 2009. 6. Критички осврт на последните измени и дополнувањата на македонскиот Закон за следење на комуникациите, Зборник во чест на проф д-р Стефан Георгиевски.	11,4
	Пленарни предавања на научен/стручен собир (6*2) 1. Експертска расправа по Предлог - законот за прекршоци и Предлог - законот за управни спорови, Министерство за правда на РМ и ФИОМ, 31.3. 2006 2. Расправа за Предлог - законот за изменување и дополнување на Кривичниот законик, Министерство за	12

	правда на РМ, 2009 3. Стручно советување на нотарите во организација на Нотарската комора на Македонија, мај 2011 4. Кривична одговорност за дела на клевета и навреда со посебен осврт на одговорност на правните лица, Коалиција „Сите за правично судење“, ФИОМ, март 2011 5. Новелираниот Кривичен законик на Република Македонија, предавање на тема: Даночното затајување во домашното и во компаративното законодавство со посебен осврт на Новелата на КЗ од 2009 година, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, 29.6.2010 6. Зајакнување на улогата на медиумите во борбата против корупцијата, Центар за граѓански комуникации, јули 2009	
	Пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество (6*3) 1. Хармонизацијата на македонското законодавство vis-a-vis последните препораки на Греко, Меѓународна конференција, Правен факултет и МАНУ, мај 2012. 2. International Forum on crime and criminal law in the Global Era “Basic Trend of Worldwide Terrorism and Countermeasures in the Post-Bin Laden Era”, Beijing, China октомври, 2011. 3. Sixth Russian Congress on Criminal Law “Criminal Law: Roots, Realities, Transition to Sustainable Development”, Lomonosov Moscow State University, Faculty of Law, Moscow, May 2011. 4. Учество на Стручно советување на нотарите од Балканот со труд со наслов „Одговорноста на нотарите во контекст на новите измени и дополнувања на Законот за нотаријатот“ во организација на Нотарската комора на Македонија, ноември 2011. 5. “Во насока на ефективна заштита на правото на слобода на изразување и слобода на медиуми – идни предизвици”, Институт за човекови права во соработка со Амбасадата на САД, мај 2012. 6. Кривичната одговорност на правните лица во РМ и во компаративното право, Европска комисија и Академија за обука на судии и јавни обвинители. Ноември – декември 2011.	18
	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество (2*2) 1. Концепт на новата одредба од чл.215 ст.2, од КЗ - наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од помало количество, US Department of Justice, Здружение на јавни обвинители на РМ и Академија за обука на судии и јавни обвинители, Скопје, ноември 2010. 2. Некои контрадикции поврзани со поимот злосторничко здружение, Регионална конференција, Струга, 2010.	4

	Одржано предавање на семинар за потребите на меѓународни спортски здруженија и федерации (1*1) 1. „Да се почитуваме – Стоп за насилството – Безбедност на стадионите“, Меѓународна конференција, Фудбалска федерација на Македонија, Скопје, 15.12.2009.	1
	ВКУПНО:	238,3

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

РЕД.БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Основен школски или средношколски учебник (1*6) Јавно право, за III година правна, економска и трговска струка во Средното економско училиште „Васил Антевски – Дрен“ - Скопје (коавторски труд со проф. д-р Тупанчески, проф. д-р Калајџиев, Бриндевска, Марковска), март 2010.	6
	Член во комисија за изработка на закон (1*4) Член на комисија за измени и дополнувања на Кривичниот законик	12
	ВКУПНО:	18

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

РЕД.БРОЈ	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ:
	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание (2*0.5) 1. Македонска ревија за казнено право и криминологија 2. Зборник во чест на проф. д-р Горѓи Маријановиќ	1
	Продекан 2008-2012 (1*4)	4
	Член на универзитетска комисија ¹⁴ (1*1) Член на универзитетската Комисија за спорт	1
	Член на факултетска комисија ¹⁴ (10*0.5)	5

	1. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2008/09 2. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2009/10 3. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2010/11 4. Комисија за упис на студенти на прв циклус во учебната 2011/12 5. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2008/09 6. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2009/10 7. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2010/11 8. Комисија за упис на студенти на втор циклус во учебната 2011/12 9. Комисија за спорт 10. Комисија за спроведување на Правилата за студирање според ЕКТС за прв и втор циклус	
	Член на комисија за избор во звање ¹⁴ (1*0.2)	0,2
	Учество во комисии и тела на државни и други органи (2*1) 1. Постојан претставник на Република Македонија во Групата на држави за спречување на корупцијата (ГРЕКО) во рамки на Советот на Европа, 2000-2006 2. Член на Управниот одбор на ФИОМ	2
	ВКУПНО:	13,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	163,6
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	238,3
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	31,2
Вкупно	433,1

Членови на Комисијата

1. Академик проф. д-р Владо Камбовски с.р.
2. Проф. д-р Љупчо Арнаудовски с.р.
3. Проф. д-р Методија Каневчев с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ НАУЧЕН СОРАБОТНИК ОД ОБЛАСТА НА ФОЛКЛОРОТ И ЕТНОЛОГИЈАТА НА ТУРСКИОТ НАРОД ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, НА ИНСТИТУТОТ ЗА ФОЛКЛОР „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на рапишаниот конкурс објавен во весникот „Нова Македонија“ на ден 14.3.2012 год., за избор во звањето научен соработник од областа на фолклорот и етнологијата на турскиот народ во Република Македонија, Советот на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје, на седницата одржана на 4.4.2012 год., и со одлука бр. 02-1710 не определи за членови на Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Севим Пиличкова, проф. д-р Октај Ахмед и проф. д-р Изаим Муртезани. Рецензентската комисија го прегледа конкурсниот материјал и го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот за избор во звањето научен соработник од областа на фолклорот и етнологијата на турскиот народ во Република Македонија, објавен во „Нова Македонија“ на 14.3.2012 година, се пријави д-р Актан Аго.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ДВИЖЕЊЕ ВО СЛУЖБАТА:

Д-р Актан Аго е роден на 10.4.1976 година во Скопје. Во родното место завршил основно, средно и факултетско образование, дипломирајќи на групата за турски јазик и книжевност при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, со општ успех 8,7. Во учебната 199/2000 година се запишал на постдипломски студии на истата Катедра кои ги завршил со просечен успех 8,5 и во 2004 година, на Катедрата за турски јазик и книжевност при Филолошкиот факултет во Скопје кандидатот ја одбрани својата магистерска теза под наслов „Турцизмите во јазикот на Марко Цепенков“, а во 2010 година и докторската дисертација под наслов „Турските јазични елементи во драмските творби од 20 век“ на Катедрата за македонски јазик при Филолошкиот факултет.

Во 1999 година Актан Аго се вработил како наставник по турски јазик и книжевност во Основното училиште „Јане Сандански“ во Скопје, а од учебната 2000/2001 година се вработил како професор по турски јазик и литература во СУГС „Јосип Броз Тито“ во Скопје. Во учебната 2011/2012 година е ангажиран како надворешен соработник за изведување на вежби по наставните предмети синтакса и морфологија на турскиот јазик на Катедрата за турски јазик и книжевност при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Од основањето на Институтот за турски јазик

во Македонија, д-р Актан Аго е член на редакцискиот одбор на списанието „Journal of Turkish Linguistics“ како и секретар на Институтот.

СТРУЧНО-НАУЧНА ДЕЈНОСТ:

Во текот на посочениот период, д-р Актан Аго пројавил научно-истражувачка и собирачко-публицистичка активност за која што сведочат неговите трудови:

Книги:

1. *Турските јазични елементи во јазикот на Марко Цепенков*, Логос А, 2006 год.
2. *Турските јазични елементи во македонските драмски творби од 20-от век* (ракопис подготвен за печат)
3. Стручен труд: *Прирачник за наставата по турски јазик за III одделение во деветгодишното образование*, БРО, Скопје, 2008 година
4. Стручен труд: *Прирачник за наставата по турски јазик за IV одделение во деветгодишното образование*, БРО, Скопје, 2009 година
5. Стручен труд: *Прирачник за наставата по турски јазик за V одделение во деветгодишното образование*, БРО, Скопје, 2010 година
6. Стручен труд: *Учебник по предметот за Турски јазик за V одделение, 2011 година*
7. Стручен труд: *Прирачник за наставата по турски јазик за VI одделение во деветгодишното образование*, БРО, Скопје, 2011 година
8. Учебник по предметот Турски јазик за V одделение, за деветгодишно основно образование, Министерство за образование и наука, 2011.

Трудот *Турските јазични елементи во јазикот на Марко Цепенков* претставува стручно-научна анализа на турските јазични елементи кои се присутни во собраните и објавените творби од Марко Цепенков. Како резултат на своите анализи, авторот на книгата истакнува дека во јазикот на Марко Цепенков се присутни над 1800 турцизми од кои 42% се зборови од арапско, 12% од персиско, а 46% од турско потекло, како и тоа дека овие зборови претежно се однесуваат на разни области од духовната и материјалната култура. Според методологијата на истражувањата и направените анализи, книгата „Турцизмите во јазикот на Марко Цепенков“ ги содржи сите неопходни компоненти потребни за стекнување соодветни сознанија и заклучоци по односната проблематика, направените анализи соодветствуваат на современите методи што се применуваат во науката и претставуваат солиден прилог кон вакви проучувања.

Во ракописот на докторската дисертација *Турските јазични елементи во драмските творби од 20 век*, д-р Актан Аго својот интерес го насочува и го концентрира кон творештвото на над 30 драмски писатели (Чернодрински, Иљоски, Панов, Чашуле, Чинго, Момировски, Арсовски,

Стефановски, Вангелов, Андоновски, Дуковски, Манџуков...), обработувајќи 101 драмски текст од 20 век. Поаѓајќи од податокот дека турските лексички елементи во македонскиот јазик се одраз на историско-економските услови во кој живее македонскиот народ од 15 до 19 век, Актан Аго констатира дека тие претставуваат составен дел од македонската културна историја од соодветниот период. Овие согледувања авторот ги илустрира со соодветни примери, при што посебно внимание им посветува на фонетските особености на турските јазични елементи, односно на нивната фонетска адаптација во македонскиот јазик. Нагласувајќи ја разликата на македонската и турската фонетика, проследена е адаптацијата на карактеристичните турски гласови особено во областа на вокализмот во македонските драмски текстови. При тоа, од морфолошката адаптација на турските јазични елементи, особено внимание им е посветено на граматичките обележја за род, број, определеност, време, лице, начин, свршеност, степенување кај именките и зборообразувачки модели од турскиот јазик, кои во македонскиот јазик се наложиле како изразито продуктивни. Во оваа докторска дисертација, авторот Актан Аго и потврдува и ги прецизира местото, статусот и улогата на турцизмите во македонските драмски текстови, како и причината за нивната бројност и застапеност во нив. Регистарот на турските јазични елементи во македонските драмски текстови од 20 век претставува стожер на дисертацијата, кој, според азбучен ред, ги опфаќа сите турски јазични елементи употребени во разгледуваните текстови драмски творби. Како резултат на направената анализа, презентирани се повеќе од 1500 турски јазични елементи, употребени во 101 македонска драма од 20 век. При анализата на текстовите, суптилно и прецизно е примената теоријата и методологијата во обработката на јазикот од уметничко-литературните дела. Со оглед на тоа дека оваа докторска дисертација е солидно изработен, самостоен и оригинален научен труд и претставува опсежен прилог во проучувањето на турските јазични елементи во македонски драмски творби, таа претставува значаен придонес за историјата на македонскиот литературен јазик, за македонската лексикологија, лексикографија и контактна лингвистика, како и за други пошироки стручно-научни проучувања. Докторската дисертација *Турските јазични елементи во македонските драмски творби од 20 век* предизвика голем интерес кај научно-културната јавност, вреднувана од истражувачот и писател Авни Енгулли и новинарот Лејла Халим во *Јени Балкан* и *Заман*.

Статии и реферати:

Во изминатиот период кандидатот со свои прилози учествувал и на повеќе меѓународни научни собири (конгреси, симпозиуми, конференции, дискусии и сл.). Научните и стручни трудови на д-р Актан Аго, презентирани на меѓународни конгреси и симпозиуми одржани во

земјата и надвор од неа и објавени во разни научни списанија, го претставуваат неговиот интерес кон стручно-научни истражувања: на турскиот јазик и литература во различните региони во Македонија; проучување на турските јазични елементи присутни во објавените литературни творби на македонски јазик од повеќе македонски автори; интерес кон истражување на турските говори во Македонија и нивно презентирање во елаборатите за валоризација на турските говори во Република Македонија.

1. *Турските јазични елементи во македонските приказни и умотворби*, Македонски фолклор, година XXXVI, бр. 65, 2006 год.
2. „Турските јазични елементи во објавуваните дела на Марко Цепенков (*Marko Ćepenkov'un Eserlerinde Türk Dili Unsurları*)“, „Јени Балкан“ 08.06.2008 год., 13
3. *Турските јазични елементи во делата на Марко Цепенков*, IV меѓународен симпозиум по туркологија во Југозападна Европа, Загреб, 2007
4. *Makedon Dilinde Kullanılan Türkçe Kelime ve Ekleri / Употребата на турски зборови и наставки во македонскиот јазик*, II. Uluslararası Büyük Türk Dili Kongresi / II меѓународен конгрес за турски јазик/, Бишкек, Киргистан, Анкара, 2007 година, 88-92
5. *Фолклорни елементи кај турските писатели од Република Македонија*, XVII меѓународен симпозиум за балкански фолклор „Фолклорот и заедничките културни вредности на Балканот“ (Охрид, октомври 2008), „Македонски фолклор“, Скопје 2008, 217-224.
6. *Функцијата на турските наставки во македонските зборови*, I меѓународен симпозиум „Влијанието на турскиот јазик врз балканските јазици“, Скопје, 2009 година
7. *Јазичните елементи во македонската драма*, II меѓународен конгрес за турската култура, Скопје, 2010 година
8. *Особеностите на турцизмите во делата на првата генерација драмски писатели во Р. Македонија*, 16. Меѓународен фестивал на пролетни веселби, 2010 година
9. *Културните споменици во Охридскиот санџак во Патописите на Евлија Челебија*, IV меѓународен конгрес на исламската цивилизација на Балканот (МАНУ), 2010 година
10. *Makedonca Kelimelerde Türkçe Eklerin Fonksiyonu/ Функцијата на турските наставки во зборовите од македонско потекло*, Uluslararası Türkçenin Balkan Dilleri Üzere Etkisi / Меѓународен симпозиум за влијанието на турскиот јазик врз балканските јазици), Билтен на симпозиумот, 118-122
11. *Makedonya'da Türk Halkının Ortaeğitim Sorunları ve Çözüm Yolları / Наставните проблеми во средните училишта на турски јазик*, Меѓународен симпозиум за образование, мај 2011, Скопје.
12. *Makedon Dram Eserlerin Türkçe Kelimelerin Anlam Kayması / Турските јазични елементи во македонските драмски творби од 20-от век/* II. Uluslararası BAL-TAM Kurultayı / II. Меѓународен конгрес БАЛ-ТАМ, Загреб 2010 год.

13. Marko Çerpenkov'un Eserlerinde Türkçe Kelimeler /Турските јазични елементи во објавените трудови на Марко Цепенков, *Yeni Balkan*, 8.6.2009, Скопје

14. Актан Аго, *Makedon atasözlerinde ve deyimlerde Türk kelimeleri / Турски зборови во македонските пословици и поговорки, Zaman / Заман*, 2009 (во трудот се посочени бројни македонски пословици и поговорки кои се адаптирани текстови со турско потекло, како на пример: *Во аван вода не се бие* (*Havanda su dövülmez*); *Акот си најт стопанот* (*Hak yerini bulsun*); *Борџот ет полош од волкот*; *Виното го прави човекот ем везир ем резил*; *Дај вересија ама на мраз пиши ја*; *Ергенлик - везирлик*; *Инаетот вади око* и други.

Учесник со теми и елаборати во работата на Институтот за фолклор и Институтот за македонски јазик во Скопје:

1. Институтот за фолклор „Марко Цепенков“: како надворешен соработник со тема во научноистражувачкиот проект: *Споредбени фолклористички истражувања* (главен истражувач: проф. д-р Боне Величковски), 2011.

2. Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје: како изготвувач на елаборатите:

- Говорот на Турците од Охридско (2008 година);
- Говорот на Турците од Струшко (2008 година);
- Говорот на Турците од Радовишко (2008 година);
- Говорот на Турците од Штипско (2008 година)
- Говорот на Турците од Битолско (2008 година);
- Говорот на Турците од Ресенско (2009);
- Говорот на Турците од Скопско (2009);
- Говорот на Турците од Тетовско (2009);
- Говорот на Турците од Гостиварско (2009);
- Говорот на Турците од Кумановско (2009);
- Говорот на Турците од Дебарско-Жупа (2009);
- Говорот на Турците од Прилепско (2009).

Надворешен соработник во следниве институции:

1. Филолошки факултет „Блаже Конески“ Скопје, 2011 година: надворешен стручен соработник за реализирање на вежбите по наставните предмети морфологија и синтакса на турскиот јазик.

2. МАНУ, 2006 година: автор на одредници за двотомната *Македонска енциклопедија*.

3. Министерство за образование и наука, од 2008 година: *претседател на испитната комисија за полагање на стручен испит во јавните средни училишта*.

4. Од Советот на Главната редакција на Македонската енциклопедија при МАНУ, ангажиран како соработник за составување одредници од следниве научни области: историјата на турската литература; одредници и за објавените литературни творби: Исхак Челеби-Скопјанец, Евлија Челебија патописец, Јахја Кемал Бејатли, Фазли Хусни Дагларца -

добитник на наградата на струшките вечери на поезијата (14-та по ред), Шукри Рамо, Неџати Зекерија, Илхами Емин и др.; одредници за истакнати наставно-научни работници кои се познати како доктори на науки од областа на туркологијата, редовни професори при државниот универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје: проф. д-р Ариф Аго, проф. д-р Хамди Хасан, проф.д-р Октај Ахмед и др.; одредници за издавачката дејност на турски јазик - редакција на весникот „Бирлик“ и за литературно-научното и уметничко списание „Сеслер“, како и други одредници за културно-уметничките дејци од редовите на турската националност во Р.Македонија.

Стручни трудови и активности во образованието

Како професор по турски јазик и книжевност, д-р Актан Аго има објавено стручни книги и прирачници за наставата по турски јазик, застапен како наставен предмет во основното и средното образование. Објавените прирачници претставуваат упатство како да се користи наставното градиво и начинот на неговата примена:

- автор на наставните програми по турски јазик за IV, V, VI, VII, VIII и IX одделение во деветгодишното основно образование (2007-2008);
- член на Државната матурска предметна комисија по турски јазик (од 2002 година);
- изготвувач на испитни задачи за државна матура;
- обучувач на надворешни оценувачи;
- модерација на Упатството за оценување и негово презентирање пред надворешните оценувачи (2008-2010);
- стручно усовршување поврзано со матурскиот испит на наставниот кадар и другите стручни соработници (2008-2010);
- изготвувач на извештај за работа на Државната матурска предметна комисија кој се доставува до Државниот матурски одбор (2008-2010);
- член на стручен тим за подготовка на прашања за екстерното оценување по турски јазик за средно гимназиско и стручните училишта (2008-2009);
- главен оценувач за проверка и оценување на екстерниот испит по турски јазик (2007-2010);
- изготвувач на образовни стандарди за проверување на постигањата на учениците по одделни предмети за гимназиско образование за наставниот предмет - турски јазик (2008);
- ревизор на курикулумот за средно образование при проектот „Воведување на содржини за програма за животни вештини и училиште по мерка на детето и усогласување на наставните програми со концепцијата за деветгодишно основно воспитание и образование“ (2009);
- обучувач на наставниците за употреба на наставните методи во основните и средните училишта кои беа опфатени со проектот *Модернизација на образованието* финансиран и реализиран од страна на Светската банка и Министерството за образование и наука (2007-2008)

- обучувач на наставниците во средните стручни училишта во областите *наставни програми, водење и реализација, методологии, оценување*, ГОПА, трета фаза, 2005;
- обучувач на наставници во средните училишта кои беа опфатени со проектот *Интеграција на информатичката комуникациска технологија во наставата*, УСАИД и Министерство за образование, (2005-2006);
- тренер – обучувач во проектот *Промоција на хумани вредности*, Меѓународен комитет за црвен крст, 2003-2005;
- лектор и преведувач на литература за I – V одд за проектите *Основи на демократија и Граѓанско образование*, ЦРС-Католички служби за помош, Скопје, 2003 – 2005;
- лектор и преведувач на прирачниците за наставници во одделенската настава на турски јазик за I, II, III, IV одделение, Биро за развој на образованието, Скопје, 2008-2009.

Компјутерски вештини:

Одлично познавање на Word, Excel, Access and Power Point, Front Page и MS Publisher.

Заклучок и предлог

Оценувајќи ја стручно-научната работа во изминатиот период до денес на кандидатот д-р Актан Аго и имајќи го предвид сознанието дека науката сè повеќе се занимава, од една страна, со прашања што се однесуваат на потеклото, животот и особеностите на одредена популација, како и тоа дека во Македонија сè уште недостасуваат доволно трудови кои третираат проблеми и прашања како во магистерскиот труд и докторската дисертација од д-р Актан Аго, а и во другите негови стручно-научни трудови, заклучуваме дека кандидатот покажал способности и квалитети за сродни научни истражувања, а преку својата стручно-научно истражувачка и публикативна дејност се потврдил како научен работник во областа за која конкурира. Оттука, сметаме дека неговите докажани стручно-апликативни активности и научноистражувачки интереси се посебно значајни за проучување на фолклорното богатство на балканските народи, односно за заедничкото живеење и развојот на меѓусебните материјални и духовно-културни влијанија при што посебно се издвојува усното народно творештво. Имајќи го во предвид сето тоа, заклучуваме дека истражувањата и резултатите што ги постигнал кандидатот се од значење не само за проучување на народната култура на Турците во Македонија, туку и пошироко. Токму затоа, Рецензентската комисија, согласно со Законот за научни дејности во Република Македонија, има чест и задоволство да му предложи на Советот на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје, д-р Актан Аго да биде избран во звањето научен соработник од областа на фолклорот и етнологијата на турскиот народ во Република Македонија.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Севим Пиличкова с.р.

Проф. д-р Октај Ахмед с.р.

Проф. д-р Изаим Муртезани с.р.

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Актан Ариф Аго

Институција: Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје

Научна област: научен соработник од областа на фолклорот и етнологијата

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Надворешен соработник во научноистражувачкиот проект „Споредбени фолклористички истражувања“ при Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје	3
2.	Книга од стручна област, „Турските јазични елементи во јазикот на Марко Цепенков“, Логос А, 2006 година	8
3.	Надворешен соработник во проектот „Македонска енциклопедија“ при МАНУ	3
4.	Турските јазични елементи во македонските приказни и умотворби, Македонски фолклор, година XXXVI, бр. 65, 2006 год.	2
5.	“Marko Çepenkov'un Eserlerinde Türk Dili Unsurları”, Yeni Balkan, 8.6.2008 год.	2
6.	“Турските јазични елементи во објавуваните дела на Марко Цепенков”, IV меѓународен симпозиум по туркологија во Југозападна Европа, Загреб, 2007	2

7.	"Makedon Dilinde Kullanılan Türkçe Kelime ve Ekler", II. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı, (25-30 Eylül 2007) Bildiri Kitabı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan, 2007, s. 88-92	2
8.	"Фолклорни елементи кај турските писатели од Република Македонија", XVII меѓународен симпозиум за балкански фолклор „Фолклорот и заедничките културни вредности на Балканот,, (Охрид, октомври 2008), „Македонски фолклор", Скопје, 2008, стр. 217-224.	2
9.	"Функцијата на турските наставки во македонските зборови", I меѓународен симпозиум „Влијанието на турскиот јазик врз балканските јазици,, Скопје, 2009 година, стр. 118-122.	2
10.	„Makedon Dram Eserlerinde Türk Dili Unsurları, II. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kongresi (19-25 Nisan 2010), Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Çeşme-İzmir	2
11.	"Makedonya'da Türk Halkının Orta Eğitim Sorunları ve Çözüm Yolları", IV. Uluslararası Türkçe Eğitim Günü Sempozyumu, Üsküp, 2010, Bildiri Kitabı s. 113-117.	2
12.	"Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Ohri Sancağı", XVI. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu, Üsküp 2011, Bildiri Kitabı s. 21-24	2
13.	Изготвувач на валоризациите: - За говорот на Турците од Охридско (2008 година); од Струшко (2008 година); од Радовишко (2008 година); од Штипско (2008 година) од Битолско (2008 година); од Ресенско (2009); од Скопско (2009); од Тетовско (2009); од Гостиварско (2009); од кумановско (2009); од Дебарско - Жупа (2009); од Прилепско (2009); Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков" - Скопје 12 * 1 поен = вкупно 12 поени	12
	Вкупно	44

СТРУЧНО – АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Коавтор на учебник за основно образование по турски јазик за 5 одд.	6
2.	Коавтор на стручен труд: Прирачник за наставата по турски јазик за III. одделение во деветгодишното образование, БРО, Скопје, 2008 година.	6
3.	Коавтор на стручен труд: Прирачник за наставата по турски јазик за IV одделение во деветгодишното образование, БРО, Скопје, 2009 година.	6
4.	Коавтор на стручен труд: Прирачник за наставата по турски јазик за V одделение во деветгодишното образование, БРО, Скопје, 2010 година.	6
5.	Коавтор на стручен труд: Прирачник за наставата по турски јазик за VI одделение во деветгодишното образование, БРО, Скопје, 2011 година.	6
6.	Авторство за одредници во еднотомната Македонска енциклопедија, МАНУ, 2006 година	0,85
7.	Соработник во ревизија и подготовка на наставни програми по турски јазик за деветгодишното основното образование (IV, V, VI, VII, VIII, IX) $6 * 0,5 =$ вкупно 3 поени	3
8.	Член на редакциски одбор и секретар на меѓународното списание "Jurnal of Turkish Linguistics"	1
9.	Претседател на испитна комисија за полагање на стручен испит по предметот турски јазик и литература во јавните средни училишта (МОН) 2009, 2010, 2011, 2012 година.	4
10.	Член на стручен тим за изработка на образовни стандарди за проверување на постигањата на учениците по одделни предмети за гимназиско образование – турски јазик, БРО, 2008.	1
11.	Член на државна матурска предметна комисија по предметот	7

	турски јазик и литература при МОН (2005-2012)	
	Вкупно	46,85

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	44
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	46,85
Вкупно	90,05

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф. д-р Севим Пиличкова с.р.

2. Проф. д-р Октај Ахмед с.р.

3. Проф. д-р Изаим Муртезани с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ПО ГРУПА
НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ ОД ОБЛАСТА НА НАРОДНИТЕ
ИНСТРУМЕНТИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ –
СКОПЈЕ

Наставно - научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност - Скопје, на својата седница одржана на 20.4.2012 година, донесе решение за формирање Рецензентска комисија во состав: проф. Живоин Глишиќ, проф.д-р Томе Манчев и проф. Стојан Стојков. На конкурсот објавен во весниците „Дневник“ и „Коџа“ на 14.3.2012 година, за избор на еден наставник во сите наставно - научни звања по група наставни предмети од областа на народните инструменти на Факултетот за музичка уметност - Скопје, се пријави кандидатот вонр. проф. м-р Драган Даутовски.

Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Вонр. проф. м-р Драган Даутовски е роден во 1957 година во с.Русиново, Р.Македонија. Во 1977 година го завршил Средното музичко училиште во Штип на инструменталниот отсек-тромбон и е носител на II награда на натпревар на средните музички училишта на републичко ниво, и III награда на натпревар на средните музички училишта на сојузно ниво (некогашна Југославија). Потоа се запишал на Факултетот за музичка уметност - Скопје, на секторот за музичка теорија и педагогија. Веднаш по дипломирањето се вработил како наставник по музичка култура во ОУ „Григор Прличев“ (Скопје), а подоцна и во Државниот музичко балетски училиштен центар „Илија Николовски Луј“, кадешто предава мандолина и народни инструменти. Од 1996 година е во редовен работен однос како наставник по група наставни предмети од областа на народните инструменти на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во 2008 година магистрирал на Одделот за етномузикологија, под менторство на проф. д-р Томе Манчев, а истата година се запишал и на трет циклус студии повторно под менторство на проф. Манчев. Во моментот ја подготвува одбраната на својата докторска дисертација на тема „Топчестата глиненa флејта од Македонија-праисториски музички инструмент“.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Резултатите од педагошката дејност на м-р Драган Даутовски започнуваат уште како наставник во ОУ „Григор Прличев“, кога покрај редовните активности со училишниот хор и мандолинскиот оркестар (учество на хорските и оркестарски средби), формира фолклорна секција, при која членуваат женска пејачка група со симболично име „Детелинки“ и оркестар од народни инструменти. Кон крајот на 80-тите години, овој детски ансамбл под негово уметничко раковоство работи и како детско фолклорно студио во рамките на националниот ансамбл за песни и игри на Македонија „Танец“. Во 1992 година во рамките на хорот на просветните работници „Св.Кирил и Методиј“, го формира ансамблот од народни инструменти „Миле Коларовски“, кон кого ја приклучува и женската пејачка група „Детелинки“. Под негово уметничко раковоство овој ансамбл има извонредно богата концертна активност во земјата, како што се промотивниот концерт во домот на АРМ-1993 година, фестивалите „Денови на македонска музика-1993“, „Скопско лето-94“, „Илинденски денови“-Битола и „Балкански фестивал-Охрид“. До 1996 година реализира повеќе снимки за Македонската радио телевизија, а остварува забележителни настапи и надвор од земјата, во Бугарија, Англија, Франција и други. Активностите на овој ансамбл го привлекуваат вниманието на домашната јавност, со што се создаваат услови Даутовски да преземе иницијатива за отворање на Отсек за народни инструменти при ДМБУЦ „Илија Николовски Луј“. Успешната реализација на наставната програма во средното музичко училиште и големиот интерес кај младите луѓе за традиционалната македонска музика, наметнуваат потреба при Факултетот за музичка уметност во Скопје да се отвори насока за народни инструменти. Во учебната 1997 година, Деканатската управа и Наставно - научниот и уметнички совет на Факултетот одлучија да се отвори таква насока, овозможувајќи им на заинтересираните студенти од Одделот за музичка теорија и педагогија, во тековната учебна година да се запишаат на оваа насока. За реализација на наставната програма како наставник со звање доцент по група предмети од областа на народните инструменти беше избран кандидатот Даутовски. Од таа година па се до денес, педагошката дејност на м-р Драган Даутовски целосно е поврзана со Факултетот за музичка уметност - Скопје, каде што се стекнува со звањето ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР. По дипломирањето на првата генерација студенти од оваа насока, проф. м-р Драган Даутовски презема иницијатива за отворање на насока за народни инструменти и во средното музичко училиште во Штип, како и во основните музички училишта во Струмица, Штип, Кавадарци и Прилеп каде што наставата по народни инструменти (во редовен работен однос) ја вршат дипломирани студенти од неговата класа. Денес негови студенти предаваат и на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Проф.м-р Драган Даутовски како педагог, заедно со студентите од неговата класа, редовно остварува завршни концертни активности, уметничко-

едукативни настапи за потребите на ФМУ и Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“, но и целовечерни концерти во рамките на фестивали како што се: „Денови на македонска музика“, „Есенски музички свечености“, „Скопско лето“ и други. Во својата педагошка работа, кандидатот користи бројна литература од домашни (меѓу кои е и самиот тој) и странски автори, кои го проучувале македонскиот музички фолклор. Согледувајќи ја потребата од осовременување на наставната програма по народни инструменти, а со цел за поголема активност и креативност на студентите при Одделот за музичка теорија и педагогија, проф. м-р Драган Даутовски предлага нов наставен предмет: изведувачка техника на орфов и народен инструментариум, со наставна програма која се темели врз традиционалното искуството на детскиот музички фолклор.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Научноистражувачката дејност на м-р Драган Даутовски е од особено значење за македонската жива музичка практика и културно-образовниот процес. Новите и современи текови во етномузикологијата, како музичката археологија на пример, силно и недвосмислено ги насочува кон проучувањето на македонското музичко и културно наследство. Како резултат на неговата долгогодишна истражувачка активност, стотици мелографии и обработки на традиционални песнопојни и инструментални мелодии, во форма на збирки, претставуваат задолжително четиво не само за неговите ученици и ансамбли со кои тој раководел, туку и за многу други поединци и групи во земјата и надвор од неа. Во неговите научноистражувачки трудови, кандидатот се стреми кон сеопфатно истражување на формално-изразните елементи и ритмичките особености на традиционалната македонска музика, со посебен акцент на изведувачко-техничките аспекти на народните инструменти. Резултатите и сознанијата од неговите теренски истражувања, како практично така и теоретски, несебично им ги пренесува и приближува не само на своите студенти, туку и на пошироката јавност, со што дава свој придонес за историјата на македонската музика и етномузикологијата, која како научна дисциплина има за цел покрај светскиот, да го проучува и македонскиот музички фолклор. Во периодот од претходниот избор, кандидатот зема учество на повеќе научно-стручни собири : Facultad de Musica del instituto Superior de Arte, Habana, Cuba, IRAM, Охрид 2008 и др. Научноистражувачката дејност на м-р Драган Даутовски е изразена и преку други активности. Тој е ментор на двајца студенти на втор циклус студии од кои едниот е од странство, Хрватска.

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Стручно-уметничката дејност на м-р Драган Даутовски подеднакво силно е изразена низ високо уметничка концертна активност, од една страна, и неговиот извонредно богат творечки опус (околу 600 композиции

и обработки), од друга страна, што несомнено веќе остави длабоки траги во поновата музичка и културна историја на Р.Македонија. Ќе посочиме само дел од неговите концертни настапи на домашната и светската сцена, остварени во периодот од 2007 година (претходниот избор) па до денес: **февруари 2007, UNESCO'S 60th ANNIVERSARY CONCERT**, The second regional concert “, Latin America, but not Only,.”, Habana, Cuba, **јуни, EAPS Security Forum Ohrid 2007**, Македонија (целовечерен концерт со Драган Даутовски квартет), **октомври 2007, „Охридски пораки за мир и соживот“**, Светска конференција за меѓурелигиски и меѓуцивилизациски дијалог, солистички настап, **ноември 2007, UNESCO, Paris**, “Rossini, but not only..”, Melodie pour la Dialogue entre les Civilizations”, (Со солисти од целиот свет, во придружба на Париската филхармонија), **декември 2007, Avery Fisher Hal at Lincoln Center, New York** (со солисти од целиот свет, во придружба на Симфониски оркестар од Њујорк), **септември 2008, 2nd Macedonian Congress of Oto-rino-laringology**, Охрид, Македонија (целовечерен концерт со ДД квартет), **септември 2008, 3rd Zgetno Festival**, Загреб, Хрватска (концерт со ДД квартет), **мај 2008, “Безистен, Штип, Македонија**, (целовечерен концерт со ДД квартет), **мај 2008, Фестивал “Мариовски средби“**, Македонија, (целовечерен концерт со ДД квартет), **април 2008, “Денови на македонска музика“**, “Гласот на минатото”, Универзална сала, Скопје, Македонија, (концерт со ДД квартет), **септември, 2008. „РАЗБОЈ“**, авторско CD со традиционална македонска музика, **ноември 2008, concert-congress hall World Bank Washington**, Денови на македонската култура, солистички настап, **27 мај 2009, Aster Fest, Струмица**, Македонија, солистички настап на официјалното отворање, **May, 11, 2009, Musica Mediterranea-Europamusicale, Friheizhalle, Munchen, Germany**. (ДД квартет), **јули 2009, Скопско лето`09, “Скришно место”**, Марков манастир, Скопје, Македонија, (целовечерен концерт со ДД квартет), **2 август 2009, Фестивал „Охридско лето“**, авторски проект “КЛУЧ”, Антички театар, Охрид, Македонија, целовечерен концерт со 120 учесници, снимен во висока HD-технологија, **септември, 2009 European day of Jewish culture “Knowing and Welcoming the OTHER”**, Trieste. (концерт со ДД квартет), **октомври 2009, 6th Balkan Congress of Microbiology**, Охрид, Македонија, (целовечерен концерт со ДД квартет), **октомври 2009, Гала-концерт, “Folk music of Slavic Peoples”**, Strosbourg Convention and Conference Centre Scfweitzer Hall, France, претставник на Р.Македонија, солист во придружба на “Осипов“, симфониски оркестар од народни руски инструменти, **25 мај 2010, Гала-концерт, Folk Music of Slavic Peoples**, UNESCO Building Hall 1, Paris, France, претставник на Р.Македонија, солист во придружба на “Осипов“, **27 Мај 2010, Гала-концерт, затворање на Деновите на славјанската култура**, концертна сала во Катедралата „Христ Спасител“, Москва, Русија, претставник на Р.Македонија, солист во придружба на симфонискиот оркестар од народни руски инструменти “Осипов“, **21 ноември 2010, Есенски музички свечености**, “Дома-на седенка кај учителот“, МКЦ, Скопје,

Македонија, Целовечерен концерт со студентите од класата по народни инструменти, 28 ноември 2010, „Драган Даутовски Квартет 10 години“, Јубилеен концерт, Македонска опера и балет, Скопје, Македонија. (целовечерен концерт), 23 јануари 2011, Измир, Турција. (целовечерен концерт со ДД квартет), May, 24, 2011, **Special performance in The General Assembly at United Nations Headquarters in New York**, претставник на Р.Македонија, солист во придружба на симфониски оркестар од народни руски инструменти „Осипов“, 7 септември 2011, **Festival Maribor, Slovenia**, (Festival of seriously fantastic music), концерт со ДД квартет, 29 септември 2011, **Денови на заштита на аудиовизуелното наследство**, Секција од филмскиот опус на браќата Манаки, авторска музика и сценска соло-изведба (озвучување на посочената секција).

Од огромните творечки потенцијали на кандидатот ќе ги издвоиме проектите за кои тој создава авторска музика: „Зверињак“, театарска претстава во реализација на Српскиот народен театар, Нови Сад и мултимедијскиот проект за главниот град на Р.Македонија, Скопје, со наслов „Седум врати“ (The seven gates)-2008 година.

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Вонр. проф. м-р Драган Даутовски, покрај плодната педагошка дејност и забележителната концертна активност, е редовно ангажиран и на општествен план од областа на културата и образованието. Имено, еден период е претседател на управниот одбор на ансамблот „Танец“, потоа во еден наврат е претседател на Одборот за доделување на државната награда „11 Октомври“, а во еден наврат е претседател на Комисијата за разгледување и одобрување на учебници по музичка уметност за основните и средните училишта, по распишан конкурс. Во 2010 година е член на меѓународна комисија на натпреварот на ученици од нижите музички училишта од повеќе балкански земји. Во 2012 година е член на меѓународна комисија на натпревар на основните и средните музички училишта на Р. Србија, Нови Сад. Од извонредно научно, културолошко и едукативно значење се и неговите трудови: „Орнаментите во традиционалната музика во Р.Македонија и нивната звучна реализација-изведба на тамбура“, „Тамбурата во Македонија“ (објавена 2011) и „Кавалот во Македонија“ (ракопис кој е во фаза на издавање).

НАГРАДИ И ПРИЗНАНИЈА

Како резултат на својата досегашна активност, м-р Драган Даутовски е носител и на повеќе награди, признанија и благодарници - од страна на Асоцијацијата на стопанските комори, за неговиот придонес за развивање на културата и поврзувањето на луѓето, идеите и пазарот на овој регион му е доделено признанието „Златен мост“ за 2007 година; наградата „Георги Божиќов“ (2008), за богатата концертна активност со неговиот квартет;

Благодарница од градот Прилеп за неговиот придонес и воздигнување на музичката култура во Р.Македонија; Благодарница од општина Делчево за учество на Голачки фолклорни средби, 2010 година; Благодарница од СГГУ на град Скопје за изготвување на авторска музика за училишниот филм „Будење во сонот“; голем број на дописи во знак на благодарност упатени од страна на Министерството за култура на Р.Македонија за неговите придонеси за афирмација на македонската национална култура на места како Генералното собрание на Обединетите нации и пред странската публика воопшто.

ЗАКЛУЧОК

Од прегледот на биографските податоци, наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, наградите и признанијата, но и од личното познавање на кандидатот, може да се заклучи дека м-р Драган Даутовски со своите активности предизвика вистинска реформа во културниот и образовниот процес во последните 20 години, ставајќи свој интелектуален печат во современата музичка култура на Р.Македонија.

Рецензентската комисија има чест на Наставно-научниот и уметнички совет на ФМУ-Скопје, да му предложи м-р Драган Даутовски да биде избран во звањето РЕДОВЕН ПРОФЕСОР по група наставни предмети од областа на народните инструменти.

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф.д-р Томе Манчев, претседател, с.р.
2. Проф.Стојан Стојков, член, с.р.
3. Проф. Живоин Глишиќ, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Вонр. проф. м-р Драган Радој Даутовски

Институција:

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Факултет за музичка уметност- Скопје

Научна област: (етномузикологија)-народни инструменти, изведувачка техника на орфов и народен инструментариум, оркестар од народни инструменти.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	Настава од прв циклус студии: народни инструменти (19 часа неделно), 2007/2008	22,8
2.	Настава од прв циклус студии: народни инструменти (24 часа неделно), 2008/2009	28,8
3.	Настава од прв циклус студии: народни инструменти (17 часа неделно), 2009/2010	20,4
4.	Настава од прв циклус студии: народни инструменти (19 часа неделно), 2010/2011	22,8
5.	Настава од прв циклус студии: народни инструменти (15 часа неделно), 2011/2012	18
6.	Настава од втор циклус студии: етноорганологија-етномузикологија (2 часа неделно) 2010/2011	3
7.	Настава од втор циклус студии: етноорганологија-етномузикологија (2 часа неделно) 2011/2012	3
8.	Подготовка на нов предмет (изведувачка техника на орфов и народен инструментариум),2009/10,2010,2011	1
9.	Интерна скрипта со вежби – Скрипта од традиционални вокално-инструментални мелодии.	3
	Вкупно	122,8

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	Ментор на магистерска работа (на 2-ца постдипломци)	2
2.	Одржано предавање по покана на референтен странски универзитет (Хавана,2007)	3

3.	Пленарно предавање на научен/ стручен собир (Ирам-Охрид, 2008)	2
4.		
	Вкупно	7

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активността	Поени
1.	February 2007 UNESCO`S 60th ANNIVERSARY CONCERT , The second regional concert "Latin America, but not Only...", Havana, Cuba.	8
2.	June, EAPS Security Forum Ohrid 2007, Macedonia (Целовечерен концерт со Драган Даутовски Квартет)	4
3.	Октомври 2007, Охридски пораки за мир и соживот , Светска конференција за меѓурелигиски и меѓуцивилизациски дијалог (самостоен солистички настап).	8
4.	November 2007 UNESCO, Paris , "Rossini, but not only...", Melodie pour la Dialogue entre les Civilizations" (со солисти од целиот свет, во придружба на Париската филхармонија)	8
5.	December 2007 Avery Fisher Hall at Lincoln Center, New York (со солисти од целиот свет, во придружба на Симфонискиот оркестар од Њујорк)	8
6.	Септември 2007 : авторска музика за театарска претстава " Bestiary", (Zverinjak) Serbian National Theatre, Novi Sad.	8
7.	Септември 2008, 2nd Macedonian Congress of Oto-rino-laryngology , Охрид, Македонија (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
8.	Септември 2008, 3rd Zgetno Festival , Загреб, Хрватска (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
9.	Мај 2008, " Безистен " , Штип, Македонија (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
10.	Мај 2008, Фестивал " Мариовски средби " , Македонија (целовечерен концерт со ДД квартет).	4
11.	Април 2008, „Денови на македонска музика“, „Гласот на минатото“ , Универзална сала, Скопје, Македонија (целовечерен концерт со ДД квартет).	4
	Септември, 2008. РАЗБОЈ, авторско CD, со традиционална македонска музика	8
12.	Ноември 2008, concert - congress hall World Bank Washington , Денови на македонската култура, солистички настап	4
13.	Мај, 27, 2009, Aster Fest, Струмица, Македонија, солистички настап на официјалното отворање	1
14.	May, 11, 2009, Musica Mediterranea- Europamusicale, Friheizhalle, Munchen, Germany. (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
15.	Јули 2009, Скопско лето `09 "Скришно место " , Марков манастир, Скопје, Македонија. (целовечерен концерт со ДД квартет) .	4
16.	2 август 2009, Фестивал „Охридско лето“ , авторски проект "КЛУЧ", Антички театар, Охрид, Македонија, целовечерен концерт со 120 учесници, снимен во висока HD-технологија.	10
17.	September, 2009, European day of Jewish culture "Knowing and Welcoming the OTHER" , Trieste (целовечерен концерт со ДД квартет).	4
18.	Октомври 2009, 6th Balkan Congress of Microbiology , Охрид, Македонија (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
19.	Октомври 2009, гала-концерт, "Folk music of Slavic Peoples" , Strosbourg Convention and Conference Centre Schweitzer Hall, France. Претставник на Р.Македонија, солист во	8

	придружба на "Осипов", симфониски оркестар од народни руски инструменти.	

20.	25 мај 2010, гала-концерт, Folk Music of Slavic Peoples, UNESCO Building Hall 1, Paris, France. Претставник на Р.Македонија,солист во придружба на “Осипов“, симфониски оркестар од народни руски инструменти.	8
21.	27 мај 2010, гала-концерт, затворање на Деновите на славјанската култура, концертна сала во Катедралата „Христ Спасител“, Москва, Русија. Претставник на Р.Македонија,солист во придружба на “Осипов“, симфониски оркестар од народни руски инструменти.	8
22.	21 ноември 2010, Есенски музички свечености, “Дома-на седенка кај учителот“, МКЦ, Скопје, Македонија (целовечерен концерт со студентите од класата по народни инструменти).	4
23.	28 ноември 2010, Драган Даутовски квартет 10 години, јубилеен концерт, Македонска опера и балет, Скопје, Македонија (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
24.	23 јануари 2011, Измир, Турција (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
25.	May,24,2011, Special performance in The General Assembly at United Nations Headquarters in New York. Претставник на Р.Македонија,солист во придружба на “Осипов“, симфониски оркестар од народни руски инструменти.	8
26.	7 септември 2011, Festival Maribor, Slovenia. Festival of seriously fantastic music) (целовечерен концерт со ДД квартет)	4
27.	29 септември 2011, Денови на заштита на аудиовизуелното наследство,Секција од филмскиот опус на браќата Манаки,авторска музика и сценска соло-изведба - озвучување на посочената секција.	8
Вкупно		159

СТРУЧНО – АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активноста	Поени
1.	Книга од стручна област: “Тамбурата во Македонија” (2011 год.)	8
2.	Книга од стручна област: “Кавалот во Македонија” (2012 год., ракопис,во подготовка за печатење)	8
3.	Член на меѓународна жири-комисија - 2010,натпревар на ученици на основните музички училишта од повеќе балкански земји, Кавадарци, Македонија.	2
4.	Член на меѓународна жири-комисија на Републички натпревар на средните музички школи на Р.Србија, Нови Сад, 2012.	2
Вкупно		20

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	122,8
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	7
СТРУЧНО - УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	159
СТРУЧНО - АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	20
Вкупно	308,8

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф.д-р Томе Манчев, претседател, с.р.
2. Проф. Стојан Стојков, член, с.р.
3. Проф. Живоин Глишиќ, член, с.р.

РЕФЕРАТ ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ПО НАСТАВНИТЕ ПРЕДМЕТИ ГИТАРА И КАМЕРНА МУЗИКА ЗА ГУДАЧКИ ИНСРУМЕНТИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ, БЕЗ ЗАСНОВАЊЕ РАБОТЕН ОДНОС

Наставно- научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност – Скопје, на својата седница одржана на 14.3.2012 година, донесе решение за формирање на Рецезентска комисија во состав: проф. Велко Тодевски, проф. м-р Михаило Куфојанакис и вонр. проф. м-р Тања Јанкова. На конкурсот за избор на еден наставник по наставниот предмет гитара на Факултетот за музичка уметност-Скопје, без засновање работен однос, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Lajm“ на 7.3.2012 година, се пријави единствено кандидатот доц. м-р Дарко Багески. Врз основа на доставените материјали, Рецезентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Дарко Багески (1981, Скопје) нижото и дел од средното образование ги завршил во ДМБУЦ „Илија Николовски-Луј“ -Скопје, во класата на проф. Јане Пенев. Средното образование го довршил во среното музичко училиште „Павао Марковац“ -Загреб, Р.Хрватска, во класата на проф. Џевдет Сахатџија. Дипломирал на Високата музичка академија во Вајмар-Р.Германија, во класата на проф. Јурген Рост. Постдипломските студии ги следел на Државниот конзерваториум за музика во Солун-Р.Грција, во класата на проф.Герхард Рајхенбах, а магистрирал во класата на проф. Костас Коциолис-Грција. Активно учествувал на многубројни меѓународни стручни семинари и едукативни-мастер часови кај еминентни професори и педагози по класична гитара: А.Десидерио-Италија, Л.Јанг-Канада, Т. М. Перинг-Германија, Д.Дојчинов-Бугарија, З.Краишник-Србија, Е.Битети-Аргентина, О.Асад-Бразил....Следел предавања за методика, техника и светска музика кај повеќе професори: Т.Фелоу-Германија, М.Рост-Германија, З.Дукиќ-Хрватска... Одржал многубројни солистички концерти, а како солист настапувал со повеќе камерни оркестри во Македонија, Хрватска, Грција и Германија. Настапувал и како солист со Македонската филхармонија. Член е на Здружението на гитаристи и педагози на Хрватска. Бил член на жири-комисии на државни и меѓународни натпревари за гитаристи. Како Дуо „Чили“, со виолинистот А. Кртошев, издадено е ЦД-то „Лирска пајажина“. Снимал дела за класична гитара во соработка со Француското студио „Мјузик ентертејмент“. Основач е и уметнички директор на Интернационалниот фестивал за гитара „Тремоло“-Скопје. Добитник е на награда од Здружението на музички и балетски педагози на Македонија за успешна едногодишна работа во областа на педагогијата. Работел како професор во приватното музичко училиште во Јена-Германија и Средното музичко училиште „Станислав Бинички“ во Лесковац, Србија.

Вработен е во ДМБУЦ „Илија Николовски – Луј“ –Скопје како професор по гитара и е хонорарен наставник во звањето доцент на Факултетот за музичка уметност-Скопје.

Наставно-образовна дејност

Во периодот од 2007 до 2012 година, евидентна е активната на студентите по гитара во класата на доц. м-р Дарко Багески преку настапи на продукции на ФМУ на концертот на Факултетот за музичка уметност-Скопје насловен како „Музика вива“, концерт за гитара и концерт на симфонискиот оркестар и солисти на ФМУ. Листа на позначајните активности на студентите од класата на доц. м-р Д.Багески:

- 19.12.2007 година, „Музика вива“ - концерт на студентите Т.Катевеновски, Д.Исмаили, З.Христов;
- 23.11.2008 година, Вечер на гитари –Музеј на град Скопје - со студентите Т.Катевеновски, Д.Исмаили;
- 12.3.2009 година, концерт на студентите-К.Волчев, И.Стефановски, Т.Катевеновски, И.Дукаџин;
- 29.4.2010 година, Концерт на Симфонискиот оркестар и солисти-студенти на ФМУ-студентот Т.Катевеновски;
- 27.10.2010 година, концерт за гитара на ФМУ-студентите Ј.Мехмеди, М.Младеновиќ, Л.Вуковиќ, Н.Баковиќ, К.Волчев.

Доц. м-р Д.Багески е член на комисија за одбрана на магистерска работа.

Научноистражувачка дејност

Во периодот од 18 до 20.11.2011 год. учествувал на научен собир на 6. Конгрес на асоцијации на класични гитаристи за Југоисточна Европа, одржан во Белград, Србија, каде што го презентирал Гитаристичкиот интернационален фестивал „Тремоло“ –Скопје.

Стручно-уметничка дејност

Концертната активност на доц. м-р Д.Багески е забележителна низ големиот број на концерти низ градовите во Македонија, концертот со Македонска филхармонија на „Денови на македонска музика“, концерт со Камерниот оркестар на ДМБУЦ „Илија Николовски – Луј“-Скопје во Харен-Германија, концерт со Гудачкиот камерен оркестар „Арко“, концерт со гитара и сопран, настап на Денови на македонската музика, концерти со Дуото „Чили“ низ повеќе градови во Македонија итн. Дуото „Чили“, во кое м-р Дарко Багески свири со виолинистот Аспарух Кртошев, има издадено ЦД со наслов „Лирска пајажина“, проект поддржан од Министерството за култура на Република Македонија.

Стручно-апликативна дејност

Значајни се неговите учества во жири-комисии на повеќе меѓународни натпревари во Косово, Србија, Хрватска и Скопје и на државниот натпревар во Скопје. М-р Дарко Багески е уметнички директор на 2. Интернационален фестивал за гитара „Тремоло“-2011 во Скопје, со што придонесува за развојот на инструментот гитара во Република Македонија.

Заклучок

Со оглед на горенаведеното и врз основа на доставената документација и следењето на уметничката и педагошката дејност на кандидатот м-р Дарко Багески, Рецензентската комисија со задоволство му предлага на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност-Скопје да го избере кандидатот м-р Дарко Багески за наставник по наставниот предмет гитара и камерна музика на гудачки инструменти, во звањето вонреден професор, без засновање работен однос.

Рецензентска комисија

Проф. Велко Тодевски с.р.

Проф. м-р Михаило Куфојанакис с.р.

Вонр. проф. м-р Тања Јанкова с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Дарко Љубен Багески

Институција: Факултет за музичка уметност - Скопје

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Факултет за музичка уметност- Скопје

Научна област: гитара

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	2007-08 година, 6 студенти-2 семестра (прв циклус студии)	14,4
2.	2008-09 година, 6 студенти-2 семестра(прв циклус студии)	14,4
3.	2009-10 година, 6 студенти-2 семестра(прв циклус студии)	14,4
4.	2010-11 година, 6 студенти-2 семестра (прв циклус студии)	14,4
5.	2011-12 година, 6 студенти-1 семестар (прв циклус студии)	7,2
6.	Член на комисија за оцена на магистерска работа-1 студент	0,3
	Вкупно	65,1

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	18-20.11.2011 год. учество на научен-стручен собир, VI конгрес на асоцијации на класични гитаристи за Југоисточна Европа, Сава центар, Белград, Србија –со презентација на Гитаристичкиот интернационален фестивал „Тремолло“-Скопје, РМ	1
	Вкупно	1

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	5.5. 2007 година, настап со дело на концертот на Гудачки камерен оркестар „Арко“, Католичка катедрала, Скопје	2
2.	21.11.2007 година, концерт со Гудачки камерен оркестар „Арко“, Фоаје на МОБ-Скопје	8
3.	19.3.2008 година, концерт - гитара и сопран, Фоаје на МОБ-Скопје	8
4.	20.4.2008 година, настап на Камерниот оркестар на ДМБУЦ „Илија Николовски-Луј“-Харен, Германија	1,6
5.	17.7.2008 година, концерт на Дуо „Чили“ гитара и виолина на Културно лето „Карпош“	8
6.	20.3.2009 година, настап на 32. Денови на македонската музика, Музеј на град Скопје	1

7.	20.5.2009 година, концерт во НУ Центар за култура-Крива Паланка, солистички концерт	8
8.	14.8.2009 година, „Топол културен бран“-Отворена сцена –Крива Паланка, Дуо „Чили“, гитара и виолина	8
9.	18.8.2009 година, „Топол културен бран“-Плато пред општината Ресен-дуо „Чили“, гитара и виолина	1,6
10.	26.8.2009 година, „Топол културен бран“-Дом на културата, Отворена сцена-Кочани-Дуо „Чили“, гитара и виолина	1,6
11.	27.8.2009 година, „Топол културен бран“,Собрание на општината, Отворена сцена-Виница, дуо гитара и виолина	1,6
12.	25.3.2010 година, концерт со оркестар Македонска филхармонија „33. Денови на македонска музика“, Дом на АРМ	8
13.	7.5.2010 година, НУ Центар за култура „Н.Ј.Вапцаров“- Делчево, солистички концерт	1,6
14.	13.5.2010 година, ДМУ „Т. Скаловски“ – Тетово, солистички концерт	1,6
15.	19.5.2010 година, Ликовен салон-Велес, солистички концерт	1,6
16.	6.5.2010 година, ХУ Центар за култура „Т.Прокопиев“-Куманово, настап на концерт на О. Герасимовска – пијано	0,8
17.	15.12.2010 година, ОМУ „Б.Џони“ – Струмица, солистички концерт	1,6
18.	17.12.2010 година, Дом на културата „Марко Цепенков“-Прилеп, солистички концерт	1,6
19.	30.12.2010 година, Културно-информативен центар –Скопје, солистички концерт	1,6
20.	8.7.2010 година, концерт - Дуо „Чили“-Велес	1,6
21.	2.12.2011 година, 2. Интернационален ПС гитар фестивал „Тремолло“ 2011-Скопје-Културно-информативен центар, полурецитал	0,8
22.	9.12.2011 година, Вечер на Христо Арсовски-Фоаје на МОБ, член на ансамбл	2
23.	24.2.2012 година, Натпревар на млади гитаристи „3-ти Поречки тирандо“-Пореч, Хрватска, полурецитал	0,8
24.	Издадено ЦД - Дуо „Чили“	8
Вкупно		79,4

СТРУЧНО – АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	Член на жири-комисија на Интернационален гитар фест, Лесковац, Србија, 2007 година	2
2.	Член на жири-комисија на Интернационален натпревар за гитара во Приштина, Косово, 2008 година	2
3.	Член на жири-комисија на Интернационален натпревар за гитара во Аранѓеловац, Србија, 2010 година	2
4.	Член на жири-комисија на Интернационален натпревар за гитара „Тремолло“ во Скопје, 2010 година	2
5.	Член на жири-комисија на Државен натпревар за гитара во Скопје, 2010 година	1
6.	Член на жири-комисија на Гитар арт фестивал во Белград, Србија, 2011 година	2
7.	Член на жири-комисија на Интернационален натпревар за гитара во Пореч, Хрватска, 2012 година	2
8.	Уметнички директор на 2. Интернационален фестивал за гитара „Тремолло -2011 “	2
Вкупно		15

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
Наставно-образовна дејност	65,1
Научноистражувачка дејност	1
Стручно-уметничка дејност	79,4
Стручно-апликативна дејност	15
Вкупно	160,5

Рецензентска комисија

Проф. Велко Тодевски с.р.

Проф. м-р Михаило Куфојанакис с.р.

Вонр. проф. м-р Тања Јанкова с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-
НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ГРУПА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ ОД
ОБЛАСТИТЕ: ТЕОРИЈА НА МУЗИКАТА, МУЗИЧКИ ФОРМИ СО
АНАЛИЗА, ХАРМОНИЈА И ПОЛИФОНИЈА СО АНАЛИЗА И
КОМПОЗИЦИЈА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ -
СКОПЈЕ

Наставно научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност – Скопје, на седницата одржана на 20.4.2012 година, донесе одлука со која се формира Рецензентска комисија за оцена на кандидат пријавен на конкурс за избор на еден наставник по група наставни предмети од областите: теорија на музиката, музички форми со анализа, хармонија и полифонија со анализа и композиција на Факултетот за музичка уметност во Скопје, објавен во дневните весници „Дневник“ и „Коха“ на 4.4.2012 година, во состав:

- проф. Стојан Стојков
- проф. д-р Тома Манчев
- проф. Живоин Глишиќ.

На конкурсот се пријави еден кандидат, и тоа вонр. проф. м-р Јана Андреевска. По разгледувањето на пријавата и приложените документи, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Јана Андреевска - Димитровска е родена на 27 април 1967 година во Скопје. Средно образование завршила во гимназијата „Јосип Броз Тито“ и на Одделот за пијано во Средното музичко училиште „Илија Николовски - Луј“ во Скопје. Во 1990 година дипломирала композиција на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Факултет за музичка уметност во Скопје, во класата на проф. Томислав Зографски, а во 1999 година и магистрирала композиција во класата на истиот професор.

По дипломирањето ја добила наградата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ за најдобар студент на Факултетот за музичка уметност за 1989/90 година. Во текот на своето образование користела низа стипендии: од Министерството за наука и образование, од Полската секција на ISCM (Меѓународно здружение за современа музика), Фондацијата за современа музика „Гаудеамус“ (Холандија) и други.

Во 1991 година се вработила како продуцент за сериозна музика во Музичката и касетна продукција на МРТ. Во 1995 е избрана за асистент на Одделот за теорија, композиција и диригирање на Факултетот за музичка уметност во Скопје, во 2003 за доцент, а во 2007 за вонреден професор на истата институција. Во текот на својата педагошка работа на Факултетот за музичка уметност - Скопје одржува настава по предметите: композиција, музички форми со анализа, полифона композиција, хармонска анализа и полифонија.

За време на студиите, а и по вработувањето на Факултетот за музичка уметност, Јана Андреевска - Димитровска се усовршува на бројни мајсторски курсеви со еминентни имиња на европската и светската современа музика како Луи Андрисен, Мајкл Најман, Франсоа Бернар-Маш, Кжиштоф Пендерецки (1993, Полска); Тон де Леу, Најдел Озборн и Димитри Кристоф (1994, Холандија), Александар Радвилович, Пјер Ален Жафрену, Ерик Годибер, Џон Вулрич, Франсоа Саран, Виктор Екимовски, Гоце Коларовски и Илија Пејовски (1999, 2000, 2001, 2002, Охрид). Во 2001 година добил Research Fellowship Grant и реализирала студиски престој на Arizona State University Music School - Темпи, Аризона, во чијшто рамки одржала две предавања („Гудачкиот квартет на Џон Кејџ“, „Ј. Андреевска: Дијада 1 и 2“). Во 2001 година е еден од предавачите на летната композиторска работилница на *Мултимедиа центарот за изведувачки уметности*, Охрид, Македонија, а во ноември 2002 година одржува серија предавања на ФМУ - Скопје, на тема „Аналитички пристапи кон музиката на XX век“.

Творештвото на Јана Андреевска - Димитровска ги брои следниве дела: *Шест минијатури за пијано*, 1986; *Варијации за пијано*, 1987; *Симфонијата* за оркестар, пијано, харфа и удиралки, 1989; *Фантазија* за голем симфониски оркестар, 1990; *Скокој*, за мецосопран, пијано и гудачи, 1992/93; *Дијада 1*, за голем симфониски оркестар, 1998; *Дијада 2*, за голем симфониски оркестар, 1998/99; *Scattered Blues*, за пијано, 2000; *Етјуга (Study)* за пијано, 2000; *Крај Езеро*, за женски хор, 2001 (на стихови од Цане Андреевски „Човек седи крај езеро“); *Крај Езеро*, верзија за мешан хор, 2010; *Study 2*, за соло пијано (2004); *Elective Affinities*, за виолина, виола, пијано, кларинет и удиралки (2004); „*Сокол ли сум, бура или бескрајна ѝесна?*“ (*Am I a falcon, a storm, or an unending song?*) за квартет саксофони, на стихови од „Книгата на часови“ од Р. М. Рилке (2007). Тие се изведувани од страна на авторот и други домашни уметници како Марија Вршкова, Ана Гацева, Марија Муратовска - Наумовска, ансамблот „Алеа“, квартетот саксофони „Димов“, Камерниот оркестар на Македонската радио-телевизија и Македонската филхармонија под диригентство на Ангел Шурев, Фимчо Муратовски, Тадеуш Козловски, Нил Томсон и други, како и од низа странски уметници и ансамбли како Marcel Worms - пијано, Дејан Синадиновиќ - пијано, женскиот хор „Колегиум музикум“ и Даринка Матиќ - Маровиќ (Србија), Ателас Синфонијата Копенхаген (Данска), квартетот саксофони „Ахоне“ (Франција) и други, во Македонија, Југославија, бивша СССР, Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Холандија, Австрија, Словакија, Украина, Молдавија, Германија, Данска, Франција, Велика Британија, Русија.

Јана Андреевска - Димитровска е член на Сојузот на композиторите на Македонија од 1990 година; од 2000 година е член на Претседателството на Сојузот на композиторите на Македонија, а од 2008 до денес - претставник на СОКОМ и Македонија во Собранието на Европскиот композиторски форум (ECF). Од 1997 до 1999 е член на Одборот за култура на Институтот „Отворено општество“, Фондација СОРОС, а од 1998, член на Собранието на ЗАМП.

НАСТАВНО - ОБРАЗОВНА И НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во рамките на нејзиниот професионален ангажман како наставник на додипломските студии на Факултетот за музичка уметност во Скопје, каде што во последните пет години со успех ги предава предметите: музички форми со анализа, полифона композиција, композиција и структура на музичкото дело, Јана Андреевска - Димитровска е ментор на три магистерски труда од областа на музичките науки и композиција: „За музичката форма на *Sinfonietta in Si* од Томислав Зографски - аналитички белешки“, 2008 (магистерски труд по музички науки на кандидатот Ленче Ушинова), „Увертира за симфониски оркестар“, 2010 (магистерски труд по композиција на кандидатот Сони Петровски) и „Варијации за симфониски оркестар“, 2011 (магистерски труд по композиција на кандидатот Дафина Зекири). Во изминатиов период, таа е член и во бројни комисији за одбрана на дипломски и магистерски трудови од областа на музичките науки и композицијата. Во 2010 година, во рамките на европскиот проект „Пијано рефлексја на Европската култура“, 17 - 27 август, држи три предавања за „Македонската музика за пијано“, а во октомври 2011, по покана на Кралската академија за музика во Лондон, реализира предавање за студентите по композиција на оваа врвна високообразовна музичка институција.

СТРУЧНО - УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Од 2007 година до денес, композициите на Јана Андреевска - Димитровска доживуваат сè поширока и побројна афирмација во Македонија и во повеќе европски земји. Особено некои од композициите (како на пример „Крај езеро“ и „Сокол ли сум, бура или бескрајна песна?“, „Студија 2“) стануваат составен дел на постојаниот репертоар на повеќе странски ансамбли (женскиот хор „Калиопе“ од Франција, квартетот саксофони „Саксофонквadrat“ од Германија и Московскиот ансамбл за современа музика).

Во овој контекст, особен успех е вклучувањето на композицијата „Scattered Blues“ за пијано во II том од колекцијата „Blues Beyond Borders“ на издавачката куќа Peer Music Classical GmbH New York - Hamburg, каде што композицијата на Андреевска е меѓу 28-те избрани од околу 200 композиции од целиот свет. Истата композиција за потребите на ова печатено издание (партитура) е снимено на ЦД кое е составен дел од изданието. Во 2011 година, издавачката куќа Zefir Records од Холандија го издава ова ЦД како независно.

Композицијата „Elective Affinities“, наратана и изведена на „Дрезденските денови на современа музика“ во 2004 година, со задоцнување е објавена на ЦД-то -промотивно издание на Dresdner Zentrum für zeitgenössische Musik und Europäisches Zentrum der Kunst Hellaу кон крајот на 2007 година.

За композицијата „Сокол ли сум, бура или бескрајна песна?“ („Am I a falcon, a storm or an unending song?“ за квартет саксофони, Јана Андреевска ги добива следните критики во германскиот печат:

„.....За возбуда се погрижи многу повеќе едно дело, полно со фантазија, „Am I a falcon, a storm, or an unending song?“ на македонската

композиторка Јана Андреевска, бидејќи во поврзувањето на првобитната сфера на овој инструмент со помош на враќање на таинственоста, зачекорува по нови патишта. Андреевска делото го напишала специјално за четирите музичари на „Saxophonquadrat“, а при тоа инспирирана од поезијата на Рилке. Насловот на нејзиното дело го цитира последниот стих на втората песна од „Книгата на часови“: „дали сум сокол, бура или голема (возвишена) песна?“. Композиторката го оставила на крајот прашалникот и како што тоа упатува кон отвореноста, така музиката на Андреевска навестува нестакнато тло. Величествено со каква моќна фантазија на звукот оваа композиторка родена 1967 година, дозволува да ја понесат сликите од светот на Рилке, за со чувството за можностите на звукот на четирите инструменти да ги пренесе во една нова таинственост.“ (Рафаел Ренике, 18.2.2011, Südwest Presse)

„....Едно вистинско дело на новата музика е наспротив „Am I a falcon, a storm, or an unending song?“ на Македонката Јана Андреевска. Жестоко и аглесто дејствува нејзиното дело според една поема од Рилке, нервозен одрон на мал простор. Суво, но многу впечатливо...“ (Reutlinger General-Anzeiger, 18.2.2011)

СТРУЧНО - АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Од 2006 година до денес, Јана Андреевска - Димитровска извршува и низа раководни функции на Факултетот за музичка уметност: од 2005 до 2008 е раководител на Катедрата за музичка теорија и педагогија, композиција, диригирање, музикологија и етномузикологија, а од 2009 е продекан за концертна дејност и меѓународна соработка. Во изминатиот период учествува во бројни факултетски комисији и во изработка на елаборати за менување и воведување нови студиски програми.

Од 2008 година до денес, како уметнички директор на Меѓународниот фестивал „Денови на македонска музика“ во организација на Сојузот на композиторите на Македонија, дава огромен придонес во подигнување на нивото на претставувањето и афирмацијата на македонската современа музика во земјата и во странство. Во рамките на нејзината работа како уметнички раководител на ДММ, особено е забележително присуството на поголем број странски уметници и ансамбли кои со особен интерес и почит изведуваат дела од македонски автори. Забележителен е и фактот дека голем број од тие дела остануваат на постојаниот репертоар на овие ансамбли и музичари. Исто така, во овој период се забележува зголемен интерес на домашната публика кон овој фестивал, со што е зголемен и интересот кон домашното и странското современо музичко творештво.

Покрај сите овие ангажмани тесно поврзани со професијата, Јана Андреевска е автор и на три преводи од белетристиката: „Часови“ од Мајкл Канингам (превод од англиски, издание на „Три“, 2006), „Бибиситерката“ од Роберт Кувер /Robert Coover - „The Babysitter“ (превод од англиски, издание на Темплум - Скопје, 2008) и „Имагинарни животи“ од Марсел Швоб/ Marcel Schwob „Vies Imaginaires“ (превод од француски, издание на Темплум (необјавена).

Во прилог на извештајот доставуваме и бодовна листа за избор.

ЗАКЛУЧОК

По разгледувањето на сите доставени документи од страна на кандидатката, Комисијата констатира дека Јана Андреевска – Димитровска ги исполнува сите услови за избор за наставник по група наставни предмети од областите: теорија на музиката, музички форми со анализа, хармонија и полифонија со анализа и композиција на Факултетот за музичка уметност-Скопје и му предлага на Наставно - научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, да ја избере во звањето **редовен професор.**

Рецензентска комисија

Проф. Стојан Стојков с.р.

Проф. д-р Томе Манчев с.р.

Проф. Живоин Глишиќ с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

вонр. проф. м-р Јана Александар Андреевска-Димитровска

Институција:

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Факултет за музичка уметност - Скопје

Научна област:

теорија на музиката, музички форми со анализа, хармонија и полифонија со анализа и композиција

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
Одржување настава на прв циклус студии		
1	Учебна 2007/2008 - неделен фонд 14 часа X 2 семестра	16,8
2	Учебна 2008/2009 - неделен фонд 16 часа X 2 семестра	19,2
3	Учебна 2009/2010 - неделен фонд 14 часа X 2 семестра	16,8
4	Учебна 2010/2011 - неделен фонд 12 часа X 2 семестра	14,4
5	Учебна 2011/2012 - неделен фонд 12 часа X 1 семестар	7,2
Одржување настава на втор циклус студии		
6	Учебна 2008/2009 и 2009/2010 - 1 кандидат на композиција x 30 часа x 0.05 x 4 семестри Учебна 2009/2010 - 2 кандидати на музикологија x 30 часа x 0.05 x 2 семестра	6
7	Ментор на дипломска работа 2010, 1 кандидат на композиција	0,2
8	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа (0.1) 2008, 1 кандидат на композиција 2008, 1 кандидат на музикологија 2011, 2 кандидати на композиција	0,4
9	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура (0.3) 2008, 3 кандидати (1 композиција+2 музикологија) 2009, 1 кандидат (музикологија) 2010, 2 кандидати (композиција) 2011, 7 кандидати (6 музикологија и 1 композиција) 2012, 3 кандидати (музикологија)	4,8
Вкупно		91,8

НАУЧНО - ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
Ментор на магистерска работа		
1	2008, магистерски труд по музички науки на кандидатката Ленче Ушинова: „За музичката форма на Sinfonietta in Si од Томислав Зографски - аналитички белешки“	1
2	2010, магистерски труд по композиција на кандидатот Сони Петровски: „Увертира за симфониски оркестар“	1
3	2011, магистерски труд по композиција на кандидатот Дафина Зекири: „Варијации за симфониски оркестар“	1
4	Одржано предавање по покана на референтен странски универзитет 28.10 2011, предавање на Royal Academy of Music - London, Велика Британија	3
5	Предавање на стручен собир со меѓународно учество 18.8.2010, Скопје - предавање „Македонската музика за пијано“, во рамките на европскиот проект „Пијано рефлексija на европската култура“, 17 - 27 август 2010	2
Вкупно		8

СТРУЧНО - УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
Изведби на композицијата „Крај езеро“ (“By the Lake” - верзија за женски хор)		
1	12 јуни 2008, Festival “Promenades Vocales de la Chapelle St. Joseph”, Caluire, Франција, женски хор „Calliope“, диригент: Régine Théodoresco	0,9
2	8 март 2009, Salle Moliere a Lyon, FR, женски хор „Calliope“, диригент: Régine Théodoresco	0,9
3	29 август 2010, Festival “Le Chant des Chapelles”, Plougastel, FR, женски хор „Calliope“, диригент: Régine Théodoresco	0,9
4	24 juin 2011 à La Cluse-et-Mijoux (25) - Château de Joux - 20h30 Calliope, chœur de femmes - direction: Régine Théodoresco	0,9
5	14 novembre 2010 à Beaume-les-Dames (25) - Théâtre municipal - 17h00 Calliope, chœur de femmes - direction: Régine Théodoresco	0,9
Изведби на композицијата „Крај езеро“ (“By the Lake” - верзија за мешан хор)		
6	31 март 2010, Денови на македонска музика, концерт на New London Chamber Choir, дир. James Weeks	0,9
Изведби на композицијата “Elective Affinities” за виолина, виола, кларинет, вибрафон, пијано		
7	29 март 2008, Денови на македонска музика, концерт на Љупчо Чедомирски, Владимир Костов, Блерим Груби, Марија Вршкова, Мојца Седеу	0,9
8	26 мај 2010, Букурешт, изведба во рамките на фестивалот International New Music Week	0,9
Изведби на композицијата		

“Study 2” за пијано		
9	Охридско лето 2007, Марија Вршкова - пијано	0,6
10	Скопско лето, 25.6.2008, Огненка Герасимовска - пијано	0,6
11	30 март 2011, Денови на македонска музика, Концерт на Московски ансамбл за современа музика, Михаил Дубов - пијано	0,6
12	18 април 2011, Голема сала на Свердловската филхармонија, Екатеринбург, Русија - концерт на Московскиот ансамбл за современа музика, Михаил Дубов - пијано	0,6
13	20 април 2011, Концертна сала на Академијата за култура и уметност М.Д.Смирнов, Чељабинск, Концерт на Московскиот ансамбл за современа музика, Михаил Дубов - пијано	0,6
14	4 мај 2011, Московски дом на националностите, Концерт на Московскиот ансамбл за современа музика, Михаил Дубов - пијано	0,6
15	30 октомври 2011, Royal Academy of Music, London, Концерт на ансамблот CHROMA, Roderick Chadwick - piano	0,6
16	5 ноември 2011, Blue Hall/Grand Hotel Union, Љубљана, Наталија Младеновиќ - пијано	0,6
Изведби на композицијата “Study” за пијано		
17	Скопско лето, 25.6.2008, Огненка Герасимовска - пијано	0,6
Изведби на композицијата „Спокој“ за мецосопран и пијано		
18	Скопско лето, 25.6.2008, Милена Арсовска - мецосопран, Огненка Герасимовска - пијано	0,6
Изведби на композицијата „Scattered Blues” за пијано		
19	30 октомври 2011, Royal Academy of Music - London, Концерт на ансамблот CHROMA, Roderick Chadwick - piano	0,6
20	27 март 2012, Денови на македонска музика, Наташа Митровиќ - пијано	0,6
Изведби на композицијата “Am I a Falcon, a Storm or an Unending Song?” (Сокол ли сум, бура, или бескрајна песна?) за квартет саксофони		
21	14.06.07 Berlin, 'Galerie Bild Plus', Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman)	0,9
22	16.06.07 Zinnowitz, Evangelische Kirche; Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman) без документација	/
23	19.06.07 Karlshagen, Evangelische Kirche; Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman) без документација	/
24	20.06.07 Heringsdorf, Evangelische Kirche; Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman) без документација	/
25	8.11.07 'Evangelische Akademie' Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman)	0,9
26	26 март 2008, Денови на македонска музика, Концерт на Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman)	0,9
27	19.04.2008, Dorfkirche Stolpe, Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman)	0,9

28	09.10.09 Bergen Enkheim, Evangelische Kirche, Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman)	0,9
29	10.10.09 Schlüchtern, Evangelische Kirche, Saxofonquadrat (Clemens Hoffmann, Clemens Arndt, Christian Raake, Hinrich Beerman)	0,9
30	10.03.11, London, Holy Trinity Church, Prince Consort Road	0,9
31	16.02.11, Reutlingen, Konzertreihe der Stadt "Ars Nova"	0,9
32	11.02.11, Berlin, Galerie des Kulturshauses Spandau, Vernissage zur Ausstellung „Skopje – Stadt im Wandel“, Fotografien von Henrik Elburn und mazedonischen Künstlern	0,9
33	17 август 2011, Охридско лето, квинтет „Алијаџ“ - (Daniel Gauthier, Eva Barthas, Koryun Asatryan, Sebastian Pottmeier)	0,9
Изведби на композицијата ДИЈАДА 1 за симфониски оркестар		
34	20 декември 2007, Македонска филхармонија, дир. Neil Thomson (Велика Британија)	1,2
Вкупно		24,6

СТРУЧНО - АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
Рецензент на учебник за основно или средно образование		
1	2008, Учебник по музичка култура за прво одделение од деветгодишното основно образование од авторите Милица В.Калајџиеска и Наташа Лалчевска	0,5
2	декември 2007, учебник „Волшебниот свет на музиката во Македонија“ 1-9 од Тоде Радевски и Нела Радевска, дел од публикацијата „Мојата татковина Македонија“ - Министерство за надворешни работи	0,5
Објавени дела во зборник (партитури и ЦД-а) во странски издавачки куќи		
= Објавено дело во каталог на меѓународна (ликовна) манифестација		
3	“Scattered Blues” во II. Volume од колекцијата “Blues Beyond Borders” (2007), Peer Music Classical GmbH New York - Hamburg	2
4	“Scattered Blues” објавено на ЦД “Blues Beyond Borders” (2011) - Zefir Records, Netherlands	2
5	„Elective Affinities” објавена на ЦД во издание на Dresdner Zentrum für zeitgenössische Musik und Europäisches Zentrum der Kunst Helleräу (CD снимено во 2004, издадено со задоцнување во 2007)	2
Објавено дело во каталог на национална манифестација		
= Објавено дело на ЦД		
6	2008, „Сокол ли сум, бура, или бескрајна песна?“ на двојно ЦД од „Денови на македонска музика 2008“ - Камерна музика/Музика за гудачки оркестар, издание на СОКОМ и МРТ	1
7	2010, Крај езеро“ на двојно ЦД од „Денови на македонска музика 2010, издание на СОКОМ и МРТ	1
8	2011, “Study 2” на двојно ЦД од „Денови на македонска музика 2011“, издание на СОКОМ и МРТ	1
9	2011, “Scattered Blues” и “Study 2” на ЦД „Македонска музика за пијано“ - Марија Вршкова, издание на СОКОМ и МРТ	1

		Вкупно	11
Дејности од поширок интерес			
10	Член на комисија за избор во звање -2007, 3 пати -2010, 3 пати		1,2
11	Претседател на организационен/програмски одбор на меѓународен стручен собир (5 мандати) Уметнички директор на фестивалот „Денови на македонска музика“ - 2008, 2009, 2010, 2011 и 2012		10
12	2005 - 2008, раководител на Катедрата за музичка теорија и педагогија, композиција, диригирање, музикологија и етномузикологија на ФМУ		3
13	2009 - денес, продекан за концертна дејност и меѓународна соработка на ФМУ		4
	Вкупно		18,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	91,8
НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	8
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	24,6
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	29,2
Вкупно	153,6

Рецензентска комисија

Проф. Стојан Стојков с.р.

Проф. д-р Томе Манчев с.р.

Проф. Живоин Глишиќ с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАУЧЕН СОРАБОТНИК - ДОЦЕНТ ВО ИНСТИТУТОТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА ВО СКОПЈЕ

Врз основа на членовите 56 и 57 од Законот за научно-истражувачка дејност и членот 17 од Статутот на Институтот за национална историја, Советот на Институтот, на својата седница, одржана на 14 мај 2012 година, донесе одлука под реден број 02-243/1 за именување на Рецензентска комисија за избор на д-р Владимир Јанев во звањето научен соработник - доцент. Конкурсот за избор на научен соработник – доцент беше објавен на 3 мај 2012 година во "Утрински весник", бр. 3870, стр. 25. Како членови на Рецензентската комисија имаме задоволство до Наставно-научниот совет на ИНИ да го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Кратка биографија

Владимир Јанев е роден во Скопје, во 1975 година. Основно и средно образование завршил во Скопје. Во 2000 година дипломирал на Филозофскиот факултет при универзитетот "Св. Кирил и Методиј" - Катедра за историја, на тема "Мировната конференција во Париз и македонското прашање". Во 2003 година учествувал на меѓународниот научен симпозиум "Власите на Балканот", одржан во Скопје. Во 2005 година завршил постдипломски студии во Институтот за национална историја и магистрирал на темата "Евреите во Македонија (XV–XVII век)". Во 2006 година магистерската тема на Владимир Јанев е објавена под наслов "Евреите во Македонија (XV–XVII век)". Во 2007 година кандидатот учествувал на меѓународната конференција "Историја, историографија и настава по историја", одржана во Скопје. Од февруари 2009 година се вработил во Институтот за национална историја како помлад асистент во Одделението за проучување на османско–турскиот период. Во 2009 година Владимир Јанев

пријавил докторска дисертација под наслов "Евреите во Македонија (1700 - 1912)". Во март 2011 година, во МАНУ беше промовирана неговата книга "Евреите во Македонија (XV–XVII век)" на англиски и на македонски јазик. На 30 јуни 2011 година, Владимир Јанев ја одбрани докторската дисертација под наслов "Евреите во Македонија (1700-1912)" и се стекна со научниот степен доктор на историски науки. Од 11 август 2011 до 3 април 2012 година, Владимир Јанев престојуваше во Стокхолм, Шведска, во Институтот за еврејски студии – PAIDEIA.

Оцена на научната работа на кандидатот

Работејќи во Одделението за проучување на османско-турскиот период, д-р Владимир Јанев се занимавал со проучување на одделни прашања и проблеми од периодот на османлиското владеење во Македонија. Посебно го проучувал историскиот и културниот развој на еврејската заедница во Македонија во периодот на османлиското владеење. Во ноември 2005 година под раководство на менторот проф. д-р Ахмет Шериф, во Институтот за национална историја ја одбрал магистерската тема под наслов "Евреите во Македонија (XV- XVII век)", која во 2006 година е објавена под истиот наслов. Во оваа книга се потенцира значењето на еврејската заедница во Македонија од економски, социјален и културен аспект. Исто така, значајно е да се истакне дека ова е прва монографија во рамките на македонската историографија која темелно ја проучува историјата на еврејската заедница во периодот на османлиското владеење во Македонија. Во првата глава од книгата, под наслов "Евреите во Македонија пред доаѓањето на Турците-османлии на Балканскиот Полуостров", кандидатот ја опишува колонизацијата на еврејското население во Македонија во античкиот период, како и положбата на македонските Евреи во периодот на средниот век. Во втората глава од книгата, под наслов "Населување на Евреите од Западна Европа во Македонија", кандидатот ги опишува трите еврејски групи во Македонија (Сефарди, Ашкенази и Романиоти), доселувањето на Сефардите и Ашкеназите во македонските градови, како и процесот на обединување на Евреите во Македонија. Во третата глава од книгата, под наслов "Стопанската дејност на Евреите во Македонија

од XV до XVII век", кандидатот го истакнува значењето што еврејската заедница го имала во развојот на економијата на Османлиската Империја. Во четвртата глава од книгата, под наслов "Религијата и културата на македонските Евреи", кандидатот ја опишува структурата на еврејската општина и начинот на живот во неа, како и месијанските движења на Евреите во периодот на османлиското владеење, кои кулминираат со движењето на лажниот месија Шабатај Цви во втората половина на XVII век. Исто така, кандидатот ја опишува културната и просветната дејност во рамките на еврејската општина, а како настан значаен за македонската култура ја истакнува еврејската печатарска дејност. Во март 2011 година, второто издание на оваа книга (на англиски и на македонски јазик) беше промовирано во МАНУ, како дел од одбележувањето на годишнината од депортирањето на македонските Евреи за време на Втората светска војна. Со објавувањето на англиски јазик, ова дело се стекна со меѓународна афирмација.

Во 2007 година, д-р Владимир Јанев учествувал на меѓународната конференција "Историја, историографија и настава по историја", која се одржала во Скопје. Таму кандидатот настапил со рефератот "Доселувањето на Евреите во Македонија (XV – XVII век)", во кој го опишува доселувањето на Сефардите и Ашкеназите во македонските градови. Во 2010 година, кандидатот ја напишал статијата "Јазикот на македонските Евреи – историски развој (XV-XVII век)", која е објавена во изданието "Филолошки студии" 8/2010, vol.1, Скопје-Перм-Љубљана-Загреб, 2010, стр. 217-226. Во оваа статија, кандидатот го опишува развојот на јазикот на македонските Евреи, како и значењето на еврејскиот фолклор како компонента за зачувување на идентитетот на Евреите во Македонија.

На 30 јуни 2011 година, под раководство на менторот проф. д-р Ахмет Шериф, во Институтот за национална историја Владимир Јанев ја одбрани докторската дисертација под наслов "Евреите во Македонија (1700-1912)" и се стекна со научниот степен доктор на историски науки. Од 11 август 2011 до 3 април 2012 година, Владимир Јанев престојуваше во Стокхолм, во Институтот за еврејски студии – PAIDEIA. Во рамките на овој студиски престој, кандидатот го изучуваше хебрејскиот јазик и се стекна со солидни познавања од областа на еврејската култура, филозофија и историја. На 20 и 21

ноември 2011 во Стокхолм, кандидатот учествуваше на научната конференција Limmud – Stockholm, и одржа предавање под наслов "Евреите во Македонија во периодот на османлиското владеење". Од 13 до 21 декември 2011 година, кандидатот престојуваше во Ерусалим, Израел, и учествуваше на семинарот "Holocaust studies", организиран од страна на Yad Vashem, The International school for Holocaust studies.

Д-р Владимир Јанев активно е вклучен во сите научноистражувачки и тековни активности на Институтот за национална историја.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на гореизложеното, може да се констатира дека д-р Владимир Јанев е сериозен млад истражувач, чие усовршување и напредување оди по нагорна линија. Со своето досегашно усовршување и научна дејност како млад истражувач, тој ги има сите предиспозиции и понатаму да напредува и да се специјализира во својата област. Според тоа, тој ги исполнува предвидените услови за стекнување повисоко научно звање и рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на Советот на ИНИ, д-р Владимир Јанев да биде избран во звањето научен соработник - доцент.

Скопје, 4. VI. 2012 г.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Драги Ѓорѓиев с. р.
2. Проф. д-р Ахмет Шериф с. р.
3. Проф. д-р Милан Бошкоски с. р.

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ: ИМУНОЛОГИЈА, ФАРМАЦЕВТСКА ХЕМИЈА
И СОЦИЈАЛНА ФАРМАЦИЈА, НА ФАРМАЦЕВТСКИОТ ФАКУЛТЕТ
ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата XXII седница одржана на 22.5.2012 година, одреди Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по група предмети: имунологија, фармацевтска хемија и социјална фармација, по конкурс објавен во весникот „Утрински весник“ на 6.4.2012 година. На конкурсот се пријави само еден кандидат. Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Љубица Шутуркова, проф. д-р Александар Димовски и проф. д-р Елена Трајковска Докиќ, по пријавата на д-р Александра Грозданова, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Асистент Александра Грозданова е родена на 4. II 1974 год. во Скопје. Основно и средно образование завршила во Скопје. Во учебната 1992/1993 год. се запишала на студии на Фармацевтскиот факултет во Скопје, а ги завршила во 1998 год. со одбрана на дипломската работа под наслов „Изолирање и секвенционирање на олигосахаридната имунодоминантна детерминанта од липополисахаридот на *Helicobacter pylori*“, и се стекнала со звањето дипломиран фармацевт. Во април 2000 год. го има положено стручниот испит, а во мај 2000 год. е избрана за помлад асистент по предметот основи на молекуларна биологија. Од септември 2000 год. е вработена на Фармацевтскиот факултет во Скопје, при Институтот за фармацевтска хемија. Во периодот 1999 - 2002 год. студирала на интердисциплинарните постдипломски студии по молекуларна биологија и генетски инженеринг, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и Македонската академија на науки и уметности, Tempus - Phare проект, во Скопје. Во јануари 2003 год. ја одбрала својата магистерска тема под наслов „Дизајнирање и синтеза на олигосахаридни вакцини за *Vibrio cholerae*“ и се стекнала со звањето магистер на науки од областа на молекуларната биологија и генетското инженерство, дисциплина - молекуларна фармација. Во јуни 2003 год. е избрана за асистент по групата на предмети основи на молекуларна биологија со генетика и имунологија со имунохемија. Во периодот од 2002 до 2005 год. ја реализира специјализацијата по испитување и контрола на лекови при Фармацевтскиот факултет во Скопје. Во март 2006 год., со одбрана на специјалистичкиот труд под наслов „Испитување и контрола на лекови со биолошко потекло“ се стекнува со звањето специјалист по испитување и контрола на лекови.

Активно е вклучена во работата на Центарот за испитување и контрола на лекови при Фармацевтскиот факултет во Скопје.

Александра Грозданова има неколку студиски престои во високообразовни институции во странство. Во 2003 год. престојувала на стручно усовршување во период од 2 месеца во истражувачкиот центар на Светската здравствена организација во Лозана, Швајцарија, во рамките на програмата за инфективни заболувања и вакцинација. Во 2006 год., во рамките на проектот “Реконструкција на фармацевтската едукација во Република Македонија” (ТЕМПУС проект, CD_JEP-18016-2003) во период од 6 месеци остварила студиски престој во Стокхолм, Шведска, на Институтот за имунологија при Универзитетот во Стокхолм. Во рамките на овој проект го реализирала самостојниот научен труд од 20 кредит-поени, под наслов “Пневмококни конјугатни вакцини: синтеза и имуноген профил”

Во периодот од декември 2006 до февруари 2007, кандидатката ја завршила обуката за акредитирани едукатори во рамките на проектот “Управување со здравствениот сектор”, реализиран од Министерството за здравство на Република Македонија, со што се стекнува со звањето акредитиран едукатор и ментор при Фармацевтската комора на Република Македонија.

Во рамките на Четвртиот конгрес на фармацијата на Република Македонија со интернационално присуство во 2007 година, м-р Грозданова ја извршува функцијата генерален секретар на Научниот одбор на Конгресот. Во февруари 2008 година ја има завршено обуката за оценувачи, реализирана од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија, и се има стекнато со компетентност за оценувач при акредитирање на лаборатории за тестирања и калибрација, инспекциски и сертификациони тела (ИСО/ИЕЦ 17025, ИСО/ИЕЦ 17020, ЕН 45011).

Член е на повеќе научни и професионални организации, како: Македонско фармацевтско друштво, Фармацевтска комора на Македонија, Институт за акредитација на Република Македонија, Македонско здружение за имунологија и Европско здружение за имунологија.

Наставно-научна и стручна активност

Александра Грозданова активно учествува во изведувањето на практичната настава по предметите основи на молекуларната биологија со генетика, имунологија со имунохемија, социјална фармација и фармацевтска хемија. Кандидатката активно учествува во научно истражувачката работа при Институтот за фармацевтска хемија во областа на имунохемијата, имуноterapiјата и молекуларната фармација и активно е вклучена во работата на Центарот за испитување и контрола на лекови при Фармацевтскиот факултет во Скопје, во делот за биолошка контрола на лекови.

Од досегашната стручно-научна активност на Александра Грозданова, посебно го издвојуваме учеството во научните проекти и тоа проектот “Развој и регулација на антигликоконјугатни антители кај автоимуни болест и развојот на олигосахаридни вакцини за заштита од бактериска инфекција” (2000-2004, Универзитет Колумбија, САД – Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје, Македонија) и проектот “Улогата на молекуларна мимикрија и создавање на антигликоконјугатни антители во патогенезата на инфекциите од грам-

негативни бактерии” (2010 – Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје, Универзитетот во Белград и Универзитетот во Стокхолм).

По изборот во последното звање асистент, кандидатката во континуитет е ангажирана во изведувањето на наставата на студиските програми дипломиран фармацевт и магистер по фармација на предметите: имунологија со имунохемија, базична имунологија, молекуларна биологија со генетика, социјална фармација и фармацевтска хемија. Кандидатката е вклучена во севкупната наставна, научна и апликативна дејност на Институтот за фармацевтска хемија. Во февруари 2012 год. ја одбранила својата докторска дисертација под наслов „Молекуларна карактеризација на липополисахаридите од *Campylobacter jejuni* и нивна асоцираност со појава на Guillain Barre синдром”. Во досегашниот период на работа, кандидатката како автор или коавтор, има објавено повеќе оригинални научни и стручни трудови во домашни и странски списанија, има учествувало на научни собири во земјата и во странство и на повеќе домашни и меѓународни конгреси и симпозиуми, а одржала и неколку предавања на стручни и научни конференции.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисија дава позитивно мислење за Александра Грозданова и цени дека таа во целокупната нејзината досегашна работа покажува одлични резултати, како во наставно-образовната, така и во научноистражувачката работа. Во периодот од последниот избор, кандидатката темелно и совесно ги извршува поставените задачи и се ангажира за постојано научно и стручно усовршување. Сето ова укажува дека таа се развива во добар научен, стручен и педагошки работник, со што ги исполнува сите предуслови за нејзин понатамошен развој како во наставната така и во научната област со која се занимава.

Ценејќи ги досегашните активности на д-р Александра Грозданова, сметаме дека во целост ги исполнува условите за избор во звањето доцент за групата предмети: имунологија, фармацевтска хемија и социјална фармација при Фармацевтскиот факултет во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Љубица Шутуркова, с.р.

Проф. д-р Александар Димовски, с.р.

Проф. д-р Елена Трајковска Докиќ, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **АЛЕКСАНДРА СЛОБОДАН ГРОЗДАНОВА**

(име, татково име и презиме)

Институција: **ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ, СКОПЈЕ**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **ФАРМАЦИЈА, МЕДИЦИНСКИ НАУКИ И ЗДРАВСТВО**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава	
2.	Одржување на вежби	43,35
	студиска програма 2002/2003	
	1. Основи на молекуларна биологија и генетика (6,5 ЕКТС) 45 часа годишно *0,03 (2002-2010)	10,8
	2. Имунологија со имунохемија (5,5 ЕКТС) 45 часа годишно *0,03 (2000-2009)	12,15
	3. Социјална фармација (4,5 ЕКТС) 15 часа годишно *0,03 (2008-2012)	2,25
	4. Фармацевтска хемија 3 (10 ЕКТС) 5 часа годишно *0,03 (2006-2012)	1,05
	студиска програма 2009/2010	
	5. Молекуларна клеточна биологија и генетика (6 ЕКТС) 45 часа годишно *0,03 (2009-2012)	5,4
	6. Базична имунологија (3 ЕКТС) 30 часа годишно *0,03 (2009-2012)	3,6
	7. Социјална фармација со методологија (3 ЕКТС) 30 часа годишно *0,03 (2009-2012)	3,6
	8. Фармацевтска хемија 2 (6 ЕКТС) 5 часа * годишно 0,03 (2009-2012)	0,6
	студиска програма – дипломиран лабораториски биоинженер	
	9. Молекуларна биологија и генетика 45 часа годишно *0,03 (2011-2012)	2,7
	10. Микробиологија со имунологија 10 часа годишно *0,03 (2011-2012)	0,6
	11. Имунолошки методи во контрола на лекови 10 часа годишно *0,03 (2011-2012)	0,6
3.	Одржување на менторска настава за здравствена клиничка практика (специјалистички здравствени студии)	
4.	Подготовка на нов предмет	3
	1. Молекуларна биологија со генетика (2000 год. вежби)	0,5
	2. Имунологија со имунохемија (2000 год. вежби)	0,5
	3. Социјална фармација (2008 год. вежби)	0,5

	4. Социјална фармација со методологија (2009 год. вежби)	0,5
	5. Биолошки и имунолошки лекови (2011 год., вежби)	0,5
	6. Преговарачки, комуникациски и презентациски вештини во фармацевтската практика (2011 год., вежби)	0,5
5.	Консултации со студенти Молекуларна биологија и генетика, 10 часа годишно *0,002 (2002-2010) Имунологија со имунохемија, 10 часа годишно *0,002 (2000-2010) Социјална фармација, 10 часа годишно *0,002 (2008-2012) Фармацевтска хемија 10 часа годишно *0,002 (2009-2012)	0,52
6.	Консултации со студенти во рамки на здравствена клиничка пракса (специјалистички здравствени студии) Испитување и контрола на лекови Испитување и контрола на лекови со биолошко потекло Вкупно 30 студенти * 0,2 (2006-2012)	6
7.	Ментор и едукатор на здравствена едукација Фармацевтска комора на Република Македонија Вкупно 40 студенти *0,08 (2006-2012)	3,2
8.	Позитивно рецензирана збирка задачи или практикум - коавтор 1. Имунологија со имунохемија 2. Молекуларна биологија со генетика	6
9.	Интерна скрипта од предавања Социјална фармација со методологија (3 ЕКТС)	4
10.	Пакет информации за одреден предмет 1. Имунологија со имунохемија 2. Социјална фармација 3. Социјална фармација со методологија 4. Фармацевтска хемија	4
	Вкупно	70,07

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Учесник во национален научен проект Улогата на молекуларна мимикрија и создавање на антигликоконјугантни антитела во патогенезата на инфекциите од грам негативни бактерии (2010 - во тек, Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје, Македонија)	3
2.	Учесник во меѓународен научен проект Развој и регулација на антигликоконјугантни антитела кај автоимуни болест и развојот на олигосахаридни вакцини за заштита од бактериска инфекција (2000-2004, Универзитет Колумбија, САД – Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје, Македонија).	5
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно/научно списание 1. The role of molecular mimicry in the etiology of Guillain Barré Syndrome. Aleksandra Grozdanova, Slobodan Apostolski, Ljubica Suturkova <i>Macedonian pharmaceutical bulletin</i> , 56 (1,2) 3 - 12	5,6
		3,2

	(2010), <i>Review</i> (80%) 2. Serogrouping and Rapd-PCR of <i>Campylobacter Jejuni</i> . Elena Trajkovska - Dokic, <u>Aleksandra Grozdanova</u> , Snezana Stojkovska, Kostadin Icev, Macedonian Medical Review, 63, 2009 (60%)	2,4
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно стручно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор	36
	1. Lipopolysaccharides from different <i>Campylobacter jejuni</i> strains bearing ganglioside-like epitopes crossreact with Guillain-Barre syndrome patients sera. <u>Grozdanova Aleksandra</u> , Poceva-Panovska Ana, Brezovska Katerina, Trajkovska-Dokic Elena, Dimovski Aleksandar1, Apostolski Slobodan3, Suturkova Ljubica The Open Immunology Journal ISSN: 1874-2262 - Volume 4, 2011 (60%)	3,6
	2. Reactivity of Guillain-Barre syndrome patients sera with ipopolysaccharides of different <i>Campylobacter jejuni</i> serotypes. <u>Grozdanova Aleksandra</u> , Poceva-Panovska Ana, Brezovska Katerina, Trajkovska-Dokic Elena, Dimovski Aleksandar1, Apostolski Slobodan3, Suturkova Ljubica1 Srp.Arh.Celok.Lek – прифатен ноември 2011 (60%)	3,6
	3. Cross-reactive epitopes present in <i>Campylobacter jejuni</i> serotypes isolated from enteritis patients. <u>Grozdanova A.</u> , Poceva-Panovska A., Brezovska K., Trajkovska-Dokic Dimovski A., Apostolski S., Suturkova Lj Contributions, Sec. Biol. Med. Sci. MASA, XXXII, 1, p. 113–125 (2011) ISSN 0351–3254 (60%)	3,6
	4. Serogrouping and Randomly Amplified Polymorphic DNA Fingerprinting of <i>Campylobacter Jejuni</i> . Elena Trajkovska - Dokic, Snezana Stojkovska, Kostadin Icev, <u>Aleksandra Grozdanova</u> , Macedonian Journal of Medical Sciences. MJMS.1857-5773.2011.0200, 2011 (60%)	3,6
	5. Immunoreactivity of glycoproteins isolated from human peripheral nerve and <i>Campylobacter jejuni</i> (O:19). Katerina Brezovska, Ana Poceva Panovska, <u>Aleksandra Grozdanova</u> , Ljubica Suturkova, Ivana Basta, Slobodan Apostolski J Neurosci Rural Pract. 2011 Jul-Dec; 2(2): 125–129. (60%)	3,6
	6. Immunoreactivity and characterisation of oligosaccharide determinants in glycoproteins isolated from peripheral nerve and bacteria <i>Campylobacter jejuni</i> O:19. A. P. Panovska, K. Brezovska, <u>A. Grozdanova</u> , Lj., S. Apostolski accepted for publication in Neurologia Croatica, February 2012. (60%)	3,6
	7. Basta, I., Suturkova, L., Vujić, A., Aleksić, S., Poceva, A., <u>Paskoska, A.</u> , Milenikova, K., Apostolski, S. Antibodies to ganglioside GM1 and <i>Campylobacter jejuni</i> in patients with Guillain-Barré syndrome (2005) Srpski arhiv za celokupno lekarstvo. 133 (3-4), pp. 123-128. . (60%)	3,6
	8. Grozdanova A, Poceva Panovska A, Brezovska K, Suturkova Lj Synthesis and immunogenic profile of glucoconjugates as new model for oligosaccharide based vaccines against <i>Vibrio cholerae</i> . Macedonian pharmaceutical bulletin Vol 53, 147-148, 2007 (60%)	3,6
	9. Brezovska K, Poceva Panovska A, Grozdanova A, Apostolski S, Suturkova Lj Determination of the cross-reactive epitopes in GalGalNAc binding glycoproteins from human peripheral nerve and <i>Campylobacter jejuni</i> (O:19). Macedonian pharmaceutical bulletin Vol 53, 149-150, 2007 (60%)	3,6

10. Poceva Panovska A, Brezovska K, Gorzdanova A, Apostolski S, Suturkova Lj Determination of oligosaccharide antigenic determinants from peripheral nerve and Campylobacter jejuni O:19 glycoproteins Macedonian pharmaceutical bulletin Vol. 53, 151-152, 2007 (60%)	3,6
Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	1,2
1. Induction of antiganglioside antibodies in Guillain Barré Syndrome animal model. Grozdanova A., Poceva-Panovska A., Brezovska K., Trajkovska-Dokic, Dimovski A., Apostolski S., Suturkova Lj, Maced. Pharm. bulletin, 57 (supplement) 321-322 (2011) (60%)	
Трудови со оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	3,9
1. Determination of the cross-reactive epitopes in Gal(1-3) GalNAc bearing glycoproteins from human peripheral nerve and campylobacter jejuni (O:19). Brezovska K, Panovska Poceva A, <u>Grozdanova A</u> , Basta I, Apostolski S., Suturkova Lj. IV Congres for neuroscience in Serbia with international participation, Sep. 2008. (60%)	1,8
2. Motor Neuron disease associated with anti-GM1 antibodies crossreactive to the glycoproteins of the human peripheral nerve, spinal cord and campylobacter jejuni. Ljubica Suturkova, I. Basta, Z. Stevic, R. Trikić, A. Poceva, A. Paskoska, K. Milenkova, S. Apostolski. 35 th International Danube Symposium for neurological sciences, Belgrade, Serbia and Montenegro, Sep. 2003 (60%)	1,8
Секциски предавања на научен/стручен собир	3
1. Комукациски вештини во фармацевтската професија (НФИЦ-континуирана едукација, април 2011 год.)	1
2. Антибиотска резистентност-проблеми и предизвици на фармацевтите (ECDC и Институт за јавно здравје, 2011)	1
3. Развој на вакцини - предизвик на современото живеење (2-рата Конференција за интелектуална сопственост во фармацевтската индустрија, 2010 година)	1
Учество на научен/стручен собир со реферат	
- усна презентација	2
1. Induction of antiganglioside antibodies in Guillain Barré Syndrome animal model (Петти конгрес на фармација со меѓународно учество, септември 2011 година)	1
2. Pneumococcal vaccines: synthesis and immunogenic profile (Четврти Конгрес на фармација со меѓународно учество, септември 2007 година)	1
- постер	4
1. Molecular characterization and detection of ganglioside like epitopes in lipopolysaccharides from different Campylobacter jejuni strains (14th Hellenic symposium on medical chemistry, 2010)	0,5
2. Design, synthesis and immunogenic characterization of a model for pneumococcal conjugate polysaccharide vaccine (8th World Meeting on Pharmaceutics, Biopharmaceutics and Pharmaceutical Technology, Истамбул, Турција 2012)	0,5
3. Trajkovska-Dokic E, Grozdanova A, Grdanovska T, Stojkovska S, Petrov J, Icev K, Serogrouping and rapid-PCR of Campylobacter jejuni, 6th Balkan Congress of Microbiology, 28-31 October, 2009, Ohrid, Macedonia	0,5

	(60%)	
	4. Isolation and immunological characterization of cross-reactive glycoproteins from human peripheral nerve and <i>Campylobacter jejuni</i> O:19 (8th World Meeting on Pharmaceutics, Biopharmaceutics and Pharmaceutical Technology, Истамбул, Турција 2012)	0,5
	5. Analysis of carbohydrate determinant from <i>Campylobacter jejuni</i> O:19 using fluorophore-assisted carbohydrate electrophoresis (8th World Meeting on Pharmaceutics, Biopharmaceutics and Pharmaceutical Technology, Истамбул, Турција 2012)	0,5
	6. Inhibition of proteion tyrosine kinase p56lck by flavonoids. Second International Meeting on Medical and Pharmaceutical Chemistry, Anayla, Turkey, 2004, Marija Hiljadnikova-Bajro, Aleksandra Grozdanova, Zoran Sterjev, Aleksandar Dimovski, Ljubica Suturkova	0,5
	7. Peptide mapping and immunoreactivity of GalGalNAc bearing glycoproteins from peripheral nerve. Second International Meeting on Medical and Pharmaceutical Chemistry, Anayla, Turkey, 2004, poster presentation Katerina Milenkova, Ana Poceva Panovska, Aleksandra Grozdanova, Zoran Sterjev, Aleksandar Dimovski, Ljubica Suturkova	0,5
	8. Design and synthesis of oligosaccharide vaccines against <i>Vibrio Cholerae</i> . Second International Meeting on Medical and Pharmaceutical Chemistry, Anayla, Turkey, 2004, poster presentation Aleksandra Grozdanova, Ana Poceva Panovska, Katerina Milenkova, Aleksandar Dimovski, Ljubica Suturkova	0,5
	Апстракти објавени во зборник на конференција	
	- Меѓународна	4
	1. Molecular characterization and detection of ganglioside like epitopes in lipopolysaccharides from different <i>Campylobacter jejuni</i> strains (14th Hellenic symposium on medical chemistry, 2010)	0,5
	2. Design, synthesis and immunogenic characterization of a model for pneumococcal conjugate polysaccharide vaccine (8th World Meeting on Pharmaceutics, Biopharmaceutics and Pharmaceutical Technology, Истамбул, Турција 2012)	0,5
	3. Isolation and immunological characterization of cross-reactive glycoproteins from human peripheral nerve and <i>Campylobacter jejuni</i> O:19 (8th World Meeting on Pharmaceutics, Biopharmaceutics and Pharmaceutical Technology, Истамбул, Турција 2012)	0,5
	4. Trajkovska-Dokic E, Grozdanova A, Grdanovska T, Stojkovska S, Petrov J, Icev K, Serogrouping and rapid-PCR of <i>Campylobacter jejuni</i> , 6th Balkan Congress of Microbiology, 28-31 October, 2009, Ohrid, Macedonia (60%)	0,5
	5. Analysis of carbohydrate determinant from <i>Campylobacter jejuni</i> O:19 using fluorophore-assisted carbohydrate electrophoresis (8th World Meeting on Pharmaceutics, Biopharmaceutics and Pharmaceutical Technology, Истамбул, Турција 2012)	0,5
	6. Inhibition of proteion tyrosine kinase p56lck by flavonoids. Second International Meeting on Medical and Pharmaceutical Chemistry, Anayla, Turkey, 2004, Marija Hiljadnikova-Bajro, Aleksandra Grozdanova, Zoran Sterjev, Aleksandar Dimovski, Ljubica Suturkova	0,5
	7. Peptide mapping and immunoreactivity of GalGalNAc bearing glycoproteins from peripheral nerve. Second International Meeting on Medical and Pharmaceutical Chemistry, Anayla, Turkey, 2004, poster	0,5

	presentation Katerina Milenkova, Ana Poceva Panovska, Aleksandra Grozdanova, Zoran Sterjev, Aleksandar Dimovski, Ljubica Suturkova	
8.	Design and synthesis of oligosaccharide vaccines against Vibrio Cholerae. Second International Meeting on Medical and Pharmaceutical Chemistry, Anayla, Turkey, 2004, poster presentation Aleksandra Grozdanova, Ana Poceva Panovska, Katerina Milenkova, Aleksandar Dimovski, Ljubica Suturkova	0,5
	Вкупно	67,7

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Поглавје во книга Фармакотераписки прирачник, коавтор - поглавје: „Серуми и вакцини“, 2007 год.	2
	Завршена специјализација од областа на медицинските науки и здравството Испитување и контрола на лекови, 2006 година	2
	Превод -дел од книга (Социјална фармација, Имуноterapiја, Комуникациски вештини) -статија (научни текстови од областа на имунологијата и имуноterapiјата)	8 3 5
Дејности од поширок интерес		
	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	2
	1. Генерален секретар на Научниот одбор на Четвртиот конгрес на фармацијата на Република Македонија со интернационално присуство во 2007 година	1
	2. Член на Организациски одбор на 1-вата Конференција за интелектуална сопственост во фармацевтската индустрија, 2008 година	0,5
	3. Член на организациски одбор на 2-рата Конференција за интелектуална сопственост во фармацевтската индустрија, 2010 година	0,5
	Студиски престој во странство	1,5
	- до три месеци Напреден курс за имунологија, вакцинација и биотехнологија, применети во инфективни заболувања, Институт за инфективни болести и вакцини, Истражувачки центар на Светската здравствена организација, Лозана, Швајцарија, септ.-ноем 2004 година	0,5
	- до 6 месеци Самостоен научен проект од 20 кредит-поени: “Пневмококни конјугатни вакцини: синтеза и имуноген профил”, Институт за имунологија при Универзитетот во Стокхолм, Шведска, мај-ноември 2006 година	1
	Учество во промотивни активности на	1

	Факултетот/Институтот	
	Промоција на Фармацевтскиот факултет во средните училишта од Р. Македонија, 2009	0,5
	Промоција на Фармацевтскиот факултет во средните училишта од Р. Македонија 2010	0,5
	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект	0,5
	Улогата на молекуларна мимикрија и создавање на антигликоконјугатни антитела во патогенезата на инфекциите од грам- негативни бактерии (2010 – во тек) соработник	
	Член на факултетска комисија	1
	Член на тендерска комисија за јавни набавки, 2009-2010	0,5
	Член на конкурска комисија за прием на кандидати на додипломски студии, 2009-2010	0,5
	Учество во комисии и тела на државни и други органи	9
	Член на Технички комитет за лаборатории за тестирање, при Институтот за акредитација на Република Македонија	1
	Член на Комисија за полагање на стручен испит при Фармацевтската комисија на Република Македонија (2007-2012)	5
	Технички оценувач при акредитирање на лаборатории за тестирања и калибрација (ИСО/ИЕЦ 17025), Институтот за акредитација на Република Македонија	1
	Член на Националниот фармакоинформативен центар	1
	Член на Фармацевтската комора на Република Македонија	1
	Вкупно	27

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	70,07
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	67,7
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	27
Вкупно	165,4

Членови на комисијата

1. Проф. д-р Љубица Шутуркова с.р.
_____, претседател
2. Проф. д-р Александар Димовски с.р.
_____, член
3. Проф. д-р Елена Трајковска Докиќ с.р.
_____, член

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ: ФАРМАЦЕВТСКА ХЕМИЈА, ФАРМАКОИНФОРМАТИКА И КЛИНИЧКА ФАРМАЦИЈА, НА ФАРМАЦЕВТСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата XXII седница одржана на 22. 5.2012 година, одреди Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања за група на предмети:фармацевтска хемија, фармакоинформатика и клиничка фармација, по конкурсот објавен во весникот “Утрински весник” на ден 6.4.2012 година. На конкурсот се пријави само еден кандидат. Рецензентската комисија во состав: проф. д-р Љубица Шутуркова, проф. д-р Александар Димовски, доц. д-р Гордана Китева-Тренчевска, по пријавата на д-р Зоран Стерјев, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Ас. д-р Стерјев Зоран е роден на 2.IV 1974 год. во Битола. Основното и средното образование ги завршил во Битола со континуиран одличен успех. Во учебната 1992/93 се запишал на студии на Фармацевтскиот факултет во Скопје. Во септември 1998 година, со одбрана на дипломската работа “Споредба на постапката за регистрација на лекови во Р.Македонија со постапките за регистрација во земјите членки на ЕУ, Швајцарија и Соединетите Американски Држави”, се стекна со звањето дипломиран фармацевт. Во декември 1999 година го положил државниот испит.

Во јануари 2001 год. кандидатот се запишал на постдипломски студии по фармацевтска хемија, на Фармацевтскиот факултет при УКИМ. Предвидените испити ги заврши на 8.12.2003 година кога ја пријави својата магистерска работа на тема “Фармакогенетски профил на SULT1A1 полиморфизмот“, која со успех ја одбрани на 23.12.2004 година на Фармацевтскиот факултет во Скопје и се здоби со научното звање магистер на фармацевтски науки.

Во учебната 2002/2003 година кандидатот ја започнал специјализацијата по фармакоинформатика при Фармацевтскиот факултет во Скопје, која успешно ја завршил на 11.2.2009 со одбрана на специјалистичкиот труд со наслов “Пишани информации за фармацевтските производи- внатрешно упатство“

Од септември 2004 година е вработен на Фармацевтскиот факултет во Скопје, при Институтот за фармацевтска хемија.

Од 1999 година учествува во работата и активностите на Националниот фармакоинформативен центар (НФИЦ), а од септември 2010 година е именуван за раководител на НФИЦ.

М-р Зоран Стерјев е еден од основачите на Здружението за фармакоекономија и истражување на исходот од терапија ИСПОР-Скопје,

регионална членка на интернационалното ИСПОР здружение, член на Управниот одбор и секретар на ова здружение. Член е на Македонското фармацевтско друштво и на Фармацевтската комора на Република Македонија, каде што е избран за едукатор и ментор по фармакоинформатика.

Наставно-научна и стручна активност

Во рамките на активностите на Институтот за фармацевтска хемија, ас д-р Зоран Стерјев активно е ангажиран во изведувањето на практичната настава по предметите фармацевтска хемија и фармакоинформатика.

Зоран Стерјев, во текот на студиите на Фармацевтскиот факултет, учествуваше во научноистражувачката работа. Тој беше член на Научно-истражувачкото здружение при Студентскиот фармацевтски сојуз и со своето активно учество придонесе за започнување и реализација на макропроектот Квалитативен и квантитативен состав на лековитите растенија во “Р.Македонија”.

Во ноември 2001 година, Зоран Стерјев учествувал како едукатор на проектот: Рационално препишување на лекови во примарната здравствена заштита во организација на Министерството за здравство-меѓународна проектна единица.

Како автор учествувал и во изготвувањето на Фармакотерапевтскиот прирачник и Регистарот на лекови на Р.Македонија. Исто така, член е и на Комисијата за реформи во фармацевтската дејност во Р.Македонија, формирана од Министерството за здравство, во соработка со Светската здравствена организација.

Зоран Стерјев во рамките на проектот „Реконструкција на фармацевтската едукација во Република Македонија“ (TEMPUS проект, CD_JEP-18016-2003) остварил студиски престој на Факултетот за фармацевтски науки во Копенхаген, Данска, во тек на шест месеци во 2007 година.

Како едукатор, ас. Зоран Стерјев учествуваше и во проектот “Правилен пристап и евалуација на информации за рационална примена на лекови при спроведување на начелата на Медицина и Фармација Базирана на докази” организиран од страна на Националниот фармакоинформативен центар и Министерството за здравство, Проектна единица за координација.

Од досегашната стручно-научна активност на д-р спец. Зоран Стерјев, посебно го издвојуваме учеството во научните проекти и тоа проектот “Прогностички и предиктивни молекуларни маркери во терапија на колоректален карцином” и проектот “Улогата на молекуларна мимикрија и создавање на антигликоконјугатни антители во патогенезата на инфекциите од Грам негативни бактерии,” (2010 – Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје, Универзитет Белград и Универзитет во Стокхолм).

Во февруари 2012 год. Зоран Стерјев ја одбрани својата докторска дисертација под наслов „Пристап за индивидуализација на терапија со антиепилептични лекови”. Во досегашниот период на работа кандидатот, како автор или коавтор, има објавено неколку оригинални научни и стручни трудови во домашни и странски списанија, а со дел од тие трудови учествувал и на повеќе домашни и меѓународни конгреси и симпозиуми.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесеното, Рецензентската комисија дава позитивно мислење за Зоран Стерјев и цени дека кандидатот во целокупната негова досегашна работа покажува одлични резултати, како во наставно-образовната, така и во научноистражувачката работа. Во периодот од последниот избор кандидатот темелно и совесно ги извршува поставените задачи и се ангажира за постојано научно и стручно усовршување. Сето ова укажува дека тој се развива во добар научен, стручен и педагошки работник, со што ги исполнува сите предуслови за негов понатамошен развој како во наставната така и во научната област со која се занимава.

Ценејќи ги досегашните активности на д-р Зоран Стерјев, сметаме дека тој во целост ги исполнува условите за избор во звањето доцент за групата предмети фармацевтска хемија, фармакоинформатика и клиничка фармација при Фармацевтскиот факултет во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Љубица Шутуркова с.р.

Проф. д-р Александар Димовски с.р.

Проф. д-р Гордана Китева – Тренчевска с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **ЗОРАН СИМЕОН СТЕРЈЕВ**

(име, татково име и презиме)

Институција: **ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ, СКОПЈЕ**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **ФАРМАЦИЈА, МЕДИЦИНСКИ НАУКИ И ЗДРАВСТВО**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава	
2.	Одржување на вежби	
	студиска програма 2002/2003	38,16
	1. Фармацевтска хемија 1 (5,5 ЕКТС) 30 часа годишно *0,03 (2002-2010)	7,2
	2. Дизајнирање и метаболизам на лекови (7,5 ЕКТС) 45 часа годишно *0,03 (2002-2010)	10,8
	3. Фармацевтска хемија 2 (10 ЕКТС) 40 часа годишно *0,03 (2002-2010)	9,6
	4. Фармакоинформатика(5,5ЕКТС) 20 часа годишно *0,03 (2002-2010)	4,8
	5. Клиничка фармација (4,5 ЕКТС) 10 часа годишно *0,03 (2002-2007)	1,5
	студиска програма 2009/2010	
	6. Фармацевтска хемија 1 (7 ЕКТС) 25 часа годишно *0,03 (2010-2012)	1,5
	7. Основи на фармакологија (3 ЕКТС) 12 часа годишно *0,03 (2011)	0,36
	8. Фармацевтска хемија 2 (6 ЕКТС) 20 часа годишно *0,03 (2010-2012)	1,2
	студиска програма – дипломиран лабораториски бионинжињер	
	9. Пребарување на литература (2ЕКТС) 10 часа годишно *0,03 (2011-2012)	0,6
	10. Медицинска хемија (3ЕКТС) 10 часа годишно *0,03 (2011-2012)	0,6
3.	Подготовка на нов предмет	3
	1. Фармацевтска хемија 1 (2000 год. вежби)	0,5
	2. Меетаболизам и дизајнирање на лекови (2000 год. вежби)	0,5
	3. Фармацевтска хемија 2 (2000 год., вежби)	0,5
	4. Фармакоинформатика (2000 год., вежби)	0,5
	5. Фармацевтска хемија 2 (2010 год.вежби)	0,5
	6. Основи на фармакологија (2010 год.вежби)	0,5

4.	Консултации со студенти Фармацевтска хемија 3, 10 часа годишно *0,002 (2002-2010) Фармакоинформатика, 10 часа годишно *0,002 (2000-2010) Фармацевтска хемија 1 10 часа годишно *0,002 (2008-2012) Метаболизам и дизајнирање, 10 часа годишно *0,002 (2009-2012)	0,52
5.	Консултации со студенти во рамки на здравствената клиничка практика (специјалистички здравствени студии) Фармакоинформатика Клиничка фармација Вкупно 130 студенти * 0,2 (2006-2012)	2
6.	Ментор и едукатор на здравствена едукација Фармацевтска комора на Република Македонија Вкупно 130 студенти *0,08 (2006-2012)	10,4
7.	Позитивно рецензирана збирка задачи или практикум - коавтор 1. Фармацевтска хемија 1 2. Метаболизам и дизајнирање на лекови 3. Фармацевтска хемија 2 4. Пребарување на литература	16
8.	Пакет информации за одреден предмет 1. Фармакоинформатика 2. Пребарување на литература 3. Фармацевтска хемија 2	3
Вкупно		73,08

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Учесник во национален научен проект	9
	„Улогата на молекуларна мимикрија и создавање на антигликоконјугатни антитела во патогенезата на инфекциите од Грам негативни бактерии” (2010-во тек, Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје Македонија)	3
	“Изолација на термостабилни DNA полимеразии”, 2005-2006	3
	„Прогностички и предиктивни молекуларни маркери во терапија на колоректален карцином”, 2006-2009	3
2.	Учесник во меѓународен научен проект	15
	Restructuring of Pharmacist education in Republic of Macedonia Project N° CD_JEP-18016-2003	5
	Project, World Bank - Ministry of Health, “Health sector management project,” “Developing Pharmacy Practice” 2004-2009	5

	“Molecular citogenetics of solid tumors” 2004-2006, <i>financed from the Ministry of Education and Science of the Republic of Macedonia within the COST Action B-19</i>	5
3.	Трудови со оригинални научни резултати објавен во референтно стручно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор	24,3
	Sterjev Z, Kieva G, Tonic J, Cvetkovska E, Kuzmanovski I, Petrov I, Nestorovska Kapedanovska A, Matevska N, Naumovska Z, Trajkovic-Jolevska S, Dimovski AJ, Suturkova "Association of 3435C→T single-nucleotide polymorphism (SNP), pGP-glycoprotein gene expression levels and carbamazepine maintenance dose in patients with epilepsy" <i>Neuropsychiatric Disease and Treatment</i>, (60%) Sterjev Z, Vlaco B, Kapedanovska-Nestorovska A, Naumovska Z, Grozdanova A, Suturkova Lj. Assesment of Patient Satisfaction with Pharmaceutical Community Services in Macedonia, <i>Macedonian pharmaceutical bulletin</i>, 56(1,2) 23-28(2011). (60%) Sterjev Z, Josifovski T, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ, The SULT1A1 allele with low potential for estrogen inactivation is associated with reduced colorectal cancer risk in postmenopausal women. <i>Balkan Journal of Medical Genetics</i> 8 (3 & 4), 2005. (60%) Josifovski T., Matevska N., Hiljadnikova-Bajro M., Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimoska Z, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ, <i>Cyclin D1 G870A Variant is Associated with Increased Risk of Microsatellite Instability-Positive Colorectal Cancer in Young Male Patients</i>, <i>Balkan Journal of Medical Genetics</i> 2007 Vol 10(2):29-36 (60%) Matevska N., Josifovski T., Kapedanovska A., Sterjev Z, Serafimoska Z, Panovski M, Jankulovski, N., Petrusevska N, Angelovska, B., Petrusevska, G., Suturkova L, Dimovski AJ, <i>Methylenetetrahydrofolate reductase C677T Polymorphism and risk of colorectal cancer in the Macedonian population.</i> <i>Balkan Journal of Medical Genetics</i> 2008 Vol 11(2):17-23 60% Hansen SL, Sterjev Z, Werngreen M, Simonsen BJ, Knudsen KE, Nielsen AH, Pedersen ME, Badolo L, Kristiansen U, Vestergaard HT. Does brain slices from pentylenetetrazole-kindled mice provide a more predictive screening model for antiepileptic drugs. <i>Eur J Pharmacol.</i> 2012 May 5;682(1-3):43-9. Epub 2012 Feb (60%) + IP 2,737	3,6 3,6 3,6 3,6 3,6 6.3

	Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручно собир	1.6
	Sterjev Z, Dimovski A, Suturkova Lj. Individualized epilepsy treatment with Carbamazepine and Valproic acid. 5th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2011; (орална презентација), апстракт објавен во Macedonian pharmaceutical bulletin 2011, 56(Suppl): 325 (80%)	1,6
	Секциски предавања на научен/стручен собир	4
	1. Комуникациски вештини во фармацевтската професија (НФИЦ-континуирана едукација, април 2011 год.)	1
	2. Фармаковигиланца – Менаџирање на ризик (НФИЦ-континуирана едукација, јуни 2011)	1
	3. Фармакогенетика на психотропни лекови (Меѓународна летна школа за студенти по фармација, Охрид, 2006)	1
	4. Пишани информации за лековите - начин на комуникација на фармацевтската индустрија со пациентите (2. Конференција за интелектуална сопственост во фармацевтската индустрија, 2010 година)	1
	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество	2
	Sterjev Z, Kiteva G, Nestorovska K A, Matevska N, Serafimoska Z, Dimovski A, Suturkova, Lj. ABCB1 gene variant influences the maintenance dose of carbamazepine in patients with epilepsy. 9th European Congress on Epileptology, Rhodes 2010	2
	Учество на научен/стручен собир со реферат	12.5
	- Усна презентација	3
	1. Sterjev Z, Suturkova Lj. Pharmacoeconomy (Tret Конгрес на фармација со меѓународно учество, септември 2003 година)	1
	2. SterjevZ, Vestergaard T.H, Hansen LS. Does Cerebral Cortical Brain Slices from PTZ - kindled mice provide a more predictive screening model for antiepileptic drugs (Четврти Конгрес на фармација со меѓународно учество, септември 2007 година)	1
	3. Sterjev Z, Dimovski A, Suturkova Lj. Individualized epilepsy treatment with Carbamazepine and Valproic acid.. (Петти Конгрес на фармација со меѓународно учество, септември 2011 година)	1
	- Постер	9,5
	1. Sterjev Z, Josifovski T, Panovski M, Zografski G, Djingis J, Simjanovska L, Suturkova L, DimovskiAJ. Reduced colorectal cancer risk in woman with SULT1A1 Arg213His variant, European Human Genetics Conference, Munich, Germany, European Journal of Human Genetics, 12 (Supp 1):189, 2004 (IF = 4.380)	0,5

	2. Sterjev Z, Josifovski T, Panovski M, Zografski G, Djingis J, Simjanovska L, Suturkova L, Dimovski AJ. SULT1A1 allele with low potential for estrogen inactivation is associated with reduced colorectal cancer risk in postmenopausal women. 64th Congress of the International Federation of Pharmacists, Septemar 4-9, 2004, New Orleans, USA 42.	0,5
	3. Dimovski AJ, Josifovski T, Panovski T, Sterjev Z, Suturkova L, Stefanovska A-M, Efremov GD. Genomic instability patterns in patients with sporadic colorectal cancer. European Human Genetics Conference, Prague, Czech Republic, European Journal of Human Genetics, 13(Supp 1):212, 2005 (IF = 4.380)	0,5
	4. Sterjev Z, Smickoska S, Maneva S, Krалева S, Stojmenovska R, Suturkova L, Dimovski AJ. SULT1A1 213Arg is a risk factor for the development of breast cancer in Macedonian woman. European Human Genetics Conference, Prague, Czech Republic, European Journal of Human Genetics 13 (Supp 1):206, 2005 (IF = 4.380)	0,5
	5. Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimovska Z, Josifovski T, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Methylenetetrahydrofolate reductase C677T polymorphism and colorectal cancer risk in Republic of Macedonia, International Conference for Medicinal Chemistry, Kushadasi, Oct 1-2, 2005	0,5
	6. Josifovski T, Hiljadnikova-Bajro M, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimovska Z, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Familial colorectal cancer in Macedonia. 7th Balkan Meeting on Human Genetics 2006, Skopje, Macedonia Balkan J Med Genetics 2006; 9(3&4): 68 (IF = 0.075)	0,5
	7. Josifovski T, Hiljadnikova-Bajro M, Sterjev Z, Kapedanovska A., Serafimovska Z., Panovski M., Suturkova L., Dimovski AJ. Genomic instability patterns in colorectal cancer from Macedonia. 7th Balkan Meeting on Human Genetics 2006, Skopje, Macedonia Balkan J Med Genetics 2006; 9(3&4): 67 (IF = 0.075)	0,5
	8. Matevska N, Josifovski T, Hiljadnikova-Bajro M, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimovska Z, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Cyclin D1 G870A Variant in Associated with Increased Risk of MSI positive Colorectal Cancer in Young Male Patients. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International	0,5

	Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):168-169	
9.	M.Hiljadnikova-Bajro, Josifovski T, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimoska Z, Matevska N, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. IGF1 gene promoter variant as risk modifier for colorectal cancer. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):160-161	0,5
10.	M.Hiljadnikova-Bajro, Josifovski T, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimoska Z, Matevska N, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Microsatellite Instability and Loss of Heterozygosity in Colorectal Cancer Patients from the Republic of Macedonia. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):158-159	0,5
11.	M.Hiljadnikova-Bajro, Josifovski T, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimoska Z, Matevska N, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Genetic Polymorphism in UGT1A1 and risk of colorectal cancer. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):156-157	0,5
12.	Sterjev Z, Kiteva G, Nestorovska Kapedanovska A, Matevska N, Serafimoska Z, Doneva A, Dimovski AJ, Suturkova Lj. SCN1A IVS5N +5 G-A polymorphism in patients with epilepsy from R.Macedonia. 8th European Congress on Epileptology Berlin 2009,	0,5
13.	Sterjev Z, Kiteva G, Mladenovska K, Suturkova Lj, Dimovski AJ. Correlation between clinical efficacy, SCN1A polymorphism and unbound fraction of carbamazepine. 28th International Epilepsy Congress 2009, Budapest	0,5
14.	Sterjev Z, Kiteva G, Kapedanovska Nestorovska A, Matevska N, Serafimoska Z, Dimovski AJ, Suturkova L. Influence of genetic variants in EPHX1 gene on the CBZ doses in the patients from R. Macedonia. 8th European Congress on Epileptology, Rome 2010	0,5
15.	Sterjev Z., Serafimovska Z., Kapedanovska A., Hiljadnikova-	

	Bajro M., Josifovski T., Panovski M., Suturkova L., Dimovski A.J. -Low penetrance alleles predisposing to colorectal cancer in Macedonian patients, 7th Balkan Meeting on Human Genetics, 2006,	0.5
	16. Lazarova B, Serafimoska Z, Sterjev Z. Evaluation of utilization of perfloxacin and ciprofloxacin in clinical hospital Stip, department for internal medicine. Second Croatian and first Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 6-9 april 2011, Rovinj, Hrvatski casopis za farmakoterapiju PHARMACA 48(Supl 1), 2010.	0.5
	17. Acevski S, Sterjev Z, Suturkova Lj, Zareski R. Cost effectiveness of piperacilin/tazobactam vs imipenem/cilastatin in the treatment of intraabdominal infections in Macedonia. Second Croatian and first Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 6-9 april 2011, Rovinj, Hrvatski casopis za farmakoterapiju PHARMACA 48(Supl 1), 2010.	0.5
	18. Asevski S, Sterjev Z, Indov V, Zareski R. Symptomatic therapy for cold and flu – Macedonian case 2011. First Bosnian-herzegovinian and second Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 24-24 april 2012, Sarajevo, Journal of Medical faculty, University of Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, Vol 47.No1-suppl.2012	0.5
	19. Danilovska B, Sterjev Z, Suturkova Lj. Evaluation of utilization of old versus newer antiepileptic drugs in Republic of Macedonia. First Bosnian-herzegovinian and second Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 24-24 april 2012, Sarajevo, Journal of Medical faculty, University of Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, Vol 47.No1-suppl.2012	0,5
	Апстракти објавени во зборник на конференција	
	- меѓународна	11,5
	1. Sterjev Z, Josifovski T, Panovski M, Zografski G, Djingis J, Simjanovska L, Suturkova L, DimovskiAJ. Reduced colorectal cancer risk in woman with SULT1A1 Arg213His variant, European Human Genetics Conference, Munich, Germany, European Journal of Human Genetics, 12 (Supp 1):189, 2004 (IF = 4.380)	0,5

2.	Sterjev Z, Josifovski T, Panovski M, Zografski G, Djingis J, Simjanovska L, Suturkova L, Dimovski AJ. SULT1A1 allele with low potential for estrogen inactivation is associated with reduced colorectal cancer risk in postmenopausal women. 64th Congress of the International Federation of Pharmacists, Septemar 4-9, 2004, New Orleans, USA 42.	0,5
3.	Dimovski AJ, Josifovski T, Panovski T, Sterjev Z, Suturkova L, Stefanovska A-M, Efremov GD. Genomic instability patterns in patients with sporadic colorectal cancer. European Human Genetics Conference, Prague, Czech Republic, European Journal of Human Genetics, 13(Supp 1):212, 2005 (IF = 4.380)	0,5
4.	Sterjev Z, Smickoska S, Maneva S, Krалева S, Stojmenovska R, Suturkova L, Dimovski AJ. SULT1A1 213Arg is a risk factor for the development of breast cancer in Macedonian woman. European Human Genetics Conference, Prague, Czech Republic, European Journal of Human Genetics 13 (Supp 1):206, 2005 (IF = 4.380)	0,5
5.	Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimovska Z, Josifovski T, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Methylenetetrahydrofolate reductase C677T polymorphism and colorectal cancer risk in Republic of Macedonia, International Conference for Medicinal Chemistry, Kushadasi, Oct 1-2, 2005	0,5
6.	Josifovski T, Hiljadnikova-Bajro M, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimovska Z, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Familial colorectal cancer in Macedonia. 7th Balkan Meeting on Human Genetics 2006, Skopje, Macedonia Balkan J Med Genetics 2006; 9(3&4): 68 (IF = 0.075)	0,5
7.	Josifovski T, Hiljadnikova-Bajro M, Sterjev Z, Kapedanovska A., Serafimovska Z., Panovski M.,Suturkova L., Dimovski AJ. Genomic instability patterns in colorectal cancer from Macedonia. 7th Balkan Meeting on Human Genetics 2006, Skopje, Macedonia Balkan J Med Genetics 2006; 9(3&4): 67 (IF = 0.075)	0,5
8.	Matevska N, Josifovski T, Hiljadnikova-Bajro M, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimovska Z, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Cyclin D1 G870A Variant in Associated with Increased Risk of MSI positive Colorectal Cancer in Young Male Patients. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):168-169	0,5
9.	M.Hiljadnikova-Bajro, Josifovski T, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimovska Z, Matevska N,Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. IGF1 gene promoter variant as risk modifier for colorectal cancer. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):160-161	0,5

10. M.Hiljadnikova-Bajro, Josifovski T, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimoska Z, Matevska N, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Microsatellite Instability and Loss of Heterozygosity in Colorectal Cancer Patients from the Republic of Macedonia. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):158-159	0,5
11. M.Hiljadnikova-Bajro, Josifovski T, Sterjev Z, Kapedanovska A, Serafimoska Z, Matevska N, Despotovska S, Petrusevska N, Panovski M, Suturkova L, Dimovski AJ. Genetic Polymorphism in UGT1A1 and risk of colorectal cancer. 4th Congress on Pharmacy of Macedonia with International Participation Ohrid 2007; Macedonian Pharmaceutical Bulletin 53(1,2):156-157	0,5
12. Sterjev Z, Kiteva G, Nestorovska Kapedanovska A, Matevska N, Serafimoska Z, Doneva A, Dimovski AJ, Suturkova Lj. SCN1A IVS5N +5 G-A polymorphism in patients with epilepsy from R.Macedonia. 8th European Congress on Epileptology Berlin 2009,	0,5
13. Sterjev Z, Kiteva G, Mladenovska K, Suturkova Lj, Dimovski AJ. Correlation between clinical efficacy, SCN1A polymorphism and unbound fraction of carbamazepine. 28th International Epilepsy Congress 2009, Budapest	0,5
14. Sterjev Z, Kiteva G, Kapedanovska Nestorovska A, Matevska N, Serafimoska Z, Dimovski AJ, Suturkova L. Influence of genetic variants in EPHX1 gene on the CBZ doses in the patients from R. Macedonia. 8th European Congress on Epileptology, Rome 2010,	0,5
15. Sterjev Z., Serafimoska Z., Kapedanovska A., Hiljadnikova-Bajro M., Josifovski T., Panovski M., Suturkova L, Dimovski A.J. -Low penetrance alleles predisposing to colorectal cancer in Macedonian patients, 7th Balkan Meeting on Human Genetics, 2006,	0,5
16. Lazarova B, Serafimoska Z, Sterjev Z. Evaluation of utilization of perfloxacin and ciprofloxacin in clinical hospital Stip, department for internal medicine. Second Croatian and first Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 6-9 april 2011, Rovinj, Hrvatski casopis za farmakoterapiju PHARMACA 48(Supl 1), 2010.	0,5
17. Acevski S, Sterjev Z, Suturkova Lj, Zareski R. Cost effectiveness of piperacilin/tazobactam vs imipenem/cilastatin in the treatment of intraabdominal infections in Macedonia. Second Croatian and first Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 6-9 april 2011, Rovinj, Hrvatski casopis za farmakoterapiju PHARMACA 48(Supl 1), 2010.	0.5

	18. Acevski S, Sterjev Z, Indov V. Case study in transplantation and immunosuppressant therapy in Macedonia, three year follow up. First Bosnian-herzegovinian and second Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 24-24 april 2012, Sarajevo, Journal of Medical faculty, University of Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, Vol 47.No1-suppl.2012	0.5
	19. Pankov D, Sterjev Z, Suturkova Lj. The cost of diabetes mellitus in Macedonia. First Bosnian-herzegovinian and second Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 24-24 april 2012, Sarajevo, Journal of Medical faculty, University of Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, Vol 47.No1-suppl.2012	0.5
	20. Asevski S, Sterjev Z, Indov V, Zareski R. Symptomatic therapy for cold and flu – Macedonian case 2011. First Bosnian-herzegovinian and second Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 24-24 april 2012, Sarajevo, Journal of Medical faculty, University of Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, Vol 47.No1-suppl.2012	0.5
	21. Danilovska B, Sterjev Z, Suturkova Lj. Evaluation of utilization of old versus newer antiepileptic drugs in Republic of Macedonia. First Bosnian-herzegovinian and second Adriatic congress on pharmacoeconomics and outcome research 24-24 april 2012, Sarajevo, Journal of Medical faculty, University of Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, Vol 47.No1-suppl.2012	0.5
	Вкупно	79,9

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Книга од стручна област	8
	Регистар на лекови на Република Македонија (коавтор)	8
	Поглавје во книга Фармакотераписки прирачник, коавтор - поглавје „Лекови во хематологијата” 2007 год.	2

	Завршена специјализација од областа на медицинските науки и здравството Фармакоинформатика, 2009 година	2
	Превод	8
	-дел од книга (Информации за лекови)	3
	-статија (научни текстови од областа на фармакотерапија)	5
Дејности од поширок интерес		
	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	1
	1. Член на организациски одбор на 1-вата Конференција за интелектуална сопственост во фармацевтската индустрија, 2008 година	0,5
	2. Член на организациски одбор на 2-рата Конференција за интелектуална сопственост во фармацевтската индустрија, 2010 година	0,5
	Студиски престој во странство	1,5
	- до 6 месеци Институт за фармакологија при Универзитетот за фармацевтски науки, Копенхаген, Данска, јануари-јули 2007 година	1
	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект	0,5
	Определување на терапевтски концентрации и следење на преод на антиепилептични лекови од крв во плунка со примена на аналитички методи при индивидуализација на терапија базирана на генотипските карактеристики на пациентите	
	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот	1
	Промоција на Фармацевтскиот факултет во средните училишта од Р.Македонија, 2010	0,5
	Промоција на Фармацевтскиот факултет во средните училишта од Р.Македонија, 2010	0,5
	Раководител на внатрешна организациона единица	3
	Раководител на Националниот фармакоинформативен центар	3
	Подготовка на национални документи (стратегии, закони)	2
	Изработка на есенцијалната листа на лекови на РМ	2
	Член на факултетска комисија	0,5
	Член на Комисија за изготвување на апликација за е-индекс	0,5
	Учество во комисии и тела на државни и други органи	5
	Член на Комисија за полагање на стручен испит при Фармацевтската комисија на Република Македонија (2007-2012)	5
	Вкупно	34,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	73,08
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	79,9
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	34,5
Вкупно	187,48

Членови на Комисијата

1. _____, претседател с.р.
2. _____, член с.р.
3. _____, член с.р.

Бр. 03 - 949/1
11 - 6 - 2012 год.
СКОПЈЕ

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРАКТИКУВАЊЕ НА
КОНЦЕПТОТ НА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО ОД СТРАНА НА ЕУ И
МЕЃУНАРОДНИТЕ ФИНАНСИСКИ ОРГАНИЗАЦИИ ВО ОДНОС НА
ЗЕМЈИТЕ ОД ЗАПАДЕН БАЛКАН"
ОД М-Р ЖАРКО АЛЕКСОВ, ПРИЈАВЕН НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на одржана седница на 12.9.2011, донесе одлука за формирање Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов “Практикување на концептот на владеење на правото од страна на ЕУ и меѓународните финансиски организации во однос на земјите од Западен Балкан” од кандидатот м-р Жарко Алексов, во состав: проф. д-р Поликсена Гавровска, проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Ванчо Узунов, проф. д-р Татјана Петрушевска и доц. д-р Рената Дескоска. Комисијата до Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

ТЕМА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Актуелност на проблематиката и научен придонес на истражувањето
Владеењето на правото претставува главен правно-политички идеал на денешното време. Сепак, постои голема конфузност околу тоа што всушност тој значи и како функционира во практика. Денес, владеењето на правото претставува фундаментален принцип на кој се заснова Европската унија (ЕУ). Оттука, концептот на владеење на правото претставува еден од основните постулати чие исполнување е предуслов за евроинтеграција на земјите од Западен Балкан. Истовремено, концептот на владеење на правото се употребува од страна на меѓународните организации присутни во балканскиот регион како главна алатка за развој и за забрзана ЕУ-интеграција на овие земји. Иако неретко претставен како панасеа за повеќето проблеми во овие земји, практиката укажува на сериозни пречки во акумулирањето на знаењето и тие се движат од интелектуални предизвици поврзани со сфаќањето на овој правно-политички идеал како основен критериум за влез во ЕУ, па сè до институционални недостатоци на главните меѓународни развојни агенции кои го промовираат концептот на владеење на правото во регионот на Западен Балкан. Сепак, среде овие нови несигурности очигледно постои широко прифатен консензус, којшто ги надминува погоре споменатите конфротирачки линии и укажува на една единствена работа: владеењето на правото е добро за сите. Ова верување меѓу западните држави е

ортодоксно. Како и да е, поддршката на владеењето на правото не е ексклузивна идеја на Западот. Таа беше, и е употребувана од шефовите на влади од различни општествени, културолошки, економски и политички системи, кои отворено укажуваат на потребата од поддршка на владеењето на правото. Интригантноста сепак е во тоа што овие и слични сведоштва доаѓаат од лидери од различни системи, од кои некои ја имаат отфрлено демократијата и индивидуалните права, некои кои се едногласно декларирани како стриктно муслимански, некои кои го отфрлуваат капитализмот, некои кои се спротивставуваат на либерализмот и се експлицитно антизападно ориентирани, но и такви кои претставуваат млади демократии или демократии во зародиш. Причините поради кои тие ја артикулираат поддршката на владеењето на правото можат значително да се разликуваат од случај до случај. Некои тоа го прават во интерес на слободата, некои за одржување на редот и мирот, некои за поттикнување на економскиот развој. Во случајот со посткомунистичките балкански земји, исполнувањето на основните постулати од владеењето на правото претставува и еден од основните предуслови за влез во Европската унија. Како и да е, владеењето на правото е идентификувано од сите како есенцијално и нужно.

Ваквата очигледна едногласност во поддршката на владеењето на правото е досега невидена во историјата. Ниту еден друг правно-политички идеал досега нема остварено таква глобална и монолитна поддршка. Останува фактот дека официјалните државни претставници насекаде во светот ја промовираат идејата за владеење на правото, и еднакво значајно, никој едногласно и во целост ја нема отфрлено оваа идеја.

Правно-политички идеал во подем

Денес се верува дека владеењето на правото е есенцијална компонента на демократијата и слободната пазарна економија. НАТО бара сите нови членки да демонстрираат посветеност на ова право. Владеењето на правото е стратешка цел на Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД), формула за раст и развој за Светската банка, како и често употребувана реторичка фраза на политичарите низ светот. Специјалистите за развој едногласно потврдија: без присуство на владеењето на правото не може да има одржлив економски развој. Многу позначајно е тоа што приципот на владеењето на правото се јавува како основачки, фундаментален принцип на многу држави, но и меѓународни организации. Имено, овој принцип претставува и една од базичните, основачки, вредности на ЕУ. Се појавува во член 6 (1) во Договорот од Мастрихт, помеѓу другите принципи врз основа на кои е основана Европската унија. Не е зачудувачки ни тоа што владеењето на правото има и значаен удел во критериумите од Копенхаген, критериуми врз основа на кои се проценува зрелоста на самите земји-кандидатки за влез во ЕУ. Денес, владеењето на правото добива приоритет на меѓународната сцена и се издигнува на ниво на доминантен правно-политички идеал на денешницата. Како пример за ова е донесувањето на посебна резолуција од страна на Обединетите нации (ОН) во 2006 г., посветена на принципот на владеењето на правото.

Нејасност и неуниформност околу концептот на владеењето на правото

Но, иако постои широк консензус за поддршка на владеењето на правото како универзално добро, доколку се погледнат потемелно дијалозите за владеењето на правото, ќе се увиди дека самиот термин нема фиксно значење. Овој термин за првпат се јавува во нормативните пишувања за правото и владата, пред сè од страна на западните автори, и секогаш тој беше креиран на начин кој одговара на самиот автор и неговото сфаќање за “идеална” и “праведна” држава. Како последица на ова, согласно со едно скорешно истражување за тоа како терминот е употребуван во Германија, Франција, Обединетото Кралство како и во САД, се заклучува дека “терминот припаѓа на категоријата на отворени концепти кои се предмет на постојана дебата” (Grote 1999:271). Ова е, всушност, изворот на сите проблеми поврзани со конфузноста и нејаснотијата во поглед на дефинирањето и сфаќањето на концептот на владеењето на правото. Разлики во оваа смисла постојат меѓу меѓународните организации, меѓу државите (како на пример членките на ЕУ), како и меѓу самите луѓе. Неутралноста на самиот концепт овозможува широк дијапазон на различни и често контрадикторни сфаќања за него. Ова, секако, има крајно негативни последици во практиката.

Заклучок

Од погоре изнесеното, научно-општествената оправданост за докторска дисертација во оваа област кандидатот ја заснова на три аксиоми:

1. *Концептот “владеење на правото” е во постојана експанзија и претставува главен правно-политички идеал на денешницата. Истовремено, покрај безрезервната поддршка на овој концепт, постои голема неуниформност во однос на сфаќањето за неговата суштина.*
2. *Владеењето на правото претставува фундаментален принцип на ЕУ и основен критериум чие исполнување е услов за влез на земјите-кандидати во поширокото европско семејство. Расветлувањето на одделни контрадикторни аспекти околу практикувањето на овој концепт од страна на ЕУ во однос на земјите од Западен Балкан би претставувал огромен придонес кон разјаснување на околностите за исполнување на политичките критериуми како основен предуслов за влез во ЕУ.*
3. *Идентификуван е огромен недостаток на теоретски и емпириски истражувања во однос на практикувањето и промовирањето на концептот на владеењето на правото од страна на меѓународните финансиски организации што резултира со крајно негативни импликации во практика.*

Предмет, цел и хипотези на истражувањето

Исто како и демократијата и човековите права, владеењето на правото е концепт од огромно значење кој има круцијална улога во функционирањето на која било модерна демократска држава. Европската унија, како ентитет *sui-generis*, не е исклучок од оние што подлегнаа на шармот на овој очигледно атрактивен концепт. Во револуционерно значајната пресуда од 1986, Европскиот суд на правдата ноторно ѝ се обраќа на Европската заедница (ЕЗ) како на *заедница заснована на владеењето на правото*. Иако некои од позициите застапени од страна на Судот на правдата беа предмет на ригорозни критики кои доаѓаа од различни страни, повикувањето кон традиционалниот концепт на владеење на правото беше добредојдено иако оваа позиција беше најчесто теоретизирана во контекст на поединечните земји-членки. Ваквото позитивно одвивање на работите во однос на концептот на владеење на правото до некаде и не беше изненадувачко. Од завршувањето на Студената војна па наваму, поголемиот број од меѓународните организации, како и голем број национални влади, без разлика на природата на економските и политичките режими, особено беа расположени да артикулираат отворена поддршка - иако понекогаш реторички - кон владеењето на правото. Оттука, владеењето на правото генерално се смета за “добра работа”. Ваквата широка поддршка на владеењето на правото, за жал, не помогна кон разјаснување на значењето и опсегот на формулата на Европскиот суд за правда. Иако со пресудата од 1986 година Судот ги отвори вратите за мултиплицирана употреба на терминот во основачките договори на ЕУ (започнувајќи од 1992), во ниту еден случај овој принцип не беше јасно дефиниран и дистанциран од другите фундаментални приципи на кои почива ЕУ. Имено, принципот на владеење на правото не беше дел од основачките документи на Европската заедница (ЕЗ) сè до влегувањето во сила на Договорот од Мастрихт. Со претставувањето на референцата за владеењето на правото во Договорите на Европската унија (ЕУ), значењето на овој принцип во правото на ЕУ драстично се зголеми, систематизирајќи го долгорочно утврденото значење на овој принцип во правниот систем на Европската унија (она што е сега член 6 (1) од Договорот за ЕУ). Како и во членот 6 (1) од Договорот за ЕУ, принципот на владеење на правото е исто така спомнат во преамбулата на Повелбата за фундаментални права на ЕУ. Лисабонскиот договор не само што го вклучува владеењето на правото во листата на вредности врз основа на кои е основана Унијата, туку овој концепт се спомнува и во преамбулата на овој правен документ. Сепак, анализите од многубројните студии за владеењето на правото во ЕУ-контекст откриваат дека разбирањето на владеењето на правото како правна конструкција на самата Унија, за разлика од принципот на владеење на правото во правните системи во земјите-членки, не добива доволно внимание. Конфузија постои помеѓу владеењето на правото разбрано во националниот контекст на земјите-членки од една страна, и ЕУ-концептот од друга. Дополнително, дури и значењето на концептот за владеење на правото во правните системи на самите земји-членки на ЕУ, како и на земјите-кандидати за влез во ЕУ, се разликува на едно навистина значително високо ниво. Како најпрост пример за ова може да биде земен различниот семантички пристап при преводот на концептот за владеење на правото. Така, владеење на правото во германскиот правен систем се поимува со *Rechtsstaat*, во францускиот со *État de*

droit и во англосаксонскиот со *Rule of Law*. Во својата суштина, овие поими се есенцијално различни. За илустарција, *Rechtsstaat* може да биде дефиниран како “државно владеење врз закон”, додека *État de droit* како “средство за одбрана на фундаменталните права преку закон”.

Оттука станува очигледен јазот помеѓу значењето на владеењето на правото во правниот систем на ЕУ и специфичната визија за овој принцип на поединечните европски земји. Ова, пак, резултира со нејасно, па дури и контрадикторно сфаќање на европското владеење на правото во различни земји-членки, заканувајќи се да ја поткопа ефективната и униформната апликација на правото на ЕУ низ територијата на целата заедница. Досега, идејата за владеењето на правото во европското право беше окарактеризирана со крајно формалистички пристап кој содржи голем број на очигледни контрадикторности инхерентни од неговата формулација. Така, владеењето на правото во правото на ЕУ функционира само како термин кој се однесува на сè и на ништо. Се поставува прашањето: која е тогаш практичната употреба на терминот “владеење на правото” во овој контекст? Владеењето на правото е значаен правен принцип со потенцијал да го објасни правно-политичкиот развој на европските интеграции, како и да служи кон подобрување на животот на обичниот граѓанин. Да се употреби како слоган, а не како алатка, изгледа како губење на потенцијалот што тој го поседува. Но каков е ефектот од сето ова во однос на земјите-аспиранти за влез во ЕУ?

Конфузноста и неуниформноста во однос на сфаќањето на принципот за владеење на правото, како на ниво на ЕУ, така и во нејзините поединечни земји-членки, се рефлектира во критериумите чиешто исполнување претставува фундаментален предуслов за влез на земјите-кандидати во големото европско семејство.

Имено, експортирањето на владеењето на правото стана проминентна тема во реториката на државите и меѓународните организации инволвирани во работа со земји во транзиција и земји во развој. Истото се однесува и на Европската унија во однос на практикувањето на владеењето на правото, не само во контекст на проширување на Унијата, туку и како дел од политиките спрема соседството и пошироко. Така, согласно со членот 49 од Договорот за ЕУ, секоја земја-кандидат треба да биде европска држава којашто ги дели вредностите наведени во членот 6 (1) од Договорот за ЕУ, т.е. демократија, заштита на човековите права и владеење на правото. Дополнително на примарното право на Унијата, пристапувањето на нови членки кон Унијата е исто така регулирано со сет, според многумина, квазилегални средства (Hillion, 2002), вклучувајќи ги критериумите од Копенхаген и големиот број документи усвоени од Комисијата, Европскиот совет и Советот на Европа во врска со нивната имплементација на истите. Но, делокругот, значењето и правниот ефект на овие документи е многу малку јасен. Денес, дури по десетина години од претставувањето на копенхашкиот критериум за демократија и владеење на правото, тој е сè уште нејасен и неразбирлив. И другите документи кои се однесуваат на критериумите од Копенхаген не даваат подлабока анализа на овој критериум пред сè поради: прво, маргиналниот простор кој е оставен за анализа на демократијата и владеењето на правото во овие документи (дури и критериумот за заштита на малцинствата е анализиран подетално); второ, генералниот и општ пристап на Комисијата кон оваа проблематика. Се поставуваат прашањата: Како

треба да бидат интерпретирани демократијата и владеењето на правото во контекст на проширувањето на ЕУ? Што точно е потребно за земјите-кандидати да го исполнат овој критериум? Дали е потребно рedefинирање на овие критериуми во смисла на интервенција за поголема јасност за нивната суштина?..

Доказ дека владеењето на правото прерасна во доминантен правно-политички идеал е и фактот што него го препознаваат голем број меѓународни организации. Така, на 18 декември 2006 г., Генералното собрание на Обединетите нации усвои резолуција за “владеењето на правото на меѓународно и на национално ниво”. Резолуцијата укажува дека многу органи, оддели, тела, канцеларии, фондови и програми во рамките на ОН кои во моментот се посветени на промовирање на концептот за владеење на правото на меѓународно и на национално ниво. Со усвојување на резолуцијата, Генералното собрание потврди дека владеењето на правото претставува еден од неговите најголеми приоритети. Но, ОН не се уникатни во оваа смисла. Во последните две декади, голем број држави, приватни фондации и невладини агенции, но пред сè меѓународни финансиски организации, беа инволвирани во практикувањето и промовирањето на владеењето на правото на меѓународно и на национално ниво. Рефлектирајќи ја оваа нова тенденција на прифаќање на владеењето на правото како униформна формула за земјите во транзиција, идентификуван е огромен влез на странска финансиска асистенција во проекти за правни реформи во транзициони економии. Од 1990 г. наваму, само Светската банка, како една од главните меѓународни финансиски организации, има поддржано 330 проекти за “владеење на правото” и има потрошено повеќе од 2,9 милијарди долари во овој сектор. Добар дел од оваа помош, во форма на проекти за владеење на правото, пристигна и во балканските земји. Имено, Светската банка, во партнерски однос со ЕУ, отворено укажува на потребата од развој и евро-интеграција на земјите од Западен Балкан. Како најголема меѓународна финансиска организација, Светската банка постојано ги повикува владите од регионот на Западен Балкан за продлабочување на односите со ЕУ, како и за зголемена меѓународна соработка со цел остварување на економски прогрес и забрзани ЕУ-интеграции на овој постконфликтен регион. Иако присуството на главните меѓународни финансиски организации (СБ, ММФ итн.) активни во регионот на Западен Балкан, е повеќе од добредојдена, резултатите од него укажуваат во слаби резултати со што се доведува под знак на прашање и самата улога на овие организации во практикување и промовирање на концептот на владеење на правото. Имено, не само што се утврдени големи разлики во сфаќањето и методологијата во спроведувањето реформи поврзани со овој концепт, туку и некоординираност помеѓу самите организации за заедничка и усогласена акција во ова поле. Денес, голем број од реформските проекти во земјите од Западен Балкан се спроведуваат токму под диригентската палка на овие меѓународни организации. Неретко повеќето организации функционираат во иста земја и имаат различен пристап кон еден ист проблем, притоа претставувајќи го нивниот приод на домашните власти како најдобар и најпогоден начин за остварување на заедничката цел. Се поставуваат следниве прашања: Која е причината за неуниформноста помеѓу големите меѓународни актери во поглед на сфаќањето и спроведувањето на реформите од областа на владеењето на правото? Каков е ефектот од

некоординираноста во контекст на развој и забрзани евроинтеграции за земјите од Западен Балкан? Земајќи го предвид фактот дека постои очигледен недостаток од теоретски и емпириски истражувања за ефектот на практикувањето на концептот на владеењето на правото во земјите од Западен Балкан од страна на главните меѓународни финансиски организации, се укажува на потребата од целисходни научни истражувања со цел поголем придонес во ова поле.

Согласно со погоре изнесеното, цели на оваа дисертација би биле утврдување на следново:

- Кои се теоретските концепции на принципот на владеењето на правото како доминантен правно-политички идеал на денешницата?
- Кои се карактеристиките и спецификите на владеењето на правото како фундаментален принцип на кој е заснована ЕУ?
- Анализа и заклучоци за разликите помеѓу суштината на концептот на владеењето на правото во контекст на ЕУ и онаа на поединечните земји-членки на Унијата како и утврдување на ефектот од нив.
- Критички осврт и придонес кон разјаснување и утврдување на суштината на критериумот од Копенхаген за демократија и владеење на правото. Утврдување на импликациите од ова во однос на евроинтеграциите на земјите-кандидати.
- Придонес кон утврдување на вистинската улога на меѓународните финансиски организации во промовирањето на концептот на владеењето на правото и поддршката на развојот и евроинтеграциите на земјите од Западен Балкан:
 - “*Cross-country* и *cross-organization* анализа“ на практикување и промовирање на владеењето на правото;
 - анализа на практикувањето на владеењето на правото како идентификувана потребна активност од страна на реципиентот (*demand-driven*) или како спроведување на активности кои директно таргетираат конкретни институции (*top-down supply-driven*).
- Заклучни согледувања и придонес кон утврдување на нови насоки за дополнителен развој на полето на владеењето на правото.

Методолошка рамка

Сложеноста на темата и целта на истражувањето наложува комплексен методолошки инструментариум, така што ќе биде применета комбинација на квантитативни и квалитативни методи. Тргнувајќи од предметот на интерес на докторската дисертација и целите кои треба да се постигнат, при нејзиното изготвување ќе се користат низа методи со теоретски и емпириски пристап. Во рамките на овие два пристапа, планирано е користење на повеќе методи од кои поважни се:

- **историскиот метод** - ќе биде употребен за утврдување на корењата на концептот за владеење на правото, неговиот историски развој, трансформацијата и прифаќање за глобален правно-политички идеал и фундаментален принцип на кој се заснова ЕУ;

- **Методот на поимна анализа** – ќе биде употребен за анализирање на централните поими (“владеење на правото”, “развој” итн.) во современите правно-политички теории поврзани со овие проблематики;

- **Компаративниот метод** – овој метод ќе биде употребен за анализа на стратегиите на меѓународните организации поврзани со градењето на концептот на владеење на правото во земјите од регионот на Западен Балкан. Компаративниот метод треба да придонесе за идентификување на заедничките карактеристики на споменатата проблематика, утврдување на предностите и слабостите, како и препораки за евентуално унапредување;

- **методот на анализа на содржина** – ќе биде употребен за анализа на различни меѓународни нормативни акти, извештаи и истражувања со цел анализирање на природата на концептот за владеење на правото;

- **Методите на индукција и дедукција** – методот на дедукција ќе се служи за извлекување на нови заклучоци од општи ставови и сознанија утврдени со спроведените анализи, додека методот на дедукција ќе се користи за утврдување на општи заклучоци од поединечни опсервации и анализи;

- **Дијалектичкиот метод** – ќе биде употребен за сумирањето на резултатите од целокупното истражување и научната анализа.

Структура на дисертацијата

Во насока на прецизирање на идејата за темата и предметот на докторската дисертација, предложена е следнава структура на трудот: вовед, пет глави и заклучни согледувања.

Воведот на овој научен труд се фокусира на образложување на целите и задачите на научното истражување. Елаборирани ќе бидат методите и целиот методолошки пристап во насока на остварување на поставените цели и резултати. Дополнително ќе биде образложен и системот на излагање.

Во првата глава се опфаќа историскиот пресек на идејата за владеењето на правото од античко време до денес, притоа укажувајќи на еволуирањето на самиот концепт и неговото искачување на пиедесталот како еден од главните правно-политички идеали на денешното време. Анализата на владеењето на правото низ историска рамка опфаќа еден широк временски период почнувајќи од времето на Вавилон со Кодот на Хамураби, преку бурните антички времиња до римскиот период и мрачниот среден век, предлибералните и либералните погледи, федералните есеи како предвесници на ратификувањето на уставот на Сад, и конечно, завршувајќи со модерните концепции на владеењето на правото доловено низ призма на најзначајните политички/правни филозофи кои дале огромен придонес кон овој идеал. Целта на оваа опсежна историска анализа е идентификување на самите зачетоци на владеењето на правото. Нивното анализирање и разбирање треба да фрлат светлина врз причините поради кои денес

овој концепт е еден од најзначајните термини употребени од сите, но и причините поради кои тој е толку нејасен, неразбирлив и за многумина неосвојлив концепт.

Во втората глава, предмет на експликација се теоретските пристапи кои го третираат дефинирањето на концептот на владеење на правото и неговите правно-политички аспекти, со тенденција да се образложи проблемот на докторската дисертација. При тоа се негува еден критички пристап кон теоретските позиции. Компаративниот приказ на дефинициите за владеењето на правото ќе укаже на недоследностите во сфаќањето и разбирањето на овој концепт. Дополнително, поподробно се елаборирани слабите и посилните страни на различните теоретски концепции на концептот како и импликациите во практика од различниот приод кон дефинирање на владеењето на правото.

Во третата глава се разгледува владеењето на правото како едно од есенцијалните, основачки, фундаментални вредности на Европската унија. Во оваа глава ќе бидат изложени опсервации кои ќе започнат со историските корења на концептот на владеењето на правото на Европската заедница (ЕЗ) и неговото етаблирање како фундаментален принцип на кој се заснова денешната ЕУ. Иако концептот *per se* не беше експлицитен дел од првичните основачки договори, па се до влегувањето на сила на договорот од Мастрихт, концептот со сигурност може да се каже дека имал значителна улога во правото на Заедницата и пред тоа, произлегувајќи пред сè од практиката на Европскиот суд на правдата (ЕСП), но и националните уставни традиции на земјите членки како извор на правни принципи препознаени од ЕСП. Понатаму, изложени се опсервации поврзани со револуционерната пресуда на ЕСП во 1986 чија интерпретација ќе има опсежно влијание при етаблирањето на концептот на владеење на правото како есенцијален принцип врз основа на кој функционира ЕУ. Предмет на експликација во оваа глава ќе биде и анализата за обединетоста и разликите во сфаќањето на владеењето на правото на супранационално и на национално ниво во ЕУ. Фокусот е насочен кон концепциските разлики во сфаќањето на владеењето на правото во рамките на правните системи на земјите-членки, на земјите-кандидати кои се подготвуваат за влез во ЕУ, како и на ниво на ЕУ, укажувајќи на големите разлики кои постојат, неможноста за усогласување и правните реперкусии во практика како последица на ова. Земајќи предвид дека повеќето модерни демократски системи инкорпорираат различни елементи од концептот на владеење на правото на кои им даваат свој карактеристичен белег различен од другите, како консеквенца на ова, во рамките на оваа глава е поставено и прашањето за правилниот превод на овој термин во контекст на другите јазици во ЕУ.

Во четвртата глава, предмет на експликација се далечните и донекаде нејасни аспекти на регулативите и критериумите на ЕУ, поконкретно принципот на владеење на правото во фазата на подготовките на земјите од Западен Балкан за приклучување кон Унијата. Најпрво, даден е еден краток осврт на принципот на владеење на правото и неговата улога во надворешните политики на ЕУ спрема трети земји. Понатаму, низ историска призма, даден е еден краток осврт на досегашните проширувања и искуствата од нив преминувајќи кон анализа на критериумите и принципите на проширувањето, легислативна рамка и дискурсот помеѓу практиката и легислативата. Дополнително, во оваа глава анализирана е и глобалната улога на владеењето на правото во европската интеграција како основен

правно-политички бенчмарк и основен критериум во структурата на копенхашките документи. Заклучоците од оваа глава укажуваат на алармантна состојба демонстрирајќи го притоа огромниот потенцијал и истовремено широкиот и готово засрамувачки неуспех на ЕУ за конзистентно спроведување на принципот на условност во областа на демократијата и посебно, владеењето на правото во земјите кои се предмет на евалуација.

Во петтата и последна глава, акцентот е ставен на практикувањето на владеењето на правото од страна на главните меѓународни финансиски организации, активни во регионот на Западен Балкан. Владеењето на правото претставува главна алатка на овие организации за поддржување на развојот на земјите од Западен Балкан. Земајќи го предвид слабиот прогрес на овие посткомунистички земји, погоре наведениот став е ставен под знак прашање. Во оваа глава, критички е евалуиран пристапот во спроведувањето на реформите за владеење на правото од страна на повеќето главни финансиски организации активни во регионот на Западен Балкан, степенот на (не)координираност на овие организации при спроведувањето на овие реформи, како и улога на меѓународните финансиски организации во практикување и промовирање на концептот на владеење на правото и поддршката на развојот и евроинтеграциите на земјите од Западен Балкан. Во оваа глава е направена една сеопфатна анализа токму за (не)успешноста на реформите за владеење на правото. Како резултат од неа извлечени се одредени заклучоци од кои ќе произлезат конкретни препораки и предлог-мерки со цел за суштински придонес кон унапредување на реформите за владеење на правото посебно во земјите од Западен Балкан, аспиранти за влез во ЕУ.

Во заклучните согледувања, односно заклучокот на докторската дисертација, се презентирани на синтетизиран начин наодите од истражувањето, резултатите, изведувајќи и финални заклучоци и препораките од него.

Заклучок и предлог

Докторскиот труд под наслов „Практикување на концептот на владеење на правото од страна на ЕУ и меѓународните финансиски организации во однос на земјите од Западен Балкан“, од кандидатот м-р Жарко Алексов, обработува тема која е многу актуелна и значајна за европската перспектива на земјите од Западен Балкан, аспиранти за влез во ЕУ. Богатата користена литература ја покажува способноста на кандидатот за систематско аналитичко користење на стручна литература. Поставената теоретска рамка ги следи современите европски тенденции, а применетиот богат методолошки инструментариум обезбедува релевантност и издржаност на сознанијата презентирани во трудот.

Материјата е изложена на јасен начин, содржински богато, сеопфатно и темелно, а целиот труд е логично систематизиран. Кандидатот пристапува продлабочено и критички кон анализата на комплексното и сеопфатно прашање кое е предмет на истражувањето, покажувајќи способност да ги селектира и објективно да им пристапи на значајните проблеми од практиката, користејќи мноштво на емпириски податоци. За отворените прашања од практиката, кандидатот изразува сопствен и јасен критички став конзистентно со поставената теоретска рамка.

Трудот претставува нов приод во третирањето на теоретските и емпириските прашања кои произлегуваат од практикувањето на концептот на владеење на правото од страна на ЕУ и меѓународните финансиски организации во однос на регионот од Западен Балкан, што може да индуцира дополнителни прашања на продлабочување на теоретскиот пристап поврзано со комплексноста, функцијата и значењето на концептот на владеење на правото како фундаментален правно-политички идеал на денешното време. Трудот истовремено претставува основа за натамошни истражувања во оваа област, што ја демонстрира неговата научна валидност и вредност.

Врз основа на изнесениот приказ и оценка, Комисијата констатира дека се работи за докторски труд што ги задоволува критериумите за подготвување на научни и стручни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска регулатива и актите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Од тие причини, на Комисијата ѝ претставува задоволство едногласно да му предложи на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да го усвои овој извештај со позитивна оценка и да му овозможи на кандидатот Жарко Алексов да пристапи кон јавна одбрана на неговиот докторски труд.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Поликсена Гавровска с.р.
2. Проф. д-р Сашо Георгиевски с.р.
3. Проф. д-р Ванчо Узунов с.р.
4. Проф. д-р Татјана Петрушевска с.р.
5. Доц. д-р Рената Дескоска с.р.

ПРЕГЛЕД
на одобрени теми за изработка на докторски дисертации на Правниот
факултет „Јустинијан Први„ во Скопје
Наставно-научен совет – 31.05.2012 година

Кандидат	Тема	Комисија
М-р Добрила Срцева	Влијанието на карактерот на политичкиот систем и карактеристиките на државата врз дипломатскиот церемонијал и протокол	Д-р Љ.Фрчкоски Д-р С.Георгиевски Д-р Т.Петрушевска
М-р Мирослава Мурат	Спречување и казнување на злосторството геноцид	Д-р В.Камбовски Д-р Н.Тупанчески Д-р Г.Калајџиев
М-р Алексеј Сопронов	Превенирање и сузбивање на трговијата со луѓе со посебен осврт на состојбата во Република Македонија	Д-р М.Каневчев Д-р Н.Тупанчески Д-р Г.Бужаровска
М-р Јована Булатовиќ	Управната функција на државата во остварување на правото на човекот на здрава животна средина	Д-р Б.Давитковски Д-р Т.Каракамишева Јовановска Д-р А.Павловска Данева
М-р Александар Камбовски	Злоупотреба на постапката за јавен повик, доделување на договор за јавна набавка или јавно приватно партнерство – казнено правни аспекти	Д-р Н.Тупанчески Д-р Г.Бужаровска Д-р А.Климовски
М-р Анита Глигорова	Спроведувањето на воените операции и цивилните мисии на Европската безбедносна и одбрамбена политика и државите-кандидати за членство во Европската унија	Д-р С.Георгиевски Д-р Т.Петрушевска Д-р В.Наумовски

ПРЕГЛЕД
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот
факултет „Јустинијан Први„ во Скопје
Наставно-научен совет – 31.05.2012 година

Кандидат	Тема	Ментор
Ратко Димовски	Решавање на судирот на законите во сферата на интелектуалната сопственост	Д-р Т.Дескоски
Илина Симјаноска	Меродавно право во меѓународна трговска арбитража	Д-р Т.Дескоски
Ана Стефановска	Викиликс и современата дипломатија	Д-р Т.Петрушевска
Татјана Симоновска	Техничката децентрализација како појдовна основа за формирање на конкретни јавни служби во Република Македонија	Д-р Б.Давитковски
Дарко Јакимовски	Видови запишувања во катастарот на недвижности	Д-р Р.Живковска
Јасмина Стојковска	Договорот од Ница и ЕВРОПРАВДА	Д-р Т.Петрушевска
Андреа Петрески	Кривични дела против јавниот ред со посебен осврт на делото насилство	Д-р Н.Тупанчески
Маја Петреска	Кривични дела против избори и гласање со посебен осврт на кривичното дело злоупотреба на финансирање на изборна кампања	Д-р Н.Тупанчески
Викторија Смилковска	Етиологија на малолетничката деликвенција	Д-р Г.Бужаровска
Драган Нисев	Увид и вештачење на сообраќајни несреќи	Д-р Г. Калајчиев
Матеа Ѓорговски	Казнена одговорност на	Д-р

	правните лица – материјално правни аспекти	А.Деаноска Трендафилова
Борче Иванов	Квалифицираните убиства во судската практика во Република Македонија	Д-р А.Деаноска Трендафилова
Катерина Бучковска	Улогата на УСАИД во развојот на Република Македонија	Д-р Д.Малески
Бојан Тасевски	Принципот на легалитет во казненото право на Македонија во периодот од 1946 до 1953 година	Д-р М.Докмановиќ

ПРЕГЛЕД
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот
факултет „Јустинијан Први„ во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Дарко Георгиев	Избор на судиите во уставните судови	проф.д-р Марика Ристовска
Валентина Здравевска	Интеграција на националните малцинства во општеството	проф.д-р Саво Климовски
Ивана Јовановска	Уставно-правен статус на правото на живот во Република Македонија	проф.д-р Саво Климовски
Светлана Косева	Usucapio – оригинален начин за стекнување на право на сопственост во римското право	проф.д-р Владо Бучковски
Катерина Топалова	Политички плурализам во телевизиските вести	проф.д-р Томе Груевски
Љубинка Андоновска	Мерење на ефектите на односите со јавноста	проф.д-р Томе Груевски
Перо Момировски	Известување за насилства поврзани со спортски натпревари	доц.д-р Јасна Бачовска
Каролина Давчевска	Нови книжевни жанрови на новите медиуми	проф.д-р Зоран Костов

Маја Стојанова	Влијанието на јавното мислење врз одлуките на власта: случајот Република Македонија (The influence of public opinion on government decision making: case study Republic of Macedonia)“	доц.д-р Илиевски	Зоран
Евгенија Митровска	Американската дипломатија и односите со Југославија во периодот од 1946-1953 година	доц.д-р Докмановиќ	Мишо
Џенис Сулимани	(Нео)Вилсонизмот, надворешната политика на САД и конфликтите во поранешна Југославија	доц.д-р Докмановиќ	Мишо
Иван Јованов	„Малцински национализам: процес спротивен на градењето нација или иредентистички барања? (Minority Nationalism: Counter nation building or irredentist claims?“	доц.д-р Илиевски	Зоран
Астрит Реџеџи	Надворешната и безбедносната политика на Европската унија после Договорот од Лисабон: случајот со Либија	проф.д-р Малески	Денко
Маре Ушковска	Дипломатија и лобирање: методи за остварување на државните цели	проф.д-р Малески	Денко
Сашо Илиевски	Обединетите нации и справувањето со современиот тероризам	проф.д-р Георгиевски	Сашо

Благој Ѓелевски	Подобрување на ефикасноста на политичките кампањи (студија на случај – Република Македонија)	доц.д-р Зоран Илиевски
Мухамед Јашари	Надворешната политика на САД и албанското прашање во периодот од 1912 – 1923 година	доц.д-р Мишо Докмановиќ
Ѓорѓи Милошевски	Организирање, финансирање и донирање на странска помош: развој на невладиниот сектор во Република Македонија (1991-2012 година)	проф.д-р Панде Лазаревски

ПРЕГЛЕД

на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет „Јустинијан Први„ во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Борјана Миладиноска	Доделување на договорот за јавна набавка (практика и проблеми)	проф. д-р Јадранка Дабовиќ-Анастасовска
Ангелина Ангелевска	Претходните мерки како средство за обезбедување на побарувањата	проф. д-р Татјана Зороска-Камиловска
Владимир Савиќ	Постапка за издавање платен налог	проф. д-р Арсен Јаневски
Ратко Митов	Сродството како брачна пречка	проф. д-р Дејан Мицковиќ
Цветанка Коцевска	Видови укнижувања во катастарот на недвижности на Република Македонија	проф. д-р Родна Живковска
Софче Китанова	Учество на трети лица во парница	проф. д-р Татјана Зороска-Камиловска
Памела Вељаноска	The Patentibility of Living Matter under EU, US and Macedonian law	проф. д-р Братислав Станковиќ
Димитри Чапканов	Consumers' Perception of Well-Known Trademarks in the Telecommunications Market	доц. д-р Александар Стојков
Љупка Новеска	The Impact of Intellectual Property Rights on Foreign Direct Investment and Economic Growth in South Eastern Europe	доц. д-р Александар Стојков
Катерина Митреска	Reverse Engineering and Interoperability of Software under the Law of the EU and its Implications on Macedonia	доц. д-р Гоце Наумовски
Елена Јанкоска	Copyright limitations and their Impact on Copyright Enforcement in the Digital Environment	проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска
Елена Зарковска	Инструменти за заштита на странските директни инвестиции во правото на Република Македонија	проф. д-р Весна Пендовска
Ивана Стојановска	Приватизацијата на градежното земјиште како предуслов за деловното работење	проф. д-р Димитар Гелев

Милан Запровски	Видови берзи за хартии од вредност	проф. д-р Димитар Гелев
Никола Димовски	Содржина на нотарската служба во Република Македонија (de lege lata, de lege ferenda)	проф. д-р Арсен Јаневски
Калина Депинова	Структура и независност на Европската централна банка	доц. д-р Александар Стојков
Христијан Пејовски	Правна регулација на инвестиционите советници	проф. д-р Димитар Гелев
Даниела Симоновска	Валуту и правна регулација на официјалната валута во Република Македонија - денарот	проф. д-р Димитар Гелев
Билјана Пирковска	Електронско работење во современите банкарски системи	проф. д-р Димитар Гелев
Татјана Илиевска	Договор за депозит	проф. д-р Димитар Гелев
Мирослав Петров	Фискално оптоварување на правните лица во локалната самоуправа	проф. д-р Александра Максимовска Велјановски
Јане Илијески	Развојот на банкарскиот систем на РМ во периодот 1991-2012	проф. д-р Димитар Гелев
Бојана Кузмановска	Улогата на стечајниот управник во различните видови стечајни постапки	проф. д-р Димитар Гелев
Бојан Николиќ	Правни аспекти на Берзанското тргување со хартии од вредност	проф. д-р Димитар Гелев
Дарко Герамитчиоски	Централизиран vs децентрализиран систем на доделување на јавни набавки	доц. д-р Александар Климовски
Симона Бубевска	Формата на јавна исправа во договорното право во Р.Македонија	проф. д-р Јадранка Дабовиќ-Анастасовска
Дарко Ациевски	Улогата на Меѓународната организација на трудот во уредувањето на посебна заштита на лица во работен однос	проф. д-р Тодор Каламатиев
Љубен Далчев	Улога на комисиите формирани од одборот на директори или од надзорниот одбор во функција на подобрување на корпоративното управување	проф. д-р Горан Коевски

Бојан Петрески	Заштита на авторското право и сродните права на интернет	проф. д-р Димитар Гелев
Зујца Станкова	Планот за реорганизација во стечајната постапка	проф. д-р Димитар Гелев
Христина Алексоска	Фондации и институции слични на фондациите	проф. д-р Димитар Гелев
Сандра Анастасовска	Државна интервенција во медимумски простор	проф. д-р Димитар Гелев
Илинка Трпеска	Споредба на организираноста на осигурителните друштва АД Албсиг од Република Албанија (мајка) и АД Албсиг од Република Македонија	проф. д-р Димитар Гелев
Марија Стојановска	Анализа на остварувањето во пракса на правните решенија на Собранието на акционерското друштво	проф. д-р Димитар Гелев
Љубица Стојковиќ	Материјална и кривична одговорност на содружниците во ДОО кон друштвото и кон доверителите	проф. д-р Димитар Гелев
Лилјана Кипровска	Компаративна анализа на поврзувањето и соработката на јавниот и приватен сектор	проф. д-р Димитар Гелев

ДЕКАН

Проф.д-р Борче Давитковски

РЕЦЕНЗИЈА

На докторската дисертација „Граѓанско политичките права, културната различност и консоцијалната демократија“, изработена од м-р Флора Кадриу, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје

Наставно – научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје на својата седница одржана на 23.03.2012 година, со одлука бр. 02-503/199 формираше Комисија за оценка и одбрана на докторската дисертација под наслов: **„Граѓанско политичките права, културната различност и консоцијалната демократија“** од кандидатката м-р Флора Кадриу, во состав: проф.д-р Љубомир Фрчкоски, проф.д-р Марика Ристовска, доц.д-р Каролина Ристова-Астеруд, доц.д-р Ненад Марковиќ и доц.д-р Зоран Илиевски. За таа цел, Комисијата, во наведениот состав на Наставно – научниот совет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Структура и оценка на трудот

Основен предмет на интерес на докторската дисертација **„Граѓанско политичките права, културната различност и консоцијалната демократија“** од м-р Флора Кадриу е “правото на културниот идентитет”, но пред сè индивидуално правните изворишта на граѓанско политичките права и тоа во комбинација со еден дел од економско-социјалните права од втората генерација, со еден дел од малцинските права и правата на домородните народи. Имено, предмет на трудот е листата на граѓанско политичките права кои се извлечени од овие различни корпуси на права, а кои ја претставуваат основата на културниот идентитет. Консекветно, предмет на трудот станува и самиот политички ситем на сегментираните и плуралните општества и тоа во неговата демократска форма (наспроти авторитарните и етнонационалите негови деформитети), поточно во облик на консензуалната демократија - како најсоодветен демократски политички систем за мултикултурните општества. Клучната хипотеза поставена во овој труд е дека културните колективни идентитети (толку значајни за расправите околу мултикултурните општества и консоцијалните демократии) влечат корени од едно класично индивидуално граѓанско право, т.е. правото на самоодредување. Имено, кандидатката, ова партикуларно право го поставува како основа од која се развиваат сите други колективни практики и од кое се развиваат културните самоидентификации на индивидуата, за понатаму нив да ги етаблира како важна детерминанта на политичкиот ситем (кој претендира да биде демократски). Од овој контекст се извлекува и она што претставува практика на консоцијалната демократија, но пред сè разгледна од аспектот на индивидуалните човекови слободи и права (дополнително и малцинските права), но не и од ракурсот на колективните концепти кои произлегуваат од комунитаризмот. Како последица од вака поставената хипотеза, предметот на трудот се збогатува и со контроверзните искуства на актуелните консоцијални демократии (Република Македонија, Швајцарија, Холандија, Белгија, Северна Ирска, Либан итн.), а од нив, пак, се

Теоретски најчесто цитирана и следена е линија на авторите: Вил Кимлика, Чарлс Тејлор, Ајрис Марјон Јанг и Аренд Липхарт.

Структурата на дисертацијата се состои од вовед, три дела и заклучок. Бројот на страниците е 248, додека бројот на библиографските единици е 186. Фуснотите се релевантни, а референцирањето е наведено во самите фусноти и на крајот од трудот - каде што впрочем е наведена и библиографијата. Трудот е пишуван на македонски јазик, во фонт на Time New Roman со величина на карактерите 12, а проредот е 1,5.

Во воведот кандидатката ги наведува мотивите поради кои се занимава со истражување на темата на консоцијалната демократија, т.е. со неконфликтните решенија за културниот диверзитет на општествата и во него ја поставува хипотезата дека културните колективни идентитети влечат корени од едно класично индивидуално граѓанско право (правото на самоодредување) - кое во овој трудот се стекнува со статус на детерминанта на политичкиот систем на мултикултурните општества.

Во првиот дел, Кадриу, во фокус го поставува прашањето за граѓанско-политичките права кои се основа на правото на културен идентитет и ги обелоденува концептите кои ротират околу овој посебен сет на права. Дополнително, прецизно ги разјаснува термилошките аспекти на концептот за “човековите права”, а посебно дилемите кои прилегуваат од корпусот на граѓанско политичките права. Акцентот е ставен на јадрото на граѓанско-политичките права, и тоа: слободата, автономијата и еднаквоста, по што ги утврдува нивните специфични обележја - карактеристики. Во овој дел од трудот прикажани се и меѓународните инструменти за правната заштита на граѓанско-политичките права и основите слободи, и тоа на универзално ниво (во рамките на ООН) и на регионално ниво (во рамките на Советот на Европа), а прашањето на малцинските права се издвојува како посебен аспект на оваа расправа – која понатаму се надополнува и со правата на домородните народи и правата на мигрантите. Завршната нота на овој прв дел од трудот ги идентификува оние граѓанско-политички права кои се основа за самоидентификацијата на граѓанинот, т.е. на индивидуата, додека со прегледот на меѓународните инструменти во кои се засновани граѓанско политичките права и е направен обид да се изложи нивната еволуција и да се објасни како се одвивало конципирањето на правото на културен идентитет, т.е. кои се факторите на таквото регрупирање и зошто токму ова регрупирање на правата (кои се делумно индивидуални, квазиколективни и колективни) е во фокусот на научната расправа денес.

Вториот дел од трудот се занимава со поимот на културниот идентитет, т.е. групниот идентитет, во смисла на негово дефинирање и поврзување со: групните права, со групните културни практики и со демократијата. Токму тука се референцирани размислите на клучните автори од областа и тоа Бигху Парех – за поимот на колективниот културен идентитет и Вил Кимлика - за социеталните култури и групно-диференцираните права. Посебно внимание е посветено на значењето на терминот групни и “колективни права” и прецизно се разјаснуваат групно диференцирачките права и концептите за нив, а се со цел да бидат извлечени разликите помеѓу колективно културните права како

посебни, т.е. како засебни од другите групни права. На крајот од овој дел на трудот приложен е и корпусот на колективните права на претставивање.

Третиот дел од трудот „Граѓанско политичките права, културната различност и консоцијалната демократија“ се занимава со политичкиот систем на мултикултурните општества, поточно со демократијата во таквите општества. Имено, се дефинира што е мултикултурно општество, при што се нагласува дека посебни динамични принципи на либералниот мултикултурализам се толеранцијата, интеграцијата и дијалогот. Уште повеќе, во овој дел од трудот се прецизираат уловите за ефективен мултикултурален политички систем, и тоа: - прво, нормативните (уставни) решенија или тези за минималистичкиот конститутивен инжињеринг; второ, законското ниво на инклузивност; трето, отвореноста на општеството и улогата на меката арбиража; четврто, одговорноста на политичките елити; петто, улогата на политичката култура на инклузивност и онаа на граѓанскиот сектор во мултикултурниот општествен амбиент.

Во заклучните согледувања, кандидатката ги сумира претходното изложените тези од истражувањето, при што извлекува неколку важни констатации. Имено, таа укажува на фактот дека основните граѓанско политички права кои ја конституираат основата на “правото на културниот идентитет” до денес немаат оформено едно посебно (сеопфатно) право и предвидува дека конституирањето на едно такво посебно право на културен идентитет и во иднина нема перспектива да се ситуира како засебно. Но, сепак, таа смета дека некои од класичните граѓанско политички права, заедно со правата на малцинства, со правта на домородните народи, и со некои од социјално економските права- се групираат (и регрупираат) во една заедница која може да се нарече “право на културен идентитет”. Кадриу појаснува дека нејзиното истражување се движи од поимот идентитет (во генерална смисла на зборот), кон идентитетот на културната група за да премине во сферата на политика на акомодација (прилагодување, приспособување, адаптирање) на таквите културни групи во контекст на демократското политичко уредување. Во овој дел, концентрацијата на расправата се одвива околу прашањето зошто овој групен културен идентитет се наметнува над другите групни идентитети во современите општества и ги пресекува линиите на лојалноста и на мобилизација помеѓу граѓаните и државата. Културната група, имено, тука се појавува како резонатор на политичка артикулација и мобилизација и со тоа станува нов политички чинител, односно нов политички фактор во демократијата на мултикултурните општества. Во овој дел од трудот, кандидатката исто така се навраќа на заклучокот од вториот дел, т.е. тезата дека појавата и заемното кохабитирање меѓу колективниот културен идентитет и неговата политичка артикулација и класичните индивидуални права и нивната политичка акомодација создава нова политичка ситуација која бара интервенција во системот на либералната правда и мнозинската демократија, а тоа, пак, бара создавање на т.н нова либерална правда и на неа базиран консоцијален систем на демократија. Во таквиот систем ќе се пронајде нов и ефективен баланс помеѓу индивидуалните права - индивидуалното граѓанство и на нив базираните политички институции и колективните културни права - диференцираното граѓанство и на нив базираните партиципативни политички институции. Тој проект не е воопшто едноставен и лесен да се оствари, но мултикултурните општества немаат ниту

некои големи опции за избор, така што пронаоѓањето на овој нов баланс за кој говори кандидатката станува “ургентна” тема на денот. Оттука, заклучокот ги акцентира и проблемите, условите и можните модели на политички системи во мултикултурните општества (именувани во трудот како различни видови консоцијации), при што се нагласени обидите за идентификација на неопходните услови, општо или заедничко важни, за сите модели на консоцијација. Така, на пример, кај условите од нормативното ниво се издвојува како најважно постоењето уставни одредби кои се инклузивни и кои ги признаваат и прифаќаат колективните културни групи, а пожелно е да се овозможат и различните форми на заштита на нивната култура (вклучувајќи и некаква форма на правото на вето). Посебен акцент се става и на формите на репрезентација на овие групи во политиката, бидејќи во таа сфера се појавува проблемот на формата и начинот на соодветното претставување по две основи (индивидуално – граѓанство и групно – култура). Референтна точка за аргументација во овој контекст се ставовите на Ајрис Марион Јанг (Iris Marion Young) и Аренд Липхарт (Arend Lijphart) кои велат дека демократското општество постигнува поголема праведност кога го одбира пропорционалното изборно претставување, а изборните единици ги приспособува така што и малите културни групи да станат видливи. Понатаму, образложени се и условите кои задираат во сферата на одговорност и конституирање на политичките елити на културните идентитетски групи во консоцијалната демократија, споменувајќи ги промените и улогата на граѓанскиот (цивилниот) сектор. Токму, пак, кај разгледувањето на улогата на граѓанскиот сектор - каде што всушност се ефектуира и развива политичката култура во едно општество-обелоденет е и заклучокот дека може да има неколку ситуации во кои може да се случи општеството да има консоцијални институции, кои се елитистички договорени, но да нема консоцијална култура т.е. да има консензус на политичка култура која не се одразува во целосно консоцијални институции и различни меѓуситуации. Но, она што е важно е дека политичката култура влијае и бара поддршка од политичките институции. Поради ова, пак, консоцијалната (т.е. консензуална) демократија може да стане неспособна да се вкорени и да напредува доколку не добие поддршка од консоцијалната политичка култура. Консоцијално ориентираната култура често создава основа за настанување на институции на консоцијалната демократија и за нивно меѓусебно поврзување. Ако консоцијалната (консензуална) култура доведе до усвојување на консоцијални институции, тие институции имаат и потенцијал - една во почетокот спротивставена култура - да ја направат помалку таква и повеќе консоцијална. Уште повеќе, кандидатката потсетува дека се идентификувани и условите кои се однесуваат на отвореноста и меѓународната позиција (интегрирањето) на државите кои развиваат консоцијална демократија и наведува дека некаде тие не се заокружени како посебен консоцијален модел на демократија, туку сè повеќе се заокружени во консоцијални траги во класичните мнозински модели на демократија (т.н. демократизација на демократијата или редемократизација). Консеквентно, Кадриу го проследува и листингот на елементарните услови, за кој има релативно малку библиографски единици кои можат да ги испитуваат, разработуваат и расправаат од временска дистанца реалните примери како успешни и ефективни модели. Сепак, таа смета (како и многу други автори) дека колективно културните права се суштествен елемент на редемократизацијата на политичкиот пејзаж и за создавањето нови практики кои се наметнуваат, кои не отстапуваат и кои не се минливи појави во

демократијата, туку, напротив, тоа е еден од основните елементи на демократските промени во XXI век.

2. Заклучни констатации и предлог

Врз основа на анализата на текстот на докторската дисертација **„Граѓанско политичките права, културната различност и консоцијалната демократија“** од кандидатката м-р **Флора Кадриу**, Комисијата го констатира следново:

1. Кандидатката избрала оригинална, научно релевантна и актуелна тема, а земајќи предвид дека темата е недоволно експлоатирана и во глобален контекст наодите на докторската дисертација внесуваат новитети во академската дебата и отвораат простор за понатамошни истражувања.
2. Во докторската дисертација се јасно дефинирани предметот, целите и хипотезите на истражувањето и се отворени голем број на истражувачки прашања на кои се успешно понудени релевантни и конзистентни одговори. Во неа умешно се полемизира и приложена е објективна аргументација околу основните претпоставки на истражувачката рамка.
3. Дисертацијата се користи со широк дијапазон на научна и стручна литература која ги отсликува најновите и најрелевантните развојни моменти во соодветната академска дисциплина. Користената литература е соодветно цитирана во текстот.
4. Во секој случај, докторската дисертација на кандидатката м-р **Флора Кадриу** претставува самостоен научен труд во кој е развиена оригинална истражувачка рамка која резултира со конзистентни, објективни и соодветно аргументирани заклучни констатации.

Имајќи ги предвид изнесените констатации, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, да ја го прифати како позитивен овој извештај и да овозможи јавна одбрана на трудот под наслов **„Граѓанско политичките права, културната различност и консоцијалната демократија“** од кандидатката м-р **Флора Кадриу**.

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

1. Проф. д-р **Љубомир Д. Фрчкоски с.р.**
2. Проф. д-р **Марика Ристовска с.р.**
3. Доц. д-р **Каролина Ристова- Астеруд с.р.**

4. Доц. д-р. Ненад Марковиќ с.р.

5. Доц. д-р. Зоран Илиевски с.р.

Скопје 2012 г.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СПРОВЕДУВАЊЕТО НА АРБИТРАЖНИТЕ ОДЛУКИ ВО МЕЃУНАРОДНОТО ЈАВНО ПРАВО“ ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ДРИТА МАМУТИ - ФАЗЛИА, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 28.10.2011 година, донесе одлука за формирање Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов „Спроведувањето на арбитражните одлуки во меѓународното јавно право“, од кандидатката м-р Дрита Мамути - Фазлиа, во состав: проф. д-р Поликсена Гавровска, проф. д-р Љубомир Фрчкоски, проф. д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Татјана Петрушевска и проф. д-р Тони Дескоски. Комисијата во наведениот состав, до Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

ТЕМА НА ДОКТОРСКИОТ ТРУД

Во времето на големата економска, општествена и политичка кохезија на државите, се наметнува и потребата на подетално изучување на механизмите што ја одржуваат таа кохезија, односно изучување на механизмите кои по мировен пат ги решаваат проблемите што се појавуваат како резултат на таа кохезија. Глобализацискиот тренд сам по себе влече и поголем број на можни недоразбирања во економска, општествена или политичка сфера, така што сè повеќе се наметнува и потребата од унапредување на мировните начини на решавање на тие спорови.

Освен решавањето на споровите преку спроведување судска постапка (спроведена од страна на Меѓународниот суд на правдата), постои и можност за нивно решавање преку арбитражна постапка, чии основни карактеристики се еластичност, брзина на решавање на спорот, неутралност, релативно пониска цена на чинење во споредба со постапките пред Судот во Хаг, во принцип едностепеност итн. Токму овие неколку елементи придонесуваат

за ефикасноста на арбитражните одлуки, на што се должи интересот на кандидатката за истражување на аспектите на овој начин на решавање спорови. Имено, во трудот научно се истражува начинот и степенот на спроведувањето на арбитражните одлуки во областа на меѓународното јавно право, област што е многу малку истражувана во Република Македонија.

СТРУКТУРА НА ДОКТОРСКИОТ ТРУД

Докторскиот труд „Спроведувањето на арбитражните одлуки во меѓународното јавно право“, од кандидатката Дрита Мамути - Фазлиа, се состои од вовед, седум поглавја и заклучок.

Во **воведниот дел** кандидатката го објаснува значењето на институтот меѓународнојавноправна арбитража воопшто и во современиот контекст, правецот во кој докторската дисертација е научен придонес и се осврнува на извесни релевантни придонеси на слични теми на истражување. Исто така, во воведот е поместен клучниот поимно-категоријален апарат што кандидатката го користи во текстот што следува - спор, меѓународен (меѓудржавен) спор, правен спор, политички спор, политички начини на решавање спорови, правни начини на решавање спорови, арбитражно решавање спорови, постојан арбитражен суд, судско решавање спорови и спроведување арбитражни одлуки.

Во **првото поглавје** се прави краток осврт на појавата, односно настанувањето на првите, раните, рудиментарни облици на меѓународнојавноправниот институт "арбитража", на околностите во кои тие настануваат, што ги предизвикале никулците на овој начин на разврска на меѓународните спорови и на нормативната рамка во која тие функционираат, како зачетоци што низ следните неколку векови ќе се дополнуваат, дообликуваат и изградуваат во консенквентно заокружен и нормативно уреден меѓународно-јавноправен институт.

Во **второто поглавје** се анализираат неколку категории арбитражи, односно заемно опозициски поставени парови на арбитражни трибунали -

јавноправни и приватноправни, а во рамките на втората категорија - задолжителните (облигаторните) и факултативните арбитражи; - задолжителни (облигаторни) и факултативни; инокосните (индивидуалните) и колективните (колегијалните); привремените (ад хок) и постојаните (перманентните); општите (генералните) и посебните (специјалните, специјализираните) итн.

Во третото поглавје се анализираат меѓународните акти и документи кои се релевантни за институтот меѓународно – јавноправна арбитража. Анализата тече врз основа на две клучни поделби: прво, во супстанцијална смисла од аспект на (не)правното дејство на конкретните производи на човековиот интелектуален напор (на правни акти и на политички документи) и второ, од аспект на нивниот регионален предзнак - универзален и регионален. При тоа, авторката презентира компаративен преглед на разработеноста на правните акти, односно прави компарација во поглед на нивната прецизност, деталност, консеквентност итн., како на релација универзални - регионални, така и меѓу поодделните регионални правни инструменти.

Во четвртото поглавје е анализирана постапката на воспоставување/конституирање на меѓународно – јавноправна арбитража во сите нејзини фази, но главниот акцент е ставен врз компромисот како предуслов за воспоставување на арбитражата, но и на потребните елементи кои се неопходни за неговата полноважност.

Во петтото поглавје е анализирана процедурата/постапката што ја спорведуваат меѓународните арбитражни трибунали. Станува збор за детално проучување на правната поставеност и на практичното одвивање на сите фази од процесот, од моментот на формирање на арбитражниот трибунал до донесувањето на конечената одлука.

Во шестото поглавје се анализираат сите релевантни правни и политички фактори кои влијаат врз спроведувањето на одлуките на јавно-правната арбитража. Заклучокот што се извлекува е дека современиот меѓународно-јавноправен поредок не располага со принудни мерки за

спроведување на конечните одлуки на арбитражните трибунали. Односно, дека спроведувањето на арбитражните одлуки зависи од политичката волја на страните во спорот кои пристапиле кон арбитражен начин на негово решавање.

Во седмото поглавје се направени паралели помеѓу правосудните и политичките инструменти, се анализираат предностите и недостатоците и на едните и на другите, за да се извлече констатацијата дека изборот и на првите и на вторите, како и спроведувањето на соодветните одлуки во огромна мера зависи од политиката и политичка настроеност на страните во конкретните спорови за вистинско изнаоѓање решение за нив и за нивно фактичко имплементирање.

Во заклучокот на докторската дисертација на синтетизиран начин се презентирани наодите од истражувањето и критичкиот став на кандидатката кон досегашната практика во РМ.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторскиот труд „Спроведувањето на арбитражните одлуки во меѓународното јавно право“, од кандидатката м-р Дрита Мамути - Фазлиа, обработува значајна тема за Република Македонија и пошироко. Користената литература ја покажува способноста на кандидатката за систематско аналитичко користење стручна литература. Поставената теоретска рамка ги следи современите европски тенденции, а применетиот методолошки инструментариум обезбедува релевантност и издржаност на сознанијата презентирани во трудот.

Материјата е изложена на јасен начин, содржински сеопфатно и темелно, а целиот труд е логично систематизиран. Кандидатката пристапува критички кон анализата на комплексното и сеопфатно прашање кое е предмет на истражувањето, покажувајќи способност да ги селектира и објективно да им пристапи на значајните проблеми од практиката, користејќи релевантни емпириски податоци. За отворените прашања од

практиката, кандидатката изразува сопствен и јасен критички став конзистентно со поставената теоретска рамка.

Трудот претставува самостоен стручно-научен труд, со кој кандидатката дава сопствен придонес кон натамошното развивање на пристапот на Република Македонија кон арбитражата како мирно средство за решавањето на можните идни меѓудржавни спорови. Трудот истовремено е основа за натамошни истражувања во оваа област.

Врз основа на изнесениот приказ и оценка, Комисијата констатира дека се работи за докторски труд што ги задоволува критериумите за подготвување научни и стручни трудови од ваков вид, предвидени со соодветната законска регулатива и актите на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Од тие причини, на Комисијата ѝ претставува задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да го усвои овој извештај со позитивна оценка и да ѝ овозможи на кандидатката м-р Дрита Мамути - Фазлиа да пристапи кон негова јавна одбрана.

КОМИСИЈА:

1. Проф. д-р Поликсена Гавроска с.р.
2. Проф. д-р Љубомир Д. Фрчкоски с.р.
3. Проф. д-р Сашо Георгиевски с.р.
4. Проф. д-р Татјана Петрушевска с.р.
5. Проф. д-р Тони Дескоски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ОДНОСИТЕ ПОМЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И КОСОВО: УЛОГАТА НА ЕВРОАТЛАНТСКИТЕ ИНТЕГРАЦИИ“, ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТОТ М-Р АГОН ДЕМЈАХА, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 27. 4.2012 година, по предлог на Наставничкиот колегиум на постдипломските студии по меѓународно право и меѓународни односи, формира Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Агон Демјаха под наслов „Односите помеѓу Република Македонија и Косово: улогата на евроатлантските интеграции“, во состав: проф. д-р Владо Поповски, проф д-р Поликсена Гавроска, проф д-р Денко Малески, проф. д-р Љубомир Данаилов Фрчкоски и проф. д-р Татјана Петрушевска.

Комисијата во наведениот состав ја прочита и ја оцени изготвената докторска дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Осврт на трудот

Докторската дисертација под наслов „Односите помеѓу Република Македонија и Косово: улогата на евроатлантските интеграции“ на кандидатот м-р Агон Демјаха се состои од вовед, пет поглавја и заклучок напишани на 305 страници, со 682 фусноти и 408 библиографски единици сочинети од книги, статии, интервјуа и

официјални документи. Низ целата докторска теза се користени релевантни материјали на англиски, македонски, албански и српски/хрватски јазик кои се однесуваат на проширувањето на НАТО и ЕУ, и влијанието на нивното условување брз регионалната соработка и добрососедските односи. Покрај ова, нашироко се користени следниве емпириски податоци: пишани материјали на НАТО, ЕУ и ООН; примарни извори од весници, телевизиски канали и интернет-портали на македонски, албански, англиски и српски јазик; достапна истражувачка литература како и литература од тинк тенкови како што се Меѓународната кризна група, Иницијативата за европска стабилност, Институтот на Соединетите Држави за мир и Косовскиот институт за истражување на политики и развој. Покрај ова, за потребите на докторската теза кандидатот има спроведено конкретни интервјуа со релевантни високи владини службеници и политичари од Македонија и Косово, за да се добијат дополнителни податоци и информации од прва рака.

Првото поглавје под наслов: **Историски преглед на односите меѓу Македонија и Косово**, всушност, претставува воведен дел и се состои од пет потпоглавја кои даваат историски преглед на различните периоди на развој на односите меѓу Македонија и Косово. Таквиот историски преглед започнува со доцниот XIX век кога општо земено почна процесот на национално будење на Балканот и завршува со моменталната состојба. Следствено, првото потпоглавје го анализира почетокот на националното будење кај Албанците и Македонците кон крајот на XIX и почетокот на XX век, со особен осврт врз Призренската лига и Илинденското востание. Во второто потпоглавје, прегледот продолжува со балканските војни, Првата светска војна и раѓањето на Кралството Југославија, Особено внимание се посветува на Втората светска војна и создавањето на социјалистичка Југославија во чие време сме сведоци на интензивирање на севкупните односи меѓу Македонија и Косово. Дезинтеграцијата на Југославија, што во крајна линија им овозможи независност на обете земји, се анализира во четвртото потпоглавје. Следните две потпоглавја се фокусираат врз конфликтот на Косово, односно конфликтот во Македонија. На крај, последното потпоглавје се концентрира на независноста на

Косово и воспоставувањето на дипломатски односи меѓу двете земји, што означува нова фаза на билатерални односи меѓу двете земји.

Во второто поглавје под наслов: **Политиките за интеграција во НАТО и нивната улога во обликувањето на соседските односи** се анализираат различните интеграциски политики на НАТО и нивната улога во реформирањето на земјите-аспирантки, како и во обликувањето на добрососедските односи. Поголавјето е поделено на четири потпоглавја и започнува со опишување на новата реалност создадена на крајот на Студената војна и потребата НАТО-самитот да се реформира. Следните три потпоглавја ги анализираат Партнерството за мир, Акцискиот план за членство, односно Јадранската повелба. Во овие три потпоглавја се проучува како преку своите неформални критериуми за членство, НАТО ги поттикнува земјите да се обврзат на владеење на правото и човековите права, демократска контрола врз оружените сили, како и на решавање на конфликтите по мирен пат. згора на тоа, се покажува дека за разлика од ЕУ и другите меѓународни организации, НАТО е единствената организација која може да понуди регионална и меѓународна безбедност како голем „морков“ во замена за институционален развој, и, со тоа е во состојба да обезбеди дополнителен поттик, а не само економски.

Тезата продолжува со третото поглавје насловено како: **Политиките за интеграција во ЕУ и нивната улога во обликувањето на соседските односи**. Ова поглавје ги третира различните интеграциски политики на Европската унија и нивната улога во унапредувањето на регионалната соработка и обликувањето на добрососедските односи. Поголавјето е поделено на пет потпоглавја и почнува со анализирањето на новиот европски амбиент креиран со падот на комунизмот, реалност која беше наскоро проследена со еуфоријата за проширување на Европската унија. Следните две потпоглавја се фокусираат на условувањата од страна на ЕУ како механизам преку кој Европската унија придонесува за демократска консолидација, почитување на човековите права, заштита на малцинствата, решавање конфликти и стабилност во Централна и Источна Европа.

Се опишува како ЕУ успеа подлабоко да се ангажира во обликување на националните и регионалните политики на земјите-кандидатки во текот на целиот процес на преговори преку додавање на построги барања во поглед на демократските стандарди. Четвртото поглавје ги третира Договорот за асоцијација и стабилизација и Пактот за стабилност нагласувајќи го засиленото условување од страна на ЕУ кое им е наметнато на земјите од Западен Балкан на нивниот пат кон полноправно членство во ЕУ. Овде се објаснува како покрај Копенхашките начела и универзалните западни критериуми, ЕУ усвои дополнителен низ критериуми особено наменети за Западен Балкан, кои инсистираат на регионална соработка и развивање на добрососедски односи. Во последното потпоглавје, особено внимание му се посветува на поимот на Европа на региони како тренд во децентрализацијата во рамките на ЕУ.

Во четвртото поглавје со наслов: **Главни фактори кои ги обликуваат билатералните односи меѓу Македонија и Косово**, прво се идентификуваат главните фактори кои ги обликуваат билатералните односи меѓу Македонија и Косово, а потоа се анализира влијанието на секој од нив во засебни потпоглавја. Претпоставката на кандидатот е дека главните фактори кои влијаат врз односите меѓу Македонија и Косово се меѓуетничкиот фактор, економскиот фактор, политиката на еквидистанца како пристап на регионален баланс и Агендата за евроатлантска интеграција. Првото потпоглавје се концентрира врз прашањето на албанскиот етницитет како мошне важен фактор, и во Македонија и во Косово. Покажано е дека етничкиот фактор беше и продолжува да биде важен аспект кој лежи во основата на севкупните односи меѓу двете земји. Во второто потпоглавје се анализира економскиот фактор кој од неодамна сè повеќе придонесува во обликувањето на севкупните односи меѓу Македонија и Косово. Сепак, иако Косово стана значаен трговски партнер за Македонија од крајот на конфликтот во 1999 година, македонско-косовската економска соработка сè уште не е доволно развиена, и постојат многубројни начини таа да се засили. Од друга страна, третото потпоглавје се концентрира на политиката на еквидистанца како пристап на регионален баланс која претставуваше службена позиција на македонската влада

кон нејзините соседи и Косово непосредно по осамостојувањето. Со доволен број на докази се покажува дека и покрај важноста на овој фактор за односите меѓу двете земји во текот на 90-тите, во подоцнежните фази таквиот фактор загуби многу од својата релевантност. Последното потпоглавје се занимава со Агндата за евроатлантска интеграција како еден од малкуте проекти за кои постои широк консензус кај сите политички партии во обете земји. Овде е прикажан преглед на патот на Македонија и Косово кон членство во НАТО и ЕУ, како едно од ретките прашања кои уживаат поддршка од скоро сите етнички групи во Македонија и Косово.

Петтото поглавје е насловено како: **Влијанието на политиките на НАТО и ЕУ за стабилизација и интеграција врз односите меѓу Македонија и Косово** го истражува влијанието на политиките на НАТО и ЕУ за стабилизација и интеграција врз односите меѓу Македонија и Косово. При тоа, особено внимание се посветува на специфичните конкретни примери почнувајќи од интервенцијата на НАТО на Косово и конфликтот во Македонија, до Договорот за демаркација на границата, признавањето на независноста на Косово од страна на Македонија и воспоставувањето на билатерални дипломатски односи помеѓу двете земји. Во односите три потпоглавја се истражуваат сите важни периоди и настани за време на кои политиките на НАТО или ЕУ директно влијааа врз односите меѓу овие две соседни земји. воедно се анализира и влијанието на други фактори врз односите меѓу овие две земји за време на овие важни настани. Успешно се докажува дека иако другите фактори исто така беа донекаде важни за обликувањето на односите меѓу Македонија и Косово, токму воведувањето на евроатлантската перспектива низ агендата за стабилизација и интеграција беше она што го поплови патот кон зајакната толеранција и соработка. Евроатлантската интеграција промовира безрезервно почитување на сите заедници и посветеност кон сите европски вредности, како што се слободата, демократијата и мултиетничноста, и со тоа помага да се изгради визија за заедничка иднина во држава во која владее внатрешен мир и мир кон соседите. Последното потпоглавје на петтото поглавје се концентрира на билатералните и регионалните перспективи на соработка меѓу

Македонија и Косово, анализирајќи ја можната улога на идентификуваните фактори кои досега ги обликуваа односите меѓу двете земји.

Последното поглавје на оваа дисертација е посветено на заклучоците на кандидатот. Во овој дел, врз основа на резултатите од истражувањето се наведени заклучните согледувања за улогата на евроатлантската интеграција и другите релевантни фактори во обликувањето на односите меѓу двете соседни земји. Исто така се предлагаат одредени препораки кои се однесуваат на идните истражувања во оваа област како и на пошироките импликации на неговите наоди.

2. Оценка на трудот

Докторската дисертација под наслов „Односите помеѓу Република Македонија и Косово: улогата на евроатлантските интеграции“ на кандидатот м-р Агон Демјаха обработува една мошне актуелна тема. До денес има малку научни трудови и литература за генералните односи помеѓу Македонија и Косово. Нудејќи исцрпна историска анализа на односите меѓу Македонија и Косово во изминатиот век и половина, тезата несомнено придонесува дополнително да се прошири сегачниот корпус на знаења на ова поле. Иако докторската теза секако се надградува над постојниот корпус сознанија, со тоа што дава заеднички историски преглед на односите меѓу овие две соседни земји, таа нуди нов научен увид во ова истражувачко поле.

Дисертацијата е пишувана на јасен и концизен начин и е поткрепена со мошне богата библиографија. Кандидатот покажува афинитет за критичко согледување и анализа на влијанието на евроатлантските интеграции врз односите меѓу Македонија и Косово. Комисијата смета дека од методолошки и содржински аспект дисертацијата претставува заокружен научен труд.

Врз основа на погоре изнесеното, Комисијата со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет да го прифати овој позитивен извештај и да му овозможи на кандидатот јавна одбрана на неговата докторска дисертација.

Скопје, 22.5.2012

Комисија:

1. Проф. д-р Владо Поповски с.р.
2. Проф. д-р Поликсена Гавроска с.р.
3. Проф. д-р Денко Малески с.р.
4. Проф. д-р Љубомир Д. Фрчкоски с.р.
5. Проф. д-р Татјана Петрушевска с.р.

Бр. 03 - 886 / 3
11 - 6 - 001 2 год.
СКОПЈЕ

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „АСПЕКТИ НА КОМУНИЦИРАЊЕТО НА ПРЕДЛОЗИТЕ НА МЕДИЈАТОРОТ ВО СПОРОТ ЗА РАЗЛИКИТЕ ОКОЛУ ИМЕТО МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ГРЦИЈА“ ОД КАНДИДАТКАТА М-Р ЈАСМИНА МИРОНСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 23. 3.2012 година, по предлог на Наставничкиот колегиум на постдипломските студии по меѓународно право и меѓународни односи, формира Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов „Аспекти на комуницирањето на предлозите на медијаторот во спорот за разликите околу името меѓу Република Македонија и Република Грција“ од кандидатката м-р Јасмина Миронски, во состав: проф. д-р Љубомир Данаилов Фрчкоски, проф д-р Сашо Георгиевски, проф. д-р Татјана Петрушевска, проф. д-р Тони Дескоски и доц. д-р Јасна Бачовска.

Комисијата во наведениот состав ја прочита и ја оцени изготвената докторска дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Осврт на трудот

Докторската дисертација под наслов „Аспекти на комуницирањето на предлозите на медијаторот во спорот за разликите околу името меѓу Република Македонија и

Република Грција“ на кандидатката м-р Јасмина Миронски е систематизиран во вовед, четири поглавја и заклучок.

Трудот содржи користена литература, лична архива и други архивски документи, студија на случај, прилози и табели кои се срочени на 310 страници компјутерски изработен текст во фонт - ариел, големина на букви 12, со 418 фусноти и консултирани над 100 библиографски единици.

Првиот дел ја опфаќа историјата на односите помеѓу Македонија и Грција од 19 век, за потоа преку разгледувањето на состојбите на македонското прашање на Балканот, поделбите на Македонија и политичките прилики во овој дел на светот да се осврне на улогата и влијанијата на пропагандите од соседните земји.

Посебно место во првата глава насловена *Историјат на македонско-грчкиот спор*, се одвојува за политиките и односот на сите грчки власти кон Македонија, нивниот однос кон македонското население во Грција и прогонот на Македонците по завршувањето на граѓанската војна во Грција за што авторката на трудот прави детален и сериозен осврт на тогашните настани и последиците кои произлегуваат од нив, а кои се присутни и денес. Во првиот дел на трудот се поместени и автентични документи за југословенско-грчките односи со главен акцент на македонското прашање, ангажманот на властите на поранешна Југославија и немоќта на Македонците во Егејска Македонија да ги добијат своите основни демократски права. Тоа е дел од македонско-грчкиот спор за името и корените кои задираат во далечното минато на негаторство на грчката политика кон македонската црква, јазик, писмо, народ - идентитет.

Авторката на трудот со својата прецизна истражувачка работа прави голем исчекор во осознавањето и детализирањето на корените на проблемот околу спорот за името меѓу Македонија и Грција. Имено, таа успева на еден нов, исклучителен начин да го прикаже континуитетот на проблемите во односите меѓу двете земји опишувајќи ги состојбите од 18 век, пренесувајќи нови моменти околу тогашниот општествен живот и улогата на комуникациите, односно пропагандите кои се

присутни во сите етапи на заемните односи низ користење на различни видови методи и алатки.

Вториот дел од трудот неминовно зборува за *хронологијата на македонско-грчкиот спор за името*, а акцент се става на развојот на македонско-грчките односи по осамостојувањето на Македонија во 1991 година. Авторката, користејќи исклучително богата лична архива на изјави, интервјуа и документи, ги обработува фазите во спорот со проблемот со името од почетокот на етаблирањето на државата, преку усвојувањето на Лисабонската декларација и во неа вградениот став на Република Грција како став на Европската унија, тогашна Европска заедница, во името на Македонија да не постои зборот Македонија. Кандидатката темелно го анализира целиот процес, од прогласувањето на независност од поранешната СФРЈ, и укажува на сите проблеми кои ја следеа и се уште ја следат државата на патот кон ЕУ и НАТО, со бетонирањето на грчкиот став за исполнување на условот - пронаоѓање решение за спорот околу името, па потоа членство во евро-атлантските интеграции.

Во овој контекст се дефинира и вмешувањето на ООН во спорот како услов Македонија да стане членка на оваа организација. Потоа се прави суштинска разработка на завршната фаза, односно барањето излезно решение за спорот за името без да се загрози идентитетот на државата.

Третиот дел на трудот зборува за *карактерот на спорот*, за изворите и аспектите на идентитетот кои авторката ги става како клучен камен на сопнување во македонско-грчките односи. Во овој дел, авторката успешно ги објаснува релациите на Република Македонија и Република Грција во ООН. Прецизно ги наведува и зборува за сите предлози што под покровителство на ООН ги предлагаше прво специјалниот пратеник Сајрус Венс, а потоа Метју Нимитц (Резолуција 917), правејќи притоа анализа за тоа дали, колку и како, беа застапени основните поимања на односите со јавноста, колку и каква беше комуникациската врска и дали беа остварени комуникациските цели во овој период од македонско-грчките односи.

Четвртиот дел од трудот ги анализира првичните предлози за промена на името, односите со јавноста и влијанијата во креирањето политики. Авторката на трудот суштински ги објаснува начините и потребите на современото комуницирање преку анализата на тоа дали се познаваат и колку умешно, односно неумешно се користеле и се користат алатките за комуникација во презентирањето на предлозите и решавањето на спорот. Во овој дел одделно се дефинира планирањето на медиумската стратегија и нејзината примена и целите на комуникација градени врз база на стратешки план.

Кандидатката го разработува и адекватното користење на алатките за комуникација и подетално се анализираат менаџирањата во ситуации на криза преку разработка на студија на случај. Истовремено, мошне успешно и детално ги разгледува влијанијата и улогата на односите со јавноста во спорот со името од различни аспекти на улогата и употребата на алатките на комуникација и методите на комуницирање. Покрај улогата и влијанијата на пропагандите, се анализира и улогата на спинерите и лобистите, а посебно се става во фокус улогата и влијанијата на медиумите како канали, односно трансмитори од субјектите до јавноста.

Во оваа глава непосредно се навестуваат сите фази низ кои помина Македонија во оспорувањето и опструирање од страна на Република Грција за право на користење на зборот македонски и Македонци, и сите фази низ кои предлозите се сместуваа во одреден општествено-економски контекст и одредена политичка агенда кои ги карактеризираше употреба на разновидни и специфични комуникациски вештини и пропаганди, со користење на сите видови комуникациски методи и алатки и со вмешување на спинери, лобисти, брифери, соочување и начин на менаџирање на кризни ситуации.

Трудот, низ студија на случај, го покажува користењето на комуникациските вештини од страна на Република Македонија и делумно од страна на Република

грција, за да укаже како е можно решавање на едно политичко прашање преку користење на современите комуникациски системи со обезбедување влијание во домашната и во меѓународната јавност, мотивирање и убедување, а со цел крајниот резултат да биде решавање на проблемот во интерес на позитивен развој и долгорочна соработка и безбедносна перспектива.

2. Оценка на трудот

Докторската дисертација под наслов „Аспекти на комуницирањето на предлозите на медијаторот во спорот за разликите околу името меѓу Република Македонија и Република Грција “ на кандидатката м-р Јасмина Миронски претставува детална и прецизна сеопфатна анализа на македонско-грчките односи. Овој труд на еден нов начин ги разработува сите фази на спорот помеѓу Македонија и Грција, неговите корени и историски предизвици и релации обременети со геостратешки, политички и економски интереси на големите сили и соседните земји.

Трудот е пишуван на јасен и концизен начин. Тој консултира огормен број на материјали, архивски документи, разновидна литература и, особено важно, користи лични белешки, сведоштва на одредени лица инволвирани во спорот преку изјави, интервјуа и сочувани лични архивски материјали. Комисијата смета дека од методолошки и содржински аспект тој претставува закоружен научен труд.

Врз основа на погоре изнесеното, Комисијата со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет да го прифати овој позитивен извештај и да и овозможи на кандидатката јавна одбрана на нејзината докторска дисертација.

Скопје, 22.5.2012

Комисија:

1. Проф. д-р Љубомир Д. Фрчкоски с.р.
2. Проф. д-р Сашо Георгиевски с.р.
3. Проф. д-р Татјана Петрушевска с.р.
4. Проф. д-р Тони Дескоски с.р.
5. Доц. д-р Јасна Бачовска с.р.

ПРЕГЛЕД
на прифатени теми за изработка на докторски дисертации на Филолошкиот факултет
„Блаже Конески“-Скопје

<i>Име и презиме на кандидатот</i>	<i>Наслов на прифатена тема за изработка на докторска дисертација</i>	<i>Комисија за утврдување подобност на кандидатот и темата</i>
м-р Исмаил Камбери	„Романизмите во албанскиот јазик“	Проф. д-р Шезаи Рокај Проф. д-р Петар Атанасов Проф. д-р Агим Пољоска
м-р Мирјета Љуши	„Доминација и маргинализација на родовите идентитети: книжевна интерпретација на женскиот лик“	Проф. д-р Венко Андоновски Проф. д-р Кристина Николовска Проф. д-р Јасна Котеска
м-р Неда Радосавлевиќ	„Имплементирање на методот ‘интегрирано учење’ при изучувањето на англискиот јазик како странски јазик во високото образование“	Проф. д-р Анжела Николовска Проф. д-р Екатерина Бабамова Проф. д-р Зозе Мургоски
м-р Јане Божиновски	„Културолошките аспекти при преведувањето на компјутерските термини од англискиот на македонскиот јазик“	Проф. д-р Зозе Мургоски Проф. д-р Катерина Здравкова Проф. д-р Јованка Лазаревска-Станчевска
м-р Кристина Нушевска	„Јазичните особености на административниот стил со посебен осврт на италијанско-македонската деловна комуникација“	Проф. д-р Александра Саржоска Проф. д-р Радица Никодиновска Доц. д-р Лучиана Гвидо-Шремпф

ПРЕГЛЕД
на одобрени теми за изработка на магистерски трудови на Филолошкиот
факултет „Блаже Конески“-Скопје

<i>Име и презиме на кандидатот</i>	<i>Наслов на тема за магистерски труд</i>	<i>Ментор</i>
Бојан Петревски	“Негацијата во каузалните реченици во македонскиот јазик”	проф. д-р Анета Дучевска
Бобан Карапејовски	“Дистрибуцијата на заменските клитики во македонскиот јазик”	проф. д-р Анета Дучевска
Александра Гецовска	“Етимолошките проучувања во македонскиот јазик	проф. д-р Димитар Пандев
Дафинка Јефремова	“Пространите житија на св. Кирил и Методиј”	проф. д-р Добрила Миловска
Аслиан Снопче	„Турските елементи во гостиварскиот албански говор”	проф. д-р Аслан Хамити
Лидија Митоска	“Деконструкцијата и преводот на драмските текстови (врз примери од драмите на Семјуел Бекет)”	проф. д-р Зоран Анчевски
Искра Димитријевска	“Стратегии за надминување на интеркултуролошки предизвици при консекутивно толкување од македонски на англиски јазик”	доц. д-р Емилија Саржоска-Георгиевска

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ: **ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧИНИОТ ЈАЗИК ВО УСВОЈУВАЊЕТО НА ВОКАБУЛАРОТ НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК КАЈ УЧЕНИЦИТЕ АЛБАНЦИ ВО Р. МАКЕДОНИЈА**, ОД М-Р ЈУСУФ МУСТАФАИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет *Блаже Конески* во Скопје, на својата дваесет и осма редовна седница одржана на 30. 05. 2012 год. ја избра Рецензенстската комисија за оценка на докторската дисертација под наслов: *Влијанието на мајчиниот јазик во усвојувањето на вокабуларот на англискиот како странски јазик кај учениците Албанци во Р. Македонија*, изработена од м-р Јусуф Мустафаи, во состав:

1. проф. д-р Рефик Кадија
2. проф. д-р Авзи Мустафа
3. проф. д-р Аслан Хамити
4. проф. д-р Мируше Хоџа
5. доц. д-р Валбона Несими.

Заблагодарувајќи се за укажаната доверба, имаме чест да го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација *Влијанието на мајчиниот јазик во усвојувањето на вокабуларот на англискиот како странски јазик кај учениците Албанци во Р. Македонија*, изработена од м-р Јусуф Мустафаи, опфаќа 317 страници компјутерски испишан текст (со стандардниот фонт, големина на знаците 12 и стандарден проред од 1,5). Трудот се состои од пет глави (I. Вовед, II. Преглед на литература, III. Методологија, IV. Резултати и дискусии и V. Влијанието на мајчиниот јазик во изучувањето на

странскиот јазик наспроти влијанието на албанскиот јазик во изучувањето на англискиот како странски јазик), а селективната библиографија вклучува одбрани библиографски единици кои упатуваат на непосредно користење на повеќе од стотина различни извори (од кои поголемиот број се публикувани изданија и неколку електронски референци).

Како што е истакнато во воведот, предмет на истражување во овој труд е учењето на вокабуларот на англискиот јазик како странски јазик или како втор јазик Л2, процес кој тесно е поврзан со мајчиниот јазик на ученикот, конкретно со албанскиот јазик како и учењето на стратегиите кои се користат за учење на вокабуларот од страна на учениците од двата пола на сите образовни нивоа. При истражувањето на овие феномени, м-р Јусуф Мустафаи се надоврзува на неколкуте истражувања на оваа тематика од најпознатите странски истражувачи на овие дисциплини (Wenden и Rubin (1987), Cohen (1998), O'Malley и Chamot (1990), Oxford(1990), Green(1995), McDonough(1995), Dreyer и Oxford (1996), Oxford (2004), Schmitt(1997) итн.

Вокабуларот ги подразбира зборовите и нивното значење. “Усвојувањето на вокабуларот е знаење; познавањето на зборот не подразбира само дефиниција, туку и неговото приспособување во разни контексти” (Steven Stahl 2005). Вокабуларот не е некое познавање што дефинитивно може да се совлада, тоа е знаење кое се проширува и се продлабочува во текот на целиот живот. Практиката на учењето на странскиот јазик покажува дека вокабуларот може да се научи на два начина: во случаен начин, преку индиректното покажување на зборовите, како и на намерен начин, преку директното објаснување на посебните зборови и на стратегијата на учењето на зборовите. Истражувањето на м-р Јусуф Мустафаи покажува дека најдобар начин за стекнување знаење од вокабуларот е читањето книги, списанија и весници, напишани на странски јазик. Тој исто така во неговото истражување докажува дека упатствата за учењето на вокабуларот значат многу повеќе отколку значењето на зборот и неговата употреба во реченицата. Учењето на вокабуларот не значи само да им ги објасниш на учениците непознатите зборови. Овој процес има свое значење. За да ги научи новите зборови, ученикот треба прво да ги употреби во практика (оттука на повеќе места во докторската дисертацијата кандидатот се повикува на теории и дефиниции на познати истражувачи од оваа област: Gairns, R и Redman S. (1986) кои

истакнуваат дека учениците полесно ги паметат оние зборови кои ги употребуваат во нивната практика). Д-р Марзано во *Building Academic Vocabulary* опишува еден процес од шест чекори кои треба да се преземат за учење на вокабуларот. Првите три чекори им помагаат на наставниците да даваат директни упатства, а последните три чекори кои ги преземаат учениците им помагаат за да ги практикуваат и да ги утврдат знаењата за вокабуларот. Голем број студии во областа на усвојувањето на вокабуларот на странскиот јазик и поврзаноста со мајчиниот јазик покажуваат дека еден од најефикасните начини за совладување на вокабуларот е читањето. Досегашните истражувања во последните две декади исто така докажуваат дека случајното совладување на вокабуларот е напорен процес кој одзема многу време и е непредвидлив. Затоа, кандидатот м-р Јусуф Мустафаи во неговата докторска дисертација се повикува и на теориите и резултатите на Paribakht и Wesche (1997), Zimmerman (1997) и Meara (1997) кои ги третираат прашањата кои се однесуваат на подобноста на усвојувањето на странскиот јазик за учениците кои како мајчин јазик имаат друг јазик. Како резултат на ова, процесот на совладувањето на новите странски зборови се уште не се разбира доволно и не може јасно и точно да се спроведе од страна на учениците.

Кандидатот со неговата докторска дисертација дава свој придонес за поцелосно објаснување на овој проблем, неговото истражување се фокусира во испитувањето на односот на совладувањето на вокабуларот од читање на материјалите во странски јазик и во улога на мајчиниот јазик за проширувањето на вокабуларот во текот на читањето, со можност да се евидентираат правилата кои функционираат во текот на совладувањето на вокабуларот, како што се варијаблите и фреквенциите на повторувањето на зборовите во одреден текст. Многу малку се студиите кои се направени за истражување на овој фактор, особено непознати се истражувањата на влијанието на мајчиниот јазик во овој аспект (исклучиво кандидатот ги споменува Horst, Cobb и Meara, 1998 и Saragi, Nation и Meister, 1978).

Според кандидатот, голем број истражувачи на стратегиите на усвојувањето на вокабуларот истакнуваат дека да се научи еден непознат збор значи многу повеќе отколку едноставно да се знае значењето на зборот (Aitchison, 1994; Laufer, 1997; McCarthy, 1990; Nation, 1990; Nation, 2001;

Richards, 1976; Schmitt, 1998; Schmitt, 2000). Затоа, м-р Јусуф Мустафаи во својата докторска дисертација ги опфаќа ефектите (брзата употреба, повторувањето) на зборот за совладувањето на неговото значење, изговорот на неговите букви како и неговата употреба во реченица со различни граматички функции (како именка, глагол, прилог и др.) и неговата употреба еквивалентно со албанскиот јазик. Како заклучок, можеме да потврдиме дека ова е прво истражување, односно зафат во врска со влијанието на мајчиниот јазик во учењето на странскиот јазик.

Докторската дисертација на м-р Јусуф Мустафаи е од суштинско значење особено за Албанците во Р. Македонија од многу причини. Англискиот јазик е многу важен бидејќи е втор странски јазик, по албанскиот или македонскиот јазик и денес во основните, средните училишта и на универзитетите е задолжителен предмет низ целата земја. На крајот на полугодието (првиот семестар) и на крајот на школската година (вториот семестар) е задолжително да се полага испит по предметот англиски јазик на таков начин што учениците/студентите да продолжат на повисоко ниво. Совладувањето на вокабуларот продолжува да биде многу проблематично прашање во учењето на вокабуларот јазик како странски јазик во Македонија, каде што, исто така, познавањата на учениците за вокабуларот се на незадоволително ниво иако тие учат англиски по три-четири часа неделно.

Оваа докторска дисертација ги истражуваше употребените стратегии од учениците Албанци кои го учат англискиот јазик како странски јазик во Тетово, кој е централен регион со доминантно мнозинство на ученици Албанци. Затоа, може да се претендира дека оваа докторска дисертација претставува реална слика на состојбата во областа на учењето на англискиот јазик како странски јазик и стратегиите за учењето на вокабуларот и во другите региони во Македонија, особено за учениците кои учат со аналогни програми.

Во процесот на учењето на англискиот јазик како странски јазик, учениците/студентите Албанци во Македонија главно се потпираат во објаснувањето на наставникот, но наставникот не може во текот на часот да им ги научи сите потребни зборови, така што учениците/студентите треба да се залагаат сами да научат и надвор од наставниот процес. Затоа, совладувањето на стратегиите на учењето на вокабуларот од страна на учениците е неопходно.

Ова истражување ќе придонесе во голем број применети и теоретски области (од јазичните и литературните предмети) во учењето на англискиот јазик како втор јазик (L2).

Докторската дисертација на м-р Јусуф Мустафаи може да служи како модел за да се консултираат наставниците по англиски јазик од разните училишни циклуси во Р. Македонија и, можеби, пошироко.

Трудот нуди низа стратегии за учење на вокабуларот на разни нивоа (од почетно ниво до напреденото ниво) од совладувањето на англискиот јазик како втор јазик. Исто така, овој труд сугерира и доволен методски развој за имплементација на стратегиите на совладувањето на вокабуларот во различни ситуации со учениците од различен пол, на различно ниво и различен циклус.

При подготовката на оваа докторска дисертација, кандидатот се базирал на општата методологија која ја сочинува теоретската основа на специфичната методологија на стратегиите на учењето на вокабуларот, како и во истражувачките методи кои ја сочинуваат основата на специфичната методологија како на пример:

а) анализа на теоријата, преку читањето и концептирањето на препорачаната литература;

б) статистичкиот метод, преку собирање, селекција и редоследот на податоците извлечени од испитаниците;

в) компаративниот метод, во компарација на податоците според циклусот на школувањето, родот на учениците, нивото на совладување на јазикот и др;

г) дескриптивниот метод, преку објаснување на разните стратегии на учењето на вокабуларот и методскиот развој во нивното учење;

д) методот на документацијата, опфаќајќи ги во оваа докторска дисертација статистичките податоци и типовите прашалници.

Во учењето на странскиот јазик низ вековите преовладуваше класичниот метод. Според класичниот метод во западниот свет, учењето на странскиот јазик во училиштата го подразбираше учењето на латинскиот и грчкиот јазик.

Латинскиот јазик се сметаше дека ја додава интелигенцијата, и како таков се сметаше како гимнастика на умот. Исто така, во голема мера кандидатот при изработката на својотата докторска дисертација се базирал и на граматичките/преведувачки методод кои главни карактеристики се: Наставниот час се одвива на мајчин јазик со малку активна употреба на странскиот јазик; поголем дел од вокабуларот се учи во форма на листа на изолирани зборови; се даваат долги и исцрпни анализи на граматиката; граматиката дава правила во врска со комбинацијата на зборовите и упатствата честопати се фокусираат во форма на инфлексии на зборовите; читањето на класичните текстови започнува брзо во процесот на учењето на странскиот јазик; многу малку внимание и се посветува на содржината на текстовите, кои се третираат како вежби за граматички анализи; честопати единствена практична дејност консистира со преводот на одделни зборови од странскиот во мајчиниот јазик.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Јусуф Мустафаи е изработена по следнава структура: глава I го опфаќа воведот, основата на истражувањето, целта на истражување, важноста на истражување на англискиот јазик од учениците Албанци во училиштата во Македонија, како и утврдување на употребената терминологија. I.1 Развојот на истражувањата за стратегијата на учењето на англискиот јазик како втор јазик (L2) во последните две децении. I.2. Вокабуларот во наставата и учењето на јазикот. I.3. Влијанието на мајчиниот јазик во усвојувањето на странскиот збор, нејзиното семантичко значење, фразеолошката поврзаност и еквивалентното граматичка употреба. I.4. Образложение на истражувањето и важноста на СУЈ во општо. I.5. Сфаќањето и важноста на СУЈ за учениците и учителите Албанци на АСЈ. I.6. Дефинирање на термините [когнитивната стратегија), АСЈ, АВЈ, СУЈ, СУВ и др.]

На почетокот на втората глава, кандидатот ги дефинира стратегиите за учењето на јазикот, како и литературата која треба да се има предвид за студирање на главните аспекти на СУВ, на хипотезите и прашањата кои се поставуваат за истражување. За истражувањата на СУВ кандидатот се фокусира на четири главни аспекти: 1. стратегија за изборот на зборовите; 2. стратегиите на употребата на речникот; 3. стратегиите на забелешките; 4. стратегиите на меморирањето кои го опфаќаат мнемонскиот метод на клучниот збор и

повторувањето. Потоа, втората глава ги вклучува и: II.1. Дефинирањето и карактеристиките на стратегиите за учење, кои ги дели на две главни категории: директни и индиректни. II.2. Метакогнитивните стратегии, кои поделам на девет вида, и тоа: унапредувани организатори, насочено внимание, селективно внимание, самоменаџирање, претходи подготовки, само-мониторинг, задоцнет продукт, самооценување и самоутврдување. II.3. Когнитивните стратегии, кои се класифицирани во 16 вида, и тоа: (повторување, употреба на референти материјали, насочен физички одговор, групирање или етикетање, водење забелешки, дедукција, рекомбинација, клучни зборови, контекстуализам и др). II.4. Стратегиите на социјалното влијание, и тоа: (кооперација или интеракција со друго лице, прашања за објаснување, зборувањето со себеси или умствената самоконтрола). II.5. Факторите кои потенцијално влијаат во изборот на стратегијата како што се: (родот, општото ниво на совладување на англискиот јазик, циклусот или нивото на образованието, степенот на совладување на вокабуларот, учењето на вокабуларот, СУВ во учењето на странскиот јазик како втор јазик). II.6. Стратегиите на „погодување“ на зборот или „изборот“ на зборот. II.7. Стратегиите на пишувањето на вокабуларот на вториот јазик. II.8. Стратегиите на меморирање и II.9. Хипотезите кои се потпираат во претходното истражување.

Во III глава на докторската дисертација, кандидатот м-р Јусуф Мустафаи ги претставува собраните податоци, процедурата на анализа на податоците, фазите на претходното истражување. Во делот III.2. се претставени методите, областите и инструментите за собирање податоци. (Кандидатот, за собирање на информации и податоци околу СУВ за албанските ученици употребил три инструменти, и тоа: прашалници, вербални интервјуа со учениците и вербални интервјуа со наставниците). Во делот III.3. се претставени отворените прашалници, резултатите од пополнувањето на отворените прашалници, процедурите на прашалниците, процедурите на интервјуата со учениците и наставниците и анализа на податоците.

Во IV глава се претставени резултатите и анализите. Во оваа глава се анализирани поставените хипотези и одговорите на истражуваните прашања од оваа студија, резултатите кои се извлечени од квантитативните и квалитативните заклучоци, на податоците собрани преку различни

инструменти како и нивната интерпретација во врска со типовите и со фреквенциите на СУВ. Во делот IV.1. се претставени 10-те најупотребувани и 10-те најмалку употребени СУВ од сите субјекти како типови и фреквенции, како и односите помеѓу категориите на СУВ и резултатите од дневниците. Во делот IV.2. се претставени објаснувачките варијабли помеѓу полот (м/ж) и нивото на образованието, полот и нивото на вокабуларот, нивото на образованието и нивото на вокабуларот и тестот за утврдувањето на нивото на вокабуларот во неколку училишта во Р.Македонија. Во делот IV.3. се претставени објаснувачките варијабли во врска со секоја СУВ како што се: фреквентната употреба на шесте категории на СУВ, стратегиите на дилемата на значењето на зборот, стратегиите на преминот на непознатиот збор, стратегиите на барање помош, стратегиите на употребата на речникот – типови речници кои се употребуваат од сите субјекти, информацијата која се контролира во речникот, стратегија на земање белешки и организација на елементите на речникот. Во последниот дел на оваа глава IV.4. се претставени стратегиите на меморирање, и тоа: стратегиите за повторување, начините на повторување, што треба да се повторува, степенот на фреквентното повторување кое опфаќа неколку вида асоцијации, начините на меморирање и начинот на нивните вежби.

Во V глава од докторската дисертација се претставени неколку прашања и нивните одговори во врска со влијанието на мајчиниот јазик во изучувањето на странскиот јазик наспроти влијанието на албанскиот јазик во изучувањето англискиот како странски јазик, и тоа: дали и колку влијае мајчиниот јазик во усвојувањето на вокабуларот на странскиотанглискиот јазик; ограничената, но многу важна улога на мајчиниот јазик во комуникација на смислата и содржината на странските зборови; употребата на методскиот развој на мајчиниот јазик во усвојувањето на странскиот јазик преку слушање, читање и пишување, разговор, повторување, аудиовизуелни дидактички средства, табели, карти, симболи, детските игри и др: употребата на зборови на исти или приближни термини во двата јазика, мајчиниот и странскиот јазик; доброто совладување на мајчиниот јазик како услов за ефикасно учење на странскиот јазик и металингвистичкиот развој и усвојувањето на мајчиниот јазик на академско и научно ниво како услов за подобро усвојување на странскиот јазик.

Заклучок и предлог:

Потенцирајќи ги резултатите до кои дојде кандидатот при изработката на својот докторски труд (водејќи притоа сметка за значењето и дефицитарноста на истражувањата на оваа проблематика), имаме особена чест и задоволство да му предложиме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет *Блаже Конески* во Скопје, да го прифати извештајот на Рецензентската комисија за изработениот докторски труд на м-р Јусуф Мустафа под наслов *Влијанието на мајчиниот јазик во усвојувањето на вокабуларот на англискиот како странски јазик кај учениците Албанци во Р. Македонија* и кандидатот да го повика на усна одбрана.

Рецензентска комисија

Рефик Кадија, редовен професор, с.р.

Авзи Мустафа, редовен професор, с.р.

Аслан Хамити, редовен професор, с.р.

Мируше Хоџа, вонреден професор, с.р.

Валбона Несими, доцент, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ „ПОЕТИКАТА НА ЕГЗИСТЕНЦИЈАЛИЗМОТ ВО КОНТЕКСТ НА БАЛКАНСКИТЕ КНИЖЕВНОСТИ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ШПРЕСА МЕМЕДИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на својата дваесет и осма редовна седница одржана на 30.5.2012, избра Рецензентска комисија за оцена на докторската дисертација под наслов „Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжевности“, изработена од м-р Шпреса Мемеди, во состав: академик Катица Кулавакова, редовен професор, д-р Ферид Мухиќ, редовен професор во пензија, д-р Елизабета Шелева, редовен професор, д-р Лидија Капушевска Дракулевска, редовен професор и д-р Зекирија Незири, редовен професор.

По разгледувањето на текстот на докторската дисертација „Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжевности“, изработена од м-р Шпреса Мемеди, Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација, на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ од Скопје, му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

А) Опис на докторска дисертација „Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжевности“

Докторската дисертација „Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжевности“ е испишана на 162 страници компјутерски обработен текст. Таа содржи шест дела (глави или поглавја), а во нив по неколку внатрешни поглавја (односно раздели).

1. **Во првиот дел** под наслов „Воведни информации за егзистенцијализмот низ призмата на западноевропските филозофски искуства“, дадени се неопходните информации за појавата на некои елементи на егзистенцијалистичката мисла во минатото. Во овој дел се дадени и основни појаснувања на поимите кои се меѓусебно сродни, но и специфични по своето значење, од доменот на егзистенцијализмот и на неговата поетика. Станува збор за дистинкциите на релација - егзистенцијализам, егзистенцијалистичка филозофија, филозофија на егзистенцијата и егзистенцијалисти. Тука се дадени и некои упатства за можни калкирања на поимите егзистенција и есенција на македонски јазик.

2. **Во вториот дел** под наслов „Основните поими на егзистенцијалистичката филозофија (егзистенцијалистичката парадигма)“, направен е илустративен и показателен пресек на енциклопедиските и усвоените сознанија за епистемолошката парадигма на егзистенцијализмот, односно на основните терминолошки одредници на поетиката на егзистенцијализмот. Тука се посветува неопходното внимание на следните референтни егзистенцијалистички поими: поимот егзистенција; поимот есенција; поимот тегобност, мачнина; поимот апсурд и поимот нихилизам. Со тоа, ова поглавје ги дава основните компаративни рамки на егзистенцијалистичката парадигма низ призма на некои бинарни терминолошки и поимски опозити: егзистенција наспроти есенција, битие наспроти небитие/ништавило (ништожност), апсурд наспрема смисла, нихилизам наспрема хуманизам, песимизам и очај наспроти ангажман, автентичност наспрема другост (теоријата на алтеритетот добива посебен поттик со егзистенцијалистичката филозофија).
3. **Во третиот дел** под наслов „Осврт кон историскиот развој на егзистенцијалистичката мисла“, направен е селективен приказ на најзначајните филозофски концепции на западноевропскиот егзистенцијализам, од неговите почетоци до неговиот зенит, низ примерите поврзани со неколку филозофски претставници и нивните дела. Овој дел ги содржи поглавјата: „Најавата на егзистенцијализмот во делото на Сорен Кјеркегор“; „Егзистенцијалистичките премиси на Фридрих Ниче“; „Егзистенцијалистичките премиси на Карл Теодор Јасперс“; „Филозофијата на егзистенцијата на Мартин Хајдегер“ и „Филозофските концепти на Габриел Марсел“. Во овој дел, западноевропскиот егзистенцијализам (кој се конституира официјално кон крајот на 19 и средината на 20 век), се смета како еден вид 'почетен модел' на егзистенцијалистичка поетика и естетика, со оглед на неговата артикулација во науката и во културата, но и со оглед на неговото влијание врз книжевните и уметничките текови во Европа. Тука е посветено внимание и на поетиката на егзистенцијализмот во контекст на концептот на ангажираната литература, при што се имаат предвид премисите на францускиот егзистенцијализам - мислиме при тоа

најпрвин на теоријата на Жан-Пол Сартр, потем на феминистичката концепција на Симон де Бовуар (што подоцна се рефлектира и се актуализира во дејноста на Мирослав Крлежа и на Коле Чашуле, на пример, односно ја обележува не само поетиката, туку и социо-културната констелација на јужнословенскиот и на балканскиот ареал).

4. **Во четвртиот дел** на дисертацијата, кој има наслов „Егзистенцијалистичката филозофија во контекст на европската книжевност“, направен е основен увид во егзистенцијалистичките концепции, позиции и ангажмани на неколку истакнати европски писатели, кои дале свој придонес и во профилирањето на европската (главно западноевропска) филозофија на егзистенцијата. Овде се мисли првенствено на француските писатели, теоретичари и филозофи Жан-Пол Сартр, Албер Ками и Симон де Бовуар, а потоа и на Фјодор Михајлович Достоевски и Франц Кафка. Насловите на овие поглавја гласат: „Егзистенцијалистичката филозофија и книжевност на Жан-Пол Сартр“; „Егзистенцијалистичката позиција на Албер Ками“; „Егзистенцијалистичкиот феминизам на Симон де Бовуар“; „Елементи на егзистенцијалистичка поетика во делото на Фјодор М. Достоевски“, и „Егзистенцијалистичкиот принцип во книжевноста на Франц Кафка“. Во ова поглавје е направен релативно продлабочен и критички осврт на културните и на книжевно-уметничките импликации на егзистенцијализмот во 20 век, во европскиот општествен, па и политички, контекст. Во ова поглавје од дисертацијата, кое зазема значаен дел од дисертацијата, предмет на интерпретација се неколку книжевни дела кои се репрезентативни за егзистенцијалистичката поетика, како на пример – прозните дела *Суд* и *Тегобност (Мачнина)* и драмата *Зад затворени врати* на Жан-Пол Сартр, кусиот роман *Странецот* и драмата *Калигула* на Албер Ками, романот *Записи од подземјето* на Достоевски, и др.
5. **Петтиот дел** од докторската дисертација го сметаме за апликативен и истражувачки, насловен „Влијанието на егзистенцијалистичката филозофија во балканските книжевности“. Тука докторантката се фокусира врз балканските книжевности. Овој истражувачки дел би

можел да биде и поекстензивен, но, како резултат на критичка селекција, докторантката го стеснува истражувачкиот опфат на неколку репрезентативни автори од балканските книжевности. Станува збор, имено, за балканската егзистенцијалистичка поетика видена низ призма на романескното дело на Стерјо Спасе, од албанската книжевност и на Меша Селимовиќ од босанската книжевност, потоа на драмскиот опус на Коле Чашуле од македонската книжевност и на Мирослав Крлежа од хрватската книжевност. Овие интерпретативни поглавја ги имаат следните наслови: „Егзистенцијалистичката поетика на Стерјо Спасе“, „Егзистенцијалистичката поетика во романите на Мехмед Меша Селимовиќ“, „Егзистенцијалистичката поетика, драматика и театричност во драмскиот опус на Коле Чашуле“, и „Егзистенцијалистичката поетика во драмите на Мирослав Крлежа“.

6. **Во шестиот дел** од дисертацијата, кој има наслов „Прилози кон докторската дисертација“, дадени се, прво, „Заклучни согледби за поетиката на егзистенцијализмот во балкански контекст“, второ, направено е 'Резиме' на дисертацијата на англиски јазик, приложена е 'Аналитичка литература' (листа на книжевните дела што се предмет на интерпретација), и на крај, даден е и општ преглед на стручната литература за егзистенцијалистичката филозофија и поетика, во рамки на којшто се наведени и референциите користени во дисертацијата.

Б) Заклучни согледби за докторската дисертација:

Докторската дисертација „Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжевности“ се фокусира, општо земено, врз четири аспекти на оваа научноистражувачка проблематика:

- прво, генезата, карактеристиките и епистемологијата на егзистенцијалистичката филозофија која има европска провениенција и низ којашто се проектираат односите меѓу филозофијата и религијата, филозофијата и уметноста, филозофијата и психологијата, односно филозофијата и книжевноста;

- второ, претставниците и поетичките доминанти на егзистенцијализмот во европската книжевност на дваесеттиот век, чишто дела ја конституираат и претставата за егзистенцијализмот како особен стилски модел и препознатлив поглед на свет кој ја обележува европската култура;
- трето, интерлитерарните одеци на егзистенцијалистичката поетика и филозофија во балканските книжевности, а посебно во корпусот на македонската, хрватската, босанската и албанската книжевност;
- четврто, интерпретативна идентификација на рефлексите на егзистенцијалистичкиот поглед на свет врз неколку значајни писатели од балканскиот книжевен круг и врз нивното книжевно дело. Станува збор за неколку понепосредни интерпретации на романите на Стерјо Спасе и Меша Селимовиќ, односно на драмите на Мирослав Крлежа и на Коле Чашуле.

Докторската дисертација на м-р Шпреса Мемеди, во нејзиниот историски, теориски, интерпретативен и апликативен дел, покажува дека поетиката на европскиот, посебно на западноевропскиот егзистенцијализам, е продуктивна по однос на балканските книжевности, во коишто се актуализира како симптом или обележје на значаен дел од балканските модернистички книжевни текови, а остава траги и во пошироката сфера на балканскиот културен простор. Со тоа, докторската дисертација го направи неопходниот интродуктивен дел во проучувањето на оваа сложена проблематика, проблематика која, впрочем, претполага и посеопфатен пристап, за што се потребни и поинакви, интердисциплинарни контекстуализации и интерпретативни стратегии.

Рецензентската комисија констатира дека докторската дисертација на м-р Шпреса Мемеди може да се посматра и како корисен поттик за натамошни попрабочени и компаратистички истражувања на егзистенцијалистичката поетика во балканските книжевности и култури и дека на неа би можело да и се посвети поголемо внимание и во рамките на додипломските и на постдипломските компаративни книжевни и културни студии.

Предлог на Рецензентската комисија:

Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација под наслов „Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжевности“, изработена од м-р Шпреса Мемеди, смета дека, во целина земено, текстот на дисертацијата ги исполнува предвидените стандарди за докторска дисертација и дека таа, методолошки, теориски и апликативно, се темели врз едно концепциски добро осмислено и коректно изведено истражување.

Поради тоа, Рецензентската комисија во состав: академик Катица Ќулавкова, редовен професор, д-р Ферид Мухиќ, редовен професор во пензија, д-р Елизабета Шелева, редовен професор, д-р Лидија Капушевска Дракулевска, редовен професор и д-р Зекирија Незири, редовен професор, му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, да одобри термин за одбрана на докторската дисертација под наслов „Поетиката на егзистенцијализмот во контекст на балканските книжевности“, изработена од м-р Шпреса Мемеди.

Рецензентска комисија

1. Академик д-р Катица Ќулавкова, редовен професор, с.р.
2. Д-р Ферид Мухиќ, редовен професор, с.р.
3. Д-р Елизабета Шелева, редовен професор, с.р.
4. Д-р Лидија Капушевска Дракулевска, редовен професор, с.р.
5. Д-р Зекирија Незири, редовен професор, с.р.

Скопје, 9.6.2012

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „РАНА ДЕТЕКЦИЈА НА ЦЕРЕБРАЛНОТО ОШТЕТУВАЊЕ С100Б ПРОТЕИН ВО БИОЛОШКИТЕ ТЕЧНОСТИ НОВ МЕТОД ВО НЕОНАТАЛНАТА МЕДИЦИНА” ,ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р Д-Р АСПАЗИЈА СОФИЈАНОВА, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ.

Рецензентската комисија во состав:

1. проф. д-р Нада Поп-Јорданова
2. проф. д-р Филип Дума
3. проф. д-р Марија Кутурец

Рецензентската комисија ја разгледа докторската дисертација под наслов:

„Рана детекција на церебралното оштетување- С100Б протеин во биолошките течности нов метод во неонаталната медицина”

По направените меѓусебни консултации Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Извештај за доставена докторска дисертација

Докторската дисертација е самостоен труд на д-р Аспазија Софијанова, од областа на педијатријата. Таа е изнесена на 100 страници и е поделена на следниве поглавја: Вовед; Мотив за изработка на трудот; Цел на трудот; Материјал и методи; Резултати; Дискусија; Заклучоци; Литература.

2. Осврт на поодделни делови од докторската дисертација

Вовед: Авторката ја дефинира употребата на С100Б протеин во секојдневната клиничка практика како голем чекор напред кон побрза и точна дијагноза за мониторирање на појави уште во најраната фаза на мозочно оштетување, како невродегенеративни болести, церебрални тумори, церебрални трауми и цереброваскуларни болести. Воведот е поделен во следниве потточки: 1. Анатомски и морфолошки развој на човечкиот мозок – каде што детално е објаснет со илустрации пренаталниот развој на човечкиот мозок, неговите карактеристики, чекорите во еволутивниот развој. 2. Епидемиологија на перинаталното мозочно оштетување. 3. Хипоксично –исхемична енцефалопатија и интеркранијална хеморагија кај предвремено родени и критични новородени. 4. Стандарни дијагностички процедури за рана детекција на мозочна повреда. 5. С100Б протеин- неговите биохемиски, биолошки и патофизиолошки карактеристики.

Мотив за изработка на трудот: Мотивот за изработка на трудот произлегува од потребата за воведување на нов мозочно специфичен биолошки маркер - С100Б протеин, како нова дијагностичка метода која ќе овозможи мониторирање на појави уште во најраната фаза на мозочно оштетување, како невродегенеративни болести, церебрални тумори, церебрални трауми и цереброваскуларни болести.

Цел на трудот: Целта на трудот произлегува од мотивот за изработка на трудот, т.е. целта на трудот е да се направи компаративна студија меѓу испитуваната група на ризични новородени со јасни знаци на асфиксија и контролната група или здрава група на новородени, за определување на кинетиката на С100Б протеинот во рана фаза на циркулаторно нарушување со што се дефинирани следниве цели:

1. лонгитудинално следење на кинетиката и динамиката на С100Б протеинот како мозочен маркер кај поединечни групи самостојно и во корелација со останатите клинички, лабораториски и радиолошки испитувања (ЕХО на ЦНС и МР);

2. следење на секоја поединечна дефинирана група на С100Б протеинот и во зависност од порастот или падот на вредностите донесување заклучоци за превземање на соодветна терапевска акција во согласност со тежината на болеста и акутната состојба најрано што може за спречување на секундарна мозочна повреда;

3. мониторирање на ефективноста од терапевтските интервенции кај сите високо ризични и предвремено родени ставени во студијата, вклучувајќи и ИГУР, како и нивна корелација на истите во зависност од динамиката на движењето на С100Б протеинот. Во исто време и утврдување на постоењето на сигнификантни разлики меѓу поединечните групи во однос на динамиката на промените на сите корелирани параметри;

4. правење на предиктивни индикатори за евентуален абнормален мозочен развој со долготрајни последици;

5. компарација и следење на динамиката на С100Б протеинот кај посебна група со развојни аномалии (спина бифида и др.)

Материјал и методи: Како материјал за испитување беа опфатени во проспективна лонгитудинална студија 119 новородени. Во испитуваната група се опфатени 71 ризично новородено кои се хоспитализирани на Клиниката за детски болести- Оддел за интензивна нега и терапија и Оддел за неонатологија- Скопје, од породилиштата при Клиниката за Гинекологија и акушерство- Скопје и ЈЗУ Гинекологија и акушерство-Чаир-Скопје, а во контролна група се опфатени 48 здрави новородени од истите породилишта.

Во однос на ризикот, испитуваната група е поделена во четири подгрупи:

Прва подгрупа: 29 асфиктични доносени новородени со ХИЕ гр.1,2 или 3 по Сарнат-Сарнат класификација, со Апгар скор под 5, со или без потреба за механичка вентилација.

Втора подгрупа: 30 предвремено новородени и хоспитализирани за респираторен дистрес со или без механичка вентилација

Трета подгрупа: 9 со интраутерин заостаток во раст (ИЗУР), на или без механичка вентилација, по сите стандарни протоколи за пондерален или линеарен дефицит.

Четврта подгрупа: 3 со развојни аномалии на ЦНС (спина бифида и др.).

Во оваа проспективна лонгитудинална студија земени се примероци од крв од сите 119 новородени, на прв ден од приемот (во првите 12-24 часа) од времето на раѓање, 4. ден и 7. ден. Примероците се чувани во фрижидер на температура од $+2^{\circ}\text{C}$ - $+4^{\circ}\text{C}$, а потоа се обработени на Институтот за клиничка биохемија при Медицинскиот факултет во Скопје. Принципот на определување на С100Б протеинот е со ЕКЛИА метод (ECLIA= ElectroChemiLuminiscence ImmunoAssay на Elecsys 2010 Roche Diagnostic).

Статистичката обработка на резултатите: за статистичка евалуација на добиените резултати од спроведените испитувања се користени следниве параметриски и непараметриски статистички методи, дескриптивна статистика и бинарна логистичка регресија: Средната $\pm\text{SD}$ ќе ја даде централната тенденција на датата на податоци, $P < 0.05$ ќе биде статистички сигнификантно. Од непараметриските тестови Wilcoxon-ов тест на еквивалентни парови, кој се однесува на поголема прецизност на величините на поедините разлики и со кој се одредува дали постои или не зависност меѓу две варијабли. Исто така е применет и непараметрискиот Фридман-ов тест. Применети се Mann-Whitney и U-тест за меѓугрупна компарација, АНОВА анализа за компарација помеѓу различните групи, Tukey – Kramer тест за компарација помеѓу две групи, Dimmet тест за компарација со контролната група, Spearman ранк за корелација за добивање на корелацијата. Користени се мултиваријантните Wilks' Lambda тест и Pillai's Trace тест за анализа на варијанса.

Резултати: Од целокупното истражување, резултатите се прикажани со 22 табели, 31 графикон и 10 слики, како и со соодветни коментари од страна на авторката. Резултатите се анализирани за секоја фаза од истражувањето одделно.

Дискусија: Тука авторката ни ја потенцира важноста на С100Б протеинот кој треба да се мери веднаш после раѓањето во првите 24 часа како биохемиски скрининг маркер за фатален дистрес и во исто време и за ХИЕ кај новородените со асфиксија како и кај предвремено родените со крварење на ЦНС. Студијата покажа дека нивото на серумскиот С100Б протеин е

сигнификантно покачен на првиот ден од подгрупата на новородени со асфиксија сигнализирајќи ја рано опасноста за потенцијално да се развие церебрална парализа. За овие новородени кога ќе се направат дополнителните лабораториски анализи и неуроимиџинг техниките се очекува да се издвои јасно групата со очекуван невролошки дефицит. Тоа значи дека кај овие новородени, преку раната детекција на биолошкиот маркер уште во првиот ден, пред да се достапни останатите испитувања, ќе може да се аплицира и усмери терапијата, која ќе ја даде потребната циркулаторна поддршка. Тоа ќе го индицира и евентуалното поставување на механичка вентилација пред да се јават раните конвулзии. Со седативниот ефект од аплицираната терапија врз мозокот ќе се добие беневолен влијание за намалување на церебралниот метаболизам за да се минимизира егзотоксичниот ефект за секундарна мозочна повреда. Раната селекција на сите критични новородени со помош на добиените параметри од оваа студија ќе услови правилно и навремено невроразвојно следење и примена на рана стимулативна терапија уште за време на престојот на одделите каде се тие новородени хоспитализирани и каде истата ќе има поволен ефект врз намалување на инцидентноста на деца со проблеми во однесувањето, епилепсијата како и други невролошки манифестации. Д-р Софијанова смета дека употребата на С100Б протеин во секојдневната клиничка практика ќе биде голем чекор напред кон побрза и точна дијагноза за мониторирање на појави уште во најраната фаза на мозочно оштетување, како невродегенеративни болести, церебрални тумори, церебрални трауми и цереброваскуларни болести.

Заклучоци: Докторската дисертација објавува заклучоци кои произлегуваат од истражувањето и кои одговараат на поставените цели. С100Б протеинот е значително зголемен кај пациенти со ХИЕ и интракранијални крварења и тој треба најрано, уште во првите 24 часа, да се определи бидејќи претставува маркер за евентуално мозочно страдање. Последователното покачување на С100Б протеинот во наредните денови, кој е особено забележителен кај терминските новородени со асфиксија, а со нешто пониски вредности кај предвремено родените и тие со ИЗУР, исто така ја потврдува потребата од консекутивно мерење на С100Б протеинот за рана детекција на мозочното оштетување. Мерењето на С100Б протеинот кај новородените со и без

механичка вентилација, го намалува линиарниот тренд на покачување на протеинот кај подгрупата на доносено со асфиксија и тоа, најмногу на 4. ден и 7. ден. Биохемиските иследувања треба да се прават рано. Од нив најголемо значење има наодот на хипокалцемијата, кој е конзистентен кај доносените со асфиксија(највисок процент), кај предвременно родените (50%) и новородените со ИЗУР (50%). ЕХО иследувањата на ЦНС кај сите подгрупи покажа дека во подгрупата на доенчиња со асфиксија на 7-от ден се добива нормален ЕХО наод. Останатите од оваа подгрупа покажуваат наод на ПВЛ или ПБЛ+едем. Кај подгрупата на предвременно родените, процентот на абнормален ЕХО при раѓање и на 7-от ден останува ист. Следењето на невроразвојниот исход е во 3-от месец и 6-от месец, покажа дека најголем процент на абнормален невроразвоен исход покажува подгрупата на предвременно родените, додека во подгрупите со асфиксија и ИЗУР на 6-от месец ќе се најдат помал број на деца со абнормален невроразвоен исход.

Литература: Цитирани се 84 релевантни стручни труда и поглавја од специјализирани изданија од еминентни и релевантни научни работници од сферата на истражуваната проблематика. Хронолошки, може да се следат историјатот и почетоците на истажувањата, се до најновите достигнувања од оваа.,проблематика.

3. Оцена на поднесената докторска дисертација

Врз основа на приложената докторска дисертација, Комисијата констатира дека се исполнети сите услови за нејзина одбрана и по меѓусебна консултација го донесува следниов заклучок: дека воведувањето на нов мозочно специфичен биолошки маркер - С100Б протеин, како нова дијагностичка метода ќе овозможи мониторирање на појави уште во најраната фаза на мозочно оштетување, како невродегенеративни болести, церебрални тумори, церебрални трауми и цереброваскуларни болести.

Рецензентската комисија, во полн состав, едногласно му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје да ја процедурира во натамошна постапка докторската дисертација од д-р Аспазија Софијанова, м-р сци, под наслов **„Рана детекција на церебралното оштетување- С100Б**

протеин во биолошките течности нов метод во неонаталната медицина” и да овозможи одбрана на дисертацијата.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Нада Поп-Јорданова с.р.

Проф. д-р Филип Дума с.р.

Проф. д-р Марија Кутурец с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

„ДИЗАЈН НА НОВИ РЕШЕНИЈА НА КРУТИ И ПОЛУКРУТИ ВРСКИ КАЈ
НОСЕЧКИТЕ МЕТАЛНИ КОНСТРУКЦИИ”,

ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ГАБРИЕЛА АРСОВА МИЛОШЕВСКА,
ДИПЛ.МАШ.ИНЖ.,ПРИЈАВЕНА НА
МАШИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр.02-1494/2 на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, донесена на 31.5.2012 година, формирана е Комисија за одбрана на докторската дисертација со наслов: „Дизајн на нови решенија на крути и полукрути врски кај носечките метални конструкции”, изработена од м-р Габриела Арсова Милошевска, дипл.маш.инж.

По прегледувањето на дисертацијата, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на м-р Габриела Арсова Милошевска претставува самостоен научен труд од областа на носечките метални конструкции, со посебен акцент на дизајнот на нови решенија на крути и полукрути врски кај челичен носач-столб, со можност за примена во теоријата и практиката при градбата на современите повеќекатни носечки метални конструкции.

Дисертацијата е презентирана на 157 страници, при што обработуваната проблематика е сместена во следниве поглавја:

1. Состојба и трендови во областа на дизајнот на врските челичен носач-столб кај повеќекатните носечки метални конструкции (НМК)
2. Дизајн на нови решенија на крути и полукрути врски кај НМК
3. Нумеричко моделирање на аналитичките модели
4. Експериментални истражувања
5. Споредба и анализа на добиените теоретски и експериментални резултати
6. Заклучоци и насоки за понатамошни истражувања,

Литература и Прилог

Во дисертацијата се вклучени 166 слики и дијаграми, 15 табели и 17 означени аналитички изрази и формули. Списокот на користена литература содржи 47 наслови.

Во **првата глава** е изложен воведниот дел на трудот, каде што е даден и осврт на состојбата и трендовите во областа на дизајнот на врските челичен носач-столб кај повеќекатните носечки метални конструкции (НМК). При тоа, даден е осврт на карактеристичните решенија, изведбата и обликувањето на врските носач-столб кај повеќекатните НМК.

Во **втората глава** е даден дизајнот на врските носач-столб кај НМК преку критериумите на дизајн на контролирани оштетувања и рушења на врските, како и видовите на оштетувања кај нив.

Во третата глава, која носи наслов: „Нумеричко моделирање на аналитичките модели” е даден детален опис на 8-те дизајнирани модели (SP1, SP2, SP3, SP4, SP5, SP6, SP7 и SP8) со нумеричко моделирање и анализа, при што:

- **Модел SP1** е модификација на стандардната и најчесто применувана крута врска носач-столб, врска со крајна (челна) плоча заварена со аголни завари на крајот од носачот. Модификацијата е во користење на дополнителни 2 триаголни ребра на крајот на носачот заварени за горниот и долниот појас со крајната плоча, со што се зголемува крутоста на крајот од носачот, како и носивоста на заварената врска носач-крајна плоча. Врската на челичните носачи (дизајнирана според важечките стандарди кај нас MKS(JUS) U.E7.140 во корелација со EC3), е остварена преку модифицирана врска носач-столб со користење на т.н. крајна плоча (end-plate connection) која е заварена за крајот на носачот. На крајната плоча се избушени по 2 отвора, распоредени во 4 реда, вкупно 8 отвора на една плоча, односно на една врска носач-столб. За поврзување на носачите преку крајните плочи со столбовите (на појасите на столбовите има отвора со истиот распоред и број како кај крајните плочи), користени се високовредни завртки.
- **Модел SP2** е дизајнирана крута врска носач-столб, врска со крајна (челна) плоча заварена со аголни завари на крајот од носачот. И кај оваа врска се користени дополнителни 2 триаголни ребра на крајот на носачот заварени за горниот и долниот дел од цевкастиот носач со крајната плоча, со што се зголемува крутоста на крајот од носачот, како и носивоста на заварената врска носач-крајна плоча. При дизајнот на врската се користени важечките стандарди, приспособени за обликот на носачот. И тука, како кај претходниот модел е користена т.н. крајна плоча која е со поголема висина од онаа кај моделот SP1, поради специфичниот облик на носачот (правоаголен попречен пресек), заварена за крајот на носачот. На крајната плоча има избушени по 2 отвора, распоредени во 4 реда, вкупно 8 отвора на една плоча, односно на една врска носач-столб.
- **Модел SP3** е дизајнирана крута врска носач-столб, врска со крајна заварена спојка за демонтажна врска на носачот со столбот. Спојката е изработена со заварување на 3 плочки под агол од 90° на челна плоча, на кои претходно се избушени отвора за врска со носачот и врска со столбот. Дизајнот на спојката е таков што нејзината носивост е поголема од носивоста на крајот на носачот со што би дошло до поместување на евентуалниот пластичен зглоб на поголемо растојание од столбот за разлика од претходно анализираните 2 модела. Носивоста на спојката зависи од: W_x -отпорниот момент на попречниот пресек за примање на момент на свиткување и A_r – површината на реброто за примање на сечењето (смолкнувањето), како и од механичките карактеристики на усвоениот материјал. За поголеми носачи, бројот на завртките на појасите и реброто може да се зголеми. Значајно кај дизајнот на овој модел е носивоста на завртките на појасите кои за разлика од оние за врска на спојката со столбот главно се оптоварени на сечење. Во зависност од нивната проектирана носивост во корелација со носивоста на спојката и носивоста на носачот, може да се насочи редоследот на откажување на елементите кои ја сочинуваат врската, односно да се предвиди механизмот на нејзиното рушење.
- **Модел SP4** е дизајнирана крута врска носач-столб. Врската на носачот со столбот се остварува само преку појасите на носачот, преку претходно изработени спојки, по една за секој од појасите на носачот. Спојките може да се изработат од топловалани или заварени L-прифили зависно од потребната дебелина, со заварено триаголно ребро на средината за нејзино зајакнување.

Врската на спојката со појасот на носачот се остварува со 4 завртки, или вкупно 8 завртки за двата појаса на носачот. Во дисертацијата спојките се дизајнирани така што нивната носивост е поголема од носивоста на крајот на носачот и евентуалниот колапс би се случил во средствата за врска на спојките со носачите по значителни пластични деформации на краевите од носачите. Врската на секоја од спојките со столбот се остварува со по 4 високовредни завртки. Овие завртки се дизајнирани така што не смеат да попуштат и при најекстремните оптоварувања на врската.

- **Модел SP5** е дизајнирана крута врска носач-столб. Врската на носачот со столбот се остварува преку 2 претходно подготвени и заварени хоризонтални плочи за крајот од горниот и долниот дел од носачот дополнително зајакнати со 2 вертикални заварени ребра. На плочите се избушени отвори во склоп со отворите на претходно изработените спојки. Спојките се со исти димензии како за модел SP4, но кај овој модел се користат надворешните (најодалечените) отвори на спојките за врска со хоризонталните плочи на крајот од носачите; спојките можат да се изработат од топовалани или заварени L-прифили зависно од потребната дебелина, со заварено триаголно ребро на средината за нејзино зајакнување. Врската на спојката со плочите на краевите од носачот се остварува со 4 завртки, или вкупно 8 завртки за еден носач.
- **Модел SP6** е дизајнирана полукрута врска носач-столб. Врската на носачот со столбот се остварува само преку реброто на носачот (3 завртки) и крајна заварена спојка. Заварена Т-спојка се поврзува демонтажно за столбот со вкупно 4 високовредни завртки. Спојката се изработува со заварување на 2 плочки под агол од 90° , на кои претходно се избушени отвори за врска со реброто на носачот и врска со столбот. Дизајнот на спојката е таков што нејзината носивост е доволно голема за евентуалното рушење да се јави во крајот на носачот, односно врската носач-спојка. На носачот се избушени 3 дупки (отвори) на реброто за врска со Т-спојката. За повисоки носачи, бројот на завртките на реброто може да се зголеми. Станува збор за дизајн на квазизглобна врска бидејќи таа прима одреден момент на свиткување пропратен со големи поместувања. Евентуалниот колапс би се појавил најпрвин во некоја од крајните завртки кои се најоптоварени и каде што се јавува суперпонирање на силите на сечење од трансверзалната смолкнувачка сила и спрегот на сили од примениот момент на свиткување.
- **Модел SP7** е дизајнирана полукрута врска носач-столб. Врската на носачот со столбот се остварува преку подготвениот крај на носачот и крајна заварена Т-спојка со помош на вкупно 3 завртки. Заварената Т-спојка се поврзува демонтажно за столбот со вкупно 4 високовредни завртки. Спојката се изработува со заварување на 2 плочки под агол од 90° , на кои претходно се избушени отвори за врска со реброто на носачот и врска со столбот. Дизајнот на спојката е таков што нејзината носивост е доволно голема за евентуалното рушење да се јави во крајот на носачот, односно врската носач-спојка. На носачот е заварена челна плоча со попречно ребро на кое се избушени 3 дупки (отвори) за врска со Т-спојката. За повисоки носачи, бројот на завртките на реброто може да се зголеми. Станува збор за дизајн на врска која би била одговор на претходниот модел (SP6) во случај кога за носачите би се користел затворен правоаголен шуплив пресек наместо отворен I-пресек. Тоа е, исто така, квазизглобна врска бидејќи прима одреден момент на свиткување придружен со значителни поместувања. Евентуалниот колапс би се појавил најпрвин во некоја од крајните завртки кои се најоптоварени и каде што се јавува суперпонирање на силите на

сечење од трансверзалната смолкнувачка сила и спрегот на сили од примениот момент на свиткување.

- **МОДЕЛ SP8** е дизајнирана полукрута врска носач-столб. Врската на носачот со столбот се остварува со 3 долги завртки помеѓу крајот на носачот и крајна заварена U-спојка. Заварената U-спојка се поврзува демонтажно за столбот со вкупно 4 високовредни завртки. Спојката се изработува со заварување на 3 плочки под агол од 90° , на кои претходно се избушени отвори за врска со реброто на носачот и врска со столбот. Дизајнот на спојката е таков што нејзината носивост е доволно голема за евентуалниот колапс да се јави во крајот на носачот, односно врската носач-спојка. На носачот се избушени 3 отвори за врска со U-спојката. За повисоки носачи, бројот на завртките на реброто може да се зголеми. Станува збор за дизајн на врска која би била одговор на претходниот модел (SP7) во случај кога за крајот на носачите не би се правела дополнителна подготовка освен бушење на отвори во склоп со отворите на U-спојката.

Одредувањето на пресметковните карактеристики на зависноста момент-ротацијата за врска носач-столб е засновано на теорија потврдена со експериментални испитувања. Важноста на експерименталното испитување е посебно нагласено кога станува збор за дизајн на нови врски. Со дијаграмот момент-ротација за врските носач-столб се дефинирани следниве карактеристики: максимален момент на свиткување, ротациона крутост, капацитет на ротацијата.

Во **четвртата глава** се презентирани експерименталните истражувања на 8-те дизајнирани модели кои се комплетно извршени во Лабораторијата за конструкции во Институтот за заварување и заварени конструкции на Машинскиот факултет во Скопје. Во оваа глава е даден детален опис на програмата за испитување на моделите, опремата за експерименталните испитувања, процедурата на експериментот и самото квазистатичко испитување на секој од моделите. Како краен резултат од експерименталните испитувања се добиените карактеристични дијаграми: $F-\Delta L$ (сила-поместување), $M-\Phi$ (моментот на свиткување-ротација на крајот на носачот), $\epsilon-n_i$ (единична деформација - фаза на испитување) за карактеристични места на челичните елементи.

Во **петтата глава** е дадена споредба и анализа на добиените теоретски и експериментални резултати. Од анализата на резултатите може да се заклучи дека глобалните дијаграми добиени со експерименталното испитување на моделите се поклопуваат со добиените дијаграми со нумеричкото моделирање со мали разлики, односно се добиваат до максимум 10% поголеми деформации кај кривите добиени со експерименталните испитувања во однос на теоретски добиените криви за $F-L1$ и $M-\Phi$ зависимости. Овие разлики се прифатливи и се должат на комплексноста на проблематиката, како и на одредени други влијателни фактори кои не се земени или се апроксимативно земени во теоретските модели.

Во последната **шеста глава** се дефинирани придонесите од докторската дисертација преку сумираните заклучоци за сите 8 нови дизајнирани модели на врски под агол носач-столб. На крајот се дадени и насоките за понатамошните истражувања во предметната проблематика.

Во завршниот дел е приложен список на користена литература при изработката на дисертацијата, како и прилог со спецификацијата на вградениот материјал во моделите, атестите за вградениот материјал (конструктивни челици), атести за додатениот материјал, атести за заварувачите и спецификација на процедурата за заварување (WPS/WPAR), за производителот на 8-те модели на врски - фирмата ФАКОМ од Скопје.

Докторската дисертација на м-р Габриела Арсова Милошевска преставува комплексно научно истражување во областа на носечките метални конструкции, каде што се прикажани нови оригинални типови на модели на врски носач-столб кои досега во таков облик не се сретнати во теоријата и практиката, а добиените резултати се споредени и верифицирани со експерименталните истражувања. Претходното мислење ги потенцира тежината и придонесот на докторската дисертација, како и идните насоки за развој и понатамошни истражувања на дизајнот на нови или модифицирани (подобрани) решенија на врски носач-столб кои би можеле да најдат и практична примена во градбата на НМК.

Комисијата смета дека докторската дисертација на м-р Габриела Арсова Милошевска преставува оригинален научен труд, во кој од особено значење се дел од заклучоците и констатациите дадени во последната глава, и тоа:

- Однесувањето на врските носач-столб кај НМК посматрани како целина е во директна корелација и зависност од однесувањето на нивните составни конструктивни носечки елементи (челичните носачи, столбови и елементите за нивно поврзување). Со други зборови, како ќе се однесуваат носачите, столбовите, а посебно нивните меѓусебни **врски**, така ќе се однесува и НМК како целина. Од овие причини, акцентот во докторската дисертација е ставен на истражувањата на врските под агол помеѓу главните носечки елементи кај НМК, односно на врските помеѓу челичниот носач со челичниот столб.

- Однесувањето на врските носач-столб во НМК најмногу зависи од нивното **конструктивно решение**. При тоа, доминантно во дисертацијата беше истражувањето на нови или модифицирани **конструктивни решенија** на врски, а се со цел за подобрување на нивната носивост во услови на реални надворешни оптоварувања. Тоа значи, дека со одредени конструктивни решенија може да се контролира и дисипацијата на енергијата, а со тоа да се контролира и напонската и деформациона распределба во пресеците од елементите на НМК, односно конструктивното решение на врските директно влијае на појавата на пластичните зглобови во одредени пресеци од елементите, кога се исцрпува нивната носивост.

- Комплексните **експериментални истражувања** на изработените модели на врски, со потребната прецизност е можно да се изведат во Лабораторијата за конструкции, на Институтот за заварување и заварени конструкции при Машинскиот факултет во Скопје, каде што постои посебен разработен систем за потребните квазистатички оптоварувања, со контрола на поместувањето на крајот од конзолниот препуст на челичниот носач.

- При дизајнот и проектирањето на врските носач-столб под дејство на хоризонтално оптоварување (сеизмичко оптоварување, оптоварување од силен ветер), од приоритетно значење е контролата на масата, крутоста, јакоста и дуктилноста на материјалот на елементите од што директно зависи и однесувањето на елементите во врските, а со тоа и однесувањето на ваквите конструкции како целина; докажано е дека многу рушења на конструкции кои се случиле биле последица на недуктилните материјали.

- Врските помеѓу главните конструктивни елементи (носачите и столбовите), како сложени и најбитални конструктивни делови во една НМК на повеќекатните челични рамки, лоцирани на местата со максимални моменти на свиткување и трансверзални сили, **мора** да ги задоволат следниве услови: да бидат способни да го поднесат граничното оптоварување, да бидат доволно крути за да ја одржат меѓусебната положба на поврзаните елементи со неопходен степен на точност, да имаат доволен капацитет на пластична ротација, да бидат економични за производство.

- Извршените во овој труд испитувања и истражувања на нови типови крути и полукрути врски носач-столб, ја потврдија специфичноста на проблематиката и

можноста за понатамошни истражувања; споменатите истражувања навлегуваат во подрачјето на пластичните деформации, до појава на оштетувања и нивно рушење.

-При **нумеричкојо моделирање**, во дизајнираните модели на врски носач-столб се вградени барањата на современите стандарди, кои го претставуваат универзално препознатливиот концепт, кој се состои во следното: јакоста на свиткување на столбовите треба да биде поголема од свиткувачката јакост на носачите; во дисертацијата е прифатен овој концепт на дизајн при кој врските се дизајнирани така што столбовите се во еластично подрачје, а дисипацијата на енергијата се врши на краевите од носачите, од причини што рушење на одреден носач од повеќекатната рамка не би значело и рушење на целата носечка конструкција, што не е случај доколку би настанало рушење на одреден столб од носечката повеќекатна конструкција.

-Од споредбената **експериментална анализа** на сите 8 истражувани модели, може да се заклучи дека капацитетот на носивост на момент на свиткување кај моделите на крути врски (SP1, SP2, SP3, SP4 и SP5) е значително поголем од оној кај моделите на полукрути врски (SP6, SP7 и SP8), што беше и однапред очекувано; доколку посебно се анализираат крутите врски (SP1, SP2, SP3, SP4 и SP5), моделот SP1 има најголем капацитет на носење на свиткувачки момент во однос на останатите, но најмала ротациона способност (пластична деформабилност) во однос на останатите 4, односно 7 модели вклучително и моделите на полукрути врски (SP6, SP7 и SP8); моделот SP3 има најголем капацитет на ротација во однос на останатите 4 модели на крути врски (SP1, SP1, SP4 и SP5); деформационата (ротациона) способност на истражуваните модели е обратно пропорционална од капацитетот на носивост на врската, односно полукрутите врски имаат поголема пластична деформабилност и можност за поголема ротација при искористување на нивниот целокупен носечки капацитет, но тие се со помал капацитет на носење во однос на крутите врски.

-Понатамошните истражувањата на **крутиите врски** (SP1, SP2, SP3, SP4 и SP5) би требало да одат во насока на подобрување на нивните деформациони карактеристики (ротациона способност) со воспоставување на нови соодноси на крутостите на сите елементи што ја формираат одделната врска (крајот на носачот, спојката, спојните средства - завртки и навртки).

-Понатамошните истражувањата на **полукрутиите врски** (SP6, SP7 и SP8) би требало да одат во насока на подобрување на нивните јакосни карактеристики (капацитетот на носивост на момент на свиткување) со воспоставување на нови соодноси на крутостите на сите елементи што ја формираат одделната врска (крајот на носачот, спојката, спојните средства - завртки и навртки).

-Претходните 2 заклучока ја даваат **главната идеја** и насока за понатамошните истражувања, што е навистина тешко, но не и невозможно, а тоа е добивање на една **"идеална"** врска носач-столб, врска која истовремено ќе има релативно високи јакосни и деформациони карактеристики, односно капацитет за носење на големи моменти на свиткување со истовремено голема ротациона способност.

ЗАКЛУЧОК

Докторската дисертација со наслов: „Дизајн на нови решенија на крути и полукрути врски кај носечките метални конструкции“, изработена од м-р Габриела Арсова Милошевска, дипл.маш.инж., претставува висококвалитетен и оригинален научен труд, кој дава значаен научен придонес во областа на дизајнот на нови и/или подобрени решенија на крути и полукрути врски кај челичен носач-столб, применливи во теоријата и практиката, а кои досега во ваков облик и истражувани на овој начин не се сретнати во литературата од сферата на носечките метални конструкции.

Обемните нумерички и експериментални истражувања на дизајнираните нови и модифицирани (подобрени) типови на врски челичен носач-столб и даваат посебна вредност и значење на дисертацијата.

Во дисертацијата е обработена комплексна и повеќедисциплинарна материја, а авторката покажувајќи широко познавање на третираната проблематика, успешно ги поврзала нумеричките со експерименталните истражувања и донела заклучоци што имаат практично значење и примена и кои сигурно ќе предизвикаат значителен интерес кај пошироката стручна и научна јавност од оваа област.

Врз основа на наведените констатации, Комисијата заклучува дека трудот со наслов: „Дизајн на нови решенија на крути и полукрути врски кај носечките метални конструкции“, изработен од м-р Габриела Арсова Милошевска, дипл.маш.инж., во целост ги исполнува критериумите и барањата за успешно изработена докторска дисертација и со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје да го прифати овој извештај и да закаже јавна одбрана на дисертацијата.

Комисија

1.Проф.д-р Зоран Богатиноски, с.р.
Машински факултет-Скопје

2.Проф.д-р Владимир Георгиевски, с.р.
Редовен професор во пензија
Машински факултет-Скопје

3.В.Проф.д-р Димитри Козинаков, с.р.
Машински факултет-Скопје

4.Проф.д-р Марјан Гаврилоски, с.р.
Машински факултет-Скопје

5.Проф.д-р Добре Рунчев, с.р.
Машински факултет-Скопје

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „НАРОДНАТА АЛБАНСКА ТРАДИЦИЈА ВО МАКЕДОНИЈА И КОСОВО (1945-2011)“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р АДХУРИМ РАСИМИ, ПРИЈАВЕНА НА ИНСТИТУТОТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА ВО СКОПЈЕ

Комисијата за оценување на докторската дисертација “Народната албанска традиција во Македонија и Косово (1945-2011”, именувана на седницата на Научниот совет на ИНИ од 14. 5. 2012 година, во состав: проф. д-р Катерина Тодороска, доц. д-р Наташа Котлар-Трајкова, доц. д-р Катерина Мирчевска, доц. д-р Сефедин Елези и проф. д-р Изаим Муртезани, по разгледувањето на докторскиот труд на кандидатот м-р Адхурим Расими, има чест на Научниот совет при Институтот за национална историја да му го достави следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторскиот труд “Народната албанска традиција во Македонија и Косово (1945-2011)” започнува со стандардните предговор (6-8) и вовед (9-11).

Потоа продолжува со првата глава „Албанската народна традиција (еден општ преглед)“, при што авторот покрај општиот преглед не запознава и со животот на традиционалното албанско семејство и неговото организирање до 1945 година, а својот приказ го продолжува и со разработка на прашањето за албанското традиционално семејство и неговото развивање по 1945 година.

Втората глава од трудот се однесува на законите и ритуалите при раѓањето. Имено, авторот смета дека почетокот на секој процес, а во тој контекст, и севкупниот развој својата основа ја има во почетокот, т.е. раѓањето на новиот човечки живот. Интересно е што авторот обработил бројни аспекти поврзани со закономерностите на раѓањето. Така, ги обработува обредите пред раѓањето, во

текот и по раѓањето, но и ширење на аберот за раѓањето. Имајќи предвид дека новиот живот во секој дом внесува посебна радост, авторот тоа го претставил преку бројни активности кои се случуваат околу новороденчето, како првото бањање на детето, првото обвивање, давање на име, сецкањето на ноктите и кретењето на косата, па сè до приспивните песни.

Во третата глава насловена „Бракот, обичаите и нивните обреди“ се разработуваат прашања како бракот во албанската народна традиција, бракот според местото и племето, бракот според возраста, невообичаените бракови и браковите според редот. Во текстот, авторот дава паралела по сите поставени прашања среде албанското население во Македонија и Албанија. Имајќи предвид дека авторот користи и бројна литература од македонска провениенција поврзана со македонската традиција, м-р Адхурим Расими констатира дека одделни адети при склучување на брак се заеднички или многу наликуваат едни на други, и кај македонското и албанското население. Во таков контекст ги обработува прашањата за предверидбата, зборот за невестата, веридбата, нишаните, подготвувањето на бовчите итн.

Четвртата глава е насловена „Обредите и обичаите за смртта“. Колку и да се тегобни информациите кои ги нуди авторот во овој дел од докторскиот труд, сепак секојдневието и реалноста во животот нè враќа на корените на обредите и активностите при смртните случаи.

Насловот на петтата глава гласи „Традиционалните народни носии“. Во неа се обработуваат поднаслови во кои се говори за народната носија како посебна карактеристика за различните албански области и народната носија кај Албанците од Македонија и Косово. Притоа, авторот нè запознава со особеностите и карактеристиките на машката и женската носија.

Шестата глава има особено значење за народната традиција на албанското население, бидејќи, како што забележува авторот, тие значеле социјализација на децата преку детските игри, но и на возрасните со ората и другите масовни народни игри. Во тој контекст е и поделбата на игрите за мажи, на игри со фрлање камен со парови, игри со ноже (чакија), фрлањето на каменот, играта на берберот и др. Од друга страна, бројноста на детските игри е многу поголема. Она што

авторот го забележува во оваа глава е фактот дека традиционалната детска игра имала големо социјално, социолошко и едукативно значење. Но, осовременувањето на образованието, потребите да се постигнат современите вредности наметнати од секојдневието, ги гаснат детските игри кои со векови биле практикувани среде албанските деца во Македонија и на Косово.

Докторскиот труд завршува со заклучните мисли на докторандот, односно обработуваниот материјал, а презентира и користена литература.

Комисијата, по разгледувањето на текстот, констатира дека кандидатот м-р Адхурим Расими во целост одговорил на поставените прашања поставени пред и во текот на обработката на трудот. Покрај неговата научна експликација, во однос на сознанијата кои ги добил од бројните интервјуа што ги извршил со повозрасни Албанци од Македонија и Косово, тој прави издржана анализа на бројната литература што ја користел. Напати се случува да соочува сознанија на други научни работници од областа на традицијата и обредноста кај Албанците, со сопствени сонанија од теренот. Општ заклучок е дека докторандот целосно одговорил на поставената задача.

Врз основа на погоре напишаното, Комисијата има чест на Советот на ИНИ да му предложи да го прифати извештајот за докторскиот труд “Народната албанска традиција во Македонија и Косово (1945-2011)” од кандидатот м-р Адхурим Расими и да допушти негова јавна одбрана..

Скопје, 4. 6. 2012 год.

Рецензенти

Проф. д-р Катерина Тодороска с.р.

Доц. д-р Наташа Котлар-Трајкова с.р.

Доц. д-р Катерина Мирчевска с.р.

Доц. д-р Сефедин Елези с.р.

Проф. д-р Изаим Муртезани с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД
ОБЛАСТА НА ФИЗИЧКАТА ХЕМИЈА, НА ИНСТИТУТОТ ЗА ХЕМИЈА
ПРИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр. 07-728/3 на Наставно-научниот совет (ННС) на Природно-математичкиот факултет (ПМФ) од 21 мај 2012 година, избрани сме за рецензенти по пријавата на д-р Љупчо Пејов, вонреден професор на Институтот за хемија (ИХ) при ПМФ во Скопје. Д-р Љупчо Пејов се јави на конкурсот, објавен во „Дневник“ од 5 април 2012 год., за избор на еден наставник во сите звања за група предмети од областа на физичката хемија, на ИХ при ПМФ.

По прегледот на доставениот материјал, како и врз основа на нашето лично познавање на кандидатот, чест ни е на ННС на ПМФ да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци и образование

Д-р Љупчо Пејов е роден на 28 јули 1972 год. во Скопје, каде што ги завршил основното и средното образование како најдобар ученик на генерацијата и се истакнал со врвни резултати на натпреварите по хемија, физика и математика.

Во 1990/91 год. се запишал на студии по применета хемија (аналитичко-структурна насока) на ИХ при ПМФ во Скопје. Со студиите започнал веднаш по отслужувањето на воениот рок (во 1991/92 год.). Студирал четири години и шест месеци, по што дипломирал со среден успех 10,00. Тој е првиот студент по хемија на ПМФ што ги завршил студиите со ваков просек. Бил избран за најдобар студент на ПМФ во периодот 1989–1999 год., а секако и за најдобар студент во својата генерација.

Во учебната 1996/97 година се запишал на постдипломски студии на ИХ при ПМФ во Скопје. И овие студии ги завршил со просечна оценка 10,00 и во 2000 година ја одбрал магистерската работа под наслов *Вибрациона анхармоничност и вибрационен Штарков ефект кај изоморфно изолирани тетраоксо анјони: Вибрационо-спектроскопски и квантно-механички испитувања*. Своео научно усовршување го продолжил со работата врз докторската дисертација под наслов *Ефекти на латентна симетрија и случајна дегенерација врз вибрационите модови од изоморфно изолирани тетраоксо анјони*, која успешно ја одбрал во 2002 година и се здобил со звањето доктор по хемиски науки.

Веднаш по дипломирањето (во март 1996 година), Љупчо Пејов е задржан како демонстратор на Заводот за физичка хемија. Во септември истата година е избран за стручен соработник на ИХ при ПМФ во Скопје. Кон крајот на 1999 година е избран за помлад асистент, а во 2001 година и за асистент. Набргу по докторирањето (во 2002 година) тој е избран за доцент на ИХ при ПМФ (рефератот за овој избор е објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ бр. 810 од 2002 година). За вонреден професор е избран во 2007 година (рефератот за овој избор е објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ бр. 921 од 2007 година).

Љупчо Пејов реализирал неколку куси престои (од 5 до 20 дена) на странски универзитети. Така, како слушател на меѓународната школа за квантна хемија, престојувал на Универзитетот во Кембриџ (Колеџ на Св. Катерина), престојувал на Институтот „Руѓер Бошковиќ“ во Загреб, на Кингс колеџот во Лондон, на Институтот „Јозеф Штефан“ во Љубљана, како и на Институтот за органска хемија при Бугарската академија на науките во Софија. Активно бил вклучен и во работата на групата за теориска неорганска хемија на Универзитетот во Упсала, Шведска, каде што првично остварил петнаесетдневен студиски престој. Остварил соработка и со Универзитетот во Клуж – Романија. Во 2008/09 год. реализирал постдокторски студиски престој во Ångström Laboratory на Институтот за хемија при Универзитетот во Упсала. Во рамките на престојот, супервизор на работата на д-р Пејов била Prof. Kersti Hermansson, теориски хемичар со светско реноме.

Д-р Љупчо Пејов бил раководител на Заводот за физичка хемија во Институтот за хемија на Природно-математичкиот факултет. Во два мандата (2009/2011 и 2011/2013) е избран и за раководител на ИХ при ПМФ. Бил секретар на Уредувачкиот одбор на *Гласникот на хемичарите и технолозите на Македонија*. Освен тоа, бил член на Организациониот одбор на Првиот конгрес по чиста и применета хемија на студентите од Македонија (1994 година), како и на Организациониот одбор на 17. Конгрес на хемичарите и технолозите на Македонија одржан во 2002 година. Бил и член на комисији на натпреварите по хемија „Наука на младите“ за учениците од средните училишта организирани од страна на Сојузот на клубови на млади техничари и природници на Македонија.

Добитник е на наградата „Феникс“ од општината Центар за 2003 година и Наградата за најдобар млад научен работник во Македонија во 2004 година од фондот „Вита Поп-Јорданова“ при Македонската академија на науките и уметностите. Во 2007 година тој е добитник на стипендија за постдокторски престој во Шведска (в. погоре), доделена од страна на Шведскиот институт (The Swedish Institute).

Наставно-образовна дејност

Од неговото вработување на Факултетот до сега, Љупчо Пејов изведувал лабораториски и нумерички вежби по сите физичко-хемиски предмети: *физичка хемија I; физичка хемија II; структура на атоми и хемиска врска; структура на молекули; одбрани поглавја од физичка хемија; радиохемија; кристалохемија; одбрани поглавја од електрохемија; физичка хемија за фармацевти; основи на физичката хемија за двопредметните студии по биологија-хемија; физичка хемија за биологи и математички методи во хемијата*. Заедно со предметниот наставник ја организирал работата на практикумот по физичка хемија за студентите од двопредметните студии по биологија-хемија. Експерименталните и нумеричките вежби, Љупчо Пејов ги изведувал извонредно успешно и авторитетно, при што доаѓале до израз неговите широки, но во исто време и продлабочени знаења од областа на хемијата и математиката, а попрецизно, од подрачјето на физичката и квантната хемија. Учествовал и во изведувањето и прегледувањето на писмените испити од голем број предмети за кои држел експериментални или нумерички вежби.

По изборот за доцент, ја презел наставата по предметите *физичка хемија I* и *физичка хемија II* (оние за кои е избран), но изведувал теориска и/или практична настава и по предметите: *примена на компјутери и молекуларно моделирање во биохемијата*, за студиите по аналитичка биохемија (овој предмет е всушност осмислен и воведен од доц. Пејов) и *физичка хемија*, за студентите по фармација. Во анонимните студентски анкети, д-р Пејов бил многу позитивно оценуван, сè додека вакви анкети биле правени на ПМФ.

Бил ментор на голем број дипломци и магистранди. Во извештајниов период бил ментор на 2 дипломци, на еден специјализант и на 3 магистранди.

Научноистражувачка работа

Списокот на отпечатените трудови и останатите научни публикации на д-р Љупчо Пејов е даден во табелата во прилог. Во извештајов ќе бидат подробно анализирани само трудовите отпечатени во списанија со импакт-фактор по неговиот избор за вонреден професор (претходните трудови се анализирани во рефератите објавени во билтените на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ бр. 810 и бр. 921, од 2002 и 2007 година, соодветно), додека останатиот придонес ќе биде само спомнат.

Од изборот за вонреден професор, д-р Љупчо Пејов објавил 18 печатени труда (во списанија со импакт-фактор), уште три труда во зборници на трудови од меѓународни конференции, а на научни манифестации презентирал 17 соопштенија (како постерски или усни презентации).

Инаку, вкупните постигнати резултати од научната работа на д-р Љупчо Пејов се, во секој поглед, фасцинантни! Имено, за шеснаесет години од дипломирањето, тој отпечатил 107 труда (во просек, по 6,7 труда годишно). Од отпечатените трудови, 92 му се објавени во странство (86 од нив се во списанија со импакт-фактор), а 15 во Македонија. Отпечатените трудови на д-р Љупчо Пејов биле цитирани (до 6 јуни 2012 година) вкупно 747 пати и тоа земајќи ги предвид само цитатите во т.н. *core journals*, т.е. списанијата опфатени со публикацијата *Science Citation Index*.

Како учесник, Љупчо Пејов бил вклучен во неколку проекти од меѓународен карактер и во поголем број домашни научни проекти. Бил раководител на еден меѓународен COST-проект. Во извештајниов период бил раководител на 1 меѓународен и на 1 национален проект, како и учесник во уште 4 други проекти.

Во својата кариера, д-р Пејов бил рецензент на голем број трудови за интернационални списанија, како што се: *Vibrational Spectroscopy*, *Journal of Chemical Education*, *Internet Electronic Journal of Molecular Design*, *Journal of the American Chemical Society*, *International Journal of Quantum Chemistry*, *Spectrochimica Acta A*, *Spectroscopy Letters*, *Journal of Molecular Structure*, *Chemical Physics*, *ISRN Analytical Chemistry*, *Journal of Materials Science*, *Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering* и *Inorganica Chimica Acta*.

Анализа на трудовите на д-р Љупчо Пејов објавени или презентирани по неговиот избор за вонреден професор

Во извештајниот период, д-р Пејов работел на повеќе различни проблеми.

Развојот на хибридни статистичко-физички – квантномеханички методологии за моделирање на течности е проблем на кој кандидатот посветува особено внимание (трудови под реден бр. 7, 10, 16, 17). Овие методологии се базираат на секвенцијален пристап кон моделирањето. Имено, со цел експлицитно да се земат предвид термички-индуцираните флуктуации во медиумите, системите најпрвин се моделираат со примена на Монте Карло или молекуларно-динамички пристап. Обата вакви пристапа се базирани или на класични (најчесто семиемпириски) потенцијали на интеракција или, пак, вклучуваат примена на *ab-initio* пристап (како што се на пример *on-the-fly ab initio* молекуларно-динамичките техники). По детална анализа на траекториите добиени со статистичко-физичките пристапи, од нив се избираат статистички-независни snapshot-ови, кои понатаму се третираат егзактно, т.е. квантномеханички, на начин кој зависи од природата на истражуваниот проблем. На пример, доколку е од интерес поместувањето на анхармониските вибрациони фреквенции на одделен мод кај молекулите од растворена супстанца, тогаш за секој од одбраните snapshot-ови се пресметува функцијата на вибрациона потенцијална енергија, и врз основа на неа се решава квантномеханичката задача за анхармониски осцилатор со примена на некој погоден метод за дијагонализација. На ваков начин е возможно моделирање на целокупните спектрални ленти без примена на каква било техника за скалирање поради систематски грешки во методологиите.

Изучување на феномените поврзани со вибрациониот Штарков ефект, вклучувајќи го и моделирањето на расцепувањата на спектралните ленти кај анхармониски осцилатори во електрично поле е предмет на трудовите под реден број 1 и 8. Развиени се егзактни квантномеханички модели, базирани на теоријата на пертурбации, за сферен осцилатор во електрично поле, како и за расцепувањето на спектралните ленти кај дводимензионален анхармониски осцилатор опишан со Кратцеровиот потенцијал во електрично поле.

Моделирањето на конформациони молекуларни прекинувачи е обработено во трудовите под реден број 2, 4, 9. Изучувани се конформациони молекуларни прекинувачи во реалистични медиуми, со експлицитно вклучување на ефектите поради термички-индуцираните движења во медиумот врз однесувањето на прекинувачот. Предвидено е дека со употреба на дополнително надворешно поле е возможна контрола на конформационата динамика, а со тоа и намалување на термички-индуцираниот шум кај реалните уреди кои би биле базирани на овие молекуларни компоненти. Опфатени се две класи соединенија: олигомерите базирани на системот фенилен-етинилен, како и таканаречените статор-ротор системи, кај кои статорот е најчесто планарна молекуларна структура со мала поларност, на која е прикачен изразено поларен ротор, кој поседува голема конформациона слобода на движење.

Изучувања на перформансите на различни квантномеханички методологии базирани на теоријата за функционал од електронската густина, како и на теоријата на пертурбации за системи од повеќе тела, при моделирањето на поместувањата на анхармониските интрамолекуларни вибрациони фреквенции на молекулите до кои

доаѓа како резултат на нивно вклучување во нековалентни интермолекуларни интеракции се предмет на трудовите под реден број 6 и 18. Во рамките на овие истражувања, изучувани се различни изменски и корелациони функционали кои често се користат при квантномеханичките пресметувања базирани на теоријата за функционал од електронската густина. Со примена на егзактна квантномеханичка методологија, базирана на пресметување на функциите на вибрациони потенцијални енергии на погодно избрани мрежи од точки, решавани се соодветните вибрациони Шредингерови равенки за интрамолекуларните вибрациони модови кај молекуларни системи кои интерагираат по пат на нековалентни интеракции. Заклучено е дека најголем дел од стандардните функционали предвидуваат поместувања на анхармониските вибрациони фреквенции на овие модови кои се значително поголеми од експериментално опсервираните вредности. Унапредување на теориските резултати е возможно доколку во функционалите се изврши корекција поради дисперзионите интеракции, т.е. се коригира нивното асимптотско поведение. Методите базирани на теоријата на пертурбации кај системи од повеќе тела, пак, главно даваат подобри резултати, доколку референтната Хартри-Фокова бранова функција не е спин-контаминирана во значителна мерка. Доколку последново е сепак случај, тогаш теоријата за функционал од електронската густина дава супериорни резултати. Ова поведение на методите базирани на теоријата на пертурбации за системи од повеќе тела е припишано на различното влијание на спин-контаминацијата на референтната Хартри-Фокова бранова функција врз енергиите пресметани за различни точки од вибрационите потенцијали. Кај методите базирани на теоријата за функционал од електронската густина, пак, спин-контаминацијата е занемарливо мала и приближно константа за различни точки од вибрациониот потенцијал.

Во трудот под реден број 14 се изучува динамиката на „висечки“ ОН врски кај хидрофобни хидратациони обвивки. Со комбинирана примена на експериментални и теориски техники, изучувани се таканаречените хидрофобни интеракции. Изработен е компјутерски програм, кој врз база на анализата на молекуларно-динамичките траектории ги изнаоѓа таканаречените „висечки“ ОН врски кај хидрофобните хидратациони обвивки. Врз основа на оваа анализа, по теориски пат е докажано постоењето на вакви врски, што е претходно силно сугерирано од експерименталните податоци.

Моделирање на интеракцијата помеѓу мали молекуларни сонди и површини на катализатори или нивни носачи е обработено во трудот под реден број 15. Испитувани се ефектите на флуорирање врз луисовските кисели центри на површината на гама-модификацијата на алуминум оксид, со примена на пиридин како молекуларна сонда. За таа цел е имплементиран квантномеханички метод базиран на модел на конечни кластери. Врз основа на поместувањата на фреквенциите на одделни интрамолекуларни вибрациони модови на пиридинот како резултат на интеракција со површината, можно е да се процени јачината на површински-експонираните центри (во ацидо-базна смисла). Добиените теориски резултати се во одлична согласност со експериментите, како во случај на алуминум оксид, така и во случај на парцијално флуориран материјал.

Изучување на хидратацијата на мали биомолекули со примена на статистичко физички и квантномеханички методологии е предмет на трудот под реден

број 19. Во рамките на овие испитувања, конфигурациите добиени во системот глицин-вода со примена на Монте Карло-методологијата се подробно анализирани. Посебен акцент е ставен на водородните врски кои молекулите од растворувачот ги образуваат со одделни центри кај глициноот во неговата неутрална како и во „цвистерјонската“ форма. Добиените теориски вредности се во одлична согласност со достапните експериментални податоци.

Изучуван е минералот нежилит (труд под реден број 12) со методите на вибрационата спектроскопија, со дифракција на рендгенски зраци и со квантно-теориски методи. Експерименталниот рамански спектар, како и високофреквентниот дел од инфрацрвените спектри на овој минерал се слични на соодветните спектри на минералите познати како магнетоплумбити, додека нискофреквентниот дел од инфрацрвените спектри е сличен на соодветниот дел од спектрите на бариум феритот. Извршена е асигнација на речиси сите ленти во спектрите. Во најголем број случаи, асигнацијата е поткрепена со (или е произлезена од) пресметките базирани на DF-теоријата.

Изучување на вибрационите спектри на кристалохидрати, со посебен осврт на анхармоничноста на вибрациите од изотопски изолираните модови на молекулите вода, како и пресметување на константите на анхармоничност од експерименталните спектроскопски податоци е предмет на работата во трудот под реден број 11. Тука се испитувани инфрацрвените спектри на $\text{Cs}_2\text{CaCl}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ и на серија парцијално деутерирани аналози, снимени при собна и при ниска температура, како и раманските спектри на протираното соединение и речиси целосно деутерираниот аналог. Комбинираното испитување на супстанцата овозможува да се изврши асигнација на лентите во спектрите. Пресметани се константите на анхармоничност употребувајќи неколку различни алгоритми и дискутирани се добиените трендови за случај на серија од структурно сродни соединенија.

Квантохемиски студии на нековалентните интермолекуларни интеракции кај системот паратолуенсулфонска киселина–вода, како и на вибрационото силово поле кај паратолуенсулфонатниот анион и паратолуенсулфонската киселина (како комплемент на експерименталните податоци) се предмет на изучувањата во трудот под реден број 13. Во оваа студија се изучени хиперповршините на потенцијална енергија (во Борн-Опенхајмерова смисла) на претходно споменатите молекуларни видови. Направена е и нумеричка хармониска вибрациона анализа, со чија помош е направена конзистентна интерпретација на достапните експериментални спектроскопски податоци. На пример, добиена е многу добра согласност помеѓу теоријата и експериментот за областа на валентните вибрации од SO_3 групата. Исто така, положбата на лентата која се должи на мултиреферентниот ν_{14} мод („кекулеовска“ вибрација) е одлично претскажана со примена на теоријата за функционал од електронската густина. Методот на Хартри-Фок дава значително полоши резултати за конкретниот вибрационен мод.

Испитувани се мешани кристали кои содржат јан-телеровски активен јон, во контекст на дисторзиите на решетките и феномените на кооперативен Јан–Телеров ефект (труд под реден број 3). Во оваа студија, искористена е можноста кристалната решетка на изоморфните тетрааквабис(сахаринато)метал(II) дихидрати да биде искористена како структурно флексибилна база за инкорпорирање на Јан–Телер активни и неактивни јони. Најдено е дека недисторгираниот домаќин е

всушност мошне толерантен во однос на вклучувањето на силно дисторгирани гостински молекули во кристалната решетка. Во согласност со теориските предвидувања, псевдо-Јан-Телеровиот ефект главно се манифестира преку локални дисторзии во координационите полиедри околу централниот метален јон, додека пак поради ригидноста на π -конјугацијата, органскиот лиганд е практично незасегнат.

Развиен е квантномеханички пристап за изучување на фотодеградационите процеси на различни молекули во парна фаза и во водни раствори (труд под реден број 5). Во оваа студија е изучувана фотодеградацијата на 2,4-дихлорофенокси-оцетната киселина во гасна фаза како и во водни раствори. Според теориските резултати, енергијата на хомолитичка дисоцијација на C-O врската е два пати пониска од соодветните енергии на хомолитичко кинење на C-Cl врските кај оваа молекула. Ваквиот тренд е непроменет при хидратација во разредени водни раствори (сметајќи ја водата како континуиран медиум).

Други активности

Во овој период, д-р Пејов, покрај сите други обврски и ангажмани, успеал и да го збогати фондот на македонски изданија на светски познати учебници со своето учество во тимот којшто работел врз преводот на „Аткинсова физичка хемија“ (тимот е формиран од членови на Заводот за физичка хемија во ИХ при ПМФ, под раководство на акад. Бојан Шоптрајанов). Со оглед на тоа што поголемиот дел од рецензентите се членови на истиот тим, сметаме дека на ова место е неумесно да даваме оценки за квалитетот на преводот.

Бил и раководител на Компјутерската лабораторија за теориска хемија при ИХ на ПМФ.

Бил рецензент на 18 труда за различни меѓународни списанија.

Член е на уредувачкиот одбор на меѓународното списание *ISRN Analytical Chemistry*.

Учествувал во комисии за избор на наставници/соработници, како и во комисии за одбрана на магистерски/докторски тези.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Д-р Љупчо Пејов е несомнено исклучителна личност. Тој се карактеризира со извонредни интелектуални способности и со огромна енергија за работа. Остварил фасцинантни и вонсериски резултати во својата научноистражувачка работа. Отпечатил повеќе од 100 труда, во врвни меѓународни списанија од областа на физичката хемија и хемиската физика. Неговите трудови се цитирани околу 750 пати од истражувачи од целиот свет. Покрај тоа, тој е извонреден и темелно подготвен наставник, не само за курсовите со кои е задолжен, туку и многу пошироко. Во својата работа се зафатил со решавање на проблеми што се предмет на истражување на хемијата, но и на другите природни науки. Неговата личност ја красат високи етички стандарди, и во научноистражувачката и во наставно-образовната работа – нешто што (за жал) сè поретко се среќава кај универзитетските работници. Тој е еден од неколкуте најуспешни амбасадори на македонската

хемија. Можеме само да повториме дека ваквите кандидати се гордост не само за институцијата во која работат, туку и за државата во која живеат.

Заради тоа, со особена чест му предлагаме на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет и на Сенатот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, вонр. проф. д-р Љупчо Пејов да биде избран во звањето **редовен професор**.

Рецензенти

1. Акад. Љупчо Коцарев, редовен професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, с.р.
2. Д-р Владимир Петрушевски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.
3. Д-р Виктор Стефов, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје, с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Љупчо Ванчо Пејов

(име, татково име и презиме)

Институција: Природно-математички факултет, Институт за хемија

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: хемија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава	25,1
2	Одржување на вежби (лабораториски, аудиториски или изработка на семинарски труд)	5,9
3	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат - Ирина Петреска, Институт за физика, ПМФ	0,5
4	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура - Томче Рунчевски, Институт за хемија, ПМФ - Наташа Стојик, Институт за хемија, ПМФ	0,6
5	Ментор на специјалистичка работа	1
6	Ментор на дипломска работа	0,4
7	Рецензент на универзитетски учебник	1
8	Пакет материјали за одреден предмет Примена на компјутери во биохемијата и молекуларно моделирање	1
	Вкупно	71,0

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Ментор на магистерска работа	3
2	Раководител на меѓународен научен проект - Experimental and theoretical studies of molecular adsorption on high surface area materials and other interaction phenomena relevant to heterogeneous catalysis (2007–2009)	9
3	Раководител на национален научен проект - Експериментални и теориски испитувања на нековалентно сврзани молекуларни кластери релевантни за биомедицинските феномени, молекуларното препознавање, атмосферската хемија, инженерството на кристали и каталитичките процеси (2007–2009)	6
4	Учесник во национален научен проект - во еден проект	3

5	Учесник во меѓународен научен проект - во вкупно три проекти	15
6	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание 1. Lj. Pejov, M. Trpkovska, B. Šoptrajanov, A GRADIENT-CORRECTED HYBRID HF-DFT STUDY OF STRUCTURE AND VIBRATIONAL SPECTROSCOPIC PROPERTIES OF THE DICHLORODIOXOCHROMIUM(VI) COMPLEX WITH 1,10-PHENANTHROLINE, <i>Contributions Sec. Math. Tech. Sci., MANU</i>, XXVII-XXVIII, 7-16 (2006-2007). 2. I. Petreska, Lj. Pejov, Lj. Kocarev, AB INITIO STUDY OF THE CONFORMATIONAL DYNAMICS IN A DIPOLAR MOLECULAR SYSTEM, <i>Physica Macedonica</i>, in press.	8
7	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор (co impact factor): 1. I. Petreska, Gj. Ivanovski, Lj. Pejov, THE PERTURBATION THEORY MODEL OF A SPHERICAL OSCILLATOR IN ELECTRIC FIELD AND THE VIBRATIONAL STARK EFFECT IN POLYATOMIC MOLECULAR SPECIES, <i>Spectrochim. Acta A</i>, 66, 985-993 (2007). 2. Lj. Pejov, M. La Rosa, Lj. Kocarev, DYNAMICS OF THE CENTRAL PHENYLENE RING TORSIONAL MOTION IN HALOGENATED PHENYLENE ETHYNYLENE OLIGOMERS. A QUANTUM-THEORETICAL CONTRIBUTION TO THE STUDY OF CONFORMATIONAL BASIS FOR SINGLE-MOLECULE SWITCHING PHENOMENA, <i>Chem. Phys.</i>, 340, 1-11 (2007). 3. P. Naumov, Lj. Pejov, G. Jovanovski, T. Stafilov, M. Taseska and E. Stojanovska, UNILATERAL EXCLUSION OF JAHN-TELLER-INACTIVE d^5 $Mn(H_2O)_4(C_7H_4NO_3S)_2^{2+}$ GUESTS BY STRONGLY DISTORTED HOST d^9 $Cu(H_2O)_4(C_7H_4NO_3S)_2^{2+}$ LATTICE, <i>Cryst. Growth & Design</i>, 8, 1319-1326 (2008). 4. I. Petreska, Lj. Pejov, Lj. Kocarev, CONTROLLING THE TORSIONAL STOCHASTIC SWITCHING IN PHENYLENE ETHYNYLENE OLIGOMER MOLECULES BY EXTERNAL ELECTROSTATIC FIELDS, <i>Phys. Rev. B</i>, 78, 045209 (2008). 5. J. J. Aaron, S. I. Guigand, L. Pejov, S. Efremova-Aaron, Z. Zdravkovski. THEORETICAL AND EXPERIMENTAL APPROACH FOR THE STUDY OF 2,4-DICHLOROPHENOXYACETIC ACID PHOTODEGRADATION: C-O VERSUS C-CL BOND DISSOCIATION ENERGIES IN THE GAS PHASE AND AQUEOUS MEDIUM, <i>Croat. Chem. Acta</i>, 83, 171-187 (2010). 6. V. Kocovski, Lj. Pejov, ON THE ASSESSMENT OF SOME NEW META HYBRID AND GENERALIZED GRADIENT APPROXIMATION FUNCTIONALS FOR CALCULATIONS OF ANHARMONIC VIBRATIONAL FREQUENCY SHIFTS IN HYDROGEN BONDED DIMERS, <i>J. Phys. Chem. A</i>, 114, 4354-4363 (2010). 7. Lj. Pejov, D. Spångberg, Kersti Hermansson, Al^{3+}, Ca^{2+}, Mg^{2+}, AND Li^+ IN AQUEOUS SOLUTION: CALCULATED FIRST-SHELL ANHARMONIC OH VIBRATIONS AT 300K, <i>J. Chem. Phys.</i>, 133, 174513 (2010). 8. I. Petreska, T. Sandev, Gj. Ivanovski and Lj. Pejov, SPLITTING OF SPECTRA IN ANHARMONIC OSCILLATORS DESCRIBED BY KRATZER POTENTIAL FUNCTION, <i>Commun. Theor. Phys.</i>, 54, 138-142 (2010). 9. I. Petreska, Lj. Pejov, Lj. Kocarev, EXPLORING THE POSSIBILITIES TO CONTROL THE MOLECULAR SWITCHING PROPERTIES AND DYNAMICS: A FIELD-SWITCHABLE ROTOR-STATOR MOLECULAR SYSTEM, <i>J. Chem. Phys.</i>, 134, 014708 (2011). 10. J. Petreska, Lj. Pejov, COMPARISON OF METHODS FOR SOLUTION OF THE VIBRATIONAL SCHRÖDINGER EQUATION IN THE COURSE OF SEQUENTIAL MONTE-CARLO-QUANTUM MECHANICAL TREATMENT OF HYDROXIDE ION HYDRATION, <i>Maced. J. Chem. Chem. Eng.</i>, 29, 203-213 (2010). 11. F. Svonson, B. Šoptrajanov, Lj. Pejov, V. Stefov, VIBRATIONAL SPECTRA OF $Cs_2CaCl_4 \cdot 2H_2O$, <i>Vib. Spectrosc.</i>, 55, 188-194 (2011). 12. N. Stamatovska, P. Makreski, Lj. Pejov, G. Jovanovski, MINERALS FROM MACEDONIA. XXVII. THEORETICAL AND EXPERIMENTAL STUDY OF THE VIBRATIONAL SPECTRA OF ENDEMIC NEŽILOVITE, <i>J. Mol. Struct.</i>, 993, 104-108 (2011). 13. Lj. Pejov, M. Ristova, B. Šoptrajanov, QUANTUM CHEMICAL STUDY OF <i>p</i>-TOLUENESULFONIC ACID, <i>p</i>-TOLUENESULFONATE ANION AND THE WATER – <i>p</i>-TOLUENESULFONIC ACID COMPLEX. COMPARISON WITH EXPERIMENTAL SPECTROSCOPIC DATA, <i>Spectrochim. Acta A</i>, 79, 27-34 (2011). 14. J. Tomlinson-Phillips, J. Davis, D. Ben-Amotz, D. Spångberg, Lj. Pejov, K. Hermansson,	154,6

	STRUCTURE AND DYNAMICS OF WATER DANGLING OH BONDS IN HYDROPHOBIC HYDRATION SHELLS. COMPARISON OF SIMULATION AND EXPERIMENT, <i>J. Phys. Chem. A</i>, 115, 6177-6183 (2011). 15. I. Nastova, T. Skapin, Lj. Pejov, EFFECT OF PARTIAL FLUORINATION ON THE LEWIS SITES OF MICROCRYSTALLINE γ-ALUMINA STUDIED BY ADSORPTION OF PYRIDINE AS A PROBE MOLECULE: A QUANTUM CHEMICAL CLUSTER MODEL STUDY, <i>Surf. Sci.</i>, 605, 1522-1533 (2011). 16. K. Hermansson, P. A. Bopp, D. Spångberg, Lj. Pejov, I. Bakó, P. D. Mitev, THE VIBRATING HYDROXIDE ION IN WATER, <i>Chem. Phys. Lett. (FRONTIER ARTICLE)</i>, 514, 1-15 (2011), included on the top cover of the Journal. 17. P. Naumov, N. Ishizawa, J. Wang, Lj. Pejov, S. C. Lee, ON THE ORIGIN OF THE SOLID-STATE THERMOCHROMISM AND THERMAL FATIGUE OF POLYCYCLIC OVERCROWDED ENES, <i>J. Phys. Chem. A</i>, 115, 8563-8570 (2011). 18. V. Kocovski, Lj. Pejov, ANHARMONIC VIBRATIONAL FREQUENCY SHIFTS UPON INTERACTION OF PHENOL(+) WITH THE OPEN SHELL LIGAND O_2. THE PERFORMANCE OF DFT METHODS VERSUS MP2, <i>J. Phys. Chem. A</i>, 116, 1939-1949 (2012). 19. Biljana Bujaroska, Kiro Stojanoski, Ljupco Pejov, ON THE DIFFERENTIAL HYDRATION OF VARIOUS FORMS OF GLYCINE IN DILUTED AQUEOUS SOLUTIONS: A MONTE CARLO STUDY, <i>Maced. J. Chem. Chem. Eng.</i>, in press.	
8	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор 1. Lj. Pejov, I. Petreska, M. La Rosa, Lj. Kocarev, DYNAMICS OF THE CENTRAL PHENYLENE RING TORSIONAL MOTION IN PHENYLENE ETHYNYLENE OLIGOMERS: A QUANTUM-THEORETICAL STUDY OF SINGLE-MOLECULE SWITCHING PHENOMENA, <i>Topics in Chemistry and Material Science, Volume 1, Advanced Micro- and Mesoporous Materials</i>, Heron Press (2008) Sofia, Bulgaria, pp. 50-58, <i>Proceedings of the II International Symposium</i>, Varna, Bulgaria 6-9 September 2007. 2. D. Sahpaski, Lj. Pejov, A. Misev, OPTIMIZATION OF INTERMOLECULAR INTERACTION POTENTIAL ENERGY PARAMETERS FOR MONTE-CARLO AND MOLECULAR DYNAMICS SIMULATIONS, <i>8th International Conference on Large-Scale Scientific Computations, Lecture Notes in Computer Science</i>, Springer, in press, Sozopol, Bulgaria, 2011 (Conference proceedings from <i>8th International Conference on Large-Scale Scientific Computations</i>, Sozopol, Bulgaria, 2011). 3. A. Misev, D. Sahpaski, Lj. Pejov, IMPLEMENTATION OF HYBRID MONTE CARLO (MOLECULAR DYNAMICS) – QUANTUM MECHANICAL METHODOLOGY FOR MODELING OF CONDENSED PHASES ON HIGH PERFORMANCE COMPUTING ENVIRONMENT, <i>ICT Innovations 2011, Advances in Intelligent and Soft Computing 150</i>, 269-278, Springer-Verlag, Berlin-Heidelberg (Conference proceedings from <i>ICT Innovations 2011</i>, Skopje, Macedonia, 2011).	9,0
9	Учество на научен/стручен собир со реферат - вкупно 17 реферати (постер-презентации)	8,5
	Вкупно	216,1

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија - рецензент на 18 труда во меѓународни списанија	18
2	Превод на учебник	3

	- П. Аткинс, Ж. де Паула „Аткинсова физичка хемија“.	
3	Раководител на лабораторија - Компјутерска лабораторија за теориска хемија	1
Дејности од поширок интерес		
1	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание - ISRN Analytical chemistry	1
2	Студиски престој во странство - Uppsala University, Uppsala, Sweden	2
	- повеќе од 6 месеци	
3	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект - носител	1
4	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект - носител - соработник	3
5	Раководител на внатрешна организациона единица	3
6	Член на комисија за избор во звање	0,2
	Вкупно	32,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	71,0
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	216,1
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	32,2
Вкупно	319,3

Членови на Комисијата

1. Акад. Љупчо Коцарев, претседател, с.р.
2. Д-р Владимир Петрушевски, член, с.р.
3. Д-р Виктор Стефов, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СИНТЕЗИ И ПРОУЧУВАЊА НА
СТРУКТУРАТА И СВОЈСТВАТА НА НЕКОИ КОМПЛЕКСНИ
ПЕРОВСКИТИ“ ОД М-Р САНДРА ДИМИТРОВСКА-ЛАЗОВА, ПРИЈАВЕНА
НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

На седницата на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет, одржана на 17. 5. 2012 год., со одлука бр. 07-2003/10 од 25. 5. 2012 бевме определени за рецензенти на поднесената докторска дисертација под наслов СИНТЕЗИ И ПРОУЧУВАЊА НА СТРУКТУРАТА И СВОЈСТВАТА НА НЕКОИ КОМПЛЕКСНИ ПЕРОВСКИТИ, од кандидатката м-р Sandra Димитровска-Лазова, асистент на Институтот за хемија при Природно-математичкиот факултет во Скопје. По прегледувањето на поднесената теза, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов СИНТЕЗИ И ПРОУЧУВАЊА НА СТРУКТУРАТА И СВОЈСТВАТА НА НЕКОИ КОМПЛЕКСНИ ПЕРОВСКИТИ е напишана на 160 страници текст (со проред 1,5) и во неа се содржат 63 слики и 18 табели. Во текстот е цитирана 201 библиографска единица.

На почетокот на дисертацијата се дадени апстракти и клучни зборови на македонски и на англиски јазик. Дисертацијата, инаку, се состои од поглавјата **ВОВЕД** (6 страници), **КРИСТАЛОХЕМИСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПЕРОВСКИТИТЕ** (24 страници), **КОРИСТЕНИ МЕТОДИ** (37 страници), **РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА** (75 страници), **ЗАКЛУЧОК** (2 страници) и **ЛИТЕРАТУРА** (18 страници).

Првото поглавје (*Вовед*) се однесува на причините за изборот на темата што кандидатката ја истражувала во докторската дисертација. Најнапред е истакнато значењето на новите материјали за потребите на современиот живот, а потоа на перовскитите како едни од најактуелните и најинтересни

соединенија во науката за материјалите. Сосем накосо даден е литературен преглед за основните структурни карактеристики на перовскитите кои се поврзани со нивните специфични својства, а понатаму и со нивната примена. Во овој дел се наведени и најчесто употребуваните методи за синтеза на перовскитите, како и методите со кои се испитуваат. Поглавјето завршува со набележување на поставените цели и задачи во докторската дисертација.

Во второто поглавје (*Кристалохемиски карактеристики на перовскитите*) кандидатката ги презентира кристалохемиските карактеристики на перовскитите врз основа на детално проучени литературни податоци кои се уредно цитирани. Најнапред е опишана идеалната перовскитна структура, а понатаму се изнесени причините за отстапување од ваквата структура кај најголемиот број перовскити. На секоја од овие причини (деформации на октаедрите, поместување на В-катјонот од центарот на октаедарот и наклонувањето на октаедрите) кандидатката поединечно се задржува, притоа повикувајќи се на релевантни податоци од научната литература. Во овој контекст посебно се задржува на орторомбичните перовскити, како и на перовскитите со кобалт(III) катјон на В-позиција кои покажуваат некои уникатни својства поврзани со спинската состојба на кобалтот.

Теоретските основи за методите на синтеза и карактеризација на перовскитите, коишто се користени при изработката на оваа дисертација, се дадени во третото поглавје (*Користени методи*). Кандидатката најнапред дава преглед на различните методи за синтеза на перовскитите, особено на т.н. „меки“ методи на синтеза кои се развиени во последниве неколку децении. Посебен осврт дава на синтезите со методот на согорување од раствор кои се користени во самата докторска дисертација. Во врска со ова, дадени се теоретските основи на овој метод, нагласена е неговата предност пред голем број други методи, различните модификации на методот како и споредба на различните горива што се применуваат при овој метод за синтеза.

Третото поглавје продолжува со теоретски основи на рендгенската дифракција на прашковен образец, подетално изнесувајќи го методот на Rietveld за уточнување на кристални структури на прашковни обрасци. Имено, за уточнување на структурите на добиените перовскити во овој труд, кандидатката го користи токму овој метод. Покрај тоа, дадени се постапките за

пресметување на повеќе кристалохемиски параметри (деформации на решетката, агли на наклонување, деформациони индекси на полиедрите, фактори на толеранција, ред на врската и глобален индекс на нестабилност) со кои честопати се објаснуваат структурните подробности на перовскитите.

Во продолжетокот на ова поглавје дадени се теоретските основи на скенирачката електронска микроскопија (SEM) со која се определувани морфолошките карактеристики на добиените перовскити, како и основите на цикличната волтаметрија која е користена за изучување на електрохемиските и каталитичките својства на добиените перовскити. Треба да се напомене дека во третото поглавје се изнесени и податоците за користената инструментација во врска со спомнатите методи.

Четвртото поглавје (*Резултати и дискусија*) е најобемниот дел од дисертацијата. Во него се изнесени резултатите од истражувањето, кои се објаснети и коментирани. Всушност, ова поглавје се состои од пет дела од кои првите четири се однесуваат на четирите испитвани серии перовскити, а петтата на споредбата меѓу нив.

Првата испитувана серија е $\text{PrCo}_{1-x}\text{Cr}_x\text{O}_3$ ($x = 0; 0,33; 0,5; 0,67; 1$) како и соединенијата со супституција во А-позиција, $\text{Pr}_{0,8}\text{A}_{0,2}\text{Co}_{0,5}\text{Cr}_{0,5}\text{O}_3$ ($\text{A} = \text{Bi}$ и Pb). Соединенијата се синтетизирани со методот на согорување од раствор со примена на две горива, уреа и глицин. Перовскитите со супституција во А-позиција, $\text{Pr}_{0,8}\text{Bi}_{0,2}\text{Co}_{0,5}\text{Cr}_{0,5}\text{O}_3$ и $\text{Pr}_{0,8}\text{Pb}_{0,2}\text{Co}_{0,5}\text{Cr}_{0,5}\text{O}_{3-\delta}$ се добиени само со глицин. Констатирано е дека со примена на глицинот како гориво се добиваат перовскити со повисока чистота, па токму затоа понатамошните истражувања се изведувани на соединенијата добиени со глицин. Овде треба да се истакне дека, освен крајните членови на оваа серија, комплексните перовскити со супституција во В- и/или А-позиција се новосинтетизирани. На синтетизираните перовскити од серијата $\text{PrCo}_{1-x}\text{Cr}_x\text{O}_3$ ($x = 0; 0,33; 0,5; 0,67; 1$) кандидатката им ја уточнила кристалната структура со примена на методот на Rietveld, а на оние со супституција во А-позицијата им ги определила само параметрите на елементарната ќелија. Сите соединенија кристализираат орторомбично во просторната група $Pnma$. Резултатите од уточнетата структура кандидатката ги користела за дополнителни пресметки за кристалографски параметри кои би укажале на причините за отстапувањето од идеалната перовскитна структура. Од заклучоците од анализата на

кристалографските параметри кои кандидатката ги проучувала, значајно е да се истакнат неколку поважни. Така, обидувајќи се да ја утврди причината за деформацијата во перовскитната структура, кандидатката ја анализира промената на соодносот помеѓу параметрите a и c , како и споредбата a , $b\sqrt{2}$ и c . Притоа, заклучува дека релацијата меѓу a и c се менува од $c > a$ (кај PrCoO_3 и $\text{PrCo}_{0.67}\text{Cr}_{0.33}\text{O}_3$) преку $c \approx a$ ($\text{PrCo}_{0.5}\text{Cr}_{0.5}\text{O}_3$) до $c < a$ (кај $\text{PrCo}_{0.33}\text{Cr}_{0.67}\text{O}_3$ и PrCrO_3). Споредбата, пак, a , $b\sqrt{2}$ и c покажува дека само кај PrCrO_3 и $\text{PrCo}_{0.33}\text{Cr}_{0.67}\text{O}_3$ релацијата помеѓу овие параметри е $a > b\sqrt{2} > c$ како кај перовскитите од O -тип. Кај $\text{PrCo}_{0.5}\text{Cr}_{0.5}\text{O}_3$ a и c параметрите се скоро идентични, односно $a \approx c > b/\sqrt{2}$, а овој перовскит е орторомбичен со псевдотетрагонална елементарна ќелија. Кај последните два члена на серијата (PrCoO_3 и $\text{PrCo}_{0.67}\text{Cr}_{0.33}\text{O}_3$), односот помеѓу параметрите на елементарната ќелија се менува во $c > b/\sqrt{2} > a$. Врз основа на овие, како и на други кристалохемиски параметри (индексот на орторомбична деформација, спонтаното напрегање, индексот на деформација на ќелијата, аглиите на наклонување, експерименталните фактори на толеранција и глобалниот индекс на нестабилност кој се темели на редот на врските), кандидатката заклучува дека во структурите на членовите на оваа серија перовскити постојат два типа дисторзии. Кај PrCoO_3 и $\text{PrCo}_{0.67}\text{Cr}_{0.33}\text{O}_3$, кај кои содржината на Co^{3+} е поголема од таа на Cr^{3+} , поизразено е деформирањето на октаедрите во однос на должините на врските, отколку нивното наклонување. Кај $\text{PrCo}_{0.33}\text{Cr}_{0.67}\text{O}_3$ и PrCrO_3 каде што содржината на Cr^{3+} е поголема од онаа на Co^{3+} , отстапувањето од идеалната перовскитна структура се должи, главно, на наклонувањето на октаедрите. Во оваа серија изгледа дека ефектот на деформацијата на должините на врските и наклонувањето на октаедрите дејствуваат во спротивна насока што води до стабилизација на структурата.

За серијата $\text{PrCo}_{1-x}\text{Cr}_x\text{O}_3$ снимени се SEM-слики кои покажуваат дека тие образуваат честички со нанодимензии, а самата структура е порозна што укажува на ослободувањето на голема количина гасови при нивната синтеза. Морфологијата на соединенијата во рамките на серијата е многу слична. Резултатите од структурните и морфолошките испитувања на оваа серија перовскити се сумирани во труд кој е прифатен за печатење и ќе излезе во септемврскиот број на *Bulg. Chem. Comm.* **44** (3).

Сите соединенија од оваа серија (како, впрочем, и од останатите три) кандидатката ги испитувала електрохемиски со примена на циклична волтаметрија во која како работна електрода е применета графитна електрода импрегнирана со парафин (PIGE). Микрочестичките од испитуваните перовскити на површината на електродата се нанесени со абразија, а електрохемискиот одговор е испитуван во водни раствори на: LiCl, KCl, KNO₃, LiClO₄, NaCl, (CH₃)₄NCl, HCl, KOH, фосфатен пуфер и пуфер во кој е додаван H₂O₂. За да се испита можноста за примена на овие соединенија во метанолни горивни ќелии (DMFC), кандидатката ја испитувала и активноста во однос на метанол и тоа во кисела (HClO₄ или H₂SO₄) и во базна средина (KOH). Резултатите покажуваат дека сите соединенија од оваа серија, освен соединението PrCrO₃, покажуваат каталитичка активност кон оксидација на хлоридни јони, а исто така и кон оксидација на хидроксидни јони и оксидација на метанол. Најизразен каталитички ефект кон последниве два типа оксидации пројавува PrCoO₃. Првичните резултати од испитувањето на електрохемиската активност се објавени во *Proceedings of 45th Meeting of the Serbian Chemical Society*, 238-241, Novi Sad, January 25-26 (2007).

Вториот дел од четвртото поглавје се однесува на синтеза и испитување на перовскитите од серијата GdCo_{1-x}Cr_xO₃ ($x = 0; 0,33; 0,5; 0,67; 1$). Оваа серија е добиена со метода на согорување од раствор применувајќи уреа како гориво. Комплексните перовскити во рамките на оваа серија се новосинтетизирани. Кандидатката ги уточнила структурите на перовскитите од серијата и утврдила дека сите членови на оваа серија се орторомбични и припаѓаат на перовскитите од типот на GdFeO₃ (*Pnma*). Утврдено е дека релацијата помеѓу параметрите на елементарната ќелија кај сите членови на серијата е $b > c/\sqrt{2} > a$ како кај перовскитите од O-тип, каде што наклонувањето на октаедрите е главна причина за отстапување од идеалната перовскитна структура. Резултатите од уточнетата кристална структура и другите кристалохемиски пресметки што ги направила кандидатката покажуваат дека деформацијата на елементарната ќелија (во однос на идеалната) се зголемува со зголемување на содржината на хром. Координациониот број на гадолиниумот е намален во однос на идеалната кубична структура и тоа на 10 кај GdCoO₃, а кај останатите членови на 9. Деформацијата на октаедарите се намалува од GdCoO₃ до GdCrO₃, но во истата насока се зголемуваат аглите на наклонувањето. Трендот на деформација на

координациониот полиедар околу Gd^{3+} е во спротивна насока. Во врска, пак, со морфолошките испитувања на соединенијата од оваа серија перовскити, кандидатката заклучува дека добиените прашоци се многу порозни со честички поврзани меѓу себе во агломерати со различни големини и облици. По жарењето доаѓа до растење на честичките, но структурите остануваат порозни. Слично на претходната серија, и за оваа серија перовскити резултатите од структурните и морфолошките испитувања се презентирани во труд кој е прифатен за печатење, а кој, исто така, ќе излезе во септемврскиот број на *Bulg. Chem. Comm.* **44** (3).

Перовскитите од оваа серија се, исто така, испитувани во поглед на нивната каталитичка активност. И кај нив е утврдено дека тие дејствуваат каталитички на оксидацијата на хлоридни јони и на оксидацијата на хидроксидни јони и на метанол и тоа оние што во својот состав содржат кобалт.

Во третиот дел од четвртото поглавје презентирани се резултатите од синтезата и испитувањето на перовскитите од серијата $YCo_{1-x}Cr_xO_3$ ($x = 0; 0,33; 0,5; 0,67; 1$). Оваа серија кандидатката ја синтетизирала со примена на две горива, уреа и глицин, при што подобра кристаличност и подобра чистота е добиена со уреата. За комплексните членови од оваа серија, исто така, не се најдени литературни податоци. Уточнувањето на структурите на овие соединенија е направено во орторомбичниот систем (*Pnma*). Добиените резултати покажуваат дека *R*-факторите се релативно добри, но добиени се нешто повисоки вредности за χ^2 . Кандидатката смета дека овие резултати најверојатно се должат на високиот фон што се јавува при снимањето на пробите кои се снимени на различен инструмент од останатите, меѓутоа при намалување на фонот не доаѓа до сериозни промени во позициите на атомите. Параметрите на елементарната ќелија кај сите перовскитите од оваа серија се во согласност со релацијата која се среќава кај перовскитите од *O*-тип. Врз основа на кристалохемиските пресметки, кандидатката заклучува дека кај овие соединенија координациониот број на *Y* е 8. Покрај тоа, од добиените резултати и пресметаните параметри кандидатката заклучува дека во рамките на оваа серија постои еден речиси линеарен тренд на зголемување на стабилноста и намалување на деформацијата на структурите со зголемување на содржината на хром во соединенијата. Тоа се одразува и во вредностите на

глобалниот индекс на нестабилност кој покажува дека и напрегањата во структурата се намалуваат во споменатата насока на супституција.

Како и за останатите серии и за оваа се снимени SEM слики. Тие покажуваат многу слична морфологија како перовскитите од другите серии. Покрај тоа, проучувано е и каталитичкото дејство на овие соединенија. Резултатите се слични како и кај другите соединенија, но овде детално е испитувано однесувањето на овие соединенија кон оксидацијата на хлоридите, особено на YCoO_3 . Добиените резултати се презентирани во трудот објавен во *J. Solid State Electrochem.*, 16, 219–225, (2012).

Резултатите од синтезата и испитувањето на $\text{YCo}_{1-x}\text{Fe}_x\text{O}_3$ ($x = 0; 0,33; 0,5; 0,67; 1$) и $\text{Y}_{0,8}\text{Ca}_{0,2}\text{Co}_{0,5}\text{Fe}_{0,5}\text{O}_{3-\delta}$ се презентирани во четвртиот дел од поглавјето *Резултати и дискусија*. Перовскитите од оваа серија кандидатката ги синтезирала со лимонска киселина, при што се добиваат примероци со задоволителна чистота, но авторката напомнува дека YCoO_3 не е добиен по таа метода, туку со примена на уреа. Сите комплексни перовскити со супституција во В- и во А-позиција се синтезирани за прв пат. Снимените дифрактограми покажуваат дека сите соединенија се орторомбични и структурата на сите соединенија е уточнета во просторната група $Pnma$. Од уточнетата структура и кристалохемиските параметри, кандидатката заклучува дека кај овие перовскити се запазени релациите $a > c$ и $a > b/\sqrt{2} > c$ кои се среќаваат кај перовскитите од О-тип, а главна причина за отстапувањето од идеалната перовскитна структура е наклонувањето на октаедрите. Координациониот број на итриумот и кај овие соединенија е 8. Што се однесува до испитувањето на морфологијата, во дисертацијата кандидатката напомнува дека, поради потребата од подолготрајно жарење на примероците, во овој случај честичките се слепени во поголеми агрегати.

Електрохемиските испитувања покажуваат дека YFeO_3 не покажува каталитичка активност кон реакциите кои се споманти претходно, а сите други покажуваат таква активност. Кандидатката посебно ја нагласува утврдената каталитичка активност на перовскитот $\text{Y}_{0,8}\text{Ca}_{0,2}\text{Co}_{0,5}\text{Fe}_{0,5}\text{O}_{3-\delta}$ кон реакцијата на оксидација на метанол во базна средина, што може да има и апликативно значење.

Во последниот дел од четвртото поглавје на дисертацијата дадена е споредба меѓу сите овие перовскити, додека, пак, во петтото поглавје е даден кус заклучок.

Литературата е цитирана во шестото поглавје. Треба да се напомене дека литературата е коректно цитирана и дека во секоја од референците, покрај стандардните податоци за авторите, насловот и бројот на списанието, даден е и насловот на трудот.

Рецензентската комисија Γ предлага на кандидатката некои од сликите да бидат зголемени со цел да се добие појасна претстава, што секако би го зголемил и бројот на страниците. Покрај тоа, Рецензентската комисија Γ сугерира на кандидатката, во укоричената верзија, на крајот од дисертацијата да се внесат початените трудови.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Истражувањата за кои станува збор во дисертацијата СИНТЕЗИ И ПРОУЧУВАЊА НА СТРУКТУРАТА И СВОЈСТВАТА НА НЕКОИ КОМПЛЕКСНИ ПЕРОВСКИТИ се однесуваат на актуелни проблеми, во поширока смисла на зборот, од областа на науката за материјалите, во која перовскитите заземаат важно место. Во дисертацијата се изнесени резултатите од синтезите, структурните и кристалохемиските проучувања, морфолошката анализа на добиените перовскити, како и изучувањето на нивните каталитички својства со примена на волтаметриски техники. Дел од резултатите се презентирани во три труда во списанија со фактор на влијание и еден труд во зборник на трудови, а презентирани се на вкупно 8 меѓународни научни конференции. Несомнено е дека резултатите од оваа докторска дисертација имаат релевантен научен придонес кон изучувањето на перовскитите. Имајќи го сето ова предвид, Рецензентската комисија со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје да ја прифати докторската дисертација на м-р Сандра Димитровска-Лазова и на кандидатката да Γ овозможи јавна одбрана.

Рецензентска комисија

Д-р Даниела Ковачева, вонреден професор на Институтот за
општа и неорганска хемија при БАН, Софија, Р. Бугарија
с.р.

Д-р Валентин Мирчески, редовен професор на ПМФ, Скопје,
Р. Македонија
с.р.

Д-р Владимир Петрушевски, редовен професор на ПМФ,
Скопје, Р. Македонија
с.р.

Д-р Игор Кузмановски, вонреден професор на ПМФ, Скопје,
Р. Македонија
с.р.

Д-р Слоботка Алексовска, редовен професор на ПМФ,
Скопје, Р. Македонија
с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЕРСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО
ОСНОВНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА”,
ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ГОРДАНА СТОЈАНОСКА, ПРИЈАВЕНА НА
ИСПИИ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на одлуката на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, донесена на седницата одржана на 6 април 2012 година, избрани сме: проф. Д-р Ружица Цацаноска; проф. Д-р Мирјана Сланинка-Динева; проф. Д-р Петар Атанасов; проф. Д-р Златко Жоглев и проф. Д-р Славејко Сасајковски, за членови на Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација **Верското образование во основните училишта во Република Македонија**, изработена од кандидатката м-р Гордана Стојаноска. Во тоа својство го поднесуваме следниот

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на кандидатката Стојаноска, насловена „Верското образование во основните училишта во Република Македонија”, е напишана на 251 страници и е проследена со специфицирање на богата и разновидна библиографска база и во прилог вклучен целиот истражувачки инструментариум.

Трудот започнува со Вовед, во кој кандидатката на презицен начин нè воведува во темата, посебно издвојувајќи го основниот мотив. Осврнувајќи се на различноста, „поинаквите” и „другите” погледи на светот кој во денешни услови се карактеризира со високоразвиени комуникациски врски кои допираат меѓу различностите го прават неминовен, таа се осврнува на позитивните, но и негативните придобивки од интеракцијата на овие различности. Поставувајќи го групниот идентитет како најширок демаркер на разликите и/или развојот на чувството за припадност кон одредена група, кандидатката навлегува на полето на религиозноста, потенцирајќи ги на прво место придобивките во облик на универзални вредности кои секоја религија се обидува да ги всади во своите верници, а потоа осврнувајќи се на многубројните конфликти кои се водат во светот и кои за свој заеднички именител ја имаат злоупотребата на одредена религија. Притоа, таа нагласува дека посебно на територијата на Р. Македонија, етничката припадност е нераскинливо поврзана со религиозната и често се случува да биде невозможно да се лоцира каде завршува едната, а каде почнува другата како причина, било за иницијатива за соработка, било како извор на конфликти. На крај, кандидатката преминува на конкретизација на насловот на темата, воведувањето и практикувањето на верското образование во основните училишта, обрнувајќи внимание дека во тој процес треба исклучително да се води сметка за спецификата на секоја заедница. Таа става посебен акцент врз тоа кој тип и на кој начин се воведува, кој се определува за изведување на наставата во верското образование, кој ги изработува наставните програми итн, нагласувајќи дека не постои унифициран модел кој би бил насекаде подеднакво применлив. Распонот го определува од строго религиозно - професионално

образование, па сè до религиско – неконфесионално образование. Социјализацијата на детето во основното образование е процес во кој се интернализираат вредности и врз нив можат многу да влијаат ставовите на двата основни модела со кои детето се идентификува – наставникот и родителот. Тука е лоциран мотивот, потребата да се застане на патот на предрасудите, негативните стереотипи и дискриминаторскиот однос кон различноста кој може да се всади уште од најрана возраст и стремежот детето да се воспитува во духот на интеркултурата. Тоа е посебно препорачливо и потребно во една мултирелигиозна и мултиетничка средина каква што е Р. Македонија, а може да се постигне преку прав модел на воведување и практикување на верското образование.

Во делот во што следува, кандидатката го поставува верското образование како најшироката проблемска рамка, притоа обрнувајќи внимание дека факторите кои влијаат во оваа сфера се комплексни и многубројни. Таа, во својот труд ги поставува учебниците од кои учат учениците и кои можат да бидат извор на таканаречениот скриен курикулум преку кој се пренесуваат етноцентрични и религиозно – центрични пораки, како и што понудија наставните програми кои беа изработени по предметите воведени во учебната 2008/2009. Потоа, ставовите на наставниците кои предаваат и родителите кои имаат деца во основното образование во врска со јазикот, културата, историјата за која треба учениците во основното образование да учат, како и за предметите кои треба да бидат опфатени во склоп на верското образование, а испитувани се и ставовите, но и познавањето на основните карактеристики на интеркултурата. Посебно е нагласена важноста на дистанцираноста на етничките и религиозните групи во основното образование и (не)постоењето на религиозниот етноцентризам преку ставовите на горенаведените групи.

Понатаму, кандидатката го наведува историјатот на верското образование во Р. Македонија кој почнува со најстарите корени, Климентовиот универзитет, па сè до двата неуспешни обиди за воведување на веронауката во основните училишта и жестоките реакции на верските заедници на Уставниот суд кој во двата случаја го укина. Притоа, таа прави и кратка анализа на европските искуства на ова поле, како и на начинот на кој одредени држави во Европа го решиле тој проблем. Во склоп на овој дел е ставена и законската рамка која го третира овој проблем – правото на вероисповед, а преку него и правото на образование во духот на сопствената религија, од најшироко, на светско ниво, преку Универзалната декларација на човековите права, конвенциите и институциите донесени на европско ниво, па сè до Уставот на Р. Македонија како највисок законодавен акт. Тука се ставени и мислењата и ставовите на верските заедници кои постојат на територијата на Р. Македонија во врска со формата во која треба да се воведат, степенот на образование на кој треба да се воведат, како и наставниот кадар кој би ја изведувал наставата по предметите во склоп на верското образование.

Своето истражување кандидатката го базира врз многу претходни истражувања кои се вршени во областа на културната хетерогеност, религијата како кочничар или промотор на интеркултурата, учебниците и постоењето на манифестниот или скриениот курикулум, интеркултурата како инструмент со кој се доаѓа до дијалог со различните култури, дистанцата во различните стратуми на општеството и посебно разликите во училиницата.

Во делот што следува, кандидатката го дава теоретскиот приод и поимно-категоријалниот апарат, посебно разгледувајќи ги поимите општествена

група, групен идентитет, етничка група, етнички идентитет, религија, религиозна припадност, религиозност, религиозна разновидност, верско образование, курикулум, наставни содржини, скриен курикулум, интеркултура, религијата и интеркултурата, образованието и интеркултурата, вредности, негативни појави во интеракцијата меѓу групите (предрасуди, стереотипи, дискриминација, етноцентризам, национализам, религиозна нетолеранција...), како и термините поврзани со семејството, карактерот на социјализацијата и односите во него, влијанието врз детето. Преку овој категоријален апарат, кандидатката целосно ги опфаќа сите фактори кои дејствуваат врз верското образование, како и влијанието на верското образование врз овие појави.

Користејќи метод на анкетно истражување за емпириското и анализа на содржина во теориското истражување, кандидатката во својот труд презентира резултати од истражувањето на три основни маси: учебници кои се употребуваат во основното образование во Р. Македонија, наставници кои предаваат и родители кои имаат деца вклучени во основното образование.

Во теориското истражување, користејќи го методот на анализа на содржината, таа ги опфаќа учебниците на четири етнички групи кои своето образование го добиваат во Р. Македонија на мајчин јазик, и тоа: Историја на македонски, албански и турски јазик за В, ВИ, ВИИ, ВИИИ одделение и Читанка на српски јазик за ИВ, В, ВИ, ВИИ одделение. Посебно внимание во ова истражување се посветува на застапеноста на текстуалните и визуелните пораки за другите етнички/религиозни групи. Во учебниците по историја се анализираат и текстовите кои упатуваат на соработка/конфликт со другите етнички/религиозни групи, додека во читанките се обрнува внимание на процентуалната застапеност на авторите според национално/етничко потекло.

Емпириското истражување се спроведе во единаесет основни училишта во кои беа опфатени двете најбројни религиозни групи на територијата на Р. Македонија – христијани (православни, католици и евангелски методисти) и муслимани, како и припадници на Јеховините сведоци. Акцентот беше ставен врз: односот кон другите религии во основното образование, интеркултурата, нејзиното разбирање и примена во основното образование, ставовите во врска со тоа кој предмет треба да се предава во основното образование – веронаука или запознавање на религиите, (не)постоењето на религиозна нетолеранција и етничка дистанца во основното образование, како и (не) постоењето на религиозен етноцентризам во него, ставови во врска со тоа како треба да изгледаат основните училишта од аспект на религиозната и етничката припадност на учениците и на крај, дали постои дискриминација по религиозна основа. Резултатите од истражувањето се интерпретирани компаративно меѓу двете популации – наставници и родители. Со користење на коефициент на контингенција е утврдена врската меѓу религиозната и етничката припадност и интензитетот на одредени ставови.

Во заклучокот од својот труд, кандидатката свртува внимание кон учебниците кои се користат во основното образование дека опасно тендираат кон етноцентризам и религиозна завртеност само кон една религија. Во читанките на српски јазик забележлива е тенденцијата кон етноцентризам преку целосна незастапеност или многу мала застапеност на автори од етнички групи кои егзистираат на територијата на Р. Македонија, додека во учебниците по историја се нагласуваат конфликтите меѓу различните култури или религии, за сметка на малиот број наведени процеси на соработка меѓу нив. Знаењата кои учениците можат да ги стекнат во рамките на верското образование од овие

учебници се парцијализирани, несистематизирани и најчесто се во функција на глорификација на одредена култура/религија или служат за засилување на некое друго дејство. При анализата на целите кои се поставени во наставните програми на предметите воведени во 2009 во рамките на верското образование е заклучено дека религиозните предмети се насочени кон вредности, но немаат егалитарен пристап кон другите религии, додека предметите во религиозното образование се насочени кон стекнување знаења за сите религии, а помалку кон вредностите, додека етноцентризмот е сосема избегнат кај двата типа на образование, освен, очекувано, кај јудаизмот постои насоченост кон Евреите како група бидејќи јудаизмот е религија која во својата суштина е поврзана со народ. Ниеден тип на образование не води кон општествена изолација.

Во емпирискиот дел, кандидатката доаѓа до заклучоци дека при истражувањето на односот на наставниците и родителите кон другите религии постои интерес за религиите на кои не им припаѓаат, но затоа информираноста за нив е на многу ниско ниво, додека кај вредностите се покажува мал процент на признавање на оние на религиите на кои не им припаѓаат или тенденција на тврдо почитување само на сопствените.

Во врска со интеркултурата кандидатката заклучува дека наставниците повеќе ја разбираат неа од родителите. Се покажува спремност да се изрази став кој се стреми кон интеркултура во врска со тоа на кој јазик и за чија култура и историја треба да учат учениците во основното образование. И двете популации со голем процент тврдат дека треба да бидат вклучени сите групи/култури/јазици кои егзистираат на територијата на Р. Македонија. Наставниците се помалку расположени од родителите за воведување на веронаука. Во врска со религиозната нетолеранција, кандидатката заклучува дека Албанците и Србите се најсклони кон неа, додека Македонците и Ромите најмалку склони. Мерењето на етничката дистанца укажува дека наставниците се со помал процент склони кон неа од родителите. Таа докажува дека во основното образование постои религиозниот етноцентризам и кај двете групи. Дискриминацијата на учениците по религиозна основа во основното образование постои според една третина на испитаните родители, а со ова тврдење во најголем процент се сложуваат Албанците и Србите.

Од напред изложената структура и анализата на трудот, изнесените премиси, елаборации и оценки, може да се заклучи дека кандидатката м-р Гордана Стојаноска, солидно и темелно теоретски и методолошки ја обработила поставената тема на докторскиот труд. Од теоретска и методолошка гледна точка, трудот претставува компактна целина, структурирана на неколку тематски потцелини, кои меѓусебно се преплетуваат и надополнуваат.

Не осврнувајќи се на ова место на одредени забелешки, кои можат да □ се упатат на кандидатката, а за кои ќе стане збор на самата одбрана на трудот, заклучуваме дека трудот на м-р Гордана Стојаноска „Верското образование во основните училишта во Република Македонија“ е самостоен научен труд кој во целост ги задоволува законските услови пропишани за стекнување на звањето доктор на науки. Врз основа на тоа му препорачуваме на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, да го прифати извештајот и да закаже термин за негова јавна промоција – одбрана.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на претходно кажаното, а посебно врз основа на актуелноста на истражуваната тема, Комисијата му препорачува на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, да ја прифати оваа позитивна оценка и да ја закаже јавната одбрана на докторската дисертација **Верското образование во основните училишта во Република Македонија** од кандидатката м-р Гордана Стојаноска.

Скопје, 15 мај 2012 година

Рецензентска комисија

Проф. д-р Ружица Цацаноска с.р.

Проф. д-р Мирјана Сланинка-Динева с.р.

Проф. д-р Петар Атанасов с.р.

Проф. д-р Златко Жоглев с.р.

Проф. д-р Славејко Сасајковски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ ЗА УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО ПРАКТИКУМ ПО
ПРЕРАБОТКА НА ОВОШЈЕ И ЗЕЛЕНЧУК ОД АВТОРИТЕ Д-Р ЛЈУБИЦА
КАРАКАШОВА, ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР И М-Р ФРОСИНА БАБАНОВСКА-
МИЛЕНКОВСКА, АСИСТЕНТ, НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И
ХРАНА ВО СКОПЈЕ**

На својата XXXVII седница одржана на 7. 3. 2012 година, Наставно научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна, со одлука бр. 02-440/12 ме определи за рецензент на ракописот под наслов *Практикум по преработка на овошје и зеленчук* од авторите проф. д-р Љубица Каракашова и ас. м-р Фросина Бабановска-Миленковска на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.

По прегледот на доставениот материјал, проф. д-р Биљана Петановска-Илиевска-член на Рецензентската комисија, го поднесува следниов,

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот под наслов *Практикум по преработка на овошје и зеленчук* е изработен во согласност со предметните програми - *преработка на овошје*, *преработка на зеленчук* и *преработка на овошје и зеленчук* со фонд на часови 3+2 и 6 кредити според ЕКТС. Наменет е за студиските програми преработка на земјоделски производи – модул растителни преработки, овоштарство со лозарство, градинарство и цвеќарство и квалитет и безбедност на храна при Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, во коишто овие предмети се слушаат во VI, VII и VIII семестар.

Ракописот е напишан на 131 страница (формат А-4) со единечен проред, содржи 17 табели и 59 слики.

Учебното помагало содржи вовед и 11 носечки поглавја што содржат повеќе потпоглавја во коишто тематските единици се детално разработени. Имено, ракописот содржи прецизно опишани методи за определување на физичко-хемиски параметри за дефинирање на квалитетот на овошјето, зеленчукот и нивните производи.

Во воведот направен е осврт на влијанието на различните услови врз хемискиот состав на овошјето и зеленчукот, како и важноста на квалитетот на прехранбените производи, контролата на процесот на производство и познавањето на методите со коишто прехранбените производи се анализираат.

Во првото поглавје, „Овошје, зеленчук и нивни производи“, дадени се критериумите за квалитет што треба да ги исполнува трпезното овошје и овошјето што се користи за индустриска преработка според Правилникот за квалитет на овошје, зеленчук и производи од овошје и зеленчук.

Во второто поглавје се посочени критериумите за проценка на квалитетот на свежото овошје, зеленчук и нивните преработки како и поважните анализи за докажување на нивните фалсификати.

Во третото поглавје се истакнува важноста од земање на реален просечен примерок за анализа и начинот на којшто тој се спроведува кај различни типови на матрици.

Поглавјето „Техничка анализа на суровини“, опфаќа начини на контрола на квалитет на овошје или зеленчук како суровина и потребните податоци за декларирање на производите на овошје и зеленчук во промет.

Сензорските својства како критериум за процена на квалитетот на производот и постапката на изведување на сензорските анализи се разработени во поглавјето „Сензорски својства“.

Поглавјето „Класификација на поважни методи на сензорска оцена“ содржи: сензорски методи и нивни карактеристики, сензорско оценување на компоти, сензорско оценување на џем и мармалад, сензорско оценување на сушено овошје и зеленчук, сензорско оценување на смрзнато овошје и зеленчук, сензорско оценување на стерилизиран, пастеризиран и биоферментиран зеленчук, сензорско оценување на сушени, пастести производи и концентрат од домати, сензорско оценување на кашести сокови и нектари, сензорско оценување на бистри и матни сокови, нектари и сирупи и сензорско оценување на освежувачки безалкохолни пијалаци.

Во седмото поглавје „Хемиски анализи“ наведени се начините на анализирање (квалитативно и квантитативно) на составот на примероците, со посебен осврт кон гравиметриската и волуметриската анализа.

Во поглавјето „Земање на средна проба и подготовка на материјалот за анализа“ се наведуваат типовите на лабораториски анализи (физички, хемиски, физичко-хемиски и микробиолошки) и начинот на подготовка на средна проба од различни типови на матрици.

Поглавјето „Методи за контрола на квалитетот на суровините и преработки од овошје и зеленчук“ содржи неколку потпоглавја.

Во потпоглавјето „Содржина на вкупни суви материи“ е истакната важноста на овој параметар како показател на технолошката вредност на суровината. Во истото потпоглавје е даден и начинот на определување и принципите на гравиметрискиот метод.

Рефрактометриската постапка за одредување на растворливи суви материи и принципите на кои се темели се разработени во второто потпоглавје.

Постапките и принципите за одредување на активна и вкупна киселост се разработени во третото потпоглавје, а постапките и принципите за одредување на минерални материи, вкупен пепел, пепел растворлив и нерастворлив во вода, како и пепел нерастворлив во киселина (HCl) се претставени во четвртото потпоглавје.

Лабораториските постапки за определување на шеќери, витамин С, пектински материи, танински материи, белковини, масти и готварска сол се разработени во потпоглавјата од пет до единаесет.

Потпоглавјето „Физичко-хемиските карактеристики на водата за пиење“ содржи земање на примероци на вода за анализа, сензорска оцена на вода, pH - вредност на вода, алкалитет и тврдина на вода и постапки за нивно определување.

Потпоглавјето „Ферменти и докажување на ферменти“ содржи постапки за квалитативно докажување на фенолаза, каталаза и пероксидаза.

Десеттото поглавје ги опфаќа нормативите за изработка на мармалади, нормативите за изработка на мешани мармалади, пресметка на односот на масата на овошје и шеќер во производството на мармалад и џем.

Во поглавјето „Литература“, авторите цитираат 7 референци што ги користеле во изработката на ракописот.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на пристапот и методолошката поставеност на ракописот „Практикум по преработка на овошје и зеленчук“, од авторите проф. д-р Љубица Каракашова и ас. м-р Фросина Бабановска-Миленковска, може да се класифицира како практикум. Земајќи ја предвид сеопфатноста и стручноста со која е презентирана проблематиката во учебното помагало, со задоволство му предлагам на Наставно-научниот совет при ФЗНХ во Скопје да го одобри овој ракопис за печатење и користење како постојано учебно помагало.

Рецензент

Проф. д-р Биљана Петановска-Илиевска с.р.

ИСПРАВКА
НА РЕФЕРАТОТ ЗА ИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ-НАУЧЕН СОРАБОТНИК ВО
ОБЛАСТА ТЕХНОЛОГИЈА НА МЛЕКО И МЛЕЧНИ ПРОИЗВОДИ ПРИ
ИНСТИТУТОТ ЗА СТОЧАРСТВО ВО СКОПЈЕ

При објавување на Рефератот, во Билтен бр. 1032 од 31.05.2012 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на страна 41, во заклучокот и предлогот е направена техничка грешка, поради што Рецензентската комисија предлага корегирани:

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на стручните усовршувања и научно истражувачката работа на пријавениот кандидат, Комисијата заклучи дека **д-р Наташа С. Матева**, поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование на Р. Македонија, Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето **научен соработник**, во научната област технологија на млеко и млечни производи.

Според напред наведеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Научниот совет на Институтот за сточарство во Скопје, кандидатката **д-р Наташа С. Матева** да биде избрана во звањето **научен соработник** во научната област технологија на млеко и млечни производи.

Рецензентска комисија

1. проф. д-р Соња Србиновска Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје	_____ с.р.
2. проф. д-р Боне Палашевски Институт за сточарство, Скопје	_____ с.р.
3. доц. д-р Никола Пациновски Институт за сточарство, Скопје	_____ с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ОД НАУЧНАТА ОБЛАСТ ВИНАРСТВО ВО ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА ВИНАРСТВО ПРИ ЗЕМЈОДЕЛСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Согласно со Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр.35/2008), Законот за научноистражувачка дејност (Сл.весник на РМ бр.46/2008), Статутот на УКИМ, член 43 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Земјоделскиот институт во Скопје и врз основа на одлуката бр. 2-246/1 донесена на 30. редовна седница одржана на 29.III 2012 година, избрана е Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите звања од областа на винарството на Земјоделскиот институт во Скопје, во состав: д-р Звонимир Божиновиќ, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Михаил Петков, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и д-р Боримир Војноски, редовен професор на Земјоделски институт во Скопје.

На конкурсот објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ од 17.II2012 година, за избор во наставно-научно звање редовен професор од научната област винарство во Одделението за винарство се пријавила само кандидатката д-р Ана Серафимовска, вонреден професор на Земјоделскиот институт при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје. По разгледувањето на приложените материјали и врз база на личното познавање на кандидатката, имаме чест на научниот совет на Институтот да му го доставиме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1.БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Кандидатката д-р Ана Стефан Серафимовска, вонреден професор на Земјоделскиот институт при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, е родена на 28.IV 1957 година во с.Ранковце - Крива Паланка. Основно и средно образование (гимназија) завршила во Скопје. Во учебната 1977/78 година се запишала на Земјоделскиот факултет во Скопје, лозароовоштарска насока, а дипломирала во 1986 година со просечна оценка 8,84.

По дипломирањето, од 1.II 1988 година се вработила во РЕ Институт за лозарство и винарство - Скопје, Одделение за винарство, како помлад асистент по винарство.

Во учебната 1988/89 година се запишала на постдипломски студии, група лозарско производство, на Земјоделскиот факултет во Скопје, предвидените испити ги положила со просечна оценка 8,70, а магистерскиот труд со наслов „Влијание на сортата и начинот на ферментација врз квалитетот на белите вина во Тиквешко виногорје“ го одбрала на 31.III 1995 година, со што се стекнала со степенот магистер на земјоделски науки.

Докторската дисертација под наслов „Утврдување на резидуи во шира и вино и можности за нивно намалување“ ја одбрала на 20.III 2002 година на Земјоделскиот факултет во Скопје, со што се стекнала со научен степен доктор на земјоделски науки.

Во звањето асистент е избрана на 13.X 1995 година, во звањето научен соработник е избрана на 27.IX 2002 година и во звањето виш научен соработник е избрана на 28.VI 2007 година во Одделението за винарство во ЈНУ Земјоделски институт-Скопје. Раководител е

на Одделението за винарство и член на Институтската управа на Земјоделскиот институт во Скопје.

Има остварено повеќе престои на неколку странски универзитети и институти: тринеделен студиски престој на тема „Agricultural development and Farm management“, во организација на Египетскиот интернационален центар за земјоделство во Каиро- Египет, едномесечен студиски престој во Consorcio per la tut' ela dell' Asti и C.R.A-Instituto Sperimentale per L'enologia di Asti –Italy, во рамките на проектот „Creation of Vineyard Monitoring and Management system (VMMS)“, еднонеделен студиски престој во Институтот по винарство во Софија – Р. Бугарија, еднонеделен студиски престој во Zavod za vinogradarstvo i vinarstvo, Agronomski fakultet во Загреб- Р.Хрватска, во насока на нејзино научно и стручно усовршување.

Има учествувало и на повеќе научни и стручни конференции, конгреси, симпозиуми, семинари и други собири во земјава и во странство. Активно се служи со англискиот јазик.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатката д-р Ана Серафимовска, во досегашниот период успешно ја изведува настава на постдипломски студии на програма енологија на Земјоделскиот институт во Скопје, како вонреден професор по предметите: анализа на вино, анализа на јаки алкохолни пијалаци и менаџмент и контрола на квалитет на вино. Кандидатката д-р Ана Серафимовска, наставно-образовниот процес на постдипломските студии го реализира на завидно ниво. Во наставно-образовниот процес вклучува интерактивна настава, изработка на семинарски работи, како и внесување на позитивни искуства стекнати од нејзината научноистражувачка и апликативна работа, но и практични искуства од соработката со стопанските субјекти и институции во земјата и во странство.

Д-р Ана Серафимовска била член во следниве комисии: Комисија за одбрана на докторската дисертација „Влијание на методите на винификација врз полифенолниот состав и квалитет кај црвените вина“, пријавена и изработена од м-р Даниела Раичевиќ, стручна Комисија за оцена на подобност на темата и оспособеност на кандидатот за научна работа докторска дисертација под наслов „Влијание на кислородот врз зреење на виното“, пријавена од м-р Дане Јованов, Комисија за оцена и одбрана на магистерска теза под наслов „Влијание на коинокулација со чиста култура со јаболчно млечна бактерија врз квалитетот на виното од сортата вранец“, пријавена и изработена од дипл. инж. Лазар Плетварски, Рецензентска комисија за избор во наставно-научно звање од областа лозарство на д-р Климе Белески (избор во виш научен соработник), Рецензентска комисија за избор на помлад асистент, за научна област аналитичка хемија, на м-р Милена Тасеска Ѓорѓијевски.

3. НАУЧНА И СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

Д-р Ана Серафимовска, во периодот од вработувањето до денес, активно е вклучена во научноистражувачката и апликативната дејност на Институтот. Имено, кандидатката како соработник - истражувач или како раководител-главен истражувач била ангажирана во научноистражувачките тимови во повеќе научно - истражувачки и апликативни проекти од областа на винарството и лозарството, како и во експертски активности во утврдувањето на квалитетот на виното и јаките алкохолни пијалаци.

По изборот во звањето виш научен соработник, д-р Ана Серафимовска учествувала во изработка и реализација на следниве проекти:

1. International technical project for Spirit drink-Grape Brandy, National wine and spirituous beverages research institute-Sofia, Bugaria. (2007)-учесник.

2. Technical project WRD-01/2008, Interlaboratory comparison between laboratories in testing physicochemical parameters in wine-red dry, National wine and spirituous beverages research institute-Sofia, Bugaria. (2008)-учесник.

3. EU funded project „ Creation of Vineyard Monitoring and Management system (VMMS), (Italija 2006-2008)- учесник.

4. Quality and Regulatory Infrastructure Development for Food Safety and Quality in South East Europe-Macedoniae. (SWEDAC, 2009-2011) –учесник

5. Карактеризација и определување на географското потекло на македонските вина со примена на хемиски методи и методи на стабилни изотопи-МОН (2010-2011)-учесник.

6. Ефекти од различни ампелотехнички мерки врз полифенолниот состав кај некои црвени вински сорти –МЗШВ (2010)-учесник.

7. Технологија на производство и фенолен состав во грозјето и виното кај црвени вински сорти и клонови во Р Македонија-МЗШВ (2010) -носител

8. Појава на охратоксин А(ОТА) во Македонските вина и негова детерминација со помош на реверзно фазна течна хроматографија (HPLC) проследено со флуоресцентна детекција- МОН (2010) –учесник.

До изборот за виш научен соработник (вонреден професор), д-р Ана Серафимовска како автор или коавтор има објавено повеќе научни и стручни трудови. Имено, трудовите (1- 18) се рецензирани во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје , при избор за асистент, бр. 642 од 28.VI 1995 година, при избор за научен соработник бр.808 од 15. VII 2002 година , при избор за виш научен соработник, бр.923 од 28.VI 2007 година.

По изборот за виш научен соработник (вонреден професор), д-р Ана Серафимовска објавува четири научни труда.

Куса анализа на трудовите објавени по изборот за виш научен соработник

Ќе дадеме приказ на трудовите што кандидатката д-р Ана Серафимовска ги објавила по изборот за виш научен соработник (вонреден професор).

1. Боримир Војноски, Ана Серафимовска, Горан Миланов, Виолета Димовска, Климе Белески (2009): Лозарството и винарството во Република Македонија-Состојби и трендови. Јубилеен годишен зборник на Земјоделски институт, Скопје. Том XXVI/XXVII.75-76.

Авторите во овој труд ја претставуваат состојбата на лозарството и винарството во Република Македонија како и мерките и активностите за во иднина. Авторите забележуваат дека белите вински сорти имаат висок процент на застапеност (50%), иако генерално повеќето од виногорјата имаат услови за одгледување на црвени вински сорти. Исто така, трпезните сорти во одредени виногорја каде што има предност за нивно одгледување во однос на поволните климатски фактори, недоволно се застапени. За успешно и стабилно лозарство и винарство во иднина, според авторите, неопходно е да се изврши климатско зонирање и правилен распоред на сортите според лозарските единици. Потребно е да се изврши ревитализација на автохтоните и локалните сорти со формирање на матични насади со сертифициран саден материјал. На тој начин ќе се придонесе за создавање на автентичност на македонските вина и формирање на тип македонско вино, со што ќе биде препознатливо на светскиот пазар.

2. Ана Серафимовска, Б.Војноски, С.Маркоска (2009): Влијанието на сортата и виногорјето врз содржината на тешки метали во шира. Јубилеен годишен зборник на Земјоделски институт, Скопје. Том XXVI/XXVII. 249- 261.

Испитувано е влијанието на сортата и виногорјето врз содржина на тешки метали во шира во период од три последователни години (1996, 1997 и 1998). Одредена е содржината на потоксични тешки метали (Pb, Cu, Fe, Zn, As и Cd) во шира од вински сорти: смедеревка, шардоне, италијански ризлинг, вранец, мерло и бургундец црн, одгледувани во скопско, велешко, овчеполско, кумановско, битолско, охридско и тиквешко виногорје. Агроколошките услови кои постојат во определено виногорје имаат определени влијанија врз одгледувањето на виновата лоза и присуството на резидуи (тешки метали и остатоци од пестициди) во грозјето, ширата и виното, и тие биле предмет на истражувањата. Кај испитуваната шира од сортите: смедеревка, шардоне, италијански ризлинг, вранец, мерло и бургундец црн, содржината на шеќер, вкупни киселини и pH е во границите на сортни особини (технолошка зрелост) и ги задоволува критериумите за производство на квалитетни вина. Содржината на железо (Fe) во испитуваните шири е повисока во однос на тешките метали (Pb, Cu, Zn, As и Cd). Во ширата од сортата смедеревка од кумановското виногорје е утврдена повисока содржина на железо (Fe) од $10795 \mu\text{g}/\text{dm}^3$, пониска просечна содржина на арсен (As) од $1,00 \mu\text{g}/\text{dm}^3$ утврдено во ширата од сортата шардоне од тиквешкото виногорје. Авторите препорачуваат перманентно следење на содржината на тешки метали во ширата, и во зависност од зголемената содржина на одредениот тежок метал да се примени соодветен третман на ширата за негово намалување или целосно отстранување.

3. Violeta Dimovska; Violeta Ivanovska; Ana Serafimovska; Borimir Vojnoski; Fidanka Ilieva (2011): COMPARISON OF FOUR MERLOT CLONAL SELECTIONS FROM SKOPE'S VINEYARD REGION, R MACEDONIA. Food science, engeneering and technologies Prosseding. Vol. LVIII, Issue 2 ; 43-48.

Прочувани се четири клона од сортата мерло (181, 184, 346 и 348) кои во Р Македонија се увезени од Италија и Франција, во услови на скопското виногорје во текот на 2006/2008 година. Цел на авторите била компаративно испитување на агробиолошките и технолошките карактеристики на клоните од сортата мерло одгледувани во исти агроколошки услови. Добиените резултати се должат на генетската специфичност на одделните клонии. Во текот на испитуваниот период, приносот е најстабилен кај мерло клон 181 со коефициент на варирање од 17,58, а најголемо варирање од 32,01 е утврдено кај мерло клон 348. Највисоки приноси од $9569 \text{ kg}/\text{ha}$ се добиени кај клонот 184, а најниски приноси од $8809 \text{ kg}/\text{ha}$ кај клонот 181, просечната содржина на шеќер во ширата се движи од $242 \text{ g}/\text{dm}^3$ кај клонот 181 до $259 \text{ g}/\text{dm}^3$ кај клонот 346. Вкупните киселини во ширата и нивните просечни вредности во испитуваниот период се ниски за сортата и се движат од $6,0 \text{ g}/\text{dm}^3$ кај ширата од клонот 346, до $6,4 \text{ g}/\text{dm}^3$ во ширата од клоните 181 и 348. Испитуваните вина во однос на содржината на алкохол се доволно јаки, а кој се движи од 12,25 вол% во виното од клонот 181 во 2007 година, до 14,38 вол% кај клонот 184 во 2008 година. Антоцијаните во виното се движат од 205,3 мг/л кај клонот 348 до 382,4 мг/л кај клонот 181 во 2008 година на испитување. Вкупната дегустациона оценка на виното се движи од 17,6 поени кај клонот 184 до 17,9 поени кај клонот 181 и 348.

4. Violeta Dimovska; Klime Beleski; Krum Boskov; Violeta Ivanovska; Ana Serafimovska; Fidanka Ilieva; Elenica Sofijanovska; Petar Kletnikoski (2012); Compariosn of three Chardonnay clones(Vitis vinifera L.), growing in Skopje'vineyard region, R.Macedonija. I

International symposium and XVII Scientific conference of agronomists of Republika Srpska. March 19-20, Trebinje, Agroznanje, Agro-knowledge Journal, University of Banjaluka, Faculty of Agriculture, vol 13, br.1- 2012 god..

Во периодот 2006- 2008 година, кај три француски клона (95, 124 и 277) од сортата шардоне вршени се испитувања на агробиолошките и технолошките карактеристики. Авторите утврдиле дека приносот како поважна агробиолошка карактеристика зависи од агроеколошките услови, супстрактот, но најмногу од генетскиот потенцијал на клонот. Повисок принос е добиен кај клонот 95 (3.840 кг/лоза), кај клонот 277 е добиен принос од (3.830 кг/лоза), а понизок принос кај клонот 124 (3.620 кг/лоза).

Содржината на шеќер и вкупни киселини во ширата и нивниот сооднос се важен показател за одредување на квалитетот на испитуваниот клон. Содржината на шеќер кај испитуваните клонови се движела од 219 г/л (клон95) до 224 г/л (клон 227) што овозможува добивање на средно јаки вина. Свежината на виното зависи од содржината на вкупни киселини , а истата се движи во граница од 6,9 г/л (клон 124) до 7,5 г/л (клон277). Алкохолот во виното кај испитуваните клонови е во граници од 12,88вол% (клон 124) до 13,95 вол% (клон95).

Во периодот на испитување (2006/2008) просечна содржина на сув екстракт во вината изнесува 20,2 г/л клон 124 до 21,3 г/л кај виното од клоновите 95 и 277. Виното од клон 124 при органолептичкото оценување е оценето со просечна дегустациона оценка од 17,3 поена , а со 17,97 поени е оценето виното од клонот 277.

Врз база на добиените резултати за содржината на шеќер и вкупни киселини во ширата, алкохолот, сувиот екстракт и органолептичката оценка на виното за време на испитувањето , шардоне клон 277 и 95 се со повисок квалитет во однос на клон 124, па од тој аспект авторите препорачуваат во Р.Македонија од овие два клона (277 и 95) да се произведуваат бели вина со примена на соодветна технологија.

Во изминатиот период, кандидатката учествувала во меѓународни научно-истражувачки проекти, а исто така учествувала и во национални проекти финансирани од МОН и МЗШВ.Својата научноистражувачка работа кандидатката ја презентира во различни списанија, а исто така и на различни симпозиуми и конференции во земјата и во странство.

4. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЛНОСТ И ДЕЛНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Д-р Ана Серафимовска е раководител на Одделението за винарство при УКИМ - Земјоделски институт во Скопје. Врши стручна контрола и сертификација на квалитет на вино и јаки алкохолни пијалаци наменети за извоз во ЕУ и трети земји. Д-р Ана Серафимовска, како истакнат стручњак од областа на винарството, соработува со сите винарски визби во Република Македонија. Кандидатката учествувала во работата на различни комисии и тела на Институтот, МЗШВ и др.

5. ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Рецензентската комисија високо и ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на д-р Ана Серафимовска во областа на винарството.

Имајќи ја предвид севкупната активност на д-р Ана Серафимовска од последниот избор до денес, а според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, имаме чест и задоволство да му предложиме на Научниот совет на Земјоделскиот институт во Скопје, д-р Ана Серафимовска, досегашен вонреден професор, да биде избрана во звањето редовен професор во научната област винарство.

Членови на Комисијата

1. Д-р Звонимир Божиновиќ, редовен професор
на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с.р.

2. Д-р Михаил Петков, редовен професор
на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с.р.

3. Д-р Боримир Војноски, редовен професор
на Земјоделскиот институт во Скопје, с.р.

АНЕКС2

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: **д-р Ана Стефан Серафимовска**

(име, татково име и презиме)

Институција: **УКИМ, Земјоделски институт - Скопје**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **винарство**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Настава на 2. циклус студии: анализа на вино (3+3), 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 (ЗИ)	9
2.	Вежби на 2. циклус студии: анализа на вино (3+3), 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 (ЗИ)	5,4
3.	Консултации со студенти по предметот анализа на вино	0,24
4.	Семинарски труд	0,36
5.	Настава 2. циклус студии: анализа на јаки алкохолни пијалаци (3+3), 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012	9
6.	Вежби на 2. циклус студии: анализа на јаки алкохолни пијалаци (3+3), 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012	5,4
7.	Консултации со студенти по предметот анализа на јаки алкохолни пијалаци	0,8
8.	Семинарски труд	0,12
9.	Настава на 2. циклус студии: менаџмент и контрола на квалитет на вино (3+2), 2011/2012	2,25
10.	Вежби на 2. циклус студии: менаџмент и контрола на квалитет на вино (3+2), 2011/2012	0,9
11.	Семинар: Општи барања за компетентност на лабораториите за испитување и лабораториите за калибрирање, GCS-Global certification Services-Macedonia EN/ ISO 17025: 2005, Скопје, 3-5. X 2007 год, (учесник)	1
12.	Семинар: Ароматични компоненти во грозје и вино и методи за нивна анализа, Неготино, 21.X 2008 год. –учесник	1
13.	Семинар: Третман на шира и вино со енолошки средства од програмата на ERBSLOH, Неготино 15. VI 2010 год. (учесник)	1
14.	Семинар: NOBLESSE , Specifikan inaktivni kvasac / LALLEMAND/; RP 15 Saccharomyces cerevisiae /ENOFERM/ , Vranje 07.05-08.05.2010год (учесник)	1
15.	Семинар: Енофорум 2011 , Обзор 31.V-03.VI 2011 год.(учесник)	1
16.	Семинар: Ефективна лабораторна биобезопасност, Софија 28-30.III 2012 год. (учесник)	1
19.	Стручно предавање: Новости во преработка на модерни бели и црвени вина; УКИМ- Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје, 30.VI 2009 год. (учесник)	1
20.	Подготовка на нов предмет: анализа на вино, за едногодишни програми	1

21.	Подготовка на нов предмет: анализа на јаки алкохолни пијалаци, за едногодишни програми	1
22.	Член на Комисија за оцена и одбрана на магистратура: „Влијание на коинокулација со чиста култура со јаболчно млечна бактерија врз квалитетот на виното од сортата вранец“, изработена од дип.инж. Лазе Плетварски, Скопје, 2012 год	0,3
23.	Член на Комисија за одбрана на докторат: „Влијание на методите на винификација врз полифенолниот состав и квалитет кај црвените вина“, изработена од м-р Даниела Раичевиќ, Скопје, 2011 год.	0,5
24.	Член на Стручна комисија за оцена на подобност на тема и оспособеност на кандидатот за научна работа, тема: „Влијание на кислородот врз зреење на виното“, предложена од м-р Дане Јованов, Скопје, 2011 год.	0,5
Вкупно		43,05

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Creation of Vineyard Monitoring and Management system .EU funded project (2006-2008) –учесник	5
2.	International technical project for Spirit drink-Grape brandy. National wine and spirituous bevarages research institute-Sofia, Bugarija.(2007)-учесник	5
3.	Quality and Regulatory Infrastrure Development for food safety and Quality in South East Europe –Macedonia.SWEDAK (2009-2010)-учесник	5
4.	Tehnikal project WRD-01/2008, Interlaboratory comparision between laboratories in testing physicochemical parameters in wine-red dray,. National wine and spirituous bevarages research institute-Sofia, Bugarija.(2008)-учесник	5
5.	Карактеризација и определување на географското потекло на македонските вина со примена на хемиски методи и методи на стабилни изотопи-МОН(2010-2012),-учесник	3
6.	Violeta Ivanova, Goran Milanov, Ana Serafimovska, Borimir Vojnoski, Klime Beleski, Marina Stefova, Trajce Stafilov (2008): HPLC determination of organic acids in Macedonian wines. XX Congress of chemists and technologists of Macedonia, 17-19 September, Ohrid. Book of abstracts ACE-05-E.	1
7.	Ана Серафимовска, Боримир Војноски,Снежана Маркоска (2009): Влијание на сортата и виногорјето врз содржината на тешки метали во шира. Јубилеен годишен Зборник на Земјоделски институт, Скопје. Том XXVI/XXVII.249-261.	1,8
8.	Боримир Војноски, Ана Серафимовска, Горан Миланов, Виолета Димовска, Климе Белески (2009): Лозарство и винарство во Република Македонија-Состојби и трендови. Јубилеен годишен Зборник на Земјоделски институт, Скопје. Том XXVI/XXVII. 75-79.	1,2
9.	Violeta Dimovska, Violeta Ivanovska, Ana Serafimovska, Borimir Vojnoski, Fidanka Ilijeva (2011): COMPARISON OF FOUR MERLOT CLONAL SELECTIONS FROM SKOPJ'S VINEYARD REGION, R.MACEDONIA.Food science, engineering and technologies. Prosseding.vol.LVIII, Issue2, 43-48.	1,8
10.	Violeta Dimovska, Klime Beleski, Krum Boskov, Violeta Ivanova, Ana	1,8

	Serafimovska, Fidanka Ilieva, Elenica Sofijanovska, Petar Kletnikovski. (2012): Compariosn of tree clones (Vitis vinifera L.), growing in Skopje vineyard region, R.Macedonia. I International symposium and XVII Scientific conference of agronomists of Republika Srpska, 19-22 March, Trebinje, Bos Agroznanje, Agro-knowledge Journal, University of Banjaluka, Faculty of Agriculture, vol 13, br.1-2o12god.	
	Вкупно	30,6

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Раководител на лабораторија , 2007-2009 год.	1
2.	Раководител на Одделение за винарство-УКИМ - Земјоделски институт, 2009 год.	3
3.	Менаџер за квалитет во акредитирана енолошка лабораторија 2009/2010 год.	3
4.	Член на Комисија за оцена на квалитет на вино на Агрофуд –Скопје, 2008 год	1
5.	Член на Комисија за оцена на квалитет на вино на Тиквешки гроздобер-Кавадарци, 2008 год.	1
6.	Експертски активности: Вештачење по барање на МВР ПС Кочани ОИД-53/2011	1
7.	Експертски активности: Вештачење по барање на МВР ПС Битола К бр. 324/2008	1
8.	Експертска активност: Издавање на рецепт за плаво бистрење на вино и негова контрола, 2007 год.	3
9.	Експертска активност: Издавање на рецепт за плаво бистрење на вино и негова контрола, 2008 год.	5
10.	Експертска активност: Издавање на рецепт за плаво бистрење на вино и негова контрола, 2009 год.	7
11.	Експертска активност: Издавање на рецепт за плаво бистрење на вино и негова контрола, 2010 год.	6
12.	Експертска активност: Издавање на рецепт за плаво бистрење на вино и негова контрола, 2011 год.	3
13.	Член на уредувачки одбор за издавање на Библиографија наУКИМ-Земјоделски институт –Скопје	0,5
14.	Член на уредувачки одбор за издавање на Монографија на УКИМ - Земјоделски институт –Скопје	0,5
15.	Член на Комисија за избор на д-р Климе Белески во звање вонреден професор	0,2
16.	Член на Комисија за избор на м-р Милена Тасеска Ѓорѓијевски во звање асистент	0,2
17.	Член на Комисија за избор на директор на Земјоделски институт	0,2
18.	Рецензија на научен труд: „ Влијание на климата врз фенолошкиот развој на виновата лоза и содржина на шеќер и вкупни киселини во ширата“ од авторите Виолета Димовска, Климе Белески и Крум Бошков.	1
19.	Отворање нова енолошка лабораторија во состав на Одделението за винарство при УКИМ - Земјоделски институт - Скопје	3,6
Дејност од поширок интерес		
20.	Изготвување и пријавување на научен /образовен национален проект:	0,5

	Ефекти од различни ампелотехнички мерки врз полифенолниот состав кај некои црвени вински сорти, МЗШВ (2010)-учесник	
21.	Изготвување и пријавување на научен национален проект: Технологија на производство и фенолен состав во грозјето и виното кај црвени вински сорти и клонови во Р.Македонија. МЗШВ (2010) -носител	1
22.	Изготвување и пријавување на научен национален проект: Појава на охратоксина (ОТА) во македонски вина и негова детерминација со помош на реверзно фазна течна хроматографија (HPLC) проследено со флуоресцентна детекција МОН (2010) -учесник	0,5
23.	Член на Институтска управа на УКИМ - Земјоделски институт-Скопје	1
24.	Студиски престој во странство: октомври 2009 год, престој во Националниот институт за вино и алкохолни пијалаци, Софија-Р.Бугарија	0,5
25.	Студиски престој во странство: ноември 2008 год, престој во Zavod za vinogradarstvo i viarstvo, Agronomski fakultet во Загреб-Р.Хрватска	0,5
26.	Тренинг курс (обука) на тема „Подготовка на лаборатории за акредитација согласно со ISO 17025“, 16-20.III 2009 год , SWEDAC Svedska	1
27.	Учество во изработка на анализи на вино и јаки алкохолни пијалаци наменети за извоз во ЕУ и трети земји, 2007 год.	1,8
28.	Учество во изработка на анализи на вино и јаки алкохолни пијалаци наменети за извоз во ЕУ и трети земји, 2008 год.	3,6
29.	Учество во изработка на анализи на вино и јаки алкохолни пијалаци наменети за извоз во ЕУ и трети земји, 2009 год.	3,6
30.	Учество во изработка на анализа на вино и јаки алкохолни пијалаци наменети за извоз во ЕУ и трети земји, 2010 год.	3,6
31.	Учество во изработка на анализи на вино и јаки алкохолни пијалаци наменети за извоз во ЕУ и трети земји, 2011 год.	3,6
32.	Учество во изработка на анализи на вино и јаки алкохолни пијалаци наменети за извоз во ЕУ и трети земји, 2012 год.	1,8
	Вкупно	64,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	43,05
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	30,6
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	64,2
Вкупно	137,85

Членови на Комисијата

1. Д-р Звонимир Божиновиќ, редовен професор, претседател, с.р.
2. Д-р Михаил Петков, редовен професор, член, с.р.
3. Д-р Боримир Војноски, редовен професор, член, с.р.

Реферат

ЗА ОЦЕНА НА ПОДОБНОСТА НА ТЕМАТА ЗА ИЗРАБОТКА НА
ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА СО НАСЛОВ

**„РАЗВИВАЊЕ НА МЕТОДОЛОГИЈА ЗА МОНИТОРИНГ НА
НАПОНСКО-ДЕФОРМАЦИОНАТА СОСТОЈБА И ОДНЕСУВАЊЕТО НА
КОНСТРУКЦИИТЕ ОД ВИСОКОГРАДБА“**

И НАУЧНА ОСПОСОБЕНОСТ НА КАНДИДАТОТ М-Р ГОРАН ЈЕКИЌ

Со одлука на Научниот совет на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија (УКИМ-ИЗИИС) при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, број 09-2247/1 од 29/12/2011 год., донесена на редовната седница одржана на 27.12.2011 год., формирана е Комисија за оцена на подобноста на темата "Развивање на методологија за мониторинг на напонско-деформационата состојба и однесувањето на конструкциите од високоградба" од кандидатот м-р Горан Јекиќ, дипл. град. инж. од Скопје, Република Македонија, во состав:

1. проф. д-р Зоран Милутиновиќ, претседател, УКИМ-ИЗИИС, Скопје
2. проф. д-р Љубомир Ташков, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје
3. проф. д-р Виктор Христовски, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје
4. проф. д-р Вероника Шендова, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје
5. проф. д-р Михаил Гаревски, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје

Врз основа на поднесената пријава на кандидатот, биографските податоци, степенот на академското образование, референците и предлог-програмата за изработка на докторската дисертација, Комисијата го изнесува своето мислење за подобноста на темата за изработка на докторска дисертација и оспособеноста на кандидатот за научна работа во следниов

ИЗВЕШТАЈ

ПОДОБНОСТ НА ТЕМАТА

Мотивација за избор на предложената тема и цел на истражувањата

Во последните 30 години мониторингот над состојбата на конструкциите (МСК) прераснува во модерна индивидуална научна област. Целта на МСК е целосно и ефективно следење на однесувањето на конструкциите во услови на експлоатација, за време и по сеизмички влијанија, навремено препознавање и идентификување на оштетувањата во конструкциите и определување на актуелната состојба на конструкциите, како и условите за понатамошна експлоатација и потребата за санирање на оштетувањата. Развивањето на алгоритми и методологии кои ќе овозможат точни и недвосмислени одговори на овие барања е поле на истражување на бројни научни институции во светот и крајна цел на голем број научни проекти.

Многупати досега е докажано дека актуелната практика на менаџирање на објектите не ги задоволува потребите заради ограничениот буџет за одржување на објектите од високоградбата и инженерските инфраструктурни објекти во витална состојба. На повеќето објекти, со текот на времето им се намалува можноста да одговорат на својата намена заради стареење, прогресивна експлоатација, изложеност на сурови метеоролошки услови и сеизмички дејства. Со оглед на тоа дека многу често оштетувањата имаат тенденција на прогресивно ширење, во даден момент достигнуваат ниво во кое експлоатацијата на објектот не е безбедна, а санирањето на оштетувањето е финансиски и изведбено отежнато.

Во Република Македонија постојат голем број на згради и мостовски конструкции кои имаат потреба од санација и зајакнување и продолжување на нивниот експлоатационен период. Некои објекти, со меѓународни и домашни експертизи, се оценети како објекти со висок ризик за понатамошна експлоатација, а потребата од финансиски средства за нивна санација многу често ги надминува проектираните буџети за оваа намена. Перманентниот мониторинг над состојбата на конструкциите има за цел да ги спречи наведените тешкотии со тоа што оштетувањата навремено би биле идентификувани и мерките за нивно навремено санирање значително би ги подобриле перформансите на конструкциите и би го продолжиле нивниот експлоатационен период, а потребните финансиски средства за ваквите интервенции значително би биле помали.

Во светските инженерски заедници прифатена е тезата дека инвестицијата во мониторинг над состојбата на конструкциите задржува константно ниво на безбедност на објектите. За висококвалитетни конструкции, потребната финансиска инвестиција за МСК изнесува 0.8-1% од инвестицијата потребна за нивна обнова на годишно ниво. Функционалната филозофија на МСК е препознавање на погодниот момент за интервенции во правец на санирање на оштетувањата кога трошоците за ваквите интервенции се прифатливи, а сигурносната граница за експлоатација е достигната, а понекогаш надмината.

Мотивот за истражување на технологиите за МСК се должи на неколку факти:

- потребно е имплементирање на долгорочни и економски исплатливи стратегии за одржување и продолжување на „животниот век“ на конструкциите;
- современите технолошки можности и достигнувања во областа на размената на информации, како електрониката, ИТ-технологијата и интернетот, овозможуваат мониторинг над состојбата на конструкциите од голема оддалеченост од објектите, со што е значително поедноставен за разлика од пред неколку децении;
- стратегиите за МСК во развиените земји имаат удел во надградувањето на националните прописи за одржување на конструкции од особена важност, како: мостови, објекти од културно и историско значење, здравствени објекти, објекти наменети за масовно собирање на луѓе и материјални вредности и други објекти од општествена, политичка и инфраструктурна важност;
- досегашните искуства покажуваат дека во сеизмички активни подрачја, имплементирањето на стратегија за МСК придонесува кон зголемување на веројатноста дека објектите над кои се врши мониторинг ќе останат функционални и покрај тоа што биле изложени на сеизмички влијанија;
- во светот, МСК се применува се поинтензивно, додека во Република Македонија е се уште во рана фаза на зачеток.

Цел, предмет и методологија на истражувањето

Цел на докторската дисертација е развивање на систем и методологија за перманентно периодично следење од далечина на напонско-деформационата состојба на конструкции во услови на експлоатација и исклучителни товарни дејства (земјотреси), како и идентификување и лоцирање на оштетувањата.

Предмет на истражувањето се објекти од високоградбата, со посебен осврт на висококатниците. Истражувањата ќе го опфатат следново:

- проучување на досегашните сознанија во светот од областа на мониторингот на објекти;
- изучување и анализа на најнови актуелни истражувања на конкретни висококатници кои имаат за цел имплементација на системи за мониторинг;
- изучување и анализа на начинот на дефинирање на инструментирането на објектите (локација, број и тип на сензори) и податоците добиени од нив;
- сопствена обработка и анализа на податоците, добиени од системите за мониторинг на објектите;
- утврдување на напонско-деформационата состојба на објектите и корелација со почетната состојба;
- препознавање на евентуални промени на карактеристиките на објектите (геометриски, физички и динамички);
- развивање на систем и методологија за перманентно периодично следење од далечина на напонско-деформационата состојба на конструкциите во услови на експлоатација и исклучителни товарни дејства (земјотреси);
- развивање на систем за идентификување и лоцирање на оштетувања во конструкциите;
- примена на развиената методологија на карактеристични соодветни објекти во Република Македонија, во зависност од условите и можностите.

Методологија на истражувањето: За обработка на регистрираните временски истории на забрзувања или брзини, добиени од мерења на амбиентални вибрации или одговор на конструкцијата на земјотреси ќе се користат "Black box" параметарски авторегресивни модели и "State Space" модели за идентификација на системи. Овие модели би имале за цел дефинирање на оптимални трансфер-функции на системот (објектот), со помош на метод на најмали квадрати и со техники за минимизирање на грешки (Akaike's Information Criterion - AIC, Akaike's Final Prediction Error – FPE, Trial-error,...) Оптималните системски трансфер-функции, во комбинација со позната маса на објектот, во својата математичка конструкција содржат информации за сите карактеристики на конструкцијата, чија промена е индикатор на оштетувања (сопствени фреквенции, тонови форми и придушвање) и информации за меѓукатната крутост на објектот. Идентификацијата на трансфер-функциите на системот (објектот) ќе се извршува со помош на придружната софтверска алатка на програмскиот јазик "MATLAB", "System Identification Toolbox", а карактеристиките на објектот ќе се идентификуваат со помош на сетови на софтверски кодови, изработени во истиот програмски јазик.

За констатирање на оштетувања во конструкцијата, потребна е споредба на динамичките вредности и меѓукатната крутост на конструкцијата, измерени во различни временски периоди. На таков начинвозможен е процес на следење на историјата на промена на овие параметри и возможно е лоцирање на можни оштетувања.

Очекувани резултати и придобивки од истражувањето

Очекуван резултат од предвидените истражувања е развивање на научно заснована методологија за перманентно периодично следење од далечина на напонско-деформационата состојба на конструкциите во услови на експлоатација и исклучителни товарни дејства (земјотреси), со основна цел - навремено откривање и идентификација на локацијата, типот и сериозноста на оштетувањата во конструкциите од високоградба, како и проценка на нивниот преостанат експлоатационен период.

Во Република Македонија постојат извесни иницијативи за изградба на висококатници над 25 ката. Ваквите објекти, според домашните и светските регулативи, се категоризирани како објекти за чија реализација се потребни испитувања на сеизмичноста на локацијата и дополнителни анализи на конструктивниот систем. Заради чувствителноста на високите објекти на метеоролошки и сеизмички влијанија, имплементирањето на систем за континуирано следење на нивните перформанси е корисно и препорачливо. Основна придобивка на истражувањето во рамките на оваа докторска дисертација е создавање можност за проектирање и имплементација на развиената методологија кај овој тип на конструкции.

ПОДОБНОСТ НА КАНДИДАТОТ

Кандидатот м-р Горан Јекиќ, дипл. град. инж., е роден на 13.7.1978 год. во Скопје, Република Македонија, каде што се стекнал со основно и средно образование. Образованието го продолжува на Градежниот факултет во Скопје, каде што и дипломирал во 2005 год.

Од завршувањето на своето додипломско образование, кандидатот вложува континуирани напори за професионално и научно усовршување и надградување. Со степенот магистер од областа на земјотресното инженерство се стекнал во 2010 год по завршувањето на постдипломските студии на УКИМ-ИЗИИС во Скопје, каде што во јуни 2011 се вработува како асистент од областа на земјотресното инженерство. Во 2011 година добитник е на едногодишна стипендија на Јапонската влада за специјализирани студии од областа на земјотресното инженерство во Цукуба, Јапонија.

Од приложената листа на објавени трудови на домашни и меѓународни симпозиуми, видно е дека кандидатот има искуство во научноистражувачката работа, објавувајќи 11 труда од областа на анализата и асеизмичкото проектирање на конструкции од високоградбата.

ЗАКЛУЧОК ЗА ПОДОБНОСТА НА ТЕМАТА И КАНДИДАТОТ

Врз основа на горенаведеното, може да се заклучи дека: (1) кандидатот м-р Горан Јекиќ со стекнатиот степен магистер од областа на земјотресното инженерство, активната професионална и истражувачка дејност, како и мотивираноста за понатамошно усовршување, е подобен да пристапи кон изработка на докторска дисертација и (2) предложената тема за изработка на докторска дисертација со работен наслов „Развивање на методологија за мониторинг на напонско-деформационата состојба и однесувањето на конструкциите од високоградба“, ќе претставува квалитетен и оригинален научноистражувачки труд кој ќе создаде услови за имплементирање на модерни технологии во процесот на доверливо и ефективно следење на однесувањето на конструкциите во услови на експлоатација, за време и по сеизмички влијанија, со цел навремено препознавање на оштетувањата и определување на актуелната стабилност и сигурност на објектите.

Чест ни е да му предложиме на Научниот совет на ИЗИИС во Скопје да го прифати кандидатот м-р Горан Јекиќ како подобен за изработка на докторската дисертација со работен наслов „Развивање на методологија за мониторинг на напонско-деформационата состојба и однесувањето на конструкциите од високоградба“.

Скопје, 6 јуни 2012 год.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Зоран Милутиновиќ, претседател, УКИМ-ИЗИИС, Скопје, с.р.
2. Проф. д-р Љубомир Ташков, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје, с.р.
3. Проф. д-р Виктор Христовски, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје, с.р.
4. Проф. д-р Вероника Шендова, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје, с.р.
5. Проф. д-р Михаил Гаревски, член, УКИМ-ИЗИИС, Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ

НА КОМИСИЈАТА ЗА ПОДОБНОСТ НА ТЕМАТА ЗА
ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА СО РАБОТЕН НАСЛОВ:

ОПЦИИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЦВРСТ ОТПАД ВО КОСОВО И НИВНО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ

И ОСПОСОБЕНОСТ НА КАНДИДАТОТ М-Р АФРИМ БЕРИША ЗА НАУЧНА РАБОТА

Со одлука на Научниот совет на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија (ИЗИИС-Скопје) број 09-2248/1, донесена на редовната седница одржана на 29.12.2011 година, а врз основа на Правилникот за условите и постапката за докторирање на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, формирана е Комисија за оцена на подобност на темата: *Опции за управување со цврст отпад во Косово и нивно влијание врз климатските промени* од кандидатот м-р Африм Бериша, во состав:

1. проф. д-р Михаил Гаревски - претседател
2. проф. д-р Зоран Милутиновиќ
3. проф. д-р Снежана Коматина Петровиќ
4. проф. д-р Љубица Петрушевска
5. в.на. сор. д-р Бисерка Димишковска

Врз основа на поднесената пријава на кандидатот, предлог-програмата за изработка на докторската дисертација, приложените референци за научноистражувачката и стручна дејност на кандидатот, усната презентација и постигнатиот успех во досегашното образование (редовни и постдипломски студии), Комисијата го изнесува своето мислење за подобноста на темата и за подобноста на кандидатот за изработка на докторска дисертација, во следниов извештај.

ПОДОБНОСТ НА ТЕМАТА

Сегашните климатски промени се смета дека се резултат на порастот на елементите на стакленичките гасови, т.е. гасови со ефект на стаклена градина (GHG), што се генерираат од антропогените активности кои се во постојан пораст. Човековите активности ја зголемуваат концентрацијата на (GHG) гасовите во атмосферата. Како резултат на ова, во наредните децении се очекува значително затоплување на земјината површина и други промени поврзани со климата. Стакленичките гасови кои имаат најголемо влијание врз глобалното затоплување се јагленороден двооксид (CO_2), метан (CH_4) и азотен субоксид (N_2O). Сите три гаса се создаваат и во текот на управувањето со цврстите отпадоци и нивното депонирање.

Влијанието на управувањето со цврстиот комунален отпад (SWM) врз глобалното затоплување е неповолно и главно доаѓа од емисиите на метан (CH_4), кој се ослободува при распаѓањето на биоразградливите отпадоци во анаеробни услови, на депониите. Но и другите главни опции во управувањето со овие отпадоци имаат влијание врз климатските промени, секоја од нив на различен начин.

Карактеристично за сите главни опции на управувањето со комунален отпад е емисија на (CO_2), но и на други полутанти. За секоја опција посебно, карактеристични се следниве емисии на полутанти во нивната средина.

Од депонирањето на цврстиот комунален отпад се генерираат емисии на метан (CH_4) од распаѓањето на биоразградливиот отпад кој влијае на глобалното затоплување и на локални хазарди, како што е ризик од пожари и експлозии.

Инцелерацијата се карактеризира со генерирање на емисии на (N_2O) и (CO_2) кои учествуваат во глобалното затоплување. Покрај овие опции, на билансот на емисии на стакленички гасови од цврстиот комунален отпад влијаат и опциите: рециклирање, компостирање, анаеробна дигестија и механичко-биолошки третман на отпадоците.

Локалните фактори имаат длабоко влијание во изборот на опциите во управувањето со комуналните отпадоци на локално ниво. Во хиерархијата на опциите во управувањето со отпадоците, најголем приоритет се дава на превенција на отпадот, т.е. да не дојде до создавање на отпад, а потоа следуваат: повторна употреба на отпадот, рециклирање на отпадот, искористување на енергијата од отпадот и на крај, како најмалку пожелна опција, депонирање на отпадот на депонии. Ова се и

генералните принципи за третман на биоразградливиот отпад со чијашто разградба главно се генерираат најголеми емисии на стакленички гасови, особено CH_4 .

Управувањето со цврстиот комунален отпад на Косово е на мошне ниско ниво од аспект на емисиите на стакленички гасови. Ова има неповолен ефект врз климатските промени на глобално и на локално ниво. Од досегашните истражувања на Косово, познат е податокот дека комуналните сервиси собираат просечно 42% од цврстиот комунален отпад, главно во урбани средини. Од ова може да се заклучи дека голем дел од комуналниот отпад не се собира и завршува на диви и отворени депонии (ѓубришта). Од друга страна, Косово нема организиран систем за реупотреба, рециклирање, инценерација, компостирање, анаеробна дигестија и механичко-биолошки третман на отпадот, па според тоа, и оној дел од отпадот кој што се собира, завршува на депониите (санитарно-технички) и таму се распаѓа при што се ослободува метан (CH_4), гас кој има најнеповолен ефект врз климатските промени.

Развојот на еден систем за управување со комуналниот отпад на Косово кој ќе биде ефикасен и со најмало негативно влијание врз климатските промени иницира потреба од современиот приод на постапување со комуналниот отпад од аспект на климатските промени, но и од економски аспект бидејќи од отпадот може да се добијат корисни материјали (секундарни сировини) и енергија/енергенси (преку процесите на инценерација, пиролиза, гасификација и анаеробна дигестија). Потребата од ваков систем наметнува промена во постапувањето со комуналниот отпад заради исполнување на барањата за намалување на емисијата на (GHG) на ниво на Косово.

Изработката на концептот на ефикасен систем (WMS) бара анализирање на локалните фактори заради одредување на влијанието на секоја од опциите за управување со отпадот преку квалитативна и квантитативна анализа на емисијата на стакленички гасови. Потребата од намалување на количеството и менувањето на составот на овие емисии ќе доведе, со ова истражување, да се изберат оние опции со чијшто развој ќе се постигнат најдобрите ефекти. Тоа во перспектива ќе значи насочување кон активности поврзани со цврстите отпадоци кои се најцелисходни на локално ниво, т.е. на Косово и обезбедување на услови за нивно функционирање.

Поради комплексната природа на истражувањето, потребна е обработка на низа податоци од кои повеќето ќе се анализираат со статистички теоретски методи.

Воспоставување на веродостојна методологија за одредување на компонентите на комуналниот отпад, емисијата на стакленичките гасови за секоја од наведените опции, условите при кои тие можат да функционираат, дефинирањето на хиерархијата на опциите на управување со отпадот и проценката на влијанието врз климатските промени претставуваат посебен предизвик за истражувањата во оваа област. Специфичноста на приодот во истражувањата и резултатите кои ќе се добијат од направените проценки за избор на технологии, постројки кои ќе се применат за третман на отпадот (секоја технологија, постројка дава различни емисии), сето тоа е за одредено сценарио, во перспектива за период од една деценија.

Предмет на истражувањата

Истражувањата на цврстиот отпад од депониите во Косово имаат мултидисциплинарен карактер, при што го вклучуваат следново:

- анализа на постојниот систем за управување со комунален цврст отпад и реалната ситуација во врска со климатските промени во Косово (вклучувајќи анализи во институционални и правни рамки);
- пресметување (квалитативно и квантитативно) на гасовите со ефект на стаклена градина од различните опции на управување со комунален цврст отпад во Косово, вклучувајќи одлагање во депонии, компостирање, инценерација, механичко-биолошки третман, анаеробна дигестија и рециклирање;
- Споредување на добиените резултати (квалитативни и квантитативни) на гасовите со ефект на стаклена градина кои се емитираат од различните опции на управување со комунален цврст отпад и нивниот придонес кон климатските промени;
- идентификување на најдобрите опции за управување со комунален цврст отпад кои се помалку штетни за животната средина и имаат помало влијание врз климатските промени;
- анализа на можностите за намалување на гасовите со ефект на стаклена градина од управувањето со комунален цврст отпад во Косово и национални потреби од ублажување и адаптирање на климатските промени во секторот за управување со отпад (сметано за наредниот период од десет години, како

почетна фаза на процесот на намалување на штетното влијание на комуналниот отпад врз климатските промени).

Методи на истражување

Во истражувањата ќе се користат следниве методи:

Квантитативни, статистички и математички методи – за време на истражувањата ќе бидат собрани сетови на податоци за квантификација на резултатите од анализите. Освен тоа, ќе бидат користени статистички методи, главно пресметување и анализа на корелации со помош на статистичките програми CPR, SPSS, Excel.

Анализа на литература и корелација со избраната тема, имено – во истражувањата ќе бидат анализирани и проследени неколку специфични научноистражувачки трудови кои се публикувани на национално и на меѓународно ниво, поаѓајќи од фактот дека на оваа тема се извршени повеќе истражувања во светот, кандидатот ќе ги користи достапните истражувачки трудови и ќе ги спореди резултатите од нив со оние што ќе ги добие со сопствените истражувања.

Анализа на документи – најважниот аспект во истражувањата е да се добијат официјални податоци и документи од релевантни стручни институции и тела на Косово кои ќе обезбедат информации за поновите промени и тенденции во управувањето со отпадот, неговото одлагање на депонии, емисијата на стакленички гасови и климатски промени.

Компаративна анализа – оваа анализа е исто така важен дел од истражувањата, зашто споредбата на различни карактеристики и тенденции може да даде широки погледи за проценка на влијанијата во управувањето со отпадот.

SWOT-анализа – оваа анализа претставува метод на стратешко планирање за оцена на силните и слабите страни, како и можностите и заканите во рамките на истражувачката тема кои ги специфицираат целите на тезата и ги идентификуваат внатрешните и надворешните фактори кои се поволни или неповолни за постигнување на целите на истражувањето.

ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Пописот на стакленичките гасови во Косово е во почетна фаза, при што се потребни научни истражувања за влијанието од управувањето со комунален цврст отпад врз климатските промени. Така, ова истражување ќе претставува напредок во врска со испитувањето на процесот на климатските промени како и собирањето на нови податоци и развој на иновативни приоди кои се однесуваат на нивната врска со управувањето со цврстиот отпад.

Исто така, ова истражување ќе овозможи во блиска иднина да се дефинира програма за реализирање на избраните опции на управување со комуналниот цврст отпад заради ублажување на климатските промени.

Се очекува резултатите од ова истражување да претставуваат:

- пример за анализа и проценка на влијанија врз климатските промени од разни опции на управување со комунален цврст отпад во Косово;
- модел на стратегија за адаптација и ублажување на климатските промени во управувањето со комунален цврст отпад во Косово;
- методологија за проценка на емисијата на стакленички гасови од управувањето со комунален цврст отпад.

Според изнесеното, оваа докторска дисертација ќе претставува научен придонес во однос на:

- дефинирање на современ приод (теоретски и практичен) во проучувањето на реалните состојби во врска со опциите на управување со комунален цврст отпад во Косово и нивното влијание врз климатските промени.
- избор на опции во управувањето со комунален цврст отпад кои се помалку штетни за животната средина и имаат помало влијание врз климатските промени, а кои можат да се применат во Косово (со оглед на постојното ниско ниво на управување со отпадот и на економските услови).

Добиените резултати можат да се користат од страна на:

Институциите, стручните тела и органите на управување на национално ниво и на ниво на локална самоуправа на Косово, како и од други заинтересирани организации (меѓународни, национални и локални) и поединци инволвирани во управувањето со комуналниот цврст отпад и климатските промени; во ублажувањето и адаптирањето на климатските промени; планирањето и управувањето со животната средина.

ЗАКЛУЧОК ЗА ПОДОБНОСТА НА ТЕМАТА

Врз основа на биографските податоци и активностите, Комисијата заклучува дека кандидатот м-р Африм Бериша, дипломиран биолог, располага со потребните знаења и способности за изработка на предложената тема за докторска дисертација и ги исполнува предвидените услови за стекнување докторат во согласност со Правилникот на ИЗИИС во Скопје.

Од приложеното во врска со актуелноста на пријавената тема, методологијата на истражувањето, целите и очекуваните резултати, Комисијата смета дека предложената тема со наслов: *Опции за управување со цврст отпад во Косово и нивно влијание врз климатските промени* е подобна и претставува актуелна и современа тема од областа на климатските промени и ги исполнува потребните критериуми за изработка на докторска дисертација.

ПОДОБНОСТ НА КАНДИДАТОТ

Кандидатот м-р Африм Бериша е роден на 6.1.1972 година во Berisha, Malisheva, Република Косово. По завршувањето на средното образование во Приштина, во учебната 1993 се запишал на Природниот факултет, насока биологија, при Универзитетот во Приштина, Косово, кој редовно го завршил во 1998, и се стекнал со звањето професор. Во 2004 година ги започнал магистерските студии по екологија и заштита на животната средина, на одделот за биологија на Природниот Факултет при Универзитетот во Приштина, и редовно ги завршил во 2008 година одбранувајќи го магистерскиот труд со наслов “Дијатомске алге у горњем теку реке Дреница”, со што се стекнал со звањето магистер по екологија и заштита на животната средина.

Во 2011/12 година се запишал на докторските студии во Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија (ИЗИИС) во Скопје.

Стручно усовршување,

Кандидатот земал учество во следниве стручни активности:

- Development programme in Environmental Management, UNEP/UNDP November 2003 – January 2004;

- Management training course in Effective Teamwork EPTISA International May 2004;
- Ecological Interrelationships of Nutrients in Poultry, Soil and Plants Fourth International Pristina Summer University, ATA&UP July, 2004;
- Principles and Procedures of EIA- Review of EIA Reports EPTISA International September 2004;
- Forestry & Environmental Awareness, Capacity Development & Coordination UNMIK Kosovo & Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development December 2004;
- Principles of Organized Management IKAP/ Kosovo Institute for Public Administration December, 2005;
- Orthophotos & Satellite Image Interpretation ECS International March/April, 2006;
- Natura 2000 Study Tour to Bulgaria PM Group & Bird Life Bulgaria June, 2008;
- Drafting Reports and Official Documents Managment & Development Associates / M.D.A May, 2009;
- Regional Environmental Ambassador Advocacy Training and Resource Center/ATRC & Regional Environmental Ambassadors Network/REA June, 2009.

Учество во проекти за подигање на свеста и едукација во врска со зачувувањето на животната средина:

- "Young Environmental Ambassadors", ATRC & USA Ambbasy in Kosovo 2010;
- "Drenica-Our river, Our life ", NGO Ekodi & REC Kosova 2009;
- "Summer Eco-school", Kosovo Environmental Protection Agency 2009;
- "Energy efficiency and environmental protection in urban areas", NGO Ekoviciana & REC Kosova 2008;
- Implementing of Aarhus Convention in Kosovo", NGO Ekoklina & REC Kosova 2006.

Работно искуство:

- раководител на секторот за извештаи и соработка/KEPA во Агенцијата за заштита на животната средина во Косово, 2007- во тек;

- одговорен службеник за биодиверзитетот во Институтот за заштита на природата, 2003 – 2007;
- новинар и уредник во радио “Kosova e lire” ,1999 – 2003;
- професор по биологија и хемија во “Rifat Berisha”, Berisha, Malishevo, 1995 – 1999.

Научни публикации:

- “Protected and proposed hydric monuments in Kosovo 2000 - 2008”, Balwois/ Ohrid 2010;
- “Our River Drenica”, NGO Ekodi & REC Kosova, 2010;
- “State of the Waste Report 2008”, Kosovo Environmental Protection Agency 2009;
- “Environmental problems in daily newspapers in Kosovo”, ANASH- Approaching science Alb-Science Institute, 2009;
- “Protected and proposed areas for protection in Kosovo 2000-2008”, IV conference of Alb-Science Institute, 2009 Tetovo;
- “Highlights and Results of International Conference, Environmental Protection and Energy Efficiency”, Kosovo Environmental Protection Agency 2009;
- Kosovo and Climate Change”, Daily news Express, December 2009;
- “State of the Environment Report 2006/2007”, Kosovo Environmental Protection Agency 2008;
- “State of the Nature Report 2007/2008”, Kosovo Environmental Protection Agency 2008;
- Challenges in Implementing EIA/SEA in the Transition Period in Kosovo”, IAIA Conference, Perth/Australia 2008;
- “Saprobological evaluation in up stream of River Drenica by using diatoms algae as indicators”, III Conference of Alb-Science Institute, 2008 Tirana;
- “Stenoendmic Species of Kosovo’s Flora”, 31-st international Symposium of vegetation in SE Europe, July 2007, Prishtina;
- “Local Elections and Environment”, Daily news Express, March 2007;
- “Brain gain in Kosovo”, Daily news Koha ditore, September 2007;
- “Save the earth is the only planet with chocolate”, Daily news Koha ditore, April 2006;
- “Value of Kosovo Natural Heritage”, Kosovo Institute for Nature Protection, 2005.

Интернационални искуства:

Кандидатот остварил посети и престојувања заради стручно усовршување, и тоа:

- Environmental statistics in Sweden, Stockholm-Sweden, 2009;
- Ecological Network Nature 2000 in Bulgaria, Sofia Bulgaria 2008, Study visit;
- Organization of Environmental Institutions in Germany, Halle - Germany, 2008, Study visit;
- International Conference for Environmental Protection & Energy Efficiency, Pristina-Kosovo, October 2008;
- International Peace Parks Cross Borders, Shkodra – Albania, March 2006, Seminar;
- Management and administration of protected area, Sofia Bulgaria, 2005,) Study visit.

Познавање на јазици:

- албански јазик;
- англиски јазик – добро познавање;
- српски јазик – добро познавање.

Врз основа на приложените документи и сето напред наведено, сметаме дека кандидатот м-р Африм Бериша во целост ги исполнува условите од Правилникот за условите и постапката за стекнување степен-доктор на технички науки од областа на земјотресното инженерство на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, и во целост ја потврдува подобноста на кандидатот да пристапи кон изработка на докторска дисертација во Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

ОПШТ ЗАКЛУЧОК

Во согласност со напред изнесените податоци, согледувања и заклучоци во врска со подобноста на предложената тема и способноста на кандидатот за научноистражувачка работа, Комисијата со задоволство му предлага на Научниот совет на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија – ИЗИИС во Скопје ја прифати темата за изработка на докторска дисетација од страна на кандидатот м-р Африм Бериша под работен наслов: *Опции за управување со цврст отпад во Косово и нивно влијание врз климатските промени.*

Скопје, јуни 2012 год.

Комисија:

1. Проф. д-р Михаил Гаревски – претседател с.р.
2. Проф. д-р Зоран Милутиновиќ с.р.
3. Проф. д-р Снежана Коматина Петровиќ с.р.
4. Проф. д-р Љубица Петрушевска с.р.
5. В.на. сор. д-р Бисерка Димишковска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ ФИНАНСИСКА СМЕТКА ВО СИСТЕМОТ НА ИНТЕГРИРАНИ
НАЦИОНАЛНИ СМЕТКИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ЕВРОПСКИОТ СИСТЕМ НА СМЕТКИ“ ОД
М-Р НАДА ЦИРИВИРИ, ПОДНЕСЕНА ДО ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во
врска со поднесената докторска дисертација од кандидатката м-р Нада Циривири на тема
„Финансиска сметка во системот на интегрирани национални сметки на Република Македонија и
европскиот систем на сметки“, а согласно со заклучокот од 75 седница на Научниот совет од
30.3.2012 и одлука бр. 02-866/1 од 4.4.2012 година, формирана е Комисија за оцена и одбрана во
состав:

- д-р Биљана Ангелова
- д-р Евица Делова Јолевска
- д-р Верица Јанеска
- д-р Снежана Костадиноска Милошеска
- д-р Диана Бошковска.

Членовите на Комисијата со особено внимание ја прочитаа и ја проучија поднесената
докторска дисертација од кандидатката м-р Нада Циривири на тема „Финансиска сметка во системот
на интегрирани национални сметки на Република Македонија и европскиот систем на сметки“, и
до Научниот совет на Економскиот институт во Скопје го доставуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Општи согледувања

Поднесените докторски труд на м-р Нада Циривири на тема „ Финансиска сметка во
системот на интегрирани национални сметки на Република Македонија и европскиот систем на
сметки“ обработува актуелна проблематика од областа на макроекономијата, со особен осврт на
финансиската сметка како составен дел од интегрираните национални сметки. Во трудот, покрај

теоретскиот осврт на финансиската сметка, направена е и анализа на финансиската сметка во европскиот систем на сметки, како и во интегрираниот систем на национални сметки во Република Македонија.

Актуелноста на темата произлегува од фактот што системот на национални сметки во современи услови претставува базичен систем на модерните економски статистики и обезбедува концептуални и современи алатки за усогласување на стотици расположливи статистички извори на податоци. Интегрираните економски сметки нудат комплетен макроекономски сет на податоци, во кој се воспоставени сите врски помеѓу реалниот сектор, статистиката на државните финансии, платниот биланс и монетарната статистика. Со тоа се создаваат неопходните предуслови за креирање на квалитетни макроекономски проекции и макроекономска политика. Како методолошка и интегративна рамка за целокупната статистика, меѓу другото, системот на национални сметки во себе ја вклучува и проценката на сивата економија, што за статистичкиот систем на Македонија е од особена важност. Потребата од изготвување на финансиска сметка во Република Македонија уште повеќе се потенцира со добивањето на кандидатски статус на земјата за членство во ЕУ.

Финансиската статистика има многукратни корисности. Најголемата корисност е таа што финансиската статистика, преку прегледите за финансиската сметка, ги открива слабостите на одредени податоци од и за различни сектори (како извори и како употреба). Користејќи ја финансиската статистика како алатка за идентификација и квантификација на дискрепанците во податоците меѓу секторите, се постигнува еден од најважните резултати токму за оние земји кои ги компилираат овој вид податоци за прв пат.

Друга корист од изготвувањето на финансиска сметка е поврзана со финансиската активност на нефинансискиот сектор. Податоците покажуваат: во колкав обем целата економија ги користи средствата од финансиските друштва и пазарот на капитал; какви видови на инструменти и каков тип на финансирање се користат за финансирање во економијата; кои се формите на штедење (депозити, пензиски сметки, осигурителни полиси, или хартии од вредност, итн.). Финансиската сметка, исто така, обезбедува увид во домашните или екстерните извори на финансирање на државните и капиталните расходи на земјата и како секторите во економијата ги дистрибуираат и редистрибуираат финансиските средства и обврски.

Во Република Македонија не се располага со статистика на финансиски сметки, а последните интегрирани економски сметки за Република Македонија се објавени во далечната 1998 година, за периодот 1994-1996 година. Ова значи дека повеќе од една декада во

македонската национална економија, информативната основа за носење на квалитетни одлуки од страна на носителите на макроекономските политики, е ограничена. Имајќи ги предвид повеќекратните значења што ги има системот на интегрирани (макроекономски) национални сметки пред сè како алатка за анализи и проектирање и како средство за донесување на макроекономски одлуки, изработката на овој труд е од огромно значење за идентификација и претставување на новите методолошки концепти и принципи во оваа статистичка област, со цел нивна примена во современиот статистички систем кој претставува императив за националната економија. Натамошниот развој на статистиката на национални сметки ќе обезбеди и воспоставување на финансиска сметка, преку која за првпат во Република Македонија ќе се направи квантитативна анализа на тековите на финансиски средства помеѓу институционалните сектори, преку еден систематски пристап.

Докторската дисертација, покрај другото, треба да даде можност и за утврдување на недостатоците и сивите зони во процесот на создавање, т.е. компилирање на интегрирани национални сметки во Република Македонија. Притоа, посебено внимание е посветено на презентирање на методолошките принципи и стандарди за изготвување на финансиската сметка во Република Македонија. Со примена на квантитативни методи е направен обид за нејзино првично изготвување со агрегирани сектори и со расположливи категории или инструменти, при што врз основа на пресметките, како и истражувањето од терен, се даваат и препораки и насоки за иден развој на изготвување на оваа сметка на редовна основа.

II. Содржина на трудот

Според приложените тези, докторската дисертација е систематизирана во вовед, три дела со 5 поглавја, заклучок и библиографија. На основниот текст отпаѓаат 273 страници, 6 страници прилози и 4 страници се библиографски единици (користена литература).

Во воведот се објаснети актуелноста на темата, целта, основните мотиви, предметот на истражување, како и методолошкиот приод кои кандидатката ги користи во текот на истражувањето и обработката на темата.

Во првиот дел со наслов „Општи принципи на системот на национални сметки и европскиот систем на сметки“, се содржани две глави, при што во првата глава, „Системот на национални сметки“, се истражуваат методолошките принципи, правила и структура на системот на национални сметки, додека втората глава под наслов „Европски систем на сметки-ECC 1995“ е

фокусирана на анализа на европскиот систем на сметки - ECC 1995, систем што се применува во рамките на Европската унија, и кој би требало да го применува и Република Македонија, како земја-кандидат на доброволна основа, а директива како земја-членка на ЕУ.

Интегрираните национални (макроекономски) сметки за предмет на анализа ја имаат меѓузависноста на процесите во фазата на производство, распределба и потрошувачка. Преку националните сметки се обезбедува документирана основа за квалификација на тие меѓузависности. Посебна аналитичка вредност на инструментариумот на интегрираните национални (макроекономски) сметки претставува можноста за квантификација на многу текови на прераспределба и врз таа основа за анализа на парцијалните рамнотежи како и анализа на општата економска рамнотежа.

Системот на макроекономски сметки содржи, условно кажано, сет од сметки, кои заедно даваат интегрирана слика на економијата на една земја и нејзините активности. Во западната литература тие се нарекуваат систем на национални сметки (System of National Accounts – SNA).

Европскиот систем на сметки претставува кохерентен, конзистентен и интегриран систем на национални сметки изработен за да ги прикаже економските процеси во согласност со макроекономската теорија, која, меѓу другото, прави разлика помеѓу одредени економски процеси сумирани под заеднички наслов како: производство, доход/употреба на доходот и акумулација на капиталот. Сметките исто така ги вклучуваат и билансите на состојба, со цел да се опише состојбата на средствата и обврските на почетокот и на крајот на пресметковниот период. ECC е меѓународно компатибилна пресметковна рамка за систематски и детален опис на вкупната економија, нејзините компоненти и нејзините економски односи со другите земји. Иако ECA '95 е целосно компатибилна со ревидираните светски принципи за националните сметки (CHA 1993), сепак, овој систем е повеќе насочен кон спецификите и потребите на пристапите и класификациите употребувани во другите социјални и економски статистики, т.е. статистиката на вработување, статистиката на надворешната трговија, статистиката на осигурувањето, инвестициските и пензиски фондови и сл.

Вториот дел од докторската дисертација под наслов „Финансиската сметка како интегрирана сметка од системот на национални сметки: поим, развој, употреба и концептуални елементи“, ја содржи третата глава, под наслов „Финансиска сметка“, во која се претставени теоретските аспекти, методолошката поставеност и примената на финансиската сметка.

Третиот дел од дисертацијата под наслов, „Развиеност на финансиската сметка во статистичкиот систем на Република Македонија“, содржи две глави, од кои во што првата, под

наслов: „Финансиската сметка во националните сметки на Република Македонија“, е даден хронолошки осврт на методолошкиот и институционален развој на финансиската сметка во Република Македонија и нејзиниот придонес како алатка за анализа на финансиските трансакции меѓу секторите во економијата. Втората глава, со наслов „Препораки и идни насоки за развој“, содржи препораки и идни насоки за усогласување на националните статистички практики со најновите меѓународни статистички методологии, принципи и стандарди за изготвување интегрирани национални (макроекономски) сметки, со цел да се укаже на потребата од создавање неопходни услови за изградба на институционални статистички капацитети во земјата за навремено, точно и целосно изготвување на интегрираните национални сметки и посебно на финансиската сметка.

Преку финансиската сметка се покажува како секторите располагаат со нивните вишоци на средства (доколку се нето-кредитори), односно како ги задоволуваат нивните финансиски потреби (доколку се нето-должници). Со други зборови, финансиската сметка се однесува на оној дел од акумулационската сметка на секторите, кој ги опфаќа трансакциите со финансиски инструменти – нето-стекнување со финансиски средства и нето-стекнување со финансиски обврски. Врска помеѓу тековните сметки и сметките на акумулација претставува штедењето.

Финансиската сметка обезбедува дополнителни информации и од нефинансиските сметки на земјата, кои претставуваат сет од сметки на кои се евидентираат трансакциите со добра и услуги од вкупното производството во земјата, потрошувачката и штедењето.

Сите финансиски трансакции кои се одвиваат помеѓу институционалните единици и институционалните единици и секторот странство се евидентираат на финансиската сметка. Овие трансакции ги покриваат сите промени што се случуваат во финансискиот имот во смисла на промена на сопственоста, како и сите новосоздадени и сите исплатени финансиски обврски. Во третата глава поточно се опфатени сите аспекти на финансиската сметка, од нејзина поставеност, компилирање, сè до нејзините составни елементи, видови трансакции и различни видови финансиски сметки (годишни и квартални, национални и регионални и консолидирани и неконсолидирани).

Имајќи предвид дека изготвувањето на финансиската сметка претставува сложен и комплексен процес, препорачливо е земјите кои за прв пат воведуваат ваков вид статистика, неа првично да ја воведат со изготвување на парцијални национални презентации, кои би опфаќале два или неколку сектори. Притоа, предмет на опфат треба да бидат оние сектори за кои постојат расположливи и валидни податоци. Оттука, четвртата глава е посветена на систематско развивање

на финансиската статистика. Во неа подетално се обработени изворите на податоци и методите кои се користат за изготвување на финансиската сметка. Посебно внимание е посветено на проблемот со статистички дискрепанци и нерасполагање со потребните податоци, или располагање со некомплетни и неконзистентни податоци. Ова е особено значајно за Република Македонија, која како и другите земји во транзиција, се соочува со проблемот на расположивост и квалитет на статистичките податоци. Исто така, во овој дел се елаборирани искуството и проблемите со кои се соочувале одредени земји при изградувањето на финансиската сметка, што претставува добар водич во обидот систематски да се воспостави и да се развие статистиката за изготвување на финансиска сметка во Република Македонија.

Во рамките на аналитичките пресметки, а врз основа на расположливите извори на податоци, направен е обид за составување на интегриран систем на национални сметки, со агрегирани сектори и со податоци за расположливите категории и инструменти. Притоа, имајќи го предвид статистичкиот капацитет на земјата, исто така е направен и обид за изготвување на финансиска сметка во Република Македонија (обид за изготвување на ниво 1 и ниво 2 за развој на финансиската сметка). Заради сè поприсутната потреба од нејзино воспоставување и изготвување на редовна основа во Република Македонија, како алатка за анализа на финансиските трансакции помеѓу секторите, направена е и анализа на добиените податоци. Со ова практично се утврдуваат карактеристиките, значењето и придонесот на поодделните сектори и финансиски инструменти во развојот на националната економија.

На крајот на дисертацијата се дадени заклучните согледувања при што се синтетизираат согледувањата и сознанијата добиени од истражувањето спроведено за оваа цел, при што основно е да се согледа значењето на статистиката на национални сметки, а во нејзини рамки статистиката на финансиска сметка.

III. Оцена и заклучок

Докторската дисертација на тема „Финансиска сметка во системот на интегрирани национални сметки на Република Македонија и европскиот систем на сметки“, од м-р Нада Циривири, претставува актуелен и значаен труд од областа на фискалната и монетарната економија, кој се одликува со адекватно изграден методолошки пристап кон третиралиот предмет на истражување на трудот, базиран на теоретска разработка на поставените тези, но и анализа на релевантни податоци, пред сè добиени од секундарни извори. Во трудот, преку примената на компаративна анализа и емпириско истражување, се доаѓа до соодветни сознанија од кои потоа

произлегуваат адекватни заклучоци, насоки и препораки, што му дава научен придонес на трудот. Но, исто така трудот дава можност и на креаторите на политиката да ја користат финансиската сметка при анализата на економскиот и финансиски развој на земјата, како и за компаративната анализа меѓу различни економии. Бенефит од системскиот и меѓународно компатибилен развој на оваа статистика остварува и приватниот сектор, кој добива уште еден индикатор за условите за водење на бизнис, но и алатка за подобро инвестиционо планирање.

Значајно е исто така да се потенцира дека, при изработката на трудот, консултирана е значителна библиографска граѓа како од домашни, така и од странски автори, како и голем број документи, интернет - извори и публикации поврзани со истражуваната проблематика.

Врз основа на анализа на теоретските пристапи и дефиниции, на меѓународните методолошки практики за следење, пресметување, евидентирање и презентација на системот на макроекономските интегрирани национални сметки и, во негови рамки, и финансиската сметка, како и врз основа на детална структурна анализа на емпириските податоци за одделните интегрирани сметки во Република Македонија, се доаѓа до сознанија, согледувања и констатации за идните насоки за нивно навремено, точно и конзистентно изготвување.

Согласно со претходното, Комисијата констатира дека кандидатката *м-р Нада Циривири* изработила квалитетен и сеопфатен труд и успешно се справила со поставениот предизвик за истражување и анализа на оваа проблематика и успеала да понуди сопствени ставови, мислења, заклучоци и препораки.

Врз основа на претходното, Комисијата му предлага на Советот на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати извештајот со позитивна оценка за поднесената докторска дисертација „Финансиска сметка во системот на интегрирани национални сметки на Република Македонија и европскиот систем на сметки“ од *м-р Нада Циривири*;
2. на кандидатката *м-р Нада Циривири* да ѝ се дозволи јавна одбрана на докторскиот труд.

Скопје, 23.5.2012

Членови на Комисијата

1. Д-р Биљана Ангелова с.р.
2. Д-р -р Евица Делова Јолевска с.р.
3. Д-р Верица Јанеска с.р.
4. Д-р Снежана Костадиноска Милошеска с.р.
5. Д-р Диана Бошковска с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАУЧЕН СОРАБОТНИК ВО
ИСТРАЖУВАЧКИОТ ЦЕНТАР ЗА ЕНЕРГЕТИКА, ИНФОРМАТИКА И
МАТЕРИЈАЛИ НА МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И
УМЕТНОСТИТЕ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Советот на Истражувачкиот центар за енергетика, информатика и материјали на Македонската академија на науките и уметностите, определени сме за членови на Комисијата за избор на научен соработник во овој Центар, а согласно со распишаниот конкурс објавен во дневниот печат на 4.5.2012 година.

На објавениот конкурс се пријави еден кандидат, и тоа д-р Силвана Марковска-Симоска. По прегледот на конкурсните материјали приложени од кандидатот, Рецензентската комисија има чест да му го достави на Научниот совет на ИЦЕИМ следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски податоци

М-р Силвана Марковска-Симоска е родена на 17 јуни 1975 година во Скопје, каде што завршила основно и средно училиште со континуиран одличен успех и во текот на школувањето освојувала бројни награди на натпревари по биологија, екологија и медицина.

Во 1993 година ги започнала студиите на Медицинскиот факултет во Скопје, насока: општа медицина, и дипломирала во јуни 1999 година со среден успех од предметите 9,37.

Магистерскиот труд со наслов "Неурофидбек во проценка и третман на растројството дефицит на внимание со или без хиперактивност кај децата" го одбрала во ноември 2007 година на Медицинскиот факултет во Скопје.

Во декември 2008 година ги запишала докторските студии на Катедрата за физиологија при Медицинскиот факултет во Скопје и во март 2012 година успешно ја одбрала докторската теза со наслов "Неврофизиолошки корелации и ендотипови при дефицит на внимание со или без хиперактивност".

Во работен однос како помлад асистент-истражувач е од 5 декември 2001 година на Одделот за биоинформатика во Истражувачкиот центар за енергетика, информатика и материјали при Македонската академија на науките и уметностите, а од 2008 година е избрана во звањето асистент-истражувач при истиот Центар.

2. Научноистражувачка дејност

2.1. Научни и стручни публикации и презентации

а) Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание

- [1] Марковска С., Кочубовски М., Поп-Јорданова Н. (2005). **Психофизиолошка проценка на група деца изложени на емисија на олово во Велес**, *Проблеми во хигиената*, том XXVI, број 1, стр. 26-29.
- [2] Demerdzieva A., Pop-Jordanova N., Markovska-Simoska S. (2007). **Treatment of stuttering in childhood**. *Epilepsy* (The Journal of the Ligue Against Epilepsy of Republic of Macedonia), June, p. 69-77.
- [3] Марковска-Симоска С. (2008). **Периферен и централен биофидбек – принципи и клинички постигања**, *Physioacta*, Vol.2 (1), p. 89-100.
- [4] Марковска-Симоска С. (2010). **Уметничка креативност и неурофидбек модификации на мозочната активност**. *Physioacta*, Vol.4 (1), p.157-165.

б) Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор

- [5] Pop-Jordanov J., Markovska N., Pop-Jordanova N., Simoska S. (2004). **Occupational Entropy and Mind Indicators for Sustainable Energy Development**: *International Journal of Green Energy* Vol. 1, No. 3, p. 327-335.
- [6] Pop-Jordanova N., Markovska-Simoska S., Zorcec T. (2005). **Neurofeedback treatment of children with attention deficit hyperactivity disorder**, *Prilozi, Sec. Biol. Med. Sci., MASA*, XXVI, 1, p.71-80.
- [7] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N., Georgiev D. (2008). **Simoultaneous EEG and EMG Biofeedback for Peak performance in Musicians**, *Prilozi, Sec. Biol. Med. Sci., MASA*, XXIX, 1, p. 239-252.
- [8] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N. (2009). **Comparison of visual and emotional continuous performance tests performances related to sequence of presentation, gender and age**. *Prilozi, Sec. Biol. Med. Sci., MASA*, XXX, 1, p.167-178.
- [9] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N. (2010). **Face and emotion recognition by ADHD and normal adults**, *Acta Neuropsychologica*, Vol. 8, No. 2, 99-122.
- [10] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N. (2010). **Quantitative EEG Characteristics of Attention Deficit Hyperactivity Disorder in Adults**, *Macedonian Journal of Medical Sciences*, Dec 15; 3(4):368-377. doi: 10.3889/MJMS, 1857-5773.2010.0124
- [11] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N. (2011). **Quantitative EEG spectrum-weighted frequency (brain rate) distribution in adults with**

attention deficit hyperactivity disorder, *CNS Spectrums*, 16:5, 579-583. doi: 10.1017/S1092852912000272

в) Трудови со оригинални научни/сѝручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/сѝручен собир

- [12] Поп-Јорданова Н., Зорчеѝ Т., Демерѝева А., Марковска С. (2001). **Биофидбек у базичној и клиничкој неурофизиологији**, XVI Југословенски симпозијум о епилепсији, Белград, 1-3 ноември, Одабране теме из епилептологије, стр. 83-92.
- [13] Марковска-Симоска С. (2007). **Биофидбек методологии во Македонија – научни и клинички постигања**. Зборник на трудови од Првата македонска конференција за медицинска физика и биомедицински инженеринг, 23-24 ноември, Скопје, стр. 110-115.
- [14] Gjoneska B., Pop-Jordanova N., Markovska-Simoska S. (2008). **Neuroinformatics: Application of QEEG in Pediatric Research and Practice**. In proceedings of the 6th International Conference for Informatics and Information Technologies, Bitola, 10th -14th February, p. 51-53.

ѝ) Трудови со оригинални научни/сѝручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/сѝручен собир со меѓународен уредувачки одбор

- [15] Fetaji, B., Pop-Jordanova, N., Zorcec, T. & Markovska, S. (2007). **Measuring E-learning Effectiveness Through Testing E-content and Attention Correlation**. In G. Richards (Ed.), *Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education* (pp. 293-298). Chesapeake, VA: AACE.
- [16] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N., Pop-Jordanov J. (2007). **New perspectives of brain-rate parameter**. *Proceedings of the NeuroMarh Workshop and WG Meeting, Rome, December 2-5, 2007*, p.91-92.

г) Секциско предавање на научен/сѝручен собир

- [17] Markovska S. (2001). **Neurofeedback treatment of attention deficit hyperactivity disorder**, XVI Yugoslav Epilepsy Symposium, Belgrade, Book of abstracts; p. 144, Nov 1-3.

џ) Пленарни предавања на научен/сѝручен собир со меѓународно учесѝво

- [18] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N., (2007) **“Neurofeedback in the diagnosis and treatment of ADHD children”**, *Proceedings of the 11th International Biofeedback Conference in Applied Psychophysiol. Biofeedback*, 32: 214-215, Berlin, Germany, Feb.27-March 3.
- [19] Markovska-Simoska S. (2008). **Neuro-COST Actions related to fMRI with Macedonian Participation**, *Proceedings of the First International Seminar for*

Magnetic Resonance Imaging in the Republic of Macedonia, Ohrid, 27-30 August, p. 29.

- [20] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N., Demerdzieva A. (2009). **Comparison of visual and emotional continuous performance tests performances related to sequence of presentation, gender and age**, In Proceedings from Joint SAN/COST B27 Training Schools on Neurofeedback and ADHD & International course and conference MIND AND BRAIN VI: Neuroplasticity of Brain and Behavior, April 16-21, 2009, Dubrovnik, Croatia, p.23.

ж) Секциски предавања на научен/сѝручен собир со меѓународно учесѝво

- [21] Markovska-Simoska S., Zorcec T., Kocubovski M., Pop-Jordanova N. (2007). **Influence of lead on some specific neuro-psychophysiological parameters in children from Veles**, In the proceedings of the IVth Congress of the Macedonian Pediatric Association with International Participation, p. 107, Ohrid, 18-22 September.
- [22] Markovska-Simoska S. (2011). **Neuropsychological and neurophysiological aspects of ADHD**, In the proceedings of the Vth Congress of the Macedonian Pediatric Association with International Participation, p.394-395, Ohrid, 05-09 October.
- [23] Pop-Jordanova N., Bazanova O., Georgiev D., Kondratenko A., Kondratenko O., Markovska-Simoska S., Mernaya J. (2006). **Simultaneous EEG and EMG biofeedback for peak performance in musicians**. Proceedings of Inaugural meeting of the SAN in association with the EU cooperation in science and technology (COST) B27, Swansea University, Wales, UK, p.23.
- [24] Pop-Jordanova N., Muller A., Zorcec T., Markovska-Simoska S., (2007). **Q-EEG subtypes of Macedonian ADHD children**, Oral and poster presentation at the scientific meeting "Applied neuroscience for healthy brain function", Nijmegen, Netherlands, May 17-20, Book of abstracts, p.60.
- [25] Markovska-Simoska S., Meier N. (2008). **ERP's components of emotional CPT and visual CPT in ADHD adults and controls**, Proceedings of the 2nd meeting for Society for Applied Neuroscience (SAN) in collaboration with COST B27 Electric Neuronal Oscillations and Cognition, in *Revista Espanola de Neuropsicologia*, Volumen 10:1, Seville, 7th – 11th May, p. 51.

з) Учесѝво на научен/сѝручен собир со рефератѝ (постер-презентација)

- [26] Markovska S., Pop-Jordanova N. (2002). **Treatment of Attention Deficit Hyperactivity Disorder using Theta-Beta Neurofeedback**, Biofeedback Foundation of Europe, 6th Annual Meeting and Workshops, Amsterdam, Netherlands, February 26-March 03.
- [27] Markovska-Simoska S., Gjoneska B., Tomovski I., Pop-Jordanov J. (2008). **Analysis of QEEG spectrum-weighted frequency (Brain-rate) for visual and emotional CPT**, Proceedings of the 2nd meeting for Society for Applied Neuroscience (SAN) in collaboration with COST B27 Electric Neuronal Oscillations and Cognition, in *Revista Espanola de Neuropsicologia*, Volumen 10:1, Seville, 7th – 11th May, p. 129.

- [28] Markovska-Simoska S., Meier N. (2008). **The study of attention in adults using event related EEG components**, Proceedings of the 1st Conference and Joint Working Group Meeting of EU/ESF COST Action BM0605: Consciousness: A Transdisciplinary, Integrated Approach, Gent, 20-21 November, p. 21.
- [29] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N., Gjoneska B., Demerdzieva A. (2009). **Behavioral parameters for ADHD and normal adults during face recognition and identification of facial emotions**, Proceedings of Final ENOC Meeting "Electrical brain oscillations – linking basic and clinical research", Zürich, 15-16 May, p. 9.
- [30] Markovska-Simoska S., Frcovski S., Atanasovski M. (2009). **Evaluation of efficacy of biofeedback, neurofeedback and QEEG assessment in polygraph testing**, ESF-COST High-Level Research Conference: Law and Neuroscience, 26-31 October, Acquafredda di Maratea, Italy.
- [31] Markovska-Simoska S., Pop-Jordanova N., Pop-Jordanov J. (2009). **Brain rate parameter as a measure of the level of consciousness in ADHD adults**, In proceedings of the co-joint meeting of COST Actions BM0605 & BM0601: Consciousness and it's measures, Limassol, Cyprus, 29 Nov. – 01 Dec., p. 82-83.

s) Ајсџтракџи објавени во зборник на конференџија

- [32] Pop-Jordanova N., Markovska S., Zorcec T., Koceski S. (2001). **Somatoform Disorders in Children and Biofeedback Mitigation**, In the Proceedings of the 5th Annual Meeting and Workshops of the Biofeedback Foundation of Europe, Prien, Germany, February 15-19.
- [33] Pop-Jordanova N., Markovska S. (2002). **EEG Biofeedback in the Treatment of Attention deficit Hyperactivity Disorder in Children**, The 9th International Child Neurology Congress, Beijing, China, September 20-25, 2002; Also Brain and Development, Official Journal of the Japanese Society of Child Neurology, Vol.24, No.6, p.520.
- [34] Демерџиева А., Поп-Јорџанова Н., Зорџец Т., Марџковска С. (2003). **Биофидбек - принципи и апликаџија во педијатријага**, III Педијатриски Конгрес на Макеџонија со интернаџионално учество, Зборник на абстрактџи и трудовџи, стр. 230, Септ. 9 - 13.
- [35] Pop-Jordanova N., Markovska-Simoska S., Kocubovski M. (2004) **Neurofeedback and peripheral biofeedback study of children exposed to lead emissions**, E-ISNR 2-nd Annual Meeting Abstracts, Winterthur, Switzerland, 24-28 February
- [36] Pop-Jordanova N., Markovska-Simoska S., Zorcec T., Demerdzieva A. (2005). **Comparison of clinical results of EDR and EEG biofeedback for childhood and adolescent disorders**. Society of Applied Neuroscience – Proceedings of the Scientific Programme, 31st August – 2nd September, Istanbul, Turkey.
- [37] Pop-Jordanova N., Georgiev D., Zorcec T., Markovska-Simoska S., (2007), **The effects of PAT, HRV and EDR biofeedback training on cognitive performance in children**. In proceedings of the Neuroscience today: neuronal functional diversity and collective behaviors, Florence, 26-28 March, p. 20.
- [38] Demerdzieva A., Pop-Jordanova N., Markovska-Simoska S., Bazanova O., (2007). **Effects of individual alpha enhancement and EMG decreasing protocol in treatment of patient with tics, hyperactivity and lack of**

- concentration (Case report).** Electric brain oscillations along a life-span. ENOC-COST B27, MC and WG meetings, Goettingen, 11-14 October, Book of abstracts, p. 7.
- [39] Gjoneska B., Markovska-Simoska S., Zorcec T. (2009). **Some Specific QEEG Applications Related to Neurocognitive Dysfunctions.** In Proceedings from Advanced workshop 'Consciousness and Its Descriptors' in the framework of COST B27, 28-29 March, 2009, Crotone, p. 23.
- [40] Demerdzieva A., Pop-Jordanova N., Markovska-Simoska S. (2009). **QEEG assessment in anorectic patients,** In Proceedings from Joint SAN/COST B27 Training Schools on Neurofeedback and ADHD & International course and conference MIND AND BRAIN VI: Neuroplasticity of Brain and Behavior, April 16-21, 2009, Dubrovnik, Croatia, p.21.
- [41] Gjoneska B., Markovska-Simoska S., Kandikjan A. (2010). **Assessment of the brain rate parameter in three protocol dependant groups of epileptic patients,** In proceedings of the Workshop of the NeuroMath COST Action BMO601: "Neurodynamic insight into functional connectivity, cognition and consciousness", Dubrovnik, Croatia, 27-28 March, also in *Front. Neurosci.* doi: 10.3389/conf.fnins.2010.05.00021.
- [42] Mancevska S., Markovska-Simoska S., Nikolic S., Pluncevic-Gligoroska J., Pop-Jordanova N. (2011). **Neuropsychological performance in basket-ball players,** Proceedings of Society of Applied Neuroscience Meeting, 6-8 May, Thessaloniki, Greece, p.99, also in *Neuroscience Letters* 500S (2011) e45-e46; doi:10.1016/j.neulet.2011.05.201
- [43] Tenev A., Markovska-Simoska S., Kocarev L., Pop-Jordanov J. (2011). **Application of machine learning techniques for classification of ADHD and Control adults,** Proceedings of Society of Applied Neuroscience Meeting, 6-8 May, Thessaloniki, Greece, p.73, also in *Neuroscience Letters* 500S (2011) e31-e32; doi:10.1016/j.neulet.2011.05.157
- [44] Ermutlu N., Eskikurt G., Markovska Simoska S., Pop Jordanova N., Isoglu Alkac Ü., Karamürsel S. (2011). **EEG power spectra in Mental, Cold and Combined Stresses,** Turkish - FEPS Physiology Congress, Istanbul, 3-7 September, *Acta Physiologica 2011*; Volume 203, Supplement 686 :PC160.

2.2 Анализа и оцена на трудовите

Д-р Силвана Марковска-Симоска од почетокот на својата научноистражувачка работа до сега има објавено 44 труда. Во овој период од десетина години, научноистражувачката активност на д-р Силвана Марковска-Симоска се состои главно во истражувања од областа на психофизиологијата и применетата невронаука, а нејзините главни придонеси можат да се поделат во следниве области:

- квантитативна EEG-типизација (QEEG) на деца и возрасни со дефицит на внимание со или без хиперактивност (11 труда);
- практична апликација на неурофидбек и биофидбек методологии (22 труда);
- примена на параметарот „brain-rate“ при анализа на EEG-сигналот (5 труда);
- невропсихолошка проценка (6 труда).

Квантитативна EEG-типизација на деца и возрасни со дефицит на внимание со или без хиперактивност (ADHD)

Применетите испитувања се насочени кон ADHD како едно од најчестите ментално-здравствени проблеми во детството, кои можат да перзистираат и во adulтната доба. Дефицит на вниманието со или без хиперактивност или ADHD е невробихејвиорално растројство кое се карактеризира со невнимание, хиперактивност и импулсивност. Од посебно значење претставува проширувањето на ова истражување и кај возрасна популација со ADHD за првпат во нашата земја, затоа што напоредно со инциденцата расте и бројот на професионални, академски и социјални проблеми кај луѓето со ова растројство. За таа цел, применети се истражувања користејќи мултидимензионален пристап составен од неврофизиолошки и невропсихолошки методи, како и стандардна клиничка проценка.

За подобро разбирање на невралните механизми на ADHD кај возрасната популација, извршена е идентификација на спектралните карактеристики на QEEG и последователно одредување на специфични ендотипови. Од добиените резултати може да се заклучи дека спектралната апсолутна моќност релативно јасно ги издвојува возрасните со ADHD во четири поттипа, илустрирајќи го хетерогениот и мултуфакторијалниот карактер на ова растројство со различна клиничката експресија и со различни невропсихолошки и електрофизиолошки абнормалности, а последователно на тоа и со различен одговор на постојните третмани [10, 22].

Во трудот [43] презентиран е модел за машинско учење, кој комбинира повеќе класификатори кои заеднички ја донесуваат крајната одлука за класифицирање на возрасните со ADHD, врз основа на параметри добиени од QEEG-анализата. Пристапот со гласање е интересен како од IT, така и од медицинска гледна точка поради тоа што ги комбинира различните состојби на мозокот при различните услови. Од резултатите се заклучува дека класифицирањето на ADHD-пациенти треба да се разгледува како multi-class, наместо binary-classification проблем. Тоа е така поради различните поттипови на ADHD.

Во други два труда [25, 28] анализирани се разликите во компонентите на евоцираните потенцијали добиени со VCPT и ECPT кај здрави и возрасни испитаници со ADHD. Притоа, се прозлезени следниве заклучоци:

- при ECPT и во двете испитувани групи (здрави и ADHD возрасни) добиени се сигнификантно повеќе грешки, подолго реакционно време и поголема варијабилност на реакционото време, отколку при VCPT. Ова може да се објасни со влијанието на емоционалните стимулуси врз вниманието и процесирањето на информациите;
- добиената P400 NoGo компонента при ECPT кај ADHD (сигнификантно помала во амплитуда и со доцнење во однос на контролната група) ја покажува емоционално индуцираната и ослабена “самомониторирачка” компонента кај ADHD;
- ова е потврдено со моделот sLORETA, кој ја покажува разликата генерирана во anterior cingulate cortex (кортикалната компонента на лимбичкиот систем, инволвирана во когнитивното и емоционалното процесирање, поточно контролата на лицевите експресии).

Со помош на QEEG е извршена и суптипизација на деца со ADHD, при што е

најдено дека во Македонија најчест е QEEG-поттипот со алфа-ексцес. QEEG-типизацијата е особено значајна за планирање на понатамошен успешен неурофидбек протокол [24].

Во заедничкиот труд со научници од Р. Турција испитувана е EEG-спектралната моќност на фреквентните опсези при мирување, стрес од ладно, ментален стрес и комбинација на последните две состојби. Од прелиминарните резултати може да се заклучи дека во тек на менталната задача постои кортикална активација и зголемена вигилност (изразена преку намалување на алфа и зголемување на бета). Додека пак, при комбинираната состојба (ладен+ментален стрес), присуството на истовремено зголемена делта, тета и бета, може да сутерира намалување на вигилноста како заднина на зголемената побуденост [44].

QEEG-методологијата е применета и кај пациенти со анорексија и притоа промените во EEG-то индицираат кортикална дисфункција и дефицити во соматосензорната интеграција кај овие пациенти. Исто така, кај нив е најдена и помала спектрална моќност во споредба со нормативната база [40].

Направена е и сумација на некои од резултатите на македонскиот тим со примената на QEEG-методологијата [14, 19, 39].

Практична апликација на неурофидбек и биофидбек методологиите

Во трудовите [12, 32, 34, 36] прикажани се резултатите од примената на периферниот биофидбек кај децата и кај адолесцентите, при што е најдено дека тој претставува добар избор за нефармаколошки третман на нарушувањата поврзани со стресот, како и на бихевиоралните нарушувања (анксиозно-фобичните реакции, енкомпрезата, енурезата, тиковите, главоболките од тензионен тип, пелтечењето, ADHD, опсесивно-компулсивното однесување, анорексијата и булимијата, како и при третманот на ноќните кошмари) и е корисен при проценката, како и при терапевтските процедури. Во рамките на клиничката неврофизиологија, биофидбекот може да биде значаен неинвазивен додаток на вообичаените дијагностички и терапевтски процедури. По краткиот преглед на основните концепти на биофидбек модалитетите, во трудовите [3, 13] се сумирани некои од резултатите на македонскиот тим по еднодецениското искуство во примената на овие методологии, особено на електродермалниот и на електроенцефалографскиот биофидбек.

Неурофидбекот во комбинација со периферниот биофидбек, поточно ЕМГ-биофидбекот, е добар избор на терапија за пелтечењето. По спроведениот третман, добиена е позитивна корелација меѓу проширувањето на алфа-спектарот и клиничкото подобрување и намалување на ЕМГ-активноста на масикаторните мускули, асоцирана со сигнификантно подобрување на флуентноста на говорот [2, 38].

При третман на децата со ADHD (attention deficit hyperactivity disorder) е воведен неурофидбек тренинг, како дел од мултимодалниот софистициран биофидбек софтвер и хардвер Biograph/Procomp+ Version 2.0, ThoughtTechnology Ltd. Генерално, неурофидбекот кај децата помага во подобрувањето на следниве симптоми: внимание, фокусираност, концентрација, импулсивност и умерена хиперактивност. Искуството од примената на неурофидбекот покажа дека кај сите пациенти на возраст од 6 до 13 години, кои во период од 4 до 6 месеци двапати неделно биле подложени на неурофидбек тренинг, се постигнале саканите промени на EEG-то, се подобриле интелектуалните перформанси и однесувањето, како и успехот во училиштето. Споредбата на IQ-перформансите пред и по неурофидбек тренинг-програмата покажала повисоки вредности на

интелигенцијата, подобро однесување, учење, подобрување на оценките и зголемена самодоверба [6, 17, 18, 26, 33].

Неурофидбекот може да ја модифицира мозочната активност кон подобра концентрација, а преку реорганизација на интракортикалните интеракции менталниот тренинг ја зголемува и креативноста кај испитаникот [4]. За да се постигнат врвни перформанси во уметноста потребно е ефикасно искористување на менталните ресурси и оттаму е оправданоста за користење на неурофидбек. Воведен е нов индивидуален пристап при формирањето на неурофидбек протоколите, со определување на „индивидуалната алфа-фреквенција“ за секој испитаник. Овој пристап е применет кај професионалните музичари заради подобрување на нивните музички перформанси. Се покажа дека со алфа/ЕМГ-биофидбекот се зголемуваат свесната саморегулација и квалитетот на музичката изведба [7, 23].

Во друга студија, пак, се споредени три биофидбек техники (Peak Achievement Training - PAT, Heart Rate Variability – HRV, Electro Dermal Resistance – EDR) и нивното влијание врз когнитивните способности кај учениците. Резултатите покажаа дека PAT може успешно да се употребува за подобрување на концентрацијата и вниманието, HRV за подобрување на краткотрајната меморија за бројки, за разлика од EDR кој не покажа статистички значајни подобрувања на концентрацијата и вниманието. Како и да е, сите три методи се со висок cost-benefit и може да се употребуваат за постигнување на хомеостаза [37].

Неурофидбекот како метода за подобрување на вниманието може да се употреби и од еден поинаков аспект, кој е претставен во трудот [5]. Денес, во ерата на информатичката технологија, недостигот од внимание, а со тоа и неспособноста за точно и правилно извршување на работните обврски задава сериозен удар на економијата. Оттука и појавата на организациски недостиг од внимание, кој може да се реши со неурофидбек тренинг. Имено, одржливиот развој, тема за која толку многу се зборува во последниве години, не зависи само од енергетските ресурси, односно од зголемувањето на ентропијата на физичките ресурси, туку и од способноста да се справиме со зголемувањето на работната ентропија. Во таа насока, соодветната употреба и менаџментот на ресурсите и на капацитетите нема да ги земат предвид само енергијата и материјалите, туку ќе ги вклучат и менталните ресурси и капацитети (когнитивните, емоционалните и моралните).

Покрај употребата во терапевтски цели, при психофизиолошките нарушувања, мултимодалната компјутеризирана биофидбек техника е употребена за испитување на психофизиолошките функции кај децата од Велес, изложени на емисија на олово. Спроведени се следниве испитувања: мерење на нивото на олово во крвта, мултимодална психофизиолошка проценка со биофидбек апаратура (електроенцефалограм – EEG, електромиограм – EMG, волумен на крвниот пулс – BVP, кожна спроводливост – SC, температура на кожата – Temp. и респирации – Resp.), когнитивни психолошки тестови (Raven) и испитување на графомоторната способност (Bender-Gestalt) на случајно одбрани деца од Велес. Добиените резултати покажаа лесно покачено ниво на олово во крвта кај тестираните деца, што соодветно се рефлектира и врз нивото на интелигенцијата и врз графомоторната способност. Инаку, автономниот нервен систем испитуван со периферниот биофидбек функционира нормално, реагирајќи соодветно на стресни ситуации [1, 21, 35].

Исто така, покрај клиничката употреба на неурофидбекот во третман на разни психофизиолошки нарушувања, овој метод комбиниран со биофидбекот е

применет во полето на невронауката и законот, за испитување на разни методи за успешно справување со разните видови криминал [30]. Всушност, примарна цел на овој труд е, во соработка со Полиграфската лабораторија при МВР, да се евалуира ефикасноста на биофидбек и неурофидбек проценката при полиграфското тестирање. Притоа, направено е симултана проценка на три субјекти со 8 канален полиграф од Limestone Technologies и 8 канален биофидбек систем на ProComp Infiniti - ThoughtTechnology. Последната апаратура досега е користена само за истражувања и клиничка практика. Генерално, може да се каже дека периферните параметри монитирани со двете различни апаратури се речиси со исти вредности и го покажале истиот ефект. Новина на ова испитување е примената и промената на EEG-параметрите на неточните одговори (пр. зголемена бета-активност, односно зголемена анксиозност, а намалена сензоримоторна активност, односно намалена релаксација).

Примена на параметарот „brain-rate“ при анализа на EEG- сигналот

Во трудовите [11, 16, 27, 31] пресметан е веќе воведениот параметар „brain-rate“ и е применет за проценка кај ADHD-испитаниците и неговите вредности се корелирани со QEEG-поттиповите. При тоа беше добиена позитивна корелација помеѓу вредностите на „brain-rate“ и утврдените QEEG-поттипови, со пониски вредности на „brain-rate“ за првиот и вториот поттип, и повисоки вредности за четвртиот поттип. Од друга страна, не постои корелација помеѓу бихевиоралните симптоми (добиени со Barkley-евата скала) со утврдените QEEG поттипови и вредностите на „brain-rate“. Дополнително е најдено дека при состојба на очи затворени се наоѓаат поголеми вредности за „brain-rate“ (особено кај четвртиот QEEG подтип), во споредба со состојбата при очи отворени, што укажува на внатрешна побуденост. Од сето ова може да се заклучи дека мерењата на „brain-rate“ комбинирани со QEEG подтипизацијата можат да се употребуваат како објективен индикатор за нивото на побуденост, независно од субјективните бихевиорални симптоми.

Извршена е и квантитативна анализа на основната EEG активност и „brain-rate“ кај 33 возрасни пациенти со епилепсија врз основа на присуство/отсуство на терапевтски протокол, како и во зависност од типот на администрирани лекови [41].

Невропсихолошка проценка

Со цел идентифицирање на бихевиоралните карактеристики кај ADHD, применето е невропсихолошко тестирање со ANT и ECPT-тестот [9, 29]. Притоа, споредувани се следниве параметри: брзина на реакција, варијабилност на брзината и точност при препознавање на анфас, профил и превртени лица, како и идентификација и поврзување на лицевите емоции. Резултатите покажаа дека на возрасните со ADHD им треба значително повеќе време при селекција на прикажаните лица и емоции во споредба со контролната група, како за ANT, така и за ECPT-задачата. Исто така, возрасните со ADHD покажуваат значително поголема варијација на реакционото време во текот на изведбата на задачата (показател на варијација на вниманието).

Continuous performance tests (CPT) е група на парадигми која се користи за испитување на вниманието и, во помал степен, за инхибицијата на одговорот, како компонента на егzekутивната контрола. Во трудовите [8, 20] направена е компарација на перформансите во текот на визуелна и емоционална CPT задача кај 46 здрави возрасни субјекти. Поспецифично, целта е да се испитаат ефектите

од видот на задачата, редоследот на презентирање и влијанието на полот и возраста на перформансите преку мерени грешки при изостанување на одговор или пропусти и грешки при погрешен одговор, реакционо време и варијација на реакционото време. Во резултатите може да се резимира дека сигнификантно полоши перформанси се добиваат при ЕСРТ-задачата, во споредба со VCPT (со можно објаснување за влијанието на емоционалните стимулуси врз вниманието и процесирањето на информацијата) и несигнификантен ефект на редоследот на презентацијата и полот врз перформансите. По однос на возраста, добиени се значајни разлики за грешките при пропуст кај постарата популација, укажувајќи на подобро внимание кај помладите субјекти.

Испитувани се и параметрите на невропсихолошките перформанси, односно, фокусирано внимание, пренасочување на вниманието, одржување на вниманието и визуомоторна координација кај македонски кошаркари и контролна група (студенти кои не се занимаваат со спорт). Прелиминарните резултати покажаа дека кошаркарите се побрзи од контролната група, и имаат и подобро фокусирано внимание [42].

Проучувана е и ефикасноста од е-учење кај здрави индивидуи, преку апликација на различни типови когнитивни задачи и корелација на варијаблите поврзани со вниманието со е-содржината (време потребно за учење, број на грешки, брзина на изведба, субјективна сатисфакција). Вниманието и е-содржината се познати како е-индикатори за учење, а меѓу нив е најден висок степен на меѓусебна корелација. Овој заклучок е конзистентен со идејата дека е-содржината е основна за дисеминација на знаењето и зголеменото учење, и примарно е зависна од вниманието на оној што учи. Базирано на сите евалуации на ефективност на е-учењето, може да се заклучи дека кривата на внимание во почетокот по првата задача опаѓа, поради тежината на е-содржината, додека подоцна повторно се покачува бидејќи е-содржината станува поинтересна, а со тоа се зголемува и вниманието на студентот, како и на ефективност на е-учењето [15].

2.3. Учество во научноистражувачки проекти

Биоинформатика

- Субклеточни мозочни процеси (ИЦЕИМ-МАНУ, 2000-2002)
- Нови концепти и методи во педијатриската психосоматика (МОН, 1999-2002)
- Компјутерски поддржан електробиофидбек – теорија и примена (ИЦЕИМ-МАНУ, 2001-2003)
- Chaos Synchronization and Analyses of Experimental and Clinical Data, (NATO, 2001-2003)
- Биоинформатика и неурофидбек (МАНУ - Донација Сарафов, 2001-2007)
- Педијатриска психофизиологија – теорија и пракса (МОН, 2003-2006)
- Electric Neuronal Oscillations and Cognition (ENOC), (EU/ESF COST, 2005-2009)
- Електрични невронски осцилации – теорија и примена (ЕНОТИП), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2005-2007)

- Електрични невронски осцилации и когниција (МОН, 2005-2009)
- Електрични мозочни процеси и когниција (ЕМПК), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2008-2010)
- Електромагнетни технологии и неврокогнитивни перформанси, (ИЦЕИМ-МАНУ, 2009-2011)
- Action BM0605: Consciousness: A Transdisciplinary Integrated Approach (EU/ESF COST, 2007-2011)
- Advanced Methods for the Estimation of Human Brain Activity and Connectivity (NEUROMATH)
- Neuronal Electricity and Neurofeedback (TÜBITAK, 2009-2011)
- Action BM1004: Enhancing the scientific study of early autism: A network to improve research, services and outcomes, (EU/ESF COST, 2010-2014)
- Action TD1006: European Network on Robotics for Neurorehabilitation, (EU/ESF COST, 2011-2015)
- Модулација на електричните мозочни осцилации (МЕМО), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2012-2014)

Друго: Мобилност на истражувачи

- Development of researchers mobility policy guidelines for the region of Western Balkans, (WEB-MOB), Specific Support Action – SSA (EU FP6, 2004-2007)
- Inter-sectoral mobility in South and Eastern Europe, (ISEEMob), Specific Support Action – SSA (EU FP7, 2009-2011)

2.4 Стручно - апликативна дејност

Кандидатката е активно вклучена во научноистражувачките активности на ИЦЕИМ. Во секторот за невроинформатика учествува во воведување на квантитативната електроенцефалографија заедно со когнитивните евоцирани потенцијали, амстердам невропсихолошкиот тест и апликација на биофидбек методологиите.

2.5. Дејности од поширок интерес

- Лауреат на наградата за млад научник на годината за 2010 година “Вита Поп-Јорданова”, доделена на 25 март 2011 година во МАНУ, Скопје.
- Член на организационен одбор, Прва македонска конференција за медицинска физика и биомедицински инженеринг, 23-24 ноември 2007 Скопје.
- Program director of ADHD Training School modules, Joint SAN/COST B27 Training Schools on Neurofeedback and ADHD & International course and conference MIND AND BRAIN VI: Neuroplasticity of Brain and Behavior, April 16-21, 2009, Dubrovnik, Croatia.

- Член на *practitioner subcommittee* at the Meeting of Society of Applied Neuroscience, 5-8 May, 2011, Thessaloniki, Greece.
- Член на локален организационен одбор, 7th Conference on Sustainable Development on Energy, Water and Environment systems, 1-7 July, 2012, Ohrid, Macedonia.

5. Заклучок и предлог

Кандидатката д-р Силвана Марковска-Симоска има остварено оригинални научни и стручни постигнувања во истражувањата од областите на квантитативната EEG-типизација, неурофидбек и биофидбек методологиите, примената на параметарот „brain-rate“ и невропсихолошката проценка. Резултатите од овие истражувања се содржани во четириесет и четири научни труда, објавени главно во странски списанија и зборници.

Врз основа на вкупната научна и стручна активност и покажаните резултати на кандидатката д-р Силвана Марковска-Симоска, членовите на Комисијата констатираат дека таа ги исполнува сите формални и суштински услови за научното звање за кое конкурира и со задоволство му предлагаат на Советот на Истражувачкиот центар за енергетика, информатика и материјали на Македонската академија на науките и уметностите да ја избере д-р Силвана Марковска-Симоска за научен соработник.

Членови на Комисијата

Акад. Момир Поленаковиќ с.р.

Акад. Љупчо Коцарев с.р.

Проф. д-р Нада Поп-Јорданова с.р.

АНЕКС 2

ОБРАЗЕЦ КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО НАУЧЕН
СОРАБОТНИККандидат: **СИЛВАНА МАРКОВСКА-СИМОСКА**Институција: **ИСТРАЖУВАЧКИ ЦЕНТАР ЗА ЕНЕРГЕТИКА,
ИНФОРМАТИКА И МАТЕРИЈАЛИ НА МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА
НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ**Научна област: **ПСИХОФИЗИОЛОГИЈА/ПРИМЕНЕТА НЕВРОНАУКА**

1. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. бр.	Назив на активността:	Поени
1	Национален координатор на меѓународен научен проект	18
	Action BM0605: Consciousness: A Transdisciplinary Integrated Approach (EU/ESF COST, 2007-2011), 6 Action BM1004: Enhancing the scientific study of early autism: A network to improve research, services and outcomes, (EU/ESF COST, 2010-2014), 6 Action TD1006: European Network on Robotics for Neurorehabilitation, (EU/ESF COST, 2011-2015), 6	
2	Учесник во национален научен проект	30
	Субклеточни мозочни процеси (ИЦЕИМ-МАНУ, 2000-2002), 3 Нови концепти и методи во педијатриската психосоматика (МОН, 1999-2002), 3 Компјутерски поддржан електробиофидбек – теорија и примена (ИЦЕИМ-МАНУ, 2001-2003), 3 Биоинформатика и неурофидбек (МАНУ - Донација Сарафов, 2001-2007), 3 Педијатриска психофизиологија – теорија и пракса (МОН, 2003-2006), 3 Електрични невронски осцилации – теорија и примена (ЕНОТИП), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2005-2007), 3	

	Електрични невронски осцилации и когниција (МОН, 2005-2009), 3 Електрични мозочни процеси и когниција (ЕМПК), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2008-2010), 3 Електромагнетни технологии и неврокогнитивни перформанси (ИЦЕИМ-МАНУ, 2009-2011), 3 Модулација на електричните мозочни осцилации (МЕМО), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2012-2014), 3	
3	Учесник во меѓународни научни проекти	30
	Chaos Synchronization and Analyses of Experimental and Clinical Data, (NATO, 2001-2003), 5 Electric Neuronal Oscillations and Cognition (ENOC), (EU/ESF COST, 2005-2009), 5 Advanced Methods for the Estimation of Human Brain Activity and Connectivity (NEUROMATH), (EU/ESF COST, 2007-2011), 5 Neuronal Electricity and Neurofeedback (TÜBITAK, 2009-2011), 5 Development of researchers mobility policy guidelines for the region of Western Balkans, (WEB-MOB), Specific Support Action – SSA (EU FP6, 2004-2007), 5 Inter-sectoral mobility of researchers in South-Eastern Europe I-SEEMob, (EU FP7, 2009-2011), 5	
4	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	14.4
	[1], $4 \cdot 0.8 = 3.2$ [2], $4 \cdot 0.8 = 3.2$ [3], 4 [4], 4	
5	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	37.54
	[5], $(6 + 0.564) \cdot 0.6 = 3.94$ [6], $6 \cdot 0.8 = 4.8$ [7], $6 \cdot 0.8 = 4.8$ [8], $6 \cdot 0.9 = 5.4$ [9], $6 \cdot 0.9 = 5.4$ [10], $6 \cdot 0.9 = 5.4$ [11], $(6 + 2.667) \cdot 0.9 = 7.80$	

6	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	4,8
	[12], $2 \cdot 0.6 = 1,2$ [13], 2 [14], $2 \cdot 0.8 = 1,6$	
7	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	4,2
	[15], $3 \cdot 0.6 = 1,8$ [16], $3 \cdot 0,8 = 2,4$	
8	Секциско предавање на научен/стручен собир	1
	[17], 1	
9	Пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество	8.1
	[18], $3 \cdot 0,9 = 2,7$ [19], 3 [20], $3 \cdot 0,8 = 2,4$	
10	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество	7.4
	[21], $2 \cdot 0,6 = 1,2$ [22], 2 [23], $2 \cdot 0,6 = 1,2$ [24], $2 \cdot 0,6 = 1,2$ [25], $2 \cdot 0,9 = 1,8$	
11	Учество на научен/стручен собир со реферат (постер-презентација)	2.21
	[26], $0,5 \cdot 0,9 = 0,405$ [27], $0,5 \cdot 0,6 = 0,3$ [28], $0,5 \cdot 0,9 = 0,405$ [29], $0,5 \cdot 0,6 = 0,3$ [30], $0,5 \cdot 0,8 = 0,4$ [31], $0,5 \cdot 0,8 = 0,4$	
12	Апстракти објавени во зборник на конференција	8,9

	[32], 0,6	
	[33], 0,9	
	[34], 0,6	
	[35], 0,8	
	[36], 0,6	
	[37], 0,6	
	[38], 0,6	
	[39], 0,8	
	[40], 0,8	
	[41], 0,8	
	[42], 0,6	
	[43], 0,6	
	[44], 0,6	

2. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред бр.	Назив на активноста:	Поени
1	Воведување нова лабораториска/клиничка метода или јавно-здравствена метода во областа на медицинските науки и здравството	12
	Првпат во државата воведена метода ICA components of Event Related Potentials (ERPs), 4 Neurofeedback (NF), 4 Amsterdam Neuropsychological testing (ANT), 4	
	Првпат во институцијата воведена метода	1
	Quantitative electroencephalography (QEEG), 1	
2	Предавање на институции од јавен интерес	1,5
	Годишно собрание на МЕНСА Македонија, 23.12.2007, Скопје, 0,5 Предавање за дефектолози, 22 ноември 2011, 0,5 Клиника за психијатрија, Семинар за специјализанти, 21 мај 2012, Скопје, 0,5	

Дејности од поширок интерес		
1	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	0,5
	Прва македонска конференција за медицинска физика и биомедицински инженеринг, 23-24 ноември 2007 Скопје, 0.5	
2	Претседател на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	2
	ADHD Training School modules, Joint SAN/COST B27 Training Schools on Neurofeedback and ADHD & International course and conference MIND AND BRAIN VI: Neuroplasticity of Brain and Behavior, April 16-21, 2009, Dubrovnik, Croatia, 2	
3	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	2
	Meeting of Society of Applied Neuroscience, 5-8 May, 2011, Thessaloniki, Greece, 1 7 th Conference on Sustainable Development on Energy, Water and Environment systems, 1-7 July, 2012, Ohrid., Macedonia, 1	
4	Самостојна награда за научни постигнувања од струкова организација	3
	Млад научник на годината за 2010 година “Вита Поп-Јорданова”, доделена на 25 март 2011 година во МАНУ, Скопје, 3	
5	Соработник при изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект	4
	Компјутерски поддржан електробиофидбек – теорија и примена (ИЦЕИМ-МАНУ, 2001-2003), 0,5 Биоинформатика и неурофидбек (МАНУ - Донација Сарафов, 2001-2007), 0,5 Педијатриска психофизиологија – теорија и пракса (МОН, 2003-2006), 0,5 Електрични невронски осцилации – теорија и примена (ЕНОТИП), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2005-2007), 0,5 Електрични невронски осцилации и когниција (МОН, 2005-2009), 0,5	

	Електрични мозочни процеси и когниција (ЕМПК), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2008-2010), 0,5 Електромагнетни технологии и неврокогнитивни перформанси (ИЦЕИМ-МАНУ, 2009-2011), 0,5 Модулација на електричните мозочни осцилации (МЕМО), (ИЦЕИМ-МАНУ, 2012-2014), 0,5	
6	Соработник при изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект	2
	Electric Neuronal Oscillations and Cognition (ENOC), (EU/ESF COST, 2005-2009), 1 Neuronal Electricity and Neurofeedback (TÜBITAK, 2009-2011), 1	
7	Студиски престој во странство (до три месеци)	10
	- Training Course in Advanced Science Communications for COST Action Chairs, COST-ECSITE, Mechelen, Belgium, 5-6 October, 2009, 0.5 - Use of event related potential (ERP) components and sLORETA as diagnostic tools in ADHD, COST-STSM-B27-04519, Host: Prof. Juri D. Kropotov, Human Brain Institute of Russian Academy of Sciences, St. Petersburg, Russia, 23 Feb. – 08 March, 2009, 0.5 - Joint SAN/COST B27 Training Schools on Neurofeedback and ADHD & International course and Conference MIND AND BRAIN VI: Neuroplasticity of Brain and Behavior, April 16-21, 2009, Dubrovnik, Croatia, 0.5 - “Quantitative EEG (QEEG) and Event related potentials (ERP) as a precondition for a successful Neurotherapy”, Instructor: Juri D. Kropotov, PhD., Wetzikon, Switzerland, November 06-08, 2008, 0.5 - “Differences between ICA components during emotional and visual CPT in normal and ADHD adults”, COST-STSM-B 27-04125, Host: Dr Andreas Müller, Chur, Switzerland, 02-08 November, 2008, 0.5 - “QEEG, ERP’s and ANT testing in ADHD”, COST-STSM-B27-03262, Host: Dr Andreas Müller, Chur, Switzerland, 11-23 November, 2007, 0.5 - “Course on Quantitative EEG and Neurotherapy”, Instructor: Juri D. Kropotov, PhD., at the Scientific meeting “Applied neuroscience for healthy brain function”, Nijmegen, Netherlands, May 21, 2007, 0.5 - “When personality disorders are involved: The integration of body, cognition, attention and emotion in psychotherapy for anxiety and depression in simple and complicated cases” Instructor: Daniel Hamiel, Ph.D., at the 11th Annual Meeting of the Biofeedback Foundation of Europe, Berlin, Germany, February 27, 2007,	

	0.5 - "How the mind/brain works – A model of consciousness" Instructor: Jay Gunkelman, QEEGD, at the 11th Annual Meeting of the Biofeedback Foundation of Europe, Berlin, Germany, February 28, 2007, 0.5 - "Optimizing performance and health – Assessment" Instructor: Vietta Wilson, Ph.D., at the 11th Annual Meeting of the Biofeedback Foundation of Europe, Berlin, Germany, March 2, 2007, 0.5 - "Optimizing performance and health – Training" Instructor: Vietta Wilson, Ph.D., at the 11th Annual Meeting of the Biofeedback Foundation of Europe, Berlin, Germany, March 3, 2007, 0.5 - "Application of Different Biofeedback Modalities in Treating Psycho-physiological Disorders by using BOSLAB Biofeedback interface" Instructor: Olga M. Bazanova, Ph. D, Skopje, Macedonia, October, 2006, 0.5 - "QEEG and Neurofeedback", Instructor: Juri Kropotov, PhD, Neurofeedback holiday, Greece, July, 2006, 0.5 - "EEG Evaluation and Treatment of ADD/HD, and Other Disorders", Instructors: Joel F. Lubar, PhD & Judith O. Lubar, LCSW, BCD, Amsterdam, Netherlands, March 1-2, 2002, 0.5 - "RSI, What about Stress?", Instructors: Martie Gerus, PT & Gideon de Haan, PT, Amsterdam, Netherlands, February 28, 2002, 0.5 - "Basics of EEG Biofeedback", Instructors: Ben Reitsma, PhD; Johan Fekkes, drs. & Wytze van der Zwaag, drs., Amsterdam, Netherlands, February 27, 2002, 0.5 - "EEG Biofeedback for Professionals-theory and practice", 60 hours training course, Faculty: Prof. J. Faber, MD, PhD; J. Tyl, PhD; V. Tylova, PhD, Prague, Czech Republic, September, 2001, 0.5 - "Using the EEG for Assessment and Treatment 3a and 3b", Instructor: Lynda Thompson, PhD and Michael Thompson, MD; Prien, Germany, February 18-19, 2001, 0.5 - "Alpha-Theta training and its Application in Medicine, Psychotherapy and Personal Transformation with Focus on Alcohol Addiction, Instructor: Knut Bendorfer, Dr.rer.net, Prien, Germany, February 16, 2001, 0.5 - "Principles and Methods for Quantitative EEG Assessment and Applications to Neurofeedback Therapy I" Instructor: M.B. Sterman, Ph. D; Wolfgang Keeser, PhD, Prien, Germany, February 15, 2001, 0.5	

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	166,55
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	38,0
Вкупно	204,55

Членови на Комисијата

Акад. Момир Поленаковиќ с.р.

Акад. Љупчо Коцарев с.р.

Проф. д-р Нада Поп-Јорданова с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ЧИТАНКАТА ПО ПРЕДМЕТОТ ОРГАНИЗАЦИЈА НА ВЛАСТА
ОД ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА СИЛЈАНОВСКА-ДАВКОВА И
ПРОФ. Д-Р РЕНАТА ДЕСКОСКА

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на својата седница одржана на 27.4.2012 година, утврди потреба за издавање читанка по предметот организација на власта и донесе Одлука за определување на рецензенти.

Во својство на рецензент, до Наставно-научниот совет го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Читанката по организација на власта, подготвена од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска, е зборник на текстови распределени во дванаесет тематски целини, кои соодветствуваат на силабусот по истоимениот предмет кој е избран предмет од 8. семестар на магистерските студии по уставно право на правните студии при Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, кој носи 6 кредити.

Првата тематска целина содржана во читанката е посветена на поимот на организација на власта и начелото на поделба на власт. Во овој дел се разработени прашања за организацијата на грчкиот полис, Стариот Рим и развојот на начелото на поделбата на власта преку мислата на Џон Лок и Монтескје.

Втората тематска целина е посветена на прашањето на законодавната власт. Во текстовите содржани во овој дел се разработени прашањата за предностите и слабостите на дводомните парламенти, факторите од кои зависи положбата на законодавната власт, моделите на парламент, циклусите со различен „стил“ на работа на Собранието на РМ, концептот на институционализиран парламент и сл.

Третата тема е посветена на прашањето за извршната власт и во неа се разработени различните теории за извршната власт, термините кои се користат за нејзино означување, поделбата на извршната власт според доменот, факторите од кои зависи улогата на шефот на државата, предностите и слабостите на инокосен и колегијален шеф на држава, видовите влади, поделбата на извршната власт на силна и слаба и сл.

Четвртата тематска целина е посветена на судството и во неа се опфатени причините за реформа на Републичкиот судски совет во Република Македонија, нормативната поставеност на Судскиот совет на РМ, предностите и слабостите на сегашните решенија за Судскиот совет на РМ итн.

Петтата тема е посветена на македонскиот модел на организација на власта и во него се опфатени дилемите на комбинираниот модел, спецификите на македонскиот комбиниран модел, остварувањето кохабитацијата во Република Македонија итн.

Шестата до дванаесеттата тематска целина се посветени на организацијата на власта во конкретни земји: Белгија, Германија, Шпанија, Италија, Шведска, Јапонија и Русија. При тоа се разработени прашања за положбата, улогата, надлежноста и организацијата на законодавната и извршната власт во овие земји.

Во зборникот на текстови по предметот организација на власта, од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска, содржани се релевантни, современи текстови за темите кои се обработени и тоа од Филип Лово, Оливие Диамел, Вучина Васовиќ и други, но и сопствени авторски текстови. Оваа читанка по својата содржина и обем одговара на усвоениот силабус и на усвоените правила за студирање.

Пристапот кој го одбрале подготвувачите на читанката, а кој подразбира презентирање на текстови, кои се следени со прашања кои ги насочуваат студентите и им помагаат во учењето, им дава можност на студентите да стекнат квалитетно знаење кое ги прави конкурентни на студентите од најреномираните странски факултети.

Од тие причини, со задоволство му препорачувам на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да ја одобри за користење на читанката од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска во наставата по предметот организација на власта.

Скопје, 4.6.2012

РЕЦЕНЗЕНТ:

Д-р Борче Давитковски, редовен професор, с.р.

Бр. 03-930/2
12.6. - 2012 год.
 СКОПЈЕ

**РЕЦЕНЗИЈА
 НА ЧИТАНКАТА (ЗБОРНИК НА ТЕКСТОВИ)
 ПО ПРЕДМЕТОТ СУВЕРЕНИТЕТ – ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА**

**ОД ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА СИЛЈАНОВСКА-ДАВКОВА И
 ПРОФ. Д-Р РЕНАТА ДЕСКОСКА**

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на својата седница одржана на 27.4.2012 година, утврди потреба за издавање читанка по предметот суверенитет - теорија и практика и донесе Одлука за определување на рецензенти.

Во својство на рецензент, до Наставно-научниот совет го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Читанката по суверенитет – теорија и практика, подготвена од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска, е зборник на текстови наменет за изучување на истоимениот предмет кој се изучува во 8-ми семестар на студиите од втор циклус по уставно право и носи 6 кредити.

Првиот дел од читанката содржи текстови кои го обработуваат поимот на суверенитетот и даваат посебен осврт на ставовите на Жан Боден, Карл Шмит, Жан Жак Рудо и Хобс за суверенитетот; на суштината на класичниот и на либералниот поим на суверенитетот; на разликувањето меѓу внатрешен и надворешен суверенитет и сл.

Вториот дел е посветен на различни теории на суверенитетот и во него преку трудот на Mišel Senelar, “Veštine upravljanja”, содржан во Petar Bojanić i Ivan Milenković, “Suveren i suverenost”, Beograd, 2008 и дел од делото на F. H. Hinsli, “Suverenost”, студентите можат да ги согледаат зачетоците и ставовите на најзначајните теории за суверенитетот.

Третиот дел ја обработува темата „Концептот на суверенитет во историјата на државите“, при што се содржани одговори на прашањата за концептот на суверенитетот од стариот Рим, преку средновековна Франција, па се до усвојувањето на суверенитетот на државата како основа на меѓународната практика.

Четвртиот дел е посветен на односот меѓу суверенитетот и глобализацијата, при што се проучува нивното меѓусебно влијание, современата дилема сувереност или интервенционализам, влијанието на глобализацијата врз (не)еднаквоста на државите, поимот космополитски суверенитет и сл.

Петтиот дел ја обработува темата „Суверенитетот и меѓународната интервенција“, при што посебно внимание е посветено на прашањата за елементи на конвенционалниот суверенитет, неговите неуспесите, поимите de facto старателство и поделен суверенитет и сл.

Шестиот дел е посветен на темата „Суверенитет и Европска унија“, при што се разгледува влијанието на пристапувањето кон ЕУ врз суверенитетот на земјите-членки, уставните измени кои се прават во делот за суверенитет при пристапување во ЕУ, измените кои треба да се направат во Уставот на РМ во процесот на пристапување кон ЕУ и сл. Во овој дел се поместени и одлуки на Сојузниот уставен суд на СР Германија кои се однесуваат на прашања за пренесување на суверенитетот и воопшто толкувањето на суверенитетот во контекст на членството во ЕУ.

Читанката „Суверенитет - теорија и практика“ од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска е методолошки приспособена за изучување на истоимениот предмет на втор циклус студии на Правниот факултет во Скопје. Покрај внимателно селектираните текстови кои ги обработуваат прашања од усвоениот силабус, во овој зборник на текстови се содржани и прашања кои треба да им го олеснат учењето на студентите и да го провоцираат нивното размислување и извлекување заклучоци од прочитаното.

Поради сето горенаведено, со особено задоволство му препорачувам на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинија Први“ во Скопје да го одобри користењето на овој зборник на текстови во наставата по предметот суверенитет – теорија и практика.

Скопје, 20.5.2012

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. д-р Билјана Ванковска, с.р.

03-923/2
13-6-2

**РЕЦЕНЗИЈА
НА ЧИТАНКАТА (ЗБОРНИК НА ТЕКСТОВИ)
ПО ПРЕДМЕТОТ КОНСТИТУЦИОНАЛИЗМОТ И
ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА**

**ОД ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА СИЛЈАНОВСКА-ДАВКОВА И
ПРОФ. Д-Р РЕНАТА ДЕСКОСКА**

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на својата седница одржана на 27.4.2012 година, утврди потреба за издавање читанка по предметот конституционализмот и глобализацијата и донесе Одлука за определување на рецензенти. Во својство на рецензент, до Наставно-научниот совет го поденесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Читанката по конституционализам и глобализација подготвена од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска е за студентите кои го изучуваат предметот конституционализмот и глобализацијата предмет во 8-ми семестар на студиите од втор циклус по уставно право (предмет кој носи 6 кредити). Материјалот содржан во оваа читанка соодветствува на наставната програма и силабусот усвоен од страна на Наставно-научниот совет. Пред секоја тема се поставени прашања и се дадени некои објаснувања кои треба да провоцираат интерес кај студентите за читање на презентираниите текстови, како и да им помогнат во воочување на најважните прашања од материјалот.

Првата тема е посветена на дефинициите за глобализација, при што содржаните текстови ги обработуваат прашањата што претставува глобализацијата (дали е тоа либерализација, универзализација, позападување, интернационализација, респатијализација или нешто друго); дали денес се одржливи дихотомии глобално-локално; што ја прави глобалноста незаменлива; кои се причините за политичкиот шок кој глобализацијата го предизвика во Европа (Германија, Франција, Австрија, Италија, Централна Европа) и сл.

Влијанието на глобализацијата врз управувањето е обработено низ прашањата што е тоа полицентризам; дали современата глобализација со своето ширење во натериторијалните простори и порастот на планетарните поврзувања би можела да го навести крајот на националниот идентитет; кои чекори ги преземаат владите за зачувување на државно-националните идентитети во услови на глобализација; како глобализацијата го охрабрува порастот на микронациите и на глобалните нации; какво е влијанието на глобализацијата врз нетериторијалните идентитети и сл.

Еден дел од читанката е посветен на глобализацијата и (не)еднаквоста, при што се разработени прашањата за влијанието на глобализацијата врз економскиот јаз и нееднаквоста во иднина; каква улога одиграла глобализацијата врз континуитетот или промените на половата нееднаквост; какво е влијанието на глобализацијата врз различни старосни групи и сл.

Во читанката е поместен и дел во кој се разработува односот меѓу глобализацијата и демократијата, и тоа од аспект на влијанието на глобализацијата врз управувањето; влијанието на глобализацијата врз мирот, односно војната; влијанието на глобализацијата врз политичката култура; односот меѓу глобализацијата и човековите права и сл.

Послениот дел ја разгледува глобализацијата и фрагментацијата низ македонска призма; влијанието на глобализацијата врз Македонија и иднината на Македонија во процесот на глобализација.

Во читанката „Конституционализмот и глобализацијата“, од проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф. д-р Рената Дескоска, направен е соодветен избор на современи странски и домашни текстови кои ќе им овозможат на студентите да стекнат знаења за прашањата предвиени во предметната програма, поради што со особено задоволство му препорачувам на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да ја одобри за користење во наставата како зборник на текстови по предметот конституционализмот и глобализацијата.

Скопје, 18.5.2012

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Марика Ристовска, с.р.

**РЕЦЕНЗИЈА
НА ЧИТАНКАТА (ЗБОРНИК НА ТЕКСТОВИ)
ПО ПРЕДМЕТОТ КОНСТИТУЦИОНАЛИЗМОТ И
ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА**

**ОД ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА СИЛЈАНОВСКА-ДАВКОВА И
ПРОФ. Д-Р РЕНАТА ДЕСКОСКА**

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на својата седница одржана на 27.4.2012 година, утврди потреба за издавање читанка по предметот конституционализмот и глобализацијата и донесе Одлука за определување на рецензенти. Во својство на рецензент, до Наставно-научниот совет го поденесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Читанката по конституционализам и глобализација подготвена од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска е обемен зборник на текстови распределени и поделени на задолжителна и дополнителна литература наменета за изучување на предметот конституционализмот и глобализацијата, предмет кој се изучува во 8-ми семестар на студиите од втор циклус по уставно право и носи 6 кредити.

Во овој зборник се содржани повеќе текстови од релевантни автори кои обработуваат прашања за глобализацијата и нејзиниот однос со конституционализмот, а кои се преведени на македонски јазик: Јан Арт Шолте, Малком Вотерс, Улрих Бек и Ентони Гиденс. Текстовите се подредени според усвоената наставна програма за овој предмет и ги обработува темите за дебатата за глобализацијата, дефинирање на глобализацијата, глобализација и управување, глобализација и (не)еднаквост, глобализација и демократија, како и Македонија во глобализација. Во рамките на оваа последна тема содржани се гледишта на македонски автори за влијанието на глобализацијата во Македонија, објавени во книгата „Македонија во глобализација“, во редакција на проф.д-р Наталија Николовска.

Зборникот содржи и одредени текстови на англиски јазик кои претставуваат дополнителна (незадолжителна) литература, која може да им помогне на студентите при понатамошното истражување на темата, пишувањето есеи и научноистражувачки трудови.

Текстовите во овој зборник се подредени според наставната програма и пред секоја тема се поставени прашања и/или се дадени некои објаснувања кои треба да иницираат размисла кај студентите или да ги насочат во изучувањето на материјата од предметот конституционализмот и глобализацијата.

Во темата посветена на дефинициите за глобализација отворени се дилемите што претставува глобализацијата: дали е тоа либерализација, универзализација, позападување, интернационализација, респатијализација (повторно определување на просторот) или нешто друго; дали денес се одржливи дихотомиите глобално-локално; што ја прави глобалноста незаменлива; кои се причините за политичкиот шок кој глобализацијата го

предизвика во Европа (Германија, Франција, Австрија, Италија, Централна Европа) и сл.

Во делот посветен на влијанието на глобализацијата врз управувањето обработени се прашањата што е тоа полицентризам; дали може денес да се зборува за глобално граѓанско општество; дали современата глобализација со своето ширење во натериторијалните простори и порастот на планетраните поврзувања би можела да го навести крајот на националниот идентитет; кои чекори ги преземаат владите за зачувување на државно-националните идентитети во услови на глобализација; како глобализацијата го охрабри порастот на микронациите; како глобализацијата го помага порастот на глобалните нации; какво е влијанието на глобализацијата врз нетериторијалните идентитети; како глобализацијата влијеше врз ширењето на религијата како глобален идентитет; дали глобализацијата придонесе за зголемување на хибридниот идентитет и сл.

Во делот посветен на глобализацијата и (не)еднаквоста разработени се прашањата дали глобализацијата ќе може да го намали економскиот јаз; дали глобализацијата ќе придонесе за еднаквост во иднина; на кои начини глобализацијата ја прошири разликата Север-Југ; каква улога одиграла глобализацијата врз континуитетот или промените на половата нееднаквост; какво е влијанието на глобализацијата врз различни старосни групи и сл.

Во делот посветен на глобализацијата и демократијата разработени се прашањата: дали глобализацијата наметнува нов начин на управување/владеење; дали глобализацијата е само попријателски термин од неоимперијализмот; дали глобализацијата ќе води кон проширување на мирот или војната; дали глобализацијата води кон создавање на нова или општа политичка култура; каков е односот меѓу глобализацијата и човековите права; кој концепт ќе следува по глобализацијата и сл.

Во последниот дел разработени се прашањата за глобализацијата и фрагментацијата низ македонска призма; дали глобализацијата е добра или лоша за Македонија; дали го унапредува или уназадува животот на нашите простори; што треба да направиме за да ги зголемиме потенцијалите на глобализацијата, а да ги намалиме негативните ефекти; каква е иднината на Македонија во процесот на глобализација и сл.

Читанката „Конституционализмот и глобализацијата“ од проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф. д-р Рената Дескоска им дава можност на студентите да се запознаат со современите странски и домашни гледишта за прашањата предвидени во силабусот, поради што со задоволство му препорачуваме на Правниот факултет да ја одобри за користење во наставата како зборник на текстови по предметот конституционализмот и глобализацијата.

Скопје, 21.5.2012

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Билјана Ванковска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА МОНОГРАФИЈАТА
ИНФОРМАЦИСКА ТЕХНОЛОГИЈА И БИЗНИС-СТРАТЕГИЈА ОД
АВТОРОТ Д-Р СМИЛКА ЈАНЕСКА-САРКАЊАЦ

Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, на својата деветнаесетта редовна седница одржана на 23 мај 2012 година, ме избра за рецензент на ракописот *Информациска технологија и бизнис-стратегија*, предложен од авторот д-р Смилка Јанеска-Саркањац.

По проучувањето на поднесениот труд го приложувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Монографијата под наслов *Информациска технологија и бизнис-стратегија*, предложен од д-р Смилка Јанеска-Саркањац, опфаќа 123 страници компјутерски печатен текст со проред единица, поделен во пет дела, вовед, заклучок и придружен список на литература.

Во монографијата се прикажуваат неколку доминантни светски теории и практични искуства од областа на примената на информациските системи и информациската технологија во рамките на претпријатието.

Поконкретно, во неа се обработува прашањето на примената на информациската технологија во претпријатијата, се анализираат два доминантни модела на ИТ-стратегии во претпријатијата и се презентира ситуацијата со примената на информациската технологија во претпријатијата во Република Македонија. Двата образложени спротивставени доминантни модела за ИТ-стратегија како дел од бизнис-стратегијата во претпријатието се „класичниот“ модел на Henderson и Venkatraman од 1993 година и „алтернативната“ теорија на Carr од 2003 година. На крајот, поопстојно се испитува и се образложува моделот кој одговара на степенот на развој на примената на ИТ за потребите на претпријатијата во Македонија, се прави обид да се пронајде местото на ИТ во претпријатијата во Македонија, во нивните стратегии, и уделот на информациската технологија во постигнувањето на одржлива конкурентска предност на претпријатијата во Република Македонија.

Темата на оваа монографија од д-р Смилка Јанеска-Саркањац е предмет на бројни анализи во светот, особено во услови на економска криза, кога претпријатијата ги ангажираат сите постојни ресурси, вклучително и информациската технологија, да опстанат, да растат и да се развиваат. Освен што презентира внимателно селектирана систематизација на најактуелните истражувања и доминантните модели во светот поврзани со примената на информациската технологија во претпријатијата, придонесот на оваа монографија е во анализата на примената на информациската технологија во македонските претпријатија и препораките кој пат да се следи.

Монографијата е структурирана на следниов начин: по воведот, во првата глава (*Природата на информациските системи и информациската технологија*) се дава преглед на дефиниции на

поимите информациски систем и информациска технологија дадени од страна на повеќе релевантни автори, како и преглед на трите фази на развој на местото и улогата на информациските системи и на информациската технологија во рамките на претпријатието. Потоа, подетално се анализира третата фаза - фазата на стратегиските информациски системи - како најважна за предметот на истражување на овој труд. Во продолжение се анализира улогата на ИТ во стекнувањето на одржлива конкурентска предност на претпријатието и се прави увид во ИТ стратегиите, и преглед на пристапите за нивен развој. На крајот на главата се дефинира кои се целите на ИТ стратегијата, се даваат насоки како се гради општа рамка за долгорочен менаџмент на информации, како се одредуваат информациските системи и информациските технологии потребни за тековно функционирање на претпријатието и за градење на одржлива конкурентска предност на претпријатието.

Во втората глава, *Стратегиско ИТ-усогласување*, презентираан е моделот на Henderson и Venkatraman за усогласување на информациската технологија со стратегијата на претпријатието. Подетално се образложени четирите доминантни перспективи на усогласување, односно генерички ИТ-стратегии. Во оваа глава се наведуваат неколку современи приоди и модификации на моделот на Henderson и Venkatraman, кои даваат свој придонес и продолжуваат со развојот на теоријата за стратегиско ИТ - бизнис усогласување. Д-р Смилка Јанеска-Саркањац ги набројува и ги анализира факторите кои влијаат на стратегиското усогласување – оние што го помагаат и оние што го попречуваат, неколку профили на ИТ - бизнис усогласување, и насоката за наоѓање мерка меѓу регулација и иновација кај ИТ во претпријатијата.

Третата глава, *Типологија на ИТ-стратегии*, е посветена на самиот процес на формулирање на ИТ-стратегии. Во недостиг на доминантна метода за формулирање на ИТ-стратегии, се презентираат три најкористени:

- Balanced scorecard;
- анализа на критични фактори на успех, како генерални методи за развој на бизнис-стратегии кои можат да се користат и како методи за развој на ИТ-стратегии;
- методот на Adams и неговите соработници, специјализиран за развој на ИТ-стратегии.

Методот на Адамс и соработниците авторката го издвојува сметајќи дека во него се опишани ИТ-улогите, способностите, управувачките политики и принципи, матрицата на улоги/способности и видовите на ИТ-стратегии: стратегија на оперативна поддршка, стратегија на интеграција на претпријатието, стратегија на организациско креирање на вредност, стратегија на организациски промени и развој.

Во рамките на третата глава анализирана е и содржината на документот за ИТ-стратегии.

Во четвртата глава насловена *Современ приод кон ИТ-стратегии*, д-р Смилка Јанеска-Саркањац дава паралела на ИТ како инфраструктурна технологија со други инфраструктурни технологии во историјата, и однесувањето на претпријатијата во врска со тие технологии, првично понудена од Carr во 2003 година. Во оваа глава се анализираат препораките на Carr за паметно менаџирање со

информациската технологија – намалување на трошоците и да се следи, а не да се предводи во примената на ИТ. На крајот се презентирани критиките на таа теорија од повеќе автори, кои тврдат дека информациската технологија има области кои се стандардизирани и не нудат стратегиска предност на претпријатијата кои ги користат, но има области кои допрва ги очекува развој, и се далеку од зрелост. Заеднички именител на повеќето критичари на оваа теорија е дека иновативно и креативно користење на ИТ сè уште нуди многу можности за постигнување одржлива стратегиска предност на претпријатијата кои ја користат.

Во петтата глава се анализираат статистички податоци и други релевантни информации во врска со ИТ во Република Македонија, и се разгледува моменталната ситуација, развојот и перспективите на ИТ во претпријатијата во Република Македонија. Потоа, се споредуваат резултатите добиени од истражувањата спроведени во Република Македонија со податоците во светот. Како резултат на извршените споредбени анализи, се заклучува дека примената на ИТ во претпријатијата во Република Македонија се наоѓа некаде меѓу фазата на процесирање на податоци и на менаџмент-информациски системи, без посериозно присуство на стратегиски информациски системи; дека врвниот менаџмент е главно незаинтересиран за инвестирање во ИТ, дека постојат многу мал процент ИТ-специјалисти во претпријатијата и дека општото ниво на ИТ-писменост и флуентност е ниско.

Во заклучокот на монографијата, откако се спротивставуваат доминантниот модел на Henderson и Venkatraman со критиките упатени кон него и алтернативните модели, д-р Смилка Јанеска-Саркањац заклучува дека доминантниот модел на Henderson и Venkatraman е сè уште применлив за земји во развој како Република Македонија во кои бизнисот сè уште не ја користи моќта на информациската технологија да обезбеди сопствена долгорочна корист. Главната теза тука е дека на овој степен на економски раст во Р.Македонија и слаба информациска култура, информациските технологии можат да станат извор на стратегиска предност на претпријатието.

По разгледувањето на доставениот труд, констатирам дека тој ги исполнува критериумите за одобрување како монографија во издание на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, и врз основа на изнесената оценка, на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство му препорачувам објавување на монографијата под наслов *Информациска технологија и бизнис-стратегија*, изработена од д-р Смилка Јанеска-Саркањац.

Скопје, 8.6.2012 година

Рецензент

Проф. д-р Љубомир Дракулевски, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ ПОД НАСЛОВ
ИНФОРМАЦИСКА ТЕХНОЛОГИЈА И БИЗНИС-СТРАТЕГИЈА
ОД АВТОРОТ Д-Р СМЛКА ЈАНЕСКА-САРКАЊАЦ

На 19-тата редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство одржана на 23.5.2012 година, избран сум за рецензент на наведениот ракопис од авторот д-р Силка Јанеска-Саркањац предложен за издавање како монографија. По тој повод го приложувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот *Информациона технологија и бизнис-стратегии* опфаќа обем од 123 страници компјутерски печатен текст со единечен проред. Покрај воведот, содржи пет поглавја, заклучок и список на литература. Во трудот се цитирани 71 референца. Референците на наведените модели, теории и истражувања се од најнови датуми и се релевантни во истражувачката област на информациските системи.

Во воведот накратко се прикажани предизвиците со кои се соочуваат денешните претпријатија, контекстот во кој дејствуваат – брзо темпо на технолошки иновации и иновации, глобализација, регионални трговски и економски организации, нови економски национализми, неуправливост, „општество на ризик“, силна динамика на економски и политички промени, остра конкуренција во бизнисот, финансиски и економски кризи, и потребата од впрегнување на моќта на информациската технологија во соочувањето на претпријатијата со овие предизвици.

По воведот, во првата глава (*Природата на информациските системи и информациската технологија*) се дефинираат основните поими - информациски систем и информациска технологија; се дава преглед на фазите на развој на местото и улогата на информациските системи и на информациската технологија во претпријатието; подетално се анализираат стратешките информациски системи, се зборува за влијанието на ИТ врз конкурентската предност, и на крајот на главата за ИТ и за нивните цели.

Во втората глава, *Стратешко ИТ-усогласување*, презентира се моделот за стратешко усогласување на ИТ со бизнис-подрачјето во претпријатието чии автори се Henderson и Venkatraman; потоа критиките и модификациите на тој модел; направена е анализа на поттикнувачите и кочничарите на ИТ - бизнис усогласувањето; се зборува за регулација наспроти иновација кај ИТ во претпријатијата.

Третата глава под наслов *Типологија на ИТ-стратегии* се занимава со методите на изградба на ИТ-стратегии како Balanced scorecard и анализа на критични фактори на успех, кои се применуваат за развој и на бизнис стратегии и на ИТ-стратегии, и методот на Adams et al., специјализиран за развој на ИТ-стратегии, заедно со анализата на содржината на документот за ИТ-стратегии.

Современ приод кон ИТ-стратегии е насловот на четвртата глава, каде што е презентирана теоријата на Carr, како еден вид спротивставено гледиште за стратешката важност на ИТ во претпријатието, во однос на она на Henderson

и Venkatraman. Во продолжение се презентирани и критиките на теоријата на Carr.

Петтата глава, *Местото и улогата на ИТ во претпријатијата во Република Македонија*, врз основа на одбрани статистички податоци, ги става во релација двете доминантни теории и светските искуства во однос на примената на ИТ во претпријатијата со ситуацијата во Република Македонија.

Во заклучокот, на крајот на овој ракопис, се доаѓа до сознанието дека традиционалниот модел за стратескико усогласување на Henderson и Venkatraman е применлив во Република Македонија, и дека постои широк непокриен простор во кој претпријатијата кои стратески применуваат информациска технологија можат да постигнат стратескика предност.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Примената на информациската технологија во бизнисот е прашање кое не е доволно разработено во Република Македонија на теориски план. Оваа монографија, правејќи пресек на најважните теории и модели за стратескика примена на ИТ во претпријатијата во светот, има за цел направените анализи да ги примени врз Република Македонија, за да дојде до заклучок кои модели ќе вродат со најдобар резултат, ќе предизвикаат раст и развој на претпријатијата во Република Македонија, а со тоа и раст на македонската економија.

Врз основа на извршените истражувања, како и врз основа на анализираните податоци на Државниот завод за статистика на Република Македонија, во монографијата се прави пресек на тековната ситуација со примената на ИТ во претпријатијата:

- информациската технологија во претпријатијата се наоѓа некаде меѓу фазата на процесирање на податоци и на менаџмент-информациски системи, и нема позначајна примена на стратескики информациски системи;
- голем е бројот на вработени кои се ИТ-неписмени, а процентот на ИТ-флуентни вработени е многу мал, и во апсолутна вредност, и споредбено со процентот на ИТ-флуентни вработени во Европската унија;
- процентот на ИТ-специјалисти во претпријатијата во однос на вкупниот број вработени е многу мал, според некои статистики - 0,8%;
- врвниот менаџмент е незаинтересиран за инвестирање во ИТ, што се отсликува меѓу другото со мал број на вработени ИТ-специјалисти во претпријатијата;
- ИТ-функциите во претпријатијата, таму каде што воопшто постојат, се свртени кон внатре, а не кон надвор;
- претпријатијата и поединците во Република Македонија многу често купуваат хардвер за да не заостанат зад другите, а не затоа што ги согледале своите потреби за автоматизација, рационализација или редизајн на процесите, или за промена на парадигма. Од овој однос следува дека не се согледува врската меѓу ИТ и бизнисот, и влијанието што ИТ може да го изврши во развој на бизнисот и во постигнување одржлива конкурентска предност. Најчесто, врвните менаџери воопшто не размислуваат за квалитетен информациски систем во кој треба да се вложат сериозни финансиски и други комплементарни средства.

По разгледувањето на двете доминантни светски теории за стратегиска примена на ИТ во претпријатието и анализа на тековната ситуација со примената на ИТ во македонските претпријатија, се доаѓа до заклучок дека широко прифатениот модел за стратегиска примена на ИТ на Henderson и Venkatraman е применлив во голема мера во Република Македонија. Според овој модел, ИТ-функцијата во претпријатието, традиционалниот фокус на ИТ од внатрешноста на претпријатието го свртува кон надвор, кон пазарот, кон клиентите, кон опкружувањето, и помага не само во оперативна одличност туку и во подобра конкурентност на претпријатието на пазарот, кон поголема блискост со клиентите и дури овозможува радикална промена на начинот на кој се води бизнисот. Генеричките стратегии за примена на ИТ кои овој модел ги нуди, можат да послужат како патоказ за развојот на примената на ИТ во македонските претпријатија. Од друга страна, теоријата на Carr е несоодветна за македонски услови, затоа што нивото на примена на ИТ во Македонија не е толку високо за да стане информациската технологија сеприсутна и тоа да предизвика губење на стратегиска предност на претпријатијата кои ја користат, туку напротив, оние што паметно користат ИТ имаат можност да победат во борбата на пазарот.

Препораките во врска со примената на ИТ во претпријатијата во Македонија во ракописот гласат:

- Треба да се обрне внимание на стратегиската важност на информациските системи во претпријатието. Изработката на ИТ-стратегијата треба да стане редовна активност во претпријатието, како засебна ИТ-стратегија, или, пак, преку нејзино интегрирање во самата бизнис стратегија, на највисоко ниво и во најрана фаза, уште во формулирање на мисијата и целите на бизнисот.

- На информациската технологија во претпријатието треба да се гледа првенствено низ призма на бизнисот (оперативна извонредност, профит, креативност, инвентивност, рационалност), и нејзина цел да биде ефективно учество во создавањето на одржлива конкурентска предност на претпријатието и додавањето на вредност на основните производи или услуги.

Овој ракопис е организиран во една логична и прегледна структура низ која читателот може лесно да се движи, и кој покрива повеќе аспекти кои денес, во време на сеприсутност на информациската технологије се и актуелни и интересни. Посебно треба да се нагласи придонесот кој го дава овој труд во поглед на анализата на македонските претпријатија и предложените мерки кои преку примена на ИТ би довеле до поконкурентни претпријатија.

Врз основа на погоре изнесеното мислење, му предлагам на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје да го одобри за печатење како монографија ракописот под наслов *Информациска технологија и бизнис-стратегија*, изработен од д-р Смилка Јанеска-Саркањац.

Скопје, 8.6.2012

Рецензент

Проф. д-р Димитар Трајанов, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА МОНОГРАФИЈАТА „ИНФОРМАЦИСКА ТЕХНОЛОГИЈА И БИЗНИС-СТРАТЕГИЈА“

ОД АВТОРОТ Д-Р СМИЛКА ЈАНЕСКА – САРКАЊАЦ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за информациски науки и компјутерско инженерство, одреден сум да бидам член на Комисијата за рецензија на монографијата „Информациска технологија и бизнис-стратегија“, од авторот д-р Смилка Јанеска Саркањац. По внимателното читање на овој труд го поднесувам следниов рецензиски

ИЗВЕШТАЈ

Монографијата „Информациска технологија и бизнис-стратегија“ содржи вкупно 123 страници, од кои содржината и воведот се прикажани на 13 страници, а првата глава започнува од 14-тата, Заклучокот се образложува на четири страници, сè до стр. бр. 113, за потоа да следува наведување на богато користената литература од обработуваната област, најчесто објавена на англиски јазик. Монографијата е претставена во пет глави:

Глава 1: Природата на информациските системи и информациската технологија

Глава 2: Стратегиско усогласување на ИТ

Глава 3: Типологија на ИТ-стратегии

Глава 4: Современ приод кон ИТ-стратегииите и

Глава 5: Местото и улогата на ИТ во претпријатијата во Република Македонија.

ПРИКАЗ НА СОДРЖИНАТА НА МОНОГРАФИЈАТА

Во првата глава од монографијата „Природата на информациските системи и информациската технологија“, се дефинираат поимите „информациски систем“ и „информациска технологија“, се обработува примената на информациската технологија (ИТ) во секојдневното работење на фирмите, како и начините за решавање на деловни прашања со цел стекнување стратегиска предност во однос на конкурентите, а со помош на информациската технологија. Даден е и преглед на трите фази на развојот на информациските системи (ИС) и на информациската технологија во рамките на едно претпријатие. Подетално се анализира третата фаза - стратегиски информациски системи - како најзначајна за монографијата. Нагласена е улогата на ИТ во стекнувањето на одржлива конкурентска предност и се дава увид во ИТ-стратегииите од аспект на стратегиското ниво на користење на ИТ во претпријатието, заедно со развојните фази. Се разгледуваат неколку пристапи во развојот на ИТ-стратегииите и во однос на целите кои треба да ги реализира соодветна ИТ-стратегија.

Во втората глава, „Стратегиско усогласување на ИТ“, покрај дефинирањето на поимот *strategic alignment*, прикажан е моделот (теоријата) на J. Henderson и N. Venkatraman објавен во 1993, кој се однесува на местото и улогата на ИТ-стратегијата во претпријатието, и нејзино усогласување со бизнис-стратегијата заради трансформација на организациската структура на едно претпријатие. Детално се објаснети четирите доминантни перспективи на усогласување, и се

подвлекува разликата меѓу стратегиско усогласување наспроти традиционалното поврзување на претпријатието со ИТ. Авторката не се задржува само на овој модел ами наведува и неколку нови приоди и модификации на моделот на Henderson и Venkatraman. Стратегиското усогласување меѓу ИТ и деловните цели на компанијата преку ИТ-стратегијата во трудот се разгледуваат и од аспект на клучните фактори кои влијаат на стратегиското усогласување. Анализирани се факторите „поттикнувачи“, оние што го помагаат и „сопирачи“ оние што го попречуваат усогласувањето. Во таа насока е презентирана студија изработена врз основа на анализа на над 500 претпријатија од 15 дејности. Во студијата се идентифицирани активностите кои „поттикнуваат“ и кои го „попречуваат“ усогласувањето на бизнисот со ИТ. Како заклучок, на Глава 2 се наметнува тврдењето дека „усогласувањето е еволутивен и динамички процес, и бара силна поддршка од врвниот менаџмент, добри работни односи, силно лидерство, соодветно поставување на приоритети, доверба, ефективна комуникација и потполно разбирање на бизнис-окружувањето“. Дополнително се објаснети и трите профили на ИТ-бизнис усогласувањето: технички ресурс, бизнис овозможувач и стратегиско средство, а наведени се и методите на регулација на ИТ во корелација со иновациите во ИТ.

Третата глава, „Типологија на ИТ-стратегии“, ги класифицира типовите ИТ-стратегии, а авторката прави обид да даде одговор на прашањето: „како изгледа рамката за една универзално применлива ИТ-стратегија“, и притоа ја опишува техниката на изработка на една ИТ-стратегија. Потоа таа дава краток осврт на две стратегии кои се користат и во одредувањето на бизнис-целите и како ИТ-стратегии: Balanced scorecard (Kaplan & Norton со нивните Key Performance Indicators) и анализа на критични фактори на успех (Key Success Factors). Авторката детално го опишува пристапот на Adams, каде што се опишани ИТ-улогите, способностите, управувачките политики и принципи, матрицата на улоги/способности и видовите на ИТ-стратегии: стратегија на оперативна поддршка, стратегија на интеграција на претпријатието, стратегија на организациско креирање на вредност, стратегија на организациски промени и развој.

Во четвртата глава, „Современ приод кон ИТ-стратегииите“, обработени се ИТ и управувањето со ИТ како инфраструктурна технологија, а посебно е презентирана теоријата на Carr за стратегиската важност на информациската технологија. Според оваа теорија, ИТ не може да биде извор на стратегиска предност во услови кога таа станува инфраструктурна. Во главата се нудат препораки како да се избегне таа стапица и како правилно да се управува со ИТ и со трошоците поврзани со ИТ. Авторката повлекува добар потег, презентирајќи и критики на Теоријата на Carr од страна на повеќе автори, кои тврдат дека „информациската технологија како целина, а не поединечни нејзини делови, е далеку од стандардизација и од финална фаза на развој и таа отвора перспективи, кои не можат комплетно да се споредат со претходните технологии“.

Петтата глава „Местото и улогата на ИТ во претпријатијата на Република Македонија“, на некој начин и клучна глава на овој труд, се прави обид да се опише моменталната состојба, развојот и перспективите на ИТ во претпријатијата во Република Македонија. Третирани се истражувања спроведени во Македонија и направена е споредба меѓу Република Македонија и земјите во светот. Извршените анализи треба да помогнат во одговорот на прашањето дали во Република Македонија е повеќе применлив основниот модел на Henderson и Venkatraman или теоријата на Carr за информациската технологија како инфраструктурна технологија, која веќе не може да биде извор на стратегиска предност.

Во **заклучокот** се определени местото и улогата на ИТ во претпријатијата во Република Македонија, во споредба со оние во развиениот свет и со други земји во развој. Се инсистира на тезата дека „основниот модел на Henderson и Venkatraman е сè уште применлив за Република Македонија“ бидејќи „врската меѓу информациската технологија и бизнисот е сè уште слаба и неразвиена, а информациските и комуникационите технологии сè уште не се цврсти“. Авторката го дава и **главниот заклучок** дека на „овој степен на економски развој во Македонија и слаба информациска култура, информациските технологии можат да станат извор на стратегиска предност на претпријатијата“ во Република Македонија.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Монографијата „Информациска технологија и бизнис-стратегија“ претставува вредно четиво од областа на ИТ и изборот на деловната стратегија на претпријатијата во однос на ИТ како елемент на зајакнување на нивниот компетитивен капацитет. Трудот ги објаснува поимите, основните теоретски претпоставки за ИТ-стратегии, дава споредбени анализи на резултатите што ги постигнале компаниите кои примениле ИТ во спрега со бизнис-стратегија и прави компарација на состојбата во Република Македонија и светот. Трудот завршува со констатацијата дека компаниите во Република Македонија сè уште имаат можност преку правилното користење на ИТ да се стекнат со стратегиска предност во однос на конкурентите. Монографијата треба да биде книга која ќе најде место во библиотеката на секој генерален менаџер во една современа компанија, а особено на менаџерот кој раководи со ИС и ИТ.

ПРЕДЛОГ

Земајќи ја предвид содржината, квалитетот на обработената тематика, компарациите на состојбите во Република Македонија и светот, а особено, резултатот даден во вид на заклучок опфатени со трудот - монографија „Информациска технологија и бизнис-стратегија“, напишан од авторот д-р Смилка Јанеска – Саркањац, со задоволство го препорачувам за печатење и објавување.

Виена, 8.6.2012

Рецензент:

Вонр. проф. д-р Ѓорѓи Филипов, с.р.

РЕФРАТ

**ЗА ОЦЕНА НА ПОДОБНОСТА НА ТЕМАТА ЗА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА “
ВЛИЈАНИЕ НА РАЗЛИЧНИ МАТЕРИЈАЛИ ЗА ПУЛПИНО ПРЕКРИВАЊЕ ВРЗ
ХИСТОПАТОЛОШКИОТ ОДГОВОР НА ПУЛПАТА” И НАУЧНА
ОСПОСОБЕНОСТ НА КАНДИДАТОТ**

Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје, на својата 22-ра редовна седница одржана на ден 22.2.2012 година, по предлог на Научниот одбор, едногласно донесе одлука за формирање на Рецензентска комисија за оцена на подобноста на пријавата за изработка на докторска дисертација од д-р Марина Ефтимоска, вработена на Клиниката за болести на забите и ендодонтот, со наслов “Влијание на различни материјали за пулпино прекривање врз хистопатолошкиот одговор на пулпата”

Рецензентската комисија е во состав:

- проф.д-р Славе Наумовски
- доц.д-р Соња Апостолска
- проф.д-р Миле Царчев
- проф.д-р Лилјана Спасевска
- проф.д-р Марија Накова

По разгледувањето на поднесокот на пријавата за изработка на докторска дисертација, кандидатката до Наставно-научниот совет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Пријавената тема за изработка на докторска дисертација со наслов “Влијание на различни материјали за пулпино прекривање врз хистопатолошкиот одговор на пулпата” од д-р Марина Ефтимоска, во воведниот дел ги опфаќа целите на кариозниот третман за кои се потенцира дека се насочени кон елиминција на етиолошките фактори и стимулација на регенерација на денталните ткива. Успехот на терапијата се нагласува дека зависи од способноста на пулпината клеточна популација адекватно да одговори на кариозната нокса и да се започне соодветен репараторен процес. Како највпечатлив репараторен одговор се наведува депозиција на терцијарен дентински матрикс, при што може да се

создаде реактивен или репараторен дентин. Во понатамошниот тек, кандидатката потенцира дека репараторната дентиогенеза е многу покомплексна од реактивната дентиогенеза и е следователен процес после препарации на кавитети каде што доаѓа до експонирањето на пулпиното ткиво. Во такви ситуации се наведува дека клиничарот одлучува дали ќе аплицира средство за директно прекривање или, пак, ќе продолжи со пулпектомија, при тоа земајќи ги предвид возраста на пациентот, неговата општа здравствена состојба, како и обемот на експонираниот дел од пулпината комора. Потенцирајќи го значењето за зачувување на виталитетот на забот, воведниот дел се заокружува со набројување на материјали и техники за директно прекривање вклучувајќи ги $\text{Ca}(\text{OH})_2$, хидрофилни смоли, смолесто-модифицирани глас-јономер цементи, трикалциум фосфати, а во поново време и минерал триоксид агрегат (МТА), како и употреба на биоактивни агенси кои ги стимулираат одонтобластите и ја поттикнуваат одбраната на пулпиното ткиво.

Во понатамошниот дел, следејќи ги податоците од светската литература, прикажан е историски осврт на средствата кои се практикувале за прекривање на експонираната витална пулпа, нивното влијание врз пулпарно-клеточниот одговор, како и нивната способност за оптурирање на експонираната пулпа и оневозможување на бактериски продор. Во поновите студии се потенцирани позитивните резултати и предностите на биоактивните силикатни цементи кои можат да се аплицираат директно врз пулпиното ткиво. Како таков е наведен препаратот Biodentine, кој е биокомпатибилен, лесно адаптибилен и има потенцијал да индуцира апозиција на реактивен дентин, преку стимулација на одонтобластичната активност, како и создавање на репараторен дентин преку поттикнување на клеточна диференцијација.

Поаѓајќи од овие сознанија, кандидатката ги поставува целите кои ќе бидат предмет на испитување во оваа теза:

- анализа и мониторинг на стапката на успех кај санирани пулпини експозиции по примена на различни материјали за пулпино прекривање (Biodentine, МТА и $\text{Ca}(\text{OH})_2$);
- проследување на субјективните симптоми кај пациентите по апликацијата на медикаментот во повеќе последователни посети;
- рендгенолошка евалуација и проследување дали има формирање на репаративен дентин, но и проценка на присуство или отсуство на евентуални патози;

- хистопатолошко проследување на одговорот на здрава, хумана дентална пулпа по апликација на Biodentine директно врз експонираниот дел на пулпата и компарирање со одговорот на пулпата по прекривање со МТА и CaOH_2 , аплицирани директно врз пулпината експозиција;
- со имунохистохемиски испитувања, одредување на нивото на алкална фосфатаза, фибронектин и тенаascin кои имаат важна улога во процесот на одонтогенеза;
- ТЕМ - евалуација на морфологијата на репараторниот дентин;
- квантификација и експресија на одделни гени во текот на репараторната одонтогенеза.

За исполнување на поставените цели, кандидатката ќе ги користи следниве материјали: Calxyl, МТА и Biodentine, а испитувањата ќе бидат проследени на две нивоа - клиничко и експериментално.

Во клиничкиот дел од испитувањето ќе бидат испитувани пациенти на возраст од 18 до 40 години од двата пола, кај кои постои индикација за апликација на средство за директно прекривање. Ќе бидат вклучени 90 заби кои ќе бидат поделени во 3 групи. Кај првите 30, пулпината експозиција ќе биде прекриена со Calхул (1 група), кај другите 30 со МТА (2 група), а кај останатите 30 заби, директното пулпино прекривање ќе биде направено со Biodentine (3 група). Кај испитаниците по соодветна подготовка на кавитетите и по добро спроведена хемостаза, ќе бидат аплицирани средствата за директно прекривање (секое кај соодветната група) по што ќе следува клиничка и рендгенолошка евалуација по 8, 15 дена и 3 месеци по апликација на материјалот. На тој начин ќе бидат проследени виталитетот на забите, симптомите кај пациентите присутни во периодот на евалуација, како и рендгенолошка проценка за формирање на репараторен дентин.

Во експерименталниот дел од испитувањето ќе бидат направени патохистолошки, имунохистохемиски анализи, RT-PCR испитувања, како и ТЕМ (трансмисиона електрон-микроскопија) анализа. За изведување на горенаведените анализи, ќе бидат земени репрезентативни примероци од трите групи на заби кај кои е спроведена постапката на директно прекривање со соодветниот материјал. Забите кои ќе се издвојат за спроведување на експерименталните испитувања, ќе бидат витални, а индикацијата за екстракција ќе биде од ортодонтски причини. Од пациентот ќе биде обезбедена согласност за спроведување на овие анализи.

По спроведувањето на патохистолошките анализи, забните примероци ќе бидат анализирани со светлосен микроскоп под различни зголемувања, при што ќе се опсервира присуство на инфламаторен клеточен одговор, ќе се процени дали има формирање на цврсто дентинско ткиво, присуство на хиперемија, или пак некротични промени проследени со дезинтеграција на пулпиното ткиво.

Со примена на имунохистохемиски испитувања ќе се овозможи увид во експресијата на 2 екстрацелуларни матрикс гликопротеини, fibronectin (FNC) и tenascin (TNC), кои се создаваат за време на репараторната дентиногенеза.

Со РНК - екстракција и RT-PCR (reverse transcription polymerase chain reaction) ќе се овозможи квантификација и експресија на одредени гени кои имаат улога во процесот на репараторна дентиногенеза.

Транселектронската микроскопија ќе овозможи увид, како и морфолошка проценка на репараторниот дентин.

Со примена на истражувањата во дисертациониот труд, треба да се добијат многу одговори за влијанието на различни материјали за пулпино прекривање, врз пулпо-дентинскиот комплекс. По анализа на добиените податоци, ќе биде направена споредба меѓу резултатите добиени од различните материјали за директно пулпино прекривање и ќе се оформат крајните заклучоци, кои ќе овозможат да се оформи став за оправданоста за нивната апликативна примена.

ЗАКЛУЧОК

Рецензентската комисија по темелно анализирање на поднесената пријава за изработка на докторска дисертација од д-р Марина Ефтимоска со наслов “Влијание на различни материјали за пулпино прекривање врз хистопатолошкиот одговор на пулпата”, заклучи дека трудот има, прецизно поставена цел на истражувањето, соодветна методологија, што и дава за право да продолжи со понатамошна изработка на докторската дисертација.

Рецензентската комисија во состав:

<u>Проф.д-р Славе Наумовски</u>	с.р
<u>Доц.д-р Соња Апостолска</u>	с.р
<u>Проф.д-р Миле Царчев</u>	с.р
<u>Проф.д-р Лилјана Спасевска</u>	с.р
<u>Проф.д-р Марија Накова</u>	с.р

БР. 03 - 950/1

РЕЦЕНЗИЈА
НА ПРАКТИКУМОТ ПО ПРЕДМЕТОТ ОРГАНИЗАЦИЈА НА ВЛАСТА
ОД ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА СИЛЈАНОВСКА-ДАВКОВА И
ПРОФ. Д-Р РЕНАТА ДЕСКОСКА

Наставно-научниот совет на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје, на својата седница одржана на 27.4.2012 година, утврди потреба за издавање практикум по предметот организација на власта и донесе Одлука за определување на рецензенти.

Во својство на рецензент, до Наставно-научниот совет го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Понудениот материјал подготвен од проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф. д-р Рената Дескоска е наменет за практикум по предметот организација на власта кој е избран предмет од 8. семестар на магистерските студии по уставно право на правните студии при Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје, кој носи 6 кредити.

Практикумот содржи прашања, уставни текстови, задачи и упатства за определување на типот на организација на власта, како и статии, поделени во пет дела.

Во првиот дел, под наслов "За поимот и организацијата на власта и начелото на поделба на власт", на студентите им е презентираан математички метод за пресметување на степенот на президентијализам и парламентаризам во конкретни земји и тоа преку пондерирање на конкретни уставни решенија во земјите за начинот на избор на претседателот на државата, начинот на избор на владата, гласањето за доверба или недоверба на владата, предлагањето закони и сл. Во овој дел се содржани и селектирани уставни оредби за организацијата на власта во Словенија, Бугарија, Чешка, Естонија и Полска. Заради проверка на резултатите во практикумот се содржани и табели во кои се дадени резултати за степенот на президентијализам и парламентаризам во повеќе земји од Централна и Источна Европа.

Покрај ова, во првиот дел се содржани и текстовите "The Organization of Governments" од Jean Blondel и "The Spirit of Separate Powers in Montesquieu" од Sharon Krause.

Во вториот дел, посветен на законодавната власт, содржан е текстот "The Ambiguities of Modern Bicameralism: input- vs. output-oriented concepts in the American and French Revolutions" од Dippel Horst во кој студентите можат да најдат одговори на прашањата за дилемите и предизвиците на современиот американски и француски бикамерализам.

Во третиот дел под наслов "Извршна власт", содржан е текстот "The presidency and prime ministership as institutions: an American perspective", од Erwin C. Hargrove, кој ќе ги насочи студентите во споредувањето на извршната власт во Британија и во САД.

Четвртиот дел под наслов "Судство" ги содржи текстовите: "Judicial Independence" од Myron T. Steele, "Unelected does not Equate with Undemocratic: Parliamentary Sovereignty and the Role of the Judiciary" од Marilyn Warren, и "The Profile of the Judge in the European Tradition", од Michael Stolleis. Од овие текстови студентите можат да се запознаат со прашањето за судската независност, улогата на судството во

услови на парламентарен суверенитет, профилот на судијата во европската традиција и сл.

Петтиот дел под наслов „Компаративни примери на организацијата на власта“, содржи текстови за организацијата на власта во Шведска, Србија и Русија, и тоа: Torbjorn Bergman, “Sweden: Democratic Reforms and Partisan Decline in an Emerging Separation-of-Powers System”, Slobodan Markovic, “Razvoj parlamentarizma u Srbiji”, vo “Dileme i izazovi parlamentarizma” (Vukasin Pavlovic i Slavisa Orlovic, eds.) и Paul Chaisty, “The Legislative Effects of Presidential Partisan Powers in Post-Communist Russia”.

Изготвениот практикум по предметот организација на власта, со својот методолошки пристап, правилната селекција на прашања кои се поставуваат пред студентите и можноста практично да си го проверат знаењето, ќе им биде од голема помош во изучувањето на истоимениот предмет. Овој практикум по својата содржина кореспондира со наставната програма по предметот организација на власта и претставува одлично дополнување на читанката која се користи во наставата.

Од тие причини, со задоволство му препорачувам на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да го одобри за користење практикумот „Организација на власта“ од проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф. д-р Рената Дескоска.

Скопје, 7.6.2012

РЕЦЕНЗЕНТ

Д-р Борче Давитковски, редовен професор, с.р.

15-03-161
2 год.

РЕЦЕНЗИЈА
НА ПРАКТИКУМОТ ПО ПРЕДМЕТОТ ОРГАНИЗАЦИЈА НА ВЛАСТА
ОД ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА СИЛЈАНОВСКА-ДАВКОВА И
ПРОФ. Д-Р РЕНАТА ДЕСКОСКА

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на својата седница одржана на 27.4.2012 година, утврди потреба за издавање практикум по предметот организација на власта и донесе Одлука за определување на рецензенти.

Во својство на рецензент, до Наставно-научниот совет го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Практикумот „Организација на власт“ од проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф. д-р Рената Дескоска е наменет за предметот организација на власта кој е избран предмет од 8. семестар на магистерските студии по уставно право на правните студии при Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (предмет кој носи 6 кредити).

Практикумот е поделен на пет дела во кој се содржани прашања, статии, селектирани уставни одредби и задачи и упатства за мерење на типот на организацијата на власта.

Првиот дел од практикумот е посветен на поимот и организацијата на власта и начелото на поделба на власта. Во овој дел, студентите можат да се запознаат со математичките методи за пресметување на степенот на президентијализам и парламентаризам во конкретни земји и тоа преку определување на поени за повеќе аспекти од организацијата на власта. Во овој дел се содржани и селектирани уставни одредби за организацијата на власта во Словенија, Бугарија, Чешка, Естонија и Полска. Врз основа на овие уставни одредби од кои студентите ќе можат да добијат податоци за начинот на избор на претседателот на државата, начинот на избор на владата, гласањето за доверба или недоверба на владата, предлагањето закони и слично, студентите ќе можат да го определат степенот на президентијализам, односно парламентаризам во конкретните земји. Исто така, практикумот нуди и можност за проверка на добиените резултати.

Вториот дел е посветен на законодавната власт и тоа главно на прашањето за бикамерализмот. При тоа посебен акцент е ставен на дилемите и предизвиците на современиот американски и француски бикамерализам.

Третиот дел е посветен на извршната власт и тоа на определувањето на сличностите и разликите на извршната власт во Британија и во САД, како и на укажувањето на нивните предности и слабости.

Четвртиот дел е посветен на судството и тоа особено на прашањето за судската независност, улогата на судството во услови на парламентарен суверенитет, профилот на судијата во европската традиција и сл.

Петтиот дел обработува компаративни примери на организацијата на власта, и тоа во: Шведска, Србија и Русија. Во овој дел студентите можат да се запознаат со предизвиците со кои се соочува организацијата на власта во овие земји.

По својата содржина, подготвениот практикум е во согласност со наставната програма по предметот организација на власта. Практикумот по предметот организација на власт ќе им биде од голема помош на студентите при подготвувањето на испитната материја, бидејќи им дава дополнителни сознанија, но и можност за практична проверка на своето знаење.

Поради сето горе наведено, со задоволство му препорачувам на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да го одобри за користење практикумот „Организација на власта“ од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска.

Скопје, 8.6.2012

РЕЦЕНЗЕНТ

Д-р Симеон Гелевски, редовен професор, с.р.

1-23-975/
1-00-2

РЕЦЕНЗИЈА
НА ПРАКТИКУМОТ ПО ПРЕДМЕТОТ
СУВЕРЕНИТЕТ – ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА
ОД ПРОФ. Д-Р ГОРДАНА СИЛЈАНОВСКА-ДАВКОВА И
ПРОФ. Д-Р РЕНАТА ДЕСКОСКА

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на својата седница одржана на 27.4.2012 година, утврди потреба за издавање практикум по предметот суверенитет - теорија и практика и донесе Одлука за определување на рецензенти.

Во својство на рецензент, до Наставно-научниот совет го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Практикумот по предметот суверенитет – теорија и практика е подготвен од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска за да им послужи на студентите за изучување на истоимениот предмет од 8-ми семестар на студиите од втор циклус, кој спред наставниот план на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје носи 6 кредити.

Практикумот содржи статии и делови од книги од релевантни странски и домашни автори и селектирани уставни одредби кои го регулираат прашањето на суверенитетот. Материјалите содржани во практикумот се поделени во четири дела кои соодветствуваат на темите од силабусот на предметот суверенитет - теорија и практика. На почетокот на секој дел подготвувачите на практикумот поставиле прашања и задачи кои треба да го поттикнат размислувањето на студентите за прочитаното и да им помогнат во сумирањето на знаењето.

Во првиот дел од практикумот се поместени текстовите: „Суверен, суверено, сувереност“ од Петар Бојаниќ, „Поимот на сувереност од Боден до Хобс“ од Симон Гојар-Фабр, „Суверен е оној кој одлучува за вонредната состојба“ од Хасо Хофман, „Суверенитетот во вонредна состојба“ од Хелмут Квариќ, „Questioning Sovereignty“ од Neil MacCormic и „A Paradox of Sovereignty in Rousseau's Social Contract“ од Matthew Simpson. При тоа студентите можат да ги споредат ставовите за суверенитетот на: Жан Боден, Карл Шмит, Лајбниц, Хобс, Русо и др.

Во вториот дел од практикумот под наслов „Суверенитет на парламентот“ разработени се прашања за суштината на британскиот концепт на суверенитет на парламентот, изворот на суверенитетот на парламентот, односот помеѓу суверенитетот на парламентот и контролата на уставноста и законитоста, одржливоста на концептот на суверенитет на парламентот при членство во ЕУ, влијанието на Законот за човековите права од 1998 година врз концептот за суверенитет на парламентот.

Во третиот дел под наслов „Суверенитетот во уставите и членството во Европската унија“ се содржани селектирани одредби од уставите на Словачка, Чешка, Полска, Унгарија, Словенија, Шпанија, Португалија, Малта, Франција,

Италија, Шведска, Финска, Ирска и Грција и прашања кои студентите треба да ги одговорат при анализата на уставните одредби. Исто така, поставени се задачи студентите сами да ги пронајдат и анализираат одредбите за суверенитет во Уставот на Република Македонија и врз основа на компаративните примери да укажат на потребните измени заради членство во ЕУ.

Во четвртиот дел под наслов „Нови предизвици на суверенитетот – глобализација, меѓународна интервенција, интеграција“ се содржани текстови од Улрих Бек и Едгар Гранде, Ричард Стајнберг, Хенри Шу и др., кои ги разработуваат прашањата за влијанието на глобализацијата врз суверенитетот, поимот на космополитски суверенитет, влијанието на меѓународната интервенција врз суверенитетот и сл.

Врз основа на увидот во материјалот понуден од проф.д-р Гордана Силјановска-Давкова и проф.д-р Рената Дескоска, можам да констатирам дека тој е соодветен за практикум по предметот суверенитет – теорија и практика и ќе им биде од драгоцена помош на студентите при изучувањето на истоимениот предмет.

Поради тоа, со особено задоволство му препорачувам на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинија Први“ во Скопје да го одобри користењето на овој практикум во изучувањето на предметот суверенитет – теорија и практика.

Скопје, 30.05.2012

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Сашо Георгиевски, с.р.